

כרשת

ויקרא

עם אונקלוס ורש"י

פרשת ויקרא

ויקרא פרק א

א וַיִּקְרָא אֵל מֹשֶׁה וַיֹּדְבֶר יְהוָה

אֵלָיו מֵאֵהָל מוֹעֵד לֵאמֹר:

וַיִּקְרָא לְמֹשֶׁה וּמִלֵּיל יְיָ עֲמִיהָ מִמִּשְׁכַּן

זִמְנָא לְמִימָר:

וַיִּקְרָא אֵל מֹשֶׁה. לְכָל דְּבָרוֹת וּלְכָל

אֲמִירוֹת וּלְכָל צְוִיִּים קִדְמָה קִרְיָאָה, לְשׁוֹן

חֲבָה, לְשׁוֹן שְׂמֵלָאֲבִי הַשְׂרֵת מִשְׁתַּמְשִׁין

בו, שנאמר, וקרא זה אל זה, אבל לנביאי
האומות עכו"ם נגלה אליהן בלשון עראי
וטומאה, שנאמר ויקר אלהים אל בלעם:
ויקרא אל משה. הקול הולך ומגיע
לאזניו, וכל ישראל לא שומעין. יכול אף
להפסקות היתה קריאה, תלמוד לומר
וידבר, לדבור היתה קריאה ולא
להפסקות, ומה היו הפסקות משמשות,
ליתן ריוח למשה להתבונן בין פרשה
לפרשה ובין ענין לענין, קל וחומר
להדיוט הלומד מן ההדיוט: אליו. למעט

את אהרן, רבי יהודה אומר י"ג דברות
נאמרו בתורה למשה ולאהרן, וכנגדן
נאמרו י"ג מיעוטיין, ללמדך שלא לאהרן
נאמרו אלא למשה שיאמר לאהרן, ואלו
הן י"ג מיעוטיין לדבר אתו, מדבר אליו,
וידבר אליו, ונועדתי לך, כולן בתורת
כהנים, יכול שמעו את קול הקריאה,
תלמוד לומר קול לו, קול אליו, משה
שומע וכל ישראל לא שמעו: מאהל
מועד. מלמד שהיה הקול נפסק ולא היה
יוצא חוץ לאהל, יכול מפני שהקול נמוך,

תלמוד לומר את הקול, מהו הקול, הוא
הקול המפורש בתהלים קול ה' בכה קול
ה' בהדר, קול ה' שובר ארזים, אם כן למה
נאמר מאהל מועד, מלמד שהיה הקול
נפסק, כיוצא בו וקול כנפי הכרובים
נשמע עד החצר החיצונה, יכול מפני
שהקול נמוך, תלמוד לומר בקול אל שדי
בדברו, אם כן למה נאמר עד החצר
החיצונה, שכיון שמגיע שם היה נפסק:
מאהל מועד לאמר. יכול מכל הבית,
תלמוד לומר מעל הכפורת, יכול מעל

הכפורת כולה, תלמוד לומר מבין שני
הכרובים: לאמר. צא ואמור להם דברי
כבושים, בשבילכם הוא נדבר עמי, שכן
מצינו שכל ל"ח שנה שהיו ישראל
במדבר כמנוודים מן המרגלים ואילך, לא
נתייחד הדבור עם משה, שנאמר ויהי
כאשר תמו כל אנשי המלחמה למות,
וידבר ה' אלי לאמר, אלי היה הדבור. דבר
אחר, צא ואמור להן דברי, והשיבני אם
יקבלום, כמו שנאמר וישב משה את דברי
העם וגו':

בִּדְבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ

אֲלֵהֶם אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם

קֹרֶבֶן לַיהוָה מִן הַבְּהֵמָה מִן

הַבְּקָר וּמִן הַצֹּאן תִּקְרִיבוּ אֶת

קֹרְבָנֵכֶם:

מִלֵּיל עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לַהוֹן

אִנֹּשׁ אֲרִי יִקְרַב מִנְכוֹן קֹרְבָנָא קָדָם יי

מִן בְּעִירָא מִן תּוֹרֵי וּמִן עֲנָא תִּקְרְבוּן

יֵת קֹרְבָנִכוֹן:

**אדם כי יקריב מכם. כשיקריב, בקרבנות
נדבה דבר העניין: אדם. למה נאמר, מה
אדם הראשון לא הקריב מן הגזל שהכל
היה שלו, אף אתם לא תקריבו מן הגזל:
הבהמה. יכול אף היה בכלל, תלמוד
לומר בקר וצאן: מן הבהמה. ולא כולה,
להוציא את הרובע ואת הנרבע: מן
הבקר. להוציא את הנעבד: מן הצאן.
להוציא את המוקצה: ומן הצאן. להוציא
את הנוגח שהמית, כשהוא אומר למטה
מן העניין מן הבקר, שאין תלמוד לומר,**

להוציא את הטריפה: תקריבו. מלמד
 ששנים מתנדבים עולה בשותפות:
 קרבנכם. מלמד שהיא באה נדבת צבור,
 היא עולת קיץ המזבח הבאה מן
 המותרות:

ג אם עלה קרבנו מן הבקר
 זכר תמים יקריבנו אל פתח
 אהל מועד יקריב אותו לרצנו
 לפני יהוה:

אם עלתא קרבניה מן תורי דכר

שְׁלִיִּם יִקְרְבֵנָה לְתֹרַע מִשְׁכַּן זְמַנָּא

יִקְרִיב יִתִּיה לְרַעְוָא לִיה קָדָם יִי:

זכר. ולא נקבה, כשהוא אומר זכר למטה,

שאינ תלמוד לומר, זכר ולא טומטום

ואנדרוגינוס: תמים. בלא מום: אל פתח

אהל מועד. מטפל בהבאתו עד העזרה.

מהו אומר יקריב יקריב, אפילו נתערבה

עולת ראובן בעולת שמעון יקריב כל

אחד, לשם מי שהוא, וכן עולה בחולין

ימכרו החולין לצרכי עולות, והרי הן כולן

עולות, ותקרב כל אחת לשם מי שהוא,

יכול אפילו נתערבה בפסולין או בשאינו
מינו, תלמוד לומר יקריבנו: יקריב אותו.
מלמד שכופין אותו, יכול בעל כרחו
תלמוד לומר לרצונו, הא כיצד, כופין
אותו עד שיאמר רוצה אני: לפני ה'
וסמך. אין סמיכה בבמה:

ד וְסִמֵּךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ הָעֹלָה
וְנִרְצָה לוֹ לְכַפֵּר עָלָיו:
וְיִסְמוֹךְ יָדֶיהָ עַל רִישׁ עֲלֹתָא וְיִתְרַעֲי
לִיהָ לְכַפֵּר אֶעֱלוֹהִי:

על ראש העולה. להביא עולה חובה
 לסמיכה, ולהביא עולה הצאן: העולה.
 פרט לעולה העוף: ונרצה לו. על מה הוא
 מרצה לו, אם תאמר על כריתות ומיתות
 ב"ד, או מיתה בידי שמים, או מלקות, הרי
 עונשן אמור, הא אינו מרצה אלא על
 עשה, ועל לאו שנתק לעשה:

ה וְשַׁחַט אֶת בֶּן הַבָּקָר לִפְנֵי
 יְהוָה וְהִקְרִיבוּ בְנֵי אֶחָד
 הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם וְזָרְקוּ אֶת

הָדָם עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב אֲשֶׁר

פָּתַח אֶהָל מוֹעֵד:

וַיָּכֹס יְתֵ בַר תּוֹרֵי קָדָם יִי וַיִּקָּרְבוּ בְנֵי

אֶהָרֹן כָּהֲנֵי יְתֵ דְמָא וַיִּזְרְקוּן יְתֵ דְמָא

עַל מִדְבַּחַ סָחֹר סָחֹר דִּי בְתִרְעַ

מִשְׁכַּן זְמָנָא:

ושחט זהקריבו הכהנים. מקבלה ואילך

מצות כהונה, למד על השחיטה שבשרה

בזר: לפני ה'. בעזרה: זהקריבו. זו קבלה

שהיא הראשונה, ומשמעה לשון הולכה,

למדנו שתיהן בבני אהרן: בני אהרן. יכול
חללים, תלמוד לומר הכהנים: את הדם
וזרקו את הדם. מה תלמוד לומר דם דם
ב' פעמים, להביא את שנתערב במינו או
בשאינו מינו, יכול אף בפסולים, או
בחטאות הפנימיות, או בחטאות
החיצוניות, שאלו למעלה והיא למטה,
תלמוד לומר במקום אחר את דמו: וזרקו.
עומד למטה, וזורק מן הכלי לכותל
המזבח למטה מחוט הסיקרא כנגד
הזויות, לכך נאמר סביב, שיהא הדם ניתן

בד' רוחות המזבח, או יכול יקיפנו בחוט,
 תלמוד לומר וזרקו, ואי אפשר להקיף
 בזריקה, אי וזרקו יכול בזריקה אחת,
 תלמוד לומר סביב, הא כיצד, נותן שתי
 מתנות שהן ד': אשר פתח אהל מועד.
 ולא בזמן שהוא מפורק:

וְהִפְשִׁיט אֶת הָעֹלָה וְנָתַח
 אֹתָהּ לְנֶתְחֶיהָ:

וַיִּשְׁלַח יָת עֲלֹתָא וַיַּפִּיג יְתָהּ לְאַבְרָהָא:
 וְהִפְשִׁיט אֶת הָעוֹלָה. מַה תִּלְמוּד לֹאמַר

העולה, לרבות את כל העולות להפשט
ונתוח: אותה לנתחיה. ולא נתחיה
לנתחים:

וְנָתַנוּ בְּנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן אִישׁ
עַל הַמִּזְבֵּחַ וְעָרְכוּ עֲצִים עַל
הָאֵשׁ:

וְיִתְּנוּ בְּנֵי אֶהֱרֹן כַּהֲנָא אִשְׁתָּא עַל
מִדְבַּחַא וַיִּסְדְּרוּן אֶעֱיָא עַל אִשְׁתָּא:
ונתנו אש. אף על פי שהאש יורדת מן
השמים, מצוה להביא מן ההדיוט: בני

אֶהְרֵן הַכֹּהֵן. כִּשְׁהוּא בְּכִיחוֹנוֹ, הֵא אִם

עֶבֶד בְּבִגְדֵי כֹהֵן הַדִּיּוֹט, עֲבוּדָתוֹ פִּסּוּלָה:

ח וְעָרְכוּ בְּנֵי אֶהְרֵן הַכֹּהֲנִים

אֶת הַנִּתְחִים אֶת הָרֹאשׁ וְאֶת

הַפָּדָר עַל הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל

הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל הַמִּזְבֵּחַ:

וּסְדְרוּן בְּנֵי אֶהְרֵן כְּהֻנָּא יֵת אֲבֵרִיא

יֵת רִישָׁא וְיֵת תְּרַבָּא עַל אֲעִיא דִּי עַל

אֲשֵׁתָא דִּי עַל מִדְבָּחָא:

בני אהרן הכהנים. כשהם בניהונם, הא
 כהן הדיוט שעבד בשמונה בגדים, עבודתו
 פסולה: את הנתחים את הראש. לפי
 שאין הראש בכלל הפשט, שכבר הותז
 בשחיטה, לפיכך הוצרך למנותו לעצמו:
 ואת הפדר. למה נאמר, ללמדך שמעלהו
 עם הראש ומכסה בו את בית השחיטה,
 וזהו דרך כבוד של מעלה: אשר על
 המזבח. שלא יהיו הגזירין יוצאין חוץ
 למערכה:

ט וְקָרְבוֹ וְכִרְעָיו יִרְחֵץ בַּמַּיִם

וְהַקָּטִיר הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל

הַמִּזְבֵּחַ עָלָה אִשָּׁה רִיחַ

נִיחּוּחַ לַיהוָה: (ו)

וְגִייה וּכְרַעוּהִי יַחֲלִל בְּמִיָּא וַיִּסַּק כִּהְנָא

יָת כּוֹלָא לְמִדְבַּחָא עֲלָתָא קוֹרְבַן

דְּמַתְקִיבֵל בְּרַעְוָא קָדָם יִי:

עוֹלָה. לֶשֶׁם עוֹלָה יִקְטִירֵנוּ: אִשָּׁה.

בְּשִׁישַׁחֲטָנוּ יֵהֵא שׁוּחַטוּ לֶשֶׁם הָאֵשׁ, וְכֹל

אִשָּׁה לִשְׁוֹן אֵשׁ, פּוֹשִׁי יִי"ר בִּלְעִ"ז: נִיחּוּחַ.

נחת רוח לפני, שאמרתי ונעשה רצוני:

וְאֵם מִן הַצֵּאן קִרְבָּנוּ מִן

הַכְּשָׁבִים אֹי מִן הָעֲזִים לְעֹלָה

זָכָר תִּמְּיִם יִקְרִיבֵנוּ:

וְאֵם מִן עֲנָא קִרְבָּנִיהָ מִן אִמְרִיא אֹי

מִן בְּנֵי עֲזִיא לְעֹלָתָא דְּכָר שְׁלִים

יִקְרְבִינֶיהָ:

ואם מן הצאן. וי"ו מוסיקה על ענין

ראשון, ולמה הפסיק, ליתן ריוח למשה

לְהַתְּבוֹנֵן בֵּין פֶּרֶשָׁה לְפֶרֶשָׁה: מִן הַצֵּאן מִן
הַכְּשָׁבִים אוֹ מִן הָעֵזִים. הֲרִי אֵלֹו גִ'
מִיעוּטִין, פֶּרֶט לְזֶקֶן לְחֹלָה וּלְמִזְוָהם:

יֵאֱשָׁחַט אֶתְּ עַל יֶרֶךְ הַמִּזְבֵּחַ
צִפְנָה לְפָנַי יְחֹה וְזָרְקוּ בְּנֵי
אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת דָּמֹו עַל
הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:

וַיָּכֹוס יְתִיָּה עַל צֶדָא דְּמַדְבָּחָא צְפוּנָא
קָדָם יִי וַיִּזְרְקוּן בְּנֵי אַהֲרֹן כֹּהֲנֵי יִתְּ

דְּמִיָּה עַל מִדְּבַחַּא סְחֹר סְחֹר:

עַל יֶרֶךְ הַמִּזְבֵּחַ. עַל צֵד הַמִּזְבֵּחַ: צְפוּנָה

לִפְנֵי ה'. וְאִין צְפוּן בַּבִּמָּה:

יב וְנִתַּח אֹתוֹ לְנִתְחִיו וְאֵת

רֹאשׁוֹ וְאֵת פְּדָרוֹ וְעֶרְךָ הַכֹּהֵן

אֹתָם עַל הָעֲצִים אֲשֶׁר עַל

הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל הַמִּזְבֵּחַ:

וַיִּפְלֹג יִתִּיָּה לְאַבְרוֹהִי וְיִת רִישִׁיָּה וְיִת

תְּרִיבִיָּה וַיִּסְדֹּר כְּהֵנָּא יִתְהוֹן עַל אֲעִיָּא

דִּי עַל אֶשְׁתָּא דִּי עַל מַדְבַּחָא:

יג וְהִקְרַב וְהִכְרִיעַ יְרַחֵן

בַּמִּיָּם וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל

וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ עֲלָה הוּא

אִשָּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לִיהוָה: (פ)

וְגֹא וְכָרְעִיא יַחֲלִל בְּמִיא וִיקְרַב כְּהֵנָּא

יָת כּוּלָּא וַיִּסַּק לַמַּדְבַּחָא עֲלֵתָא הוּא

קוֹרְבַּן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְוָא קָדָם יי:

יד. **שני** וְאֵם מִן הָעוֹף עֹלָה

קֹרְבָנוּ לַיהוָה וְהַקָּרִיב מִן

הַתֹּרִים אֹו מִן בְּנֵי הַיּוֹנָה אֶת

קֹרְבָנוּ:

וְאֵם מִן עוֹפֹא עֹלָתָא קֹרְבָנִיהָ קָדָם יי

וַיִּקְרַב מִן שְׁפָנִינִיא אֹו מִן בְּנֵי יוֹנָה יֵת

קֹרְבָנִיהָ:

מִן הָעוֹף. וְלֹא כָל הָעוֹף. לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר

תמים זכר בבקר בכשבים ובעזים, תמות
 וזכרות בבהמה, ואין תמות וזכרות
 בעופות, יכול אף מחוסר אבר, תלמוד
 לומר מן העוף: תורים. גדולים ולא
 קטנים: בני יונה. קטנים ולא גדולים: מן
 התורים או מן בני היונה. פרט לתחלת
 הצייד, שבזה ושבזה שהוא פסול, שהוא
 גדול אצל בני יונה וקטן אצל תורים:

טו וְהִקְרִיבוּ הַכֹּהֵן אֶל הַמִּזְבֵּחַ
 וּמָלַק אֶת רֹאשׁוֹ וְהִקְטִיר

הַמְזַבְּחָה וְנִמְצָה דָּמוֹ עַל קִיר

הַמְזַבְּחָה:

וַיִּקְרְבֵינָה כֹּהֲנָא לְמִדְבָּחָא וַיִּמְלֹק יְת

רִישָׁה וַיִּסַּק לְמִדְבָּחָא וַיִּתְמָצִי דְמִיהָ עַל

כּוֹתֵל מִדְבָּחָא:

וְהַקְרִיבוּ. אִפִּילוּ פְרִידָה אַחַת יִבִּיא: הַכֹּהֵן

וּמֶלֶךְ. אֵין מְלִיקָה בְּכָלִי, אֲלֹא בַעֲצָמוֹ שֶׁל

כֹּהֵן, קוֹצֵץ בַּצִּפּוֹרֵנוֹ מִמּוֹל הַעֲזוּרָה וְחֹתֶךְ

מִפְּרִקָּתָה עַד שֶׁמִּגִּיעַ לְסִימָנִין וְקוֹצֵצֶנָּה:

וְנִמְצָה דָּמוֹ. לְשׁוֹן מִיץ אֲפִים, כִּי אִפֶּס

המִץ, כּוּבֵשׁ בֵּית הַשְּׁחִיטָה עַל קִיר הַמִּזְבֵּחַ,
וְהַדָּם מִתְמַצֶּה וַיּוֹרֵד: וּמֶלֶךְ וְהַקְטִיר
וְנִמְצָה. אִפְשָׁר לֵאמֹר בֶּן, מֵאַחֵר שֶׁהוּא
מִקְטִיר הוּא מוֹצֵה, אֲלֹא מֵהַקְטֵרָה
הָרִאשׁוֹנָה בַּעֲצָמוֹ וְהַגּוֹף בַּעֲצָמוֹ וְכו', אִם
מִלִּיקָה בֶּן. וּפְשׁוּטוֹ שֶׁל מִקְרָא מְסוּרָם הוּא
וּמֶלֶךְ וְהַקְטִיר, וְקוֹדֶם הַקְטֵרָה וְנִמְצָה דָּמוֹ
כִּבְר:

טו וְהִסִּיר אֶת מִרְאֲתוֹ בְּנִצָּתָהּ
וְהִשְׁלִיךְ אֶתָּה אֶצְלָהּ הַמִּזְבֵּחַ

קִדְמָה אֶל מְקוֹם הַדָּשָׁן:

וַיַּעֲדֵי יָת זַפְקִיָּה בְּאוֹכְלִיָּה וַיִּרְמִי יָתָה

לְסֵטֶר מִדְּבַחָא קִידוּמָא לְאַתֶּר

דְּמוֹשְׁדִין קְטָמָא:

מִזְרָאָתוֹ. מְקוֹם הָרַעִי, וְזֶה הַזִּמְק:

בְּנוֹצָתָה. עִם בְּנֵי מַעֲיָה, וְנוֹצָה לְשׁוֹן דְּבַר

הַמֵּאוֹס, כְּמוֹ כִּי נִצּוּ גַם נַעֲזוּ, וְזֶהוּ שְׁתַּרְגָּם

אוֹנְקָלוֹס בְּאוֹכְלִיָּה, וְזֶה מִדְּרֵשׁוֹ שֶׁל אַבָּא

יוֹסִי בֶן חֲנָן, שֶׁאָמַר, נוֹטֵל אֶת הַקּוֹרְקָבִין

עֲמָה. וְרַבּוֹתֵינוּ ז"ל אָמְרוּ, קוֹדֵד סְבִיב

הזפק בסכין כעין ארובה ונוטלו עם
 הנוצה שעל העור. בעולת בהמה שאינה
 אוכלת אלא באבוס בעליה, נאמר והקרב
 והברעים ירחץ במים, והקטיר, בעוף
 שנזון מן הגזל, נאמר, והשליך את המעים
 שאכלו מן הגזל: אצל המזבח קדמה.
 במזרחו של כבש: אל מקום הדשן.
 מקום שנותנין שם תרומת הדשן בכל
 בוקר, ודישון מזבח הפנימי, והמנורה,
 וכולם נבלעים שם במקומן:

יז וְשִׁפֵּעַ אֹתוֹ בְּכִנְפָיו לֹא

יִבְדִּיל וְהִקְטִיר אֶתֹּ חִכּוֹן

הַמְזַבְּחָה עַל הָעֲצִים אֲשֶׁר עַל

הָאֵשׁ עֲלָה הוּא אִשָּׁה רִיחַ

נִיחֹחַ לַיהוָה: (ס)

וַיִּפְרִיק יִתִּיה בְּגַדְפוֹהִי לֹא יִפְרִישׁ וַיִּסַּק

יִתִּיה כֹּהֵנָא לְמַדְבַּחָא עַל אֲעִיָּא דִּי עַל

אַשְׁתָּא עֲלָתָא הוּא קוֹרְבַּן דְּמַתְקִיבַל

בְּרַעְוָא קָדָם יִי:

ושמע. אין שיסוע אלא ביד, וכן הוא

אומר בשמשון וישסעהו כשסע הגדי:
בכנפיו. עם כנפיו, אינו צריך למרוט כנפי
נוצתו: בכנפיו. נוצה ממש. והלא אין לך
הדיוט שמריח ריח רע של כנפים נשרפים
ואין נפשו קצה עליו, ולמה אמר הכתוב
והקטיר, כדי שיהא המזבח שבע ומהודר
בקרבנו של עני: לא יבדיל. אינו מפרקו
לגמרי לב' חתיכות, אלא קורעו מגבו.
נאמר בעוף ריח נוחה, ונאמר בבהמה ריח
ניחוח, לומר לך אחד המרבה ואחד
הממעיט ובלבד שיכוין את לבו לשמים:

א וְנִפְשׁ כִּי תִקְרִיב קֶרֶבֶן
 מִנְחָה לַיהוָה סֹלֶת יֵהְיֶה קֶרֶבֶנּוּ
 וַיִּצַק עָלֶיהָ שֶׁמֶן וְנָתַן עָלֶיהָ
 לְבִנְהָ:

וְאִנֹּשׁ אֲרִי יִקְרַב קֶרֶבֶן מִנְחָתָא קָדָם
 יִי סוֹלֶתָא יֵהְיֶה קֶרֶבֶן בְּנִיָּה וִירִיק עָלֶיהָ
 מִשְׁחָא וַיִּתֵּן עָלֶיהָ לְבִנְהָתָא:
 וְנִפְשׁ כִּי תִקְרִיב. לֹא נֹאמַר נִפְשׁ בְּכָל

קרבנות נדבה אלא במנחה, מי דרכו
להתנדב מנחה, עני, אמר הקב"ה מעלה
אני עליו כאילו הקריב נפשו: סלת יהיה
קרבנו. האומר הרי עלי מנחה סתם, מביא
מנחת סלת, שהיא הראשונה שבמנחות
ונקמצת כשהיא סלת, כמו שמפורש
בענין. לפי שנאמרו כאן ה' מיני מנחות,
וכולן באות אפויזת קודם קמיצה חוץ
מזו, לכך קרויה מנחת סלת: סלת. אין
סלת אלא מן החטין, שנאמר סלת חטים,
ואין מנחה פחותה מעשרון, שנאמר

ועשרון סלת למנחה, עשרון לכל מנחה:
ויצק עליה שמן. על כולה: ונתן עליה
לבונה. על מקצתה, מניח קומץ לבונה
עליה לצד אחד, ומה ראית לומר כן, שאין
ריבוי אחר ריבוי בתורה אלא למעט. ד"א
שמן על כולה מפני שהוא נכלל עמה,
ונקמץ עמה, כמו שנאמר מסלתה
ומשמנה, ולבונה על מקצתה שאינה
נכללת עמה ולא נקמצת עמה, שנאמר על
כל לבונתה, שלאחר שקמץ מלקט את
הלבונה כולה מעליה, ומקטירה: ויצק

וּנְתַן וְהָבִיָּאָהּ. מִלְּמַד שִׁיְצִיקָהּ וּבִלִּילָהּ

כַּשֵּׁרִים בְּזֶרֶ:

ב וְהָבִיָּאָהּ אֶל בְּנֵי אֶהְרֹן

הַכֹּהֲנִים וְקָמִין מִשָּׁם מְלֹא

קִמְצוֹ מִסֵּלָתָהּ וּמִשְׁמָנָהּ עַל

כָּל לְבַנְתָּהּ וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת

אֲזִכָּרְתָּהּ הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁה רֵיחַ

נִיחֹחַ לַיהוָה:

וַיִּתֵּינָהּ לֹות בְּנֵי אֶהְרֹן כֹּהֲנֵיָא וַיִּקְמוּץ

מִתָּמָן מְלִי קוֹמְצִיָּה מִסְלָתָהּ וּמִמְשָׁחָהּ
 עַל כָּל לְבוֹנָתָהּ וַיִּסַּק כֶּהֱנָא יֵת
 אֲדַכְרָתָהּ לְמַדְבַּחָא קוֹרְבָן דְּמִתְקַבֵּל
 בְּרַעְיוֹא קָדָם יִי:

הַכֹּהֲנִים וְקַמֶּץ. מִקְמִיצָה וְאֵילֶךְ מִצּוֹת
 כְּהוֹנָה: וְקַמֶּץ מִשֵּׁם. מִמְקוֹם שֶׁרַגְלֵי הַזֶּר
 עוֹמְדוֹת, לְלַמֶּדֶךָ שֶׁהַקְמִיצָה כְּשֶׁרָה בְּכָל
 מְקוֹם בַּעֲזָרָה, אֵף בִּי"א אִמָּה שֶׁל מְקוֹם
 דְּרִיסַת רַגְלֵי יִשְׂרָאֵל: מִלֹּא קַמֶּצּוֹ. יְכוֹל
 מִבְּרֵץ, מִבְּצֵבֶץ וַיּוֹצֵא לְכָל צֵד, תִּלְמוּד

לומר במקום אחר זהרים ממנו בקמצו,
לא יהא כשר אלא מה שבתוך הקומץ, אי
בקמצו יכול חסר, תלמוד לומר מלא, הא
כיצד, חופה ג' אצבעותיו על פס ידו, וזהו
קומץ במשמע, לשון העברית: על כל
לבונתה. לבד כל הלבונה יהא הקומץ
מלא: לבונתה והקטיר. אף הלבונה
בהקטרה: מלא קמצו מסלתה ומשמנה.
הא אם קמץ ועלה בידו גרגיר מלח או
קורט לבונה פסולה: אזכרתה. הקומץ
העולה לגבוה הוא זכרון המנחה, שבו

נזכר בעליה לטובה ולנחת רוח:

ג. וְהַנּוֹתֶרֶת מִן הַמִּנְחָה לְאַהֲרֹן

וּלְבָנָיו קֹדֶשׁ קֹדֶשִׁים מֵאֲשִׁי

יְהוָה: (ה)

וְדֹאשְׁתָּאֵר מִן מִנְחָתָא לְאַהֲרֹן וּלְבָנוֹהִי

קֹדֶשׁ קֹדֶשִׁין מִקֹּרְבָנִיא דִּי:

לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו. כהן גדול נוטל חלק

בראש שלא במחלוקת, וזההדיוט

במחלוקת: קדש קדשים. היא להם:

מֵאֲשִׁי ה'. אין להם חלק בה אלא לאחר

מתנות האישים:

ד וְכִי תִקְרַב קֶרְבֵּן מִנְחָה

מֵאֵפֶה תִנּוֹר סֹלֶת חֲלֹת מִצֹּת

בְּלֹלֶת בַּשֶּׁמֶן וְרִקִּיקֵי מִצֹּת

בַּשֶּׁמֶן בַּשֶּׁמֶן: (ה)

וְאִרִי תִקְרִיב קֶרְבֵּן מִנְחָתָא מֵאֵפֶה

תִּנּוֹרָא סֹלֶתָא גְרִיצֵן פִּטִּירֵן דְּפִילֵן

בַּמֶּשַׁח וְאַסְפּוּגִין פִּטִּירִין דְּמִשְׁחִין

בַּמֶּשַׁח:

וכי תקריב וגו'. שאמר הרי עלי מנחת
מאפה תנור, ולימד הכתוב שיביא או
חלות או רקיקין, החלות בלולות,
והרקיקין משוחין, ונחלקו רבותינו
במשיחתן, יש אומרים מושחן וחוזרן
ומושחן עד שיכלה כל השמן שבלוג,
שכל המנחות טעונות לוג שמן, ויש
אומרים מושחן כמין כף יונית, ושאר
השמן נאכל בפני עצמו לכהנים, מה
תלמוד לומר בשמן בשמן שני פעמים,
להכשיר שמן שני ושלישי היוצא מן

הזיתים, ואין צריך שמן ראשון אלא
 למנורה שנאמר בו זך. ושנינו במנחות כל
 המנחות האפויזות לפני קמיצתן ונקמצות
 על ידי פתיתה כולן באות עשר עשר
 חלות, והאמור בה ריקין בא עשר
 ריקין:

ה וְאֵם מִנְחָה עַל הַמִּנְחָה
 קֹרֶבֶן סֹלֶת בְּלוּלָה בַּשֶּׁמֶן
 מִצָּה תִּהְיֶה:

וְאֵם מִנְחָתָא עַל מִסְרִיתָא קֹרֶבֶן

סוּלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח פִּטִּיר תְּהִי:

**וּאִם מִנְחָה עַל הַמַּחֲבֵת. שֶׁאֵמַר הָרִי עָלַי
מִנְחַת מַחֲבֵת, וְכֹלִי הוּא שֶׁהִיא בִּמְקֹדֶשׁ
שְׂאוּפִין בּוֹ מִנְחָה עַל הָאוֹר בְּשֶׁמֶן, וְהַכֹּלִי
אֵינוֹ עֲמוּק אֲלֹא צֶה, וּמַעֲשֵׂה הַמִּנְחָה
שֶׁבִּתּוֹכוֹ קֶשֶׁין, שֶׁמֶתוּךְ שֶׁהִיא צֶפֶה הָאוֹר
שׁוֹרֵף אֶת הַשֶּׁמֶן, וְכוֹלֵךְ טַעוֹנוֹת ג' מִתְּנוּת,
יִצִּיקָהּ, וּבִלִּילָהּ, וּמִתֵּן שֶׁמֶן בְּכֹלִי, קוֹדֵם
לַעֲשִׂיתָן: סֵלַת בִּלְזֹלָה בְּשֶׁמֶן. מִלְּמַד
שֶׁבּוֹלָלֵךְ בַּעֲוֹדֵן סֵלַת:**

וּ פִּתּוֹת אֶתָּה פִּתִּים וִיצִקָה

עֲלִיָּה שֶׁמֶן מִנְחָה הוּא: (ס)

בַּצֵּעַ יִתֶּה בִּיצוּעֵיךְ וּתְרִיק עֲלֶה מִשְׁחָא

מִנְחָתָא הִיא:

פִּתּוֹת אוֹתָה פִּתִּים. לְרַבּוֹת כָּל הַמִּנְחוֹת

הַנֶּאֱפוֹת קוֹדֵם קִמִּיצָה לַפִּתִּיתָה: וַיִּצְקֵת

עֲלִיָּה שֶׁמֶן מִנְחָה הוּא. לְרַבּוֹת כָּל

הַמִּנְחוֹת לִיצִיקָה, יִכּוֹל אֶף מִנְחַת מֵאֵפָה

תֵּנוּר בֶּן, תִּלְמוּד לֹמֵר עֲלֶיהָ, אוֹצִיא אֶת

הַחִלּוֹת וְלֹא אוֹצִיא אֶת הַרְקִיקִין, תִּלְמוּד

לֹמֵר הוּא:

שְׁלִישִׁי וְאֵם מִנְחָת

מִרְחֶשֶׁת קֹרֶבֶן סֹלֶת בִּשְׁמֹן
תַּעֲשֶׂה:

וְאֵם מִנְחָתָא דְרִדְתָּא קֹרֶבֶן סֹלֶתָא
בְּמִשַּׁח תַּתְּעַבֵּד:

מִרְחֶשֶׁת. כֹּלִי הוּא שְׁהִיָּה בַּמִּקְדָּשׁ עֲמוּקָה,
וּמִתּוֹךְ שְׁהִיָּא עֲמוּקָה שְׁמִנָּה צְבוּרָה וְאִין
הָאֹר שׁוֹרְפוֹ, לְפִיכָךְ מַעֲשֶׂה מִנְחָה

העשויין לתוכה רוחשין, כל דבר דך ע"י
משקה נראה כרוחש ומנענע:

ח וְהִבֵּאתָ אֶת הַמִּנְחָה אֲשֶׁר
יַעֲשֶׂה מִאֲלֹה לַיהוָה וְהִקְרִיבָהּ
אֶל הַכֹּהֵן וְהִגִּישָׁהּ אֶל הַמִּזְבֵּחַ:
וְתִיתִי יָד מִנְחָתָא דִּי יִתְעַבֵּיד מֵאֲלִין
קָדָם יְיָ וַיִּקְרְבִּינָהּ לֹות כֹּהֲנָא וַיִּקְרְבִּינָהּ
לְמִדְבַּחָא:

אשר יעשה מאלה. מאחד מן המינים

הָלָלוּ: וְהִקְרִיבָהּ. בַּעֲלִיָּה אֶל הַכֹּהֵן:

וְהַגִּישָׁהּ. הַכֹּהֵן: אֶל הַמִּזְבֵּחַ. מַגִּישָׁה לְקֶרֶן

דְּרוֹמִית מֵעֶרְבִית שֶׁל מִזְבֵּחַ:

ט וְהָרִים הַכֹּהֵן מִן הַמִּנְחָה אֶת

אֲזִכָּרְתָּהּ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ

אִשָּׁה יֵיחַ נִיחַח לִיהוָה:

וַיִּפְרִישׁ כֹּהֵנָּה מִן מִנְחָתָא יְת אֲזִכָּרְתָּהּ

וַיִּסַּק לְמִדְבַּחַּ קוֹרְבַּן דְּמַתְּקִיל בְּרַעְוָא

קָדָם יי:

את אזכרתה. הוא הקומץ:

וְהַנּוֹתֶרֶת מִן הַמִּנְחָה לְאַהֲרֹן

וּלְבָנָיו קֹדֶשׁ קֹדֶשִׁים מֵאֲשֵׁי

יְהוָה:

וְדֹאשְׁתָּאֹר מִן מִנְחָתָא לְאַהֲרֹן וּלְבָנָוְהִי

קֹדֶשׁ קֹדֶשִׁין מִקֹּרְבָנִיא דִּי:

יֵא כָּל הַמִּנְחָה אֲשֶׁר תִּקְרִיבוּ

לַיהוָה לֹא תַעֲשֶׂה חֵמֶץ כִּי כָּל

שְׂאֹר וְכָל דְּבַשׁ לֹא תִקְטִירוּ

מִמֶּנּוּ אֵשָׁה לִיהוָה:

כָּל מִנְחָתָא דִּי תִקְרִבּוּן קִדָּם יִי לֹא

תִּתְעַבֵּיד חֲמִיעַ אֲרִי כָּל חֲמִיר וְכָל

דְּבִשׁ לֹא תִסְקֹון מִנִּיה קוֹרְבָנָא קִדָּם

יִי:

וְכָל דְּבִשׁ. כָּל מַתִּיקַת פְּרִי קֶרֶוּי דְּבִשׁ:

יִבְקִרְבֵּן רֵאשִׁית תִּקְרִיבוּ אֹתָם

לִיהוָה וְאֵל הַמִּזְבֵּחַ לֹא יַעֲלוּ

לְרִיחַ נִיחָח:

קֹרֵבֶּן קִדְמִי תִקְרֶבֶן יִתְהוֹן קִדְם יִי
 וְלִמְדֵּבְחָא לֹא יִתְסַקֹּון לֹא תִקְבֵּלָא
 בְּרַעְוָא:

קרבן ראשית תקריבו. מה יש לך להביא
 מן השאור ומן הדבש, קרבן ראשית, שתי
 הלחם של עצרת הבאים מן השאור,
 שנאמר חמץ תאפינה, ובכורים מן הדבש,
 כמו בכורי תאנים ותמרים:

יג וְכָל קֹרֵבֶּן מִנְחָתְךָ בַּמִּלָּח
 תִּמְלֹחַ וְלֹא תִשְׁבֵּית מִלָּח

בְּרִית אֱלֹהֶיךָ מֵעַל מִנְחָתְךָ עַל

כָּל קֹרְבָנְךָ תִּקְרֶיב מִלֶּחֶם: (ה)

וְכָל קֹרְבַּן מִנְחָתְךָ בְּמִלְחָא תִּמְלֵחַ וְלֹא

תִּבְטֵל מִלֶּחֶם קִים אֱלֹהֶיךָ מֵעַל מִנְחָתְךָ

עַל כָּל קֹרְבָנְךָ תִּקְרֶיב מִלְחָא:

מִלֶּחֶם בְּרִית. שֶׁהַבְּרִית כְּרוּתָהּ לְמִלֶּחֶם

מִשְׁשֵׁת יָמֵי בְּרִית שֶׁהוּבָטְחוּ הַמִּים

הַתַּחֲתוֹנִים לִיקְרֹב בְּמִזְבֵּחַ בְּמִלֶּחֶם, וְנִסְוֹךְ

הַמִּים בַּחֲגִ: עַל כָּל קֹרְבָנְךָ. עַל עֹלֹת

בַּהֲמָה וְעֹף, וְאַמּוֹרֵי כָל הַקֹּדְשִׁים כּוֹלֵךְ:

יָד וְאֵם תִּקְרִיב מִנְחַת בְּכוֹרִים
 לַיהוָה אָבִיב קָלוּי בָאֵשׁ גֵּרֵשׁ
 כִּרְמֶל תִּקְרִיב אֶת מִנְחַת
 בְּכוֹרֶיךָ:

וְאֵם תִּקְרֶב מִנְחַת בְּכוֹרֶיךָ קֶדֶם יְיָ אָבִיב
 קָלִי בְנוֹר פִּירוּכִין רַכִּיכִין תִּקְרִיב יְת
 מִנְחַת בְּכוֹרֶיךָ:

וְאֵם תִּקְרִיב. הֲרִי אֵם מִשְׁמֵשׁ בְּלִשׁוֹן כִּי,
 שֶׁהֲרִי אֵין זֶה רְשׁוֹת, שֶׁהֲרִי בִּמְנַחַת הָעוֹמֵר

הכתוב מדבר שהיא חובה, וכן ואם יהיה
היובל וגו': מנחת בכורים. במנחת העומר
הכתוב מדבר, שהיא באה אביב בשעת
בישול התבואה, ומן השעורים היא באה,
נאמר כאן אביב, ונאמר להלן כי השעורה
אביב: קלוי באש. שמיבשין אותו על
האור באביב של קלאים, שאלולי כן אינה
נטחנת בריחים לפי שהיא לחה: גרש
כרמל. גרוסה בעודה לחה: גרש. לשון
שבירה וטחינה גורסה בריחים של גרוסות,
כמו ויגרס בחצץ, וכן גרסה נפשי: כרמל.

בעוד הבר מלא, שהתבואה לחה ומלאה
 בקשין שלה, ועל כן נקראים המלילות
 ברמל, וכן ברמל בצקלוננו:

טו וְנָתַתְּ עָלֶיהָ שָׁמֶן וְשִׁמָּה

עָלֶיהָ לְבִנָּה מִנְחָה הוּא:

וְתַתֵּן עָלֶיהָ מִשְׁחָא וּתְשִׂי עָלֶיהָ לְבוֹנָתָא

מִנְחָתָא הִיא:

טז וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת אֲזִכָּרְתָּהּ

מִגִּרְשָׁהּ וּמִשְׁמֶנָּה עַל כָּל

לְבִנְתָּהּ אִשָּׁה לַיהוָה: (ס)

וַיִּסַּק כְּהֵנָּה יֵת אֲדַכְרֶתָהּ מִפְּרוּכָה

וּמִמְשָׁחָה עַל כָּל לְבוֹנְתָהּ קוֹרְבָנָה

קָדָם יי:

ויקרא פרק ג

רביעי ואם זבח

שְׁלָמִים קֹרְבָנוֹ אִם מִן חֶבְקָר

הוא מִקְרִיב אִם זָכָר אִם

נִקְבָּה תַּמִּים יִקְרִיבֵנוּ לְפָנֵי

יְהוָה:

וְאִם נִכְסַת קוֹדֶשֶׁיָּא קוֹרְבָּנִיהָ אִם מִן

תּוֹרֵי הוּא מִקְרָב אִם דְּכַר אִם נוֹקְבָא

שְׁלִים יִקְרְבִינֶיהָ קֶדֶם יי:

שְׁלָמִים. שְׁמִטִּילִים שְׁלוֹם בְּעוֹלָם. דְּבַר

אַחַר שְׁלָמִים שִׁישׁ בָּהֶם שְׁלוֹם לְמִזְבַּח

וּלְכֹהֲנִים וּלְבַעֲלִים:

ב וְסִמֶּךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ קֹרְבָּנֵנוּ

וְשִׁחֲטוּ פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְזָרְקוּ

בְּנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם

עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃

וַיִּסְמוּךְ יָדֶיהָ עַל רִישׁ קוֹרְבָנֶיהָ

וַיִּכְסִּינָהּ בַת־רַע מִשְׁכַּן זִמְנָא וַיִּזְרְקוּן

בְּנֵי אֶהְרֹן כֹּהֲנֵיָא יַת דְּמָא עַל מִדְבַּחָא

סְחֹר סְחֹר׃

וְהִקְרִיב מִזְבֵּחַ הַשְּׁלָמִים אִשָּׁה

לִיהוָה אֶת הַחֶלֶב הַמִּכָּסֶּה אֶת

הֶקְרַב וְאֵת כָּל הַחֵלֶב אֲשֶׁר

עַל הֶקְרַב:

וַיִּקְרַב מִנְכַּסֵּת קוֹדֶשֶׁת קוֹרְבָּנָא קָדָם

יְיָ יֵת תִּרְבָּא דְחֲפִי יֵת גִּוָּא וְיֵת כָּל

תִּרְבָּא דִּי עַל גִּוָּא:

וְאֵת כָּל הַחֵלֶב זָגוֹ. לְהַבִּיא חֵלֶב שֶׁעַל

הַקֶּבֶה דְּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמַעֵאל, רַבִּי עֲקִיבָא

אוֹמֵר, לְהַבִּיא חֵלֶב שֶׁעַל הַדִּקְיָן:

ד וְאֵת שְׁתֵּי הַכֹּלִיֹּת וְאֵת

הַחֲלָב אֲשֶׁר עָלֶהוּ אֲשֶׁר עַל

הַכֶּסֶּלִים וְאֵת הַיִּתְּרֹת עַל

הַכֶּבֶד עַל הַכִּלְיוֹת יְסִירָנָה:

וְיֵת תִּרְתִּין כִּלְיִן וְיֵת תִּרְבָּא דִּי עָלֶיהוּ

דִּי עַל גְּסָסִיא וְיֵת חֲצָרָא דְעַל כַּבָּדָא

עַל כּוֹלִיתָא יַעֲדִינָה:

הַכֶּסֶּלִים. פִּלְנִקִּי"ן בִּלְע"ז שֶׁהַחֲלָב שֶׁעַל

הַכִּלְיוֹת כִּשְׁהַבְהֵמָה חֵיהָ הוּא בְּגֹבָה

הַכֶּסֶּלִים, וְהֵם מִלְמָטָה, וְזֶהוּ הַחֲלָב שֶׁתַּחַת

הַמִּתְנִים שְׁקוֹרִין בִּלְע"ז לֹזְבִּילֹ"שׁ, לֹזֶבֶן

הנראה למעלה בגובה הכסלים,

ובתחתיתו הבשר חופהו: היותרת. היא

דופן המסך שקורין איברי"ש, ובלשון

ארמי חצרא דכבדא: על הכבד. שיטול

מן הכבד עמה מעט, ובמקום אחר הוא

אומר זאת היותרת מן הכבד: על הכבד

על הכליות. לבד מן הכבד, ולבד מן

הכליות יסירנה לזו:

ה וְהַקִּטִּירוֹ אֹתוֹ בְּנֵי אֶחָד

הַמִּזְבֵּחַ עַל הָעֹלָה אֲשֶׁר עַל

הַעֲצִים אֲשֶׁר עַל הָאֵשׁ אִשָּׁה

רִיחַ נִיחַח לַיהוָה: (פ)

וַיִּסְקֹן יְתִיָּה בְּנֵי אֶהֱרֹן לְמַדְבָּחָא עַל

עֲלֹתָא דִּי עַל אֲעִיָּא דִּי עַל אִשָּׁתָא

קוֹרְבָּן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְיוֹא קָדָם יי:

עַל הָעוֹלָה. מַלְבֵּד הָעוֹלָה, לְמַדְנֹ

שֶׁתְּקַדִּים עוֹלֹת תְּמִיד לְכָל קֶרְבָּן, עַל

הַמַּעֲרֹכָה:

וְיָאָם מִן הַצֹּאֵן קֶרְבָּנוֹ לְזִבַּח

שְׁלָמִים לַיהוָה זָכָר אֹו נִקְבָּה

תָּמִים יִקְרִיבֵנוּ:

וְאִם מִן עֲנָא קוֹרְבָנִיהָ לְנִכְסֵת קוֹדֶשֶׁיא

קָדָם יִי דָכָר אֹו נִקְבָּה שְׁלִים

יִקְרִיבֵנִיהָ:

וְאִם כְּשֶׁב הוּא מִקְרִיב אֶת

קֹרְבָנוֹ וְהִקְרִיב אֹתוֹ לְפָנֵי

יְהוָה:

אִם אֵימָר הוּא מִקְרִיב יֵת קוֹרְבָנִיהָ

וַיִּקְרִיב יְתִי קָדָם יי:

אם כשב. לפי שיש באמורי הכשב מה

שאין באמורי העז, שהכשב אליתו

קריבה, לכך נחלקו לשתי פרשיות:

ח וְסָמַךְ אֶת יָדוֹ עַל רֹאשׁ

קֹרְבָנוֹ וְשָׁחַט אֹתוֹ לִפְנֵי אֱהֱלֵ

מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְּנֵי אֱהֱרֹן אֶת

דָּמֹו עַל הַמִּזְבֵּחַ סְבִיב:

וַיִּסְמוֹךְ יַת יְדֶיהָ עַל רִישׁ קֹרְבָנֶיהָ

וַיְכֹס יְתִיָּה קֶדֶם מִשְׁכַּן זְמַנָּא וַיִּזְרְקוּן

בְּנֵי אֶהְרֹן יְת דְּמִיָּה עַל מַדְבַּחָא סְחֹר

סְחֹר:

וזרקו. שתי מתנות שהן ד', ועל ידי הכלי

הוא זורק, ואינו נותן באצבע אלא

בַּחֲטָאת:

ט וְהִקְרִיב מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים

אִשָּׁה לִיהוָה חֶלְבֹּו הָאֵלִיָּה

תְּמִימָה לְעֹמֶת הָעֶצָה יְסִירָנָה

וְאֵת הַחֶלֶב הַמִּכָּסֶּה אֶת הַקֶּרֶב

וְאֵת כָּל הַחֶלֶב אֲשֶׁר עַל

הַקֶּרֶב:

וַיִּקְרַב מִנְכַּסֶּת קוֹדֶשִׁיא קִרְבָּנָא קָדָם יי

תַּרְבִּיָּה אֲלִיתָא שְׁלֵמָתָא לְקַבֵּל שְׁזֵרָתָא

יַעֲדֵנָה וַיֵּת תַּרְבָּא דְּחַפֵּי יֵת גֹּא וַיֵּת

כָּל תַּרְבָּא דִּי עַל גֹּא:

חִלְבוֹ. הַמּוֹבָחַר שָׁבוּ, וּמָהוּ, זֶה הָאֱלִיָּה

תַּמִּימָה: לַעֲמַת הָעֵצָה. לַמַּעֲלָה מִן

הכליות היועצות:

וְאֵת שְׁתֵּי הַכְּלִיֹּת וְאֵת הַחֵלֶב
 אֲשֶׁר עָלֶיהֶן אֲשֶׁר עַל הַכֶּסֶּלִים
 וְאֵת הַיִּתְּרֹת עַל הַכְּבֹד עַל

הַכְּלִיֹּת יְסִירָנָה:

וְיֵת תִּרְתִּין כָּלִין וְיֵת תִּרְבָּא דִּי עָלֶיהֶן
 דִּי עַל גְּסִסִּיא וְיֵת חֲצָרָא דְעַל כַּבֵּדָא
 עַל כָּלִיתָא יַעֲדֵנָה:

יֵא וְהַקְטִירוּ הַכְּלִיֹּת הַמְזִבְחָה

לֶחֶם אֲשֶׁה לַיהוָה: (פ)

וַיִּסְקְנֶה כֹהֵנָא לְמַדְבַּחָא לֶחֶם קֶרְבָּנָא

קָדָם יי:

לֶחֶם אֲשֶׁה לַה'. לַחֲמוֹ שֶׁל אֵשׁ לְשֵׁם

גְבוּהָ: לֶחֶם. לְשׁוֹן מֵאֵכֶל, וְכֵן נִשְׁחִיתָה עֵץ

בְּלַחֲמוֹ, עֶבֶד לֶחֶם רַב, לְשַׁחֲזֹק עוֹשִׂים

לֶחֶם:

יב וְאֵם עֵז קֶרְבָּנֹו וְהַקָּרִיבוֹ

לְפָנַי יְהוָה:

וְאֵם מִן בְּנֵי עֲזִיָּא קְרַבְנָה וִיקְרַבְנָה

קָדָם יִי:

יג וְסַמָּךְ אֶת יָדוֹ עַל רֹאשׁוֹ

וְשַׁחַט אֹתוֹ לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד

וְזָרְקוּ בְנֵי אֶהְרֹן אֶת דָּמֹו עַל

הַמִּזְבֵּחַ סְבִיב:

וְיִסְמוֹךְ יָת יְדָה עַל רִישֶׁיהָ וְיִכּוּס יָתָהּ

קָדָם מִשְׁכַּן זִמְנָא וְיִזְרְקוּן בְּנֵי אֶהְרֹן יָת

דָּמָה עַל מִדְבַּחַא סְחֹר סְחֹר:

יד וְהִקְרִיב מִמֶּנּוּ קָרְבָּנוֹ אִשָּׁה
 לַיהוָה אֶת הַחֶלֶב הַמְכַסֶּה אֶת
 הַקֶּרֶב וְאֵת כָּל הַחֶלֶב אֲשֶׁר
 עַל הַקֶּרֶב:

ויקרב מנה קרבנה קרבן קדם יי ית
 תרבא דחפי ית גוא וית כל תרבא די
 על גוא:

טו וְאֵת שְׁתֵּי הַכֹּלִיֹּת וְאֵת
 הַחֶלֶב אֲשֶׁר עַל־הֶן אֲשֶׁר עַל

הַכֹּסֶלִים וְאֵת הַיִּתְּרֹת עַל

הַכְּבֹד עַל הַכִּלִּית יְסִירָנָה:

וְיֵת תִּרְתִּין כָּלִין וְיֵת תִּרְבָּא דִּי עֲלִיָּהֶן

דִּי עַל גִּסְסִיא וְיֵת חֲצָרָא דִּי עַל כַּבָּדָא

עַל כִּלִּיתָא יַעֲדֵנָה:

מִזְ וְהַקִּטִּירָם הַכֹּהֵן הַמְזַבְּחָה

לֶחֶם אִשָּׁה לְרִיחַ נִיחָח כָּל

חֵלֶב לִיהוָה:

וַיִּסְקְנוּ כֹהֲנָא לְמַדְבְּחָא לֶחֶם קֶרְבָּנָא

לֹא־תִקְבֹּלָא בְּרַעְוָא כָּל תְּרַבָּא קָדָם יי:

י חֲקַת עוֹלָם לְדִרְתֵּיכֶם בְּכָל

מִוְשְׁבֵיכֶם כָּל חֲלָב וְכָל דָּם

לֹא תֹאכְלוּ: (פ)

קָיָם עָלָם לְדִרְתֵּיכֶם בְּכָל מִוְתְּבֵיכֶם

כָּל תְּרַבָּא וְכָל דָּמָא לֹא תִיכְלוּ:

חֲקַת עוֹלָם. יִפָּה מִפּוֹרֶשׁ בְּתוֹרַת כַּהֲנִים

כָּל הַפְּסוּק הַזֶּה:

חמישי

וידבר

יְהוָה אֵל מִנְּשָׁה לֵּאמֹר:

וּמִלֵּיל יִי עִם מִנְּשָׁה לְמִימָר:

ב וַיִּדְבֹּר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר

נִפְּשׁ כִּי תַחַטָּא בְּשִׁגְגָה מִכֹּל

מִצְוֹת יְהוָה אֲשֶׁר לֹא

תַּעֲשִׂינָה וְעָשָׂה מֵאַחַת מֵהֵנָּה:

מִלֵּל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימָר אֲנִשׁ אֲרִי
 יְחֹב בְּשָׁלוֹ מִכָּל פְּקוּדֵי־אֱדִי דִי לֹא
 כְּשָׂרִין לְאַתְעֲבָדָא וְיַעֲבֹד מִן חַד מִנָּה
 וְ:

מכל מצות ה'. פירשו רבותינו אין חטאת
 באה אלא על דבר שזדונו לאו זכרת
 ושגגתו חטאת: מאחת מהנה. ממקצת
 אחת מהן, כגון הכותב בשבת, שם
 משמעון, נח מנחור, דן מדניאל:

ג. אִם הִכְהִין הַמְשִׁיחַ יִחַטֵּא

לֹא־שָׁמַת הָעָם וְהִקְרִיב עַל

חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא פֶּר בֶּן

בֶּקָר תִּמְנִים לִיהוָה לְחַטָּאת:

אִם כֹּהֵנָא רַבָּא יִיחֹב לְחֹבֶת עֲמָא

וַיִּקְרַב עַל חֹבֶתָּהּ דִּי חָב תוֹר בֶּר תוֹרִי

שְׁלִים קָדָם יִי לְחַטָּאתָא:

אם הבהן המשיח יחטא לאשמת העם.

מדרשו אינו חייב אלא בהעלם דבר עם

שגגת מעשה, כמו שנאמר לאשמת העם.

ונעלם דבר מעיני הקהל ועשו. ופשוטו

לפי אגדה כשהכהן גדול חוטא אשמת
העם הוא זה, שהן תלויין בו לכפר עליהם
ולהתפלל בעדם, ונעשה מקולקל: פר.
יכול זקן תלמוד לומר בן, אי בן יכול קטן,
תלמוד לומר פר, הא כיצד, זה פר בן ג':

ד וְהִבִּיא אֶת הַפָּר אֶל פֶּתַח
אֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי יְהוָה וְסָמַךְ
אֶת יָדוֹ עַל רֹאשׁ הַפָּר וְשַׁחַט
אֶת הַפָּר לִפְנֵי יְהוָה:

וַיֵּיתִי יְת תוֹרָא לְתַרְע מִשְׁכַּן זְמַנָּא

לְקָדָם יִי וַיִּסְמוּךְ יְת יְדִיהָ עַל רִישׁ

תּוֹרָא וַיְכּוּס יְת תּוֹרָא קָדָם יִי:

ה וְלָקַח הַכֹּהֵן הַמַּשִּׁיחַ מִדָּם

הַפָּר וַהֲבִיֵּא אֹתוֹ אֶל אֹהֶל

מוֹעֵד:

וַיִּסַּב כַּהֲנָא רַבָּא מִדְּמָא דְתּוֹרָא וַיַּעַל

יְתָה לְמִשְׁכַּן זְמַנָּא:

אֶל אֹהֶל מוֹעֵד. לְמִשְׁכַּן. וּבבֵּית עוֹלָמִים

לְהִיכַל:

וַיִּטְבֹּל הַכֹּהֵן אֶת אֶצְבָּעוֹ בַּדָּם

וַהֲזִיחַ מִן הַדָּם שִׁבְעַ פְּעָמִים

לִפְנֵי יְהוָה אֶת פְּנֵי פָרֶכֶת

הַקֹּדֶשׁ:

וַיִּטְבֹּל כַּהֲנָא יֵת אֶצְבָּעָהּ בַּדָּמָא וַיִּדִּי

מִן דָּמָא שִׁבְעַ זְמַנִּין קָדָם יִי קָדָם

פָּרוּכְתָּא דְקוּדְשָׁא:

את פני פרכת הקדש. כנגד מקום

קדושתה, מכוון כנגד בין הבדים, ולא היו

נוגעים דמים בפרכת, ואם נגעו נגעו:

וְנָתַן הַכֹּהֵן מִן הַדָּם עַל

קַרְנוֹת מִזְבֵּחַ קִטְוֹת הַסַּמִּים

לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר בְּאֹהֶל מוֹעֵד

וְיָאֵת כָּל דַּם הַפָּר יִשְׁפֹּךְ אֶל

יְסוֹד מִזְבֵּחַ הָעֹלָה אֲשֶׁר פֶּתַח

אֹהֶל מוֹעֵד:

וַיֵּתֶן כַּהֲנָא מִן דְּמָא עַל קַרְנֵת מִדְּבַח

קִטּוֹרֶת בּוֹסְמִיא קָדָם יְיָ דִּי בְּמִשְׁכַּן

זִמְנָא וַיֵּת כָּל דְּמָא דְּתוֹרָא יִישׁוּד

לִיסוּדָא דְּמַדְבָּחָא דְּעֵלְתָא דִּי בְּתָרַע

מִשְׁכָּן ? מְנָא:

וְאֵת כָּל דָּם. שִׁירֵי הַדָּם:

ח וְאֵת כָּל חֵלֶב פֶּר הַחֲטָאֹת

יָרִים מִמֶּנּוּ אֶת הַחֵלֶב הַמְּכַסֶּה

עַל הַקֶּרֶב וְאֵת כָּל הַחֵלֶב

אֲשֶׁר עַל הַקֶּרֶב:

וַיֵּת כָּל תְּרֵב תוֹרָא דְּחֲטָאֹתָא יִפְרֹשׁ

מִנֵּה יֵת תִּרְבָּא דְחֲפִי עַל גֹּא וְיֵת כָּל

תִּרְבָּא דִּי עַל גֹּא:

וְאֵת כָּל חֲלָב פֶּר. חֲלָבוּ הִיָּה לֹו לֹוֹמֵר, מַה

תִּלְמוּד לֹוֹמֵר פֶּר, לְרַבּוֹת פֶּר שֶׁל יוֹם

הַכַּפּוּרִים לְכִלּוֹת וּלְחֲלָבִים וְיִזְתַּרְתּוּ:

הַחֲטָאֵת. לְהַבִּיא שְׁעִירֵי עֲבוּדָת אֱלִילִים,

לְכִלּוֹת וּלְחֲלָבִים וְיִזְתַּרְתּוּ: יָרִים מִמֶּנּוּ. מִן

הַמַּחֲוֵבֵר, שֶׁלֹּא יִנְתַּחֲנוּ קוֹדֶם הַסֵּרֶת חֲלָבוֹ:

ט וְאֵת שְׁתֵּי הַכֹּלִיֹּת וְאֵת

הַחֲלָב אֲשֶׁר עָלֶיהֶן אֲשֶׁר עַל

הַכֹּסְלִים וְאֵת הַיִּתְּרֹת עַל

הַכְּבֹד עַל הַכְּלִיֹּת יְסִירָנָה:

וְיֵת תְּרֵינִן כְּלִין וְיֵת תְּרַבָּא דִּי עֲלִיָּהֶן

דִּי עַל גְּסָסִיא וְיֵת חֲצָרָא דְעַל כְּבֹדָא

עַל כְּלִיתָא יַעֲדֵנָה:

, כַּאֲשֶׁר יוֹרֵם מְשׁוֹר זָבַח

הַשְּׁלָמִים וְהַקְטִירִם הַכֹּהֵן עַל

מִזְבֵּחַ הָעֹלָה:

כִּמָּא דִּי מִתְפָּרֵשׁ מִתּוֹר נְכִסְת קוּדְשִׁיא

וַיִּסְקְנוּ כַּהֲנָא עַל מִדְּבַחָא דְעֵלְתָא:

**כאשר יורם. מאותן אמורין המפורשין
בשור זבח השלמים, וכי מה פירש בזבח
השלמים שלא פירש כאן, אלא להקישו
לשלמים, מה שלמים לשמן, אף זה
לשמו, ומה שלמים שלום לעולם, אף זה
שלום לעולם. ובשחיטת קדשים מצריכו
ללמוד הימנו, שאין למדין למד מן הלמד
בקדשים, בפרק איזהו מקומן: על הכבד
על הכליות על ראשו ועל ברעיו. כולן
לשון תוספת הן, כמו מלבד:**

יא וְאֵת עוֹר הַפָּר וְאֵת כָּל

בְּשָׂרוֹ עַל רֹאשׁוֹ וְעַל כַּרְעָיו

וְקַרְבּוֹ וּכְרָשׁוֹ:

יג וְיֵת מִשַּׁךְ תּוֹרָא וְיֵת כָּל בְּסִירָה עַל

רִישֶׁיהָ וְעַל כַּרְעוֹהֶי וְגִיּוֹה וְאוֹכְלֶיהָ:

יד וְהוֹצִיָא אֶת כָּל הַפָּר אֶל

מַחוּץ לַמַּחֲנֶה אֶל מְקוֹם טָהוֹר

אֶל שַׁכָּף הַדָּשָׁן וְשָׂרַף אֹתוֹ עַל

עֲצִים בָּאֵשׁ עַל שַׁכָּף הַדָּשָׁן

ישׁרף: (פ)

וַיִּפֹּק יְתָ כָּל תּוֹרָא מִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא

לְאַתֵּר דְּכִי לְאַתֵּר בֵּית מִיִּשְׁד קְטָמָא

וַיּוֹקִיד יְתָה עַל אַעֲיָא בְּאַשְׁתָּא עַל

אַתֵּר בֵּית מִיִּשְׁד קְטָמָא יְתוֹקֵד:

אַל מַקּוּם טַהוּר. לְפִי שֵׁישׁ מַחוּץ לְעִיר

מַקּוּם מוֹכֵן לְטוּמְאָה לְהַשְׁלִיךְ אַבְנִים

מִנוֹגְעוֹת וּלְבֵית הַקְּבֵרוֹת, הוֹצֵרֵךְ לֹאמַר

מַחוּץ לְמַחֲנֶה, זֶה שֶׁהוּא חוּץ לְעִיר, שִׁיחָא

הַמַּקּוּם טַהוּר: מַחוּץ לְמַחֲנֶה. חוּץ לְשֹׁלֵשׁ

מחנות, ובבית עולמים חוץ לעיר, כמו
 שפירשוהו רבותינו במס' יומא
 ובסנהדרין: אל שפך הדשן. מקום
 ששופכין בו הדשן המסולק מן המזבח,
 כמו שנאמר והוציא את הדשן אל מחוץ
 למחנה: על שפך הדשן ישרף. שאין
 תלמוד לומר, אלא מלמד שאפילו אין
 שם דשן:

יג וְאֵם כָּל עֵדֶת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ
 וְנִעְלָם דָּבָר מֵעֵינַי הַקָּהֵל

וַעֲשׂוּ אַחַת מִכָּל מִצְוֹת יְהוָה

אֲשֶׁר לֹא תַעֲשִׂינָהּ וְאַשְׁמוּ:

וְאִם כָּל כְּנִשְׁתָּא דִּישְׂרָאֵל יִשְׁתְּלוּן וִיְהִי

מִכַּסָּא פִתְגָמָא מַעֲיֵנִי קְהֵלָא וִיעֲבֹדוּן

חַד מִכָּל פְּקוּדֵיָא דִּי לֹא כְשָׂרִין

לְאַתְעֲבֹדָא וִיחֻבּוּן:

עֵדֶת יִשְׂרָאֵל. אִלּוּ סִנְהֶדְרִין: וְנַעֲלָם דְּבַר.

טַעוּ לְהוֹרוֹת בְּאַחַת מִכָּל כְּרִיתוֹת שְׁבַתוֹרָה

שֶׁהוּא מוֹתֵר: הִקְהֵל וַעֲשׂוּ. שַׁעֲשׂוּ צְבוּר

עַל פִּיהֶם:

יִדְּוֹדְעָה הַחֲטָאת אֲשֶׁר חָטְאוּ
 עָלֶיהָ וְהִקְרִיבוּ הַקֹּהֵל פֶּר בֶּן
 בָּקָר לַחֲטָאת וְהִבִּיאוּ אֹתוֹ
 לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד:

וְתִתִּידַע חֹבֶתָא דִּי חָבוּ עָלֶיהָ וַיִּקְרְבוּ
 קֹהֵלָא תֹור בֶּר תֹוֹרִי לַחֲטָאתָא וַיִּיתֹון
 יָתָה לְקֹדֶם מִשְׁכַּן זְמַנָּא:

טו וְסָמְכוּ זְקֵנֵי הָעֵדָה אֶת
 יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הַפֶּר לִפְנֵי

יְהוָה וְשַׁחַט אֶת הַפָּר לִפְנֵי

יְהוָה:

וַיִּסְמְכוּן סְבִי כְנִשְׁתָּא יְת יְדִיהוֹן עַל

רִישׁ תּוֹרָא קָדָם יִי וַיְכּוּס יְת תּוֹרָא

קָדָם יִי:

מִזְ וְהִבִּיא חֲבִיחַן הַמְּשִׁיחַ מִדָּם

הַפָּר אֶל אֹהֶל מוֹעֵד:

וַיַּעַל כֹּהֵנָא רַבָּא מִדְּמָא דְתּוֹרָא

לְמִשְׁכַּן זְמַנָּא:

וַיִּטְבֹּל הַכַּהֵן אֶצְבָּעוֹ מִן הַדָּם

וַהֲזֶה שָׁבַע פְּעָמִים לְפָנָי יְהוָה

אֶת פָּנָי הַפָּרֹכֶת:

וַיִּטְבֹּל כַּהֲנָא אֶצְבָּעָהּ מִן דְּמָא וַיִּדִּי

שְׁבַע זְמַנִּין קָדָם יְיָ יְתִי קָדָם פְּרֹכֶתָא:

את פני הפרכת. ולמעלה הוא אומר את

פני פרכת הקדש, משל למלך שסרחה

עליו מדינה, אם מעוטה סרחה במליא

שלו מתקיימת, ואם כולם סרחו, אין

במליא שלו מתקיימת, אף כאן כשחטא

בהן משיח עדיין שם קדושת המקום על
 המקדש, משחטאו כולם ח"ו נסתלקה
 הקדושה:

יח ומן הדם יתן על קרנת
 המזבח אשר לפני יהוה אשר
 באהל מועד ואת כל הדם
 ישפך אל יסוד מזבח העולה
 אשר פתח אהל מועד:

ומן דמא יתן על קרנת מדבחה די

קָדָם ייִ די בַּמִּשְׁכָּן זְמַנָּא וַיֵּת כָּל דְּמָא

יִשׁוּד לִיסוּדָא דְּמַדְּבַחָא דְּעֵלְתָא די

בְּתֵרַע מִשְׁכָּן זְמַנָּא:

יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל

מוֹעֵד. זה יסוד מערבי שהוא כנגד הפתח:

יֵט וַיֵּאת כָּל חֶלְבֹּו יְרִים מִמֶּנּוּ

וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ:

וַיֵּת כָּל תְּרִיבָה יִפְרֵשׁ מִנֶּה וַיִּסַּק

לְמַדְּבַחָא:

ואת כל חלבו ירים. ואע"פ שלא פירש
 כאן יותרת ושתי כליות, למדין הם
 מועשה לפר כאשר עשה וגו'. ומפני מה
 לא נתפרשו בו, תנא דבי ר' ישמעאל,
 משל למלך שזעם על אוהבו, ומיעט
 בסרחונו מפני חיבתו:

כְּעֵשָׂה לִפְרַ כְּאֲשֶׁר עָשָׂה לִפְרַ
 הַחֲטָאת כֵּן יַעֲשֶׂה לוֹ וְכִפֹּר
 עֲלֵהֶם הַכֹּהֵן וְנִסְלַח לָהֶם:
 וַיַּעֲבֹד לְתוֹרָא כְּמָא דִּי עֲבַד לְתוֹרָא

דַּחַטָּאתָא כֵּן יַעֲבֹד לָהּ וַיִּכַּפֵּר עַל־יְהוֹן

כַּהֲנָא וַיִּשְׁתַּבֵּק לַיהוֹן:

ועשה לפר. זה כאשר עשה לפר החטאת

כמו שמפורש בפר כהן משיח, להביא

יותרת ושתי כליות, שפירש שם מה שלא

פירש כאן, ולכפול במצות העבודות,

ללמד שאם חסר אחת מכל המתנות

פסול, לפי שמצינו בניתנין על המזבח

החיצון שנתנן במתנה אחת כפר, הוצרך

לומר כאן שמתנה אחת מהן מעכבת:

כא וְהוֹצִיאָ אֶת הַפָּר אֶל מִחוּץ

לַמִּזְבֵּחַ וְשָׂרַף אֹתוֹ כֹּאֲשֶׁר

שָׂרַף אֶת הַפָּר הָרִאשׁוֹן חֲטֹאת

הַקֹּהֵל הוּא: (פ)

וַיִּפֹּק יָת תּוֹרָא לְמִבְרָא לְמִשְׁרִיתָא

וְאוֹקִיד יִתָּה כְּמָא דִּי אוֹקִיד יָת תּוֹרָא

קִדְמָאָה חֲטֹאת קֹהֵלָא הוּא:

כב אֲשֶׁר נָשִׂיא יַחֲטֵא וְעֹשֶׂה

אַחַת מִכָּל מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֵיו

אֲשֶׁר לֹא תַעֲשֶׂינָהּ בְּשִׁגְגָה

וְאֵשׁ:

אִם רַבָּא יַחֲוֵב וַיַּעֲבֹד חַד מִכָּל פְּקוּדֵי־א

דֵּי אֱלֹהִיהָ דְּלֹא כַּשְׂרִין לְאַתְעַבְדָּא

בְּשָׁלוּ וַיַּחֲוֵב:

אֲשֶׁר נִשְׂיָא יַחֲטֵא. לְשׁוֹן אֲשֶׁרִי, אֲשֶׁרִי

הַדּוֹר שֶׁהַנִּשְׂיָא שָׁלוּ נוֹתֵן לֵב לְהַבִּיא כַּפְרָה

עַל שִׁגְגָתוֹ, ק"ו שֶׁמִּתְחַרֵּט עַל זְדוֹנוֹתָיו:

כַּגְּאוּ הוֹדֵעַ אֱלִיּוֹ חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר

חֲטָא בָּהּ וְהִבִּיא אֶת קָרְבָּנוֹ

שְׁעִיר עֲזִים זָכָר תָּמִים:

אוֹ אֶת־יָדַע לָהּ חֹבֶתָהּ דִּי חֵב בָּהּ וַיִּיתִי

יָת קָרְבָּנָהּ צִפִּיר בַּר עֲזִין דְּכָר שְׁלִים:

אוֹ הוֹדַע. כִּמוֹ אִם הוֹדַע הַדָּבָר, הִרְבָּה אוֹ

יֵשׁ שִׁמְשִׁמְשִׁין בִּלְשׁוֹן אִם, וְאִם בִּמְקוֹם אוֹ,

וְכֵן אוֹ נֹדַע כִּי שׁוֹר נִגַּח הוּא: הוֹדַע אֱלִיוֹ.

כִּשְׁחָטָא הִיָּה סְבוֹר שֶׁהוּא הִיתָר, וּלְאַחַר

מִכָּאן נֹדַע לוֹ שְׂאִיסוֹר הִיָּה:

כִּד וְסִמָּךְ יָדוֹ עַל רֵאשׁ הַשְּׁעִיר

וְשַׁחַט אֹתוֹ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר

וְשַׁחַט אֶת הָעֹלָה לְפָנַי יְהוָה

חֲטָאת הוּא:

וַיִּסְמוֹךְ יָדָהּ עַל רִישָׁא דְצִפְיָרָא וַיִּכּוֹס

יָתָהּ בַּאֲתֵר דִּיכּוֹס יָת עֲלָתָא לְקִדָּם יי

חֲטָאתָא הוּא:

בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת הָעוֹלָה. בַּצִּפּוֹן

שֶׁהוּא מְפֹרֵשׁ בַּעֲוֹלָה: חֲטָאת הוּא. לְשֵׁמוֹ

כֶּשֶׁר, שֶׁלֹּא לְשֵׁמוֹ פֶּסוּל:

כה וְלִקַּח הַכֹּהֵן מִדָּם הַחֲטָאת

בְּאַצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל קֶרְנֹת

מִזִּבְחַ הָעֹלָה וְאֶת דָּמּוֹ יִשְׁפֹּךְ

אֶל יְסוֹד מִזִּבְחַ הָעֹלָה׃

וַיִּסַּב כֹּהֵנָא מִדְּמָא דְחֲטָאתָא בְּאַצְבָּעָהּ

וַיִּתֵּן עַל קֶרְנֹת מִדְּבַחָא דְעֹלֹתָא וַיִּת

דְּמָהּ יִשׁוּד לִיְסוּדָא לְמִדְּבַחָא דְעֹלֹתָא׃

וְאֶת דָּמּוֹ. שִׁירֵי הַדָּם׃

כו וְאֶת כָּל חֲלָבוֹ יִקְטִיר

הַמִּזְבֵּחַ כַּחֲלָב זֶבַח הַשְּׁלָמִים

וְכִפֹּר עָלָיו הַכֹּהֵן מִחֲטָאתוֹ

וְנִסְלַח לוֹ: (פ)

וַיֵּת כָּל תְּרִיבָה יִסַּק לְמִדְבָּחָא כְּתֹרֵב

נִכְסֵת קוֹדֶשִׁיא וִיכִפֹּר עָלוּהִי כִּהְנָא

מִחוּבָתָהּ וַיִּשְׁתַּבֵּק לָהּ:

כַּחֲלָב זֶבַח הַשְּׁלָמִים. כַּאֲזֵתָן אֲמֹרִין

הַמִּפְּוֹרֵשִׁים בַּעֲז, הָאֲמֹר אֲצֵל שְׁלָמִים:

כז טוֹיטִי וְאִם נִפְשׁ

אַחַת תַּחֲטָא בְּשִׁגְגָה מֵעַם

הָאָרֶץ בַּעֲשֻׁתָּהּ אַחַת מִמִּצּוֹת

יְהוָה אֲשֶׁר לֹא תַעֲשֶׂינָהּ

וְאִשָּׁם:

וְאִם אִנִּשׁ חַד יַחֲבֹב בְּשָׁלוֹ מֵעַמָּא

דְּאֶרְעָא בְּמַעֲבָדָהּ חַד מִפְּקוּדֵי־אֱדִי

דְּלֹא כִשְׂרִין לְאַתְעֵבְדָּא וַיֵּחֹב:

בֹּח אוֹ הוֹדֵעַ אֱלִיו חֲטָאתוֹ

אֲשֶׁר חֲטָא וְהִבִּיא קֶרְבָּנוֹ

שְׁעִירַת עֲזִים תְּמִימָה נִקְבָּה

עַל חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חֲטָא:

אוֹ אֶתִידֵעַ לָהּ חוֹבָתָהּ דִּי חָב וַיִּיתִי

קֶרְבָּנָהּ צִפִּירַת עֲזִין שְׁלֵמָתָא נִקְוֶבְתָּא

עַל חוֹבָתָהּ דִּי חָב:

כֹּט וְסִמָּךְ אֶת יָדוֹ עַל רֹאשׁ

הַחֲטָאת וְשַׁחַט אֶת הַחֲטָאת

בַּמִּקּוֹם הָעֹלָה:

וַיִּסְמוּךְ יְתִידָהּ עַל רִישׁ חֲטָאתָא וַיָּכוּס

יְתִידָהּ חֲטָאתָא בְּאַתֵּר דְּעֹלָתָא:

וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדָּמָהּ בְּאֶצְבָּעוֹ

וְנָתַן עַל קֶרְנֹת מִזְבֵּחַ הָעֹלָה

וְאֶת כָּל דָּמָהּ יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד

הַמִּזְבֵּחַ:

וַיִּסַּב כֹּהֲנָא מִדָּמָה בְּאֶצְבָּעָהּ וַיִּתֵּן עַל

קִרְנֵת מִדְּבַחַּא דְּעֵלְתָּא וִית כָּל דְּמָה

יִשׁוּד לִיסוּדָא דְּמִדְּבַחַּא:

לֹא וְאֵת כָּל חֶלְבָּהּ יִסִּיר כֹּאֲשֶׁר

הוֹסִיר חֶלֶב מֵעַל זֶבַח הַשְּׁלָמִים

וְהַקֹּטִיר הַכֹּהֵן הַמְזַבֵּחַ לְרִיחַ

נִיחַח לַיהוָה וְכִפָּר עָלָיו הַכֹּהֵן

וְנִסְלַח לוֹ: (פ)

וִית כָּל תְּרִבָּהּ יַעֲדִי כִמָּא דִּי מִתְּעַדָּא

תְּרַב מֵעַל נִכְסֵת קוּדְשִׁיא וַיִּסַּק כֹּהֲנָא

לְמַדְבַּחַא לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְוָא קָדָם יי

וַיַּכְפֹּר עַל־וְהִי כַּהֲנָא וַיִּשְׁתַּבֵּק לָהּ:

כַּאֲשֶׁר הוֹסֵר חֶלֶב מֵעַל זֶבַח הַשְּׁלָמִים.

כַּאֲיֻמּוֹרֵי עֵז הָאֻמּוֹרִים בַּשְּׁלָמִים:

לֵב וְאֵם כֶּבֶשׂ יְבִיא קֶרְבָּנוֹ

לְחֻטָּאת נִקְבָּה תְּמִימָה

יְבִיאָנָה:

וְאֵם אִימַר יִיתִי קֶרְבָּנָה לְחֻטָּאתָא

נִקְבָּא שְׁלֻמָּתָא יִיתְנָה:

לֹא וְסַמֵּךְ אֶת יָדוֹ עַל רֹאשׁ

הַחֲטָאת וְשַׁחַט אֹתָהּ לְחֲטָאת

בַּמִּקְוֶה אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת

הָעֹלָה:

וְיִסְמוֹךְ יָת יְדָהּ עַל רִישׁ חֲטָאתָא וְיָכּוּם

יָתָהּ לְחֲטָאתָא בְּאַתְרָא דִּי יָכּוּם יָת

עֲלֵתָא:

וְשַׁחַט אוֹתָהּ לְחֲטָאתָא שְׁתָּהּ שְׁחִיטָתָהּ

לְשֵׁם חֲטָאתָא:

לֹד וְלִקַּח הַכֹּהֵן מִדָּם הַחֲטָאת

בְּאַצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל קַרְנֹת

מִזִּבְחֵהָ הָעֹלָה וְאֵת כָּל דָּמָהּ

יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ:

וַיִּסַּב כֹּהֵנָא מִדָּמָא דְחֲטָאתָא בְּאַצְבָּעֵהּ

וַיִּתֵּן עַל קַרְנֵת מִדְּבַחָא דְעֹלֹתָא וַיִּת

כָּל דָּמָהּ יִשׁוּד לִיסוּדָא דְ מִ דְּבַחָא:

לֵה וְאֵת כָּל חֲלִבָּהּ יִסִּיר כַּאֲשֶׁר

יוֹסֵר חֲלִיב הַכֹּשֵׁב מִזִּבְחֵהּ

הַשְׁלָמִים וְהַקְטִיר הַכֹּהֵן אֹתָם

הַמִּזְבֵּחַ עַל אֲשֵׁי יְהוָה וְכִפֹּר

עָלָיו הַכֹּהֵן עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר

חָטָא וְנִסְלַח לוֹ: (פ)

וַיֵּת כָּל תְּרִבָּה יַעֲדִי כָמָא דִּי מִתְעַדָּא

תִּרְב אֲמָרָא מִנְכֶּסֶת קוּדְשִׁיא וַיִּסַּק

כֹּהֲנָא יִתְהוֹן לְמַדְבַּחָא עַל קֶרְבַּנִּיא דִּי

וַיַּכִּפֹּר עָלוּהִי כֹהֲנָא עַל חוּבְתָהּ דִּי חַב

וַיִּשְׁתַּבֵּק לָהּ:

כאשר יוסר חלב הכשב. שנתרבו אמורין
ואליה, אף חטאת כשהיא באה כבשה
טעונה אליה עם האמורין: על אשי ה'.
על מדורות האש העשויות לשם,
פואיילי"ש בלע"ז:

ויקרא פרק ה

אֶל־נֹפֶשׁ כִּי תִחַטָּא וְשִׁמְעָה קוֹל
אֱלֹהִים וְהוּא עֵד אִם רָאָה אִם
יָדַע אִם לֹא יִגִּיד וְנִשְׁאָ עֲוֹנוֹ:
וְאִנֹּשׁ אֲרִי יֵחֹב וְיִשְׁמַע קֹל מוֹמִי וְהוּא

סְהִיד אֹו חֹזָא אֹו יִדַּע אִם לֹא יִחְוִי

וּיִקְבֹּל חוֹבָה:

וּשְׁמַעְהָ קוֹל אֱלֹהִים. בְּדָבָר שֶׁהוּא עַד בּוֹ,

שֶׁהִשְׁבִּיעוּהוּ שְׁבוּעָה שֶׁאִם יוֹדֵעַ לוֹ בְּעֵדוּת

שִׁיעִיד לוֹ:

ב אֹו נִפְשָׁא אֲשֶׁר תִּגַּע בְּכָל

דְּבָר טַמְאָא אֹו בְּנִבְלָת חַיָּה

טַמְאָה אֹו בְּנִבְלָת בְּהֵמָה

טַמְאָה אֹו בְּנִבְלָת עֶרְוָה טַמְאָה

וְנֶעְלָם מִמֶּנּוּ וְהוּא טָמֵא

וְאֵשׁ:

אוֹ אִנֶּשׁ דִּי יִקְרַב בְּכָל מִדְעָם מִסָּאב

אוֹ בְּנִבְלַת חֵיתָא מִסָּאבָא אוֹ בְּנִבְלַת

בְּעִירָא מִסָּאבָא אוֹ בְּנִבְלַת רַחֲשָׂא

מִסָּאב וִיהִי מִכֶּסֶּא מִנָּה וְהוּא מִסָּאב

וְחָב:

אוֹ נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תִּגַּע וְגו' וְלֵאחֶר הַטּוֹמֵאָה

הַזֶּה יֹאכַל קִדְשִׁים, אוֹ יִכְנַס לְמִקְדָּשׁ, שֶׁהוּא

דָּבָר שֶׁזִּדּוֹנוֹ כֹּרֵת, בְּמִסַּכַּת שְׁבוּעוֹת נִדְרֵשׁ

בן: ונעלם ממנו. הטומאה: ואשם.

באכילת קודש או בביאת מקדש:

גאו כי יגע בטהאת אדם לכל

טהאתו אשר יטמא בה

ונעלם ממנו והוא ידע ואשם:

או ארי יקרב בסואבת אנשא לכל

סובתה די יסתאב בה ויהי מכסא מנה

והוא ידע וקב:

בטומאת אדם. זו טומאת מת: לכל

טומאתו. לרבות טומאת מגע זבין וזבות:

אשר יטמא. לרבות הנוגע בבוטל נדה:

בה. לרבות בולע נבלת עוף טהור: ונעלם.

ולא ידע. ששכח הטומאה: ואשם.

באכילת קודש או בביאת מקדש:

ד או נפש כי תשבוע לַבַּיִת

בשפתיים לְהִרְעוֹ או לְהִיטִיב

לְכֹל אֲשֶׁר יַבִּיט הָאָדָם

בְּשִׁבְעָה וְנֶעְלָם מִמֶּנּוּ וְהוּא

יִדְעֵנָּה וְאַשֶׁם לְאַחַת מֵאֵלֶּה:

אוֹ אִנֶּשׁ אֲרִי יִקְיִם לְפִרְשָׁא בְּסִפּוֹן

לְאַבְאֶשָׁא אוֹ לְאוֹטְבָּא לְכֹל דִּי יִפְרֵשׁ

אִנֶּשָׁא בְּקִיּוֹם וִיְהִי מְכַסָּא מִנֶּה וְהוּא

יִדְעֵנָּה וְחַב לְחֻדָּא מֵאֵלֶּיךָ:

בִּשְׁפָתִים. וְלֹא בִלְבָב: לְהִרְעֵ. לְעִצְמוֹ: אוֹ

לְהִיטִיב. לְעִצְמוֹ כְּגוֹן אוֹכֵל וְלֹא אוֹכֵל

אִישָׁן וְלֹא אִישָׁן: לְכֹל אֲשֶׁר יִבְטֹא. לְרַבּוֹת

לְשַׁעְבֵּר: וְנַעֲלָם מִמֶּנּוּ. וְעֵבֶר עַל שְׁבוּעָתוֹ.

כֹּל אֵלֶּה בְּקֶרְבֵּן עוֹלָה וְיִזְרַד כְּמִפּוֹרֶשׁ כֹּאן,

אבל שבועה שיש בה כפירת ממון אינה

בקרבן זו אלא באשם:

וְהָיָה כִּי יֵאָשֵׁם לְאַחַת מֵאֵלֶּה

וְהִתְוַדָּה אֲשֶׁר חָטָא עָלֶיהָ:

וַיְהִי אֲרִי יָחֹב לַחֲדָא מֵאֲלִין וַיּוֹדֵי דִּי

חָב עָלֶיהָ:

וְהִבִּיא אֶת אֲשָׁמוֹ לַיהוָה עַל

חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא נִקְבָּה מִן

הַצֹּאֵן כְּשֶׁבָה אוֹ שְׁעִירַת עֲזִים

לַחֲטָאת וְכִפּוּר עָלָיו חִכּוֹן

מִחֲטָאתוֹ:

וַיֵּיתִי יְתֹאשְׁמָה קָדָם יי עַל חֹבֶתָהּ דִּי

חֵב נִקְוֶבְתָּא מִן עֲנָא אִמְרָתָא או

צִפִּירַת עֲזִין לַחֲטָאתָא וַיִּכְפֹּר עָלֶיהָ

כֶּהֱנָא מִחֹבֶתָהּ:

וְוָאם לֹא תִגִּיעַ יָדוֹ דִּי שְׂחָה

וְהִבִּיא אֶת אֲשָׁמוֹ אֲשֶׁר חֲטָא

שְׁתֵּי תַרְיָם אוֹ שְׁנֵי בְנֵי יוֹנָה

לִיהוָה אֶחָד לַחֲטָאת וְאֶחָד
לְעֹלָה:

וְאִם לֹא תִמָּטִי יְדֶהָ כְּמִסַּת שִׁיתָא וַיִּיתֵי
יָת חוּבָתָהּ דִּי חָב תִּרְתִּין שְׁפַנִּינִין אוּ
תִרִין בְּנֵי יוֹנָה קָדָם יִי חַד לַחֲטָאתָא
וְחַד לְעֹלָתָא:

ח וְהִבִּיא אֶתְּם אֶל חִפְּהִין
וְהִקְרִיב אֶת אֲשֶׁר לַחֲטָאת
רֹאשׁוֹנָה וּמִלֵּק אֶת רֹאשׁוֹ

מִמּוֹל עֶרְפוֹ וְלֹא יִבְדִּיל:

וַיֵּיתִי יְתֵהוֹן לֹת פֶּה־נָּא וַיִּקָּרֵב יְתֵי דִי

לַחֲטָאתָא קַדְמִיתָא וַיִּמְלֹק יְתֵי רִישָׁהּ

מִלְקַבֵּל קַדְלָהּ וְלֹא יִפְרֹשׁ:

והקריב את אשר לחטאת ראשונה.

חטאת קודמת לעולה למה הדבר דומה

לפרקליט שנכנס לרצות, ריצה פרקליט

נכנס דורון אחריו: ולא יבדיל. אינו מולק

אלא סימן אחד: עורף. הוא גובה הראש

המשופע לצד הצואר: מול עורף. מול

הרואה את העורף, והוא אורך כל אחורי

הצואר:

ט וְהִזָּה מִדָּם הַחֲטָאתָ עַל קִיר

הַמִּזְבֵּחַ וְהַנִּשְׁאָר בַּדָּם יִמָּצֶה

אֶל יָסוֹד הַמִּזְבֵּחַ חֲטָאתָ הוּא:

וְיָדֵי מִדָּמָא דְחֲטָאתָ עַל כֹּתֵל מִדְּבַחָא

וְדֹא שְׁתָּאר בְּדָמָא יִתְמָצִי לִיסוּדָא

דְּמִדְּבַחָא חֲטָאתָ הוּא:

והזה מדם החטאת. בעולה לא הטעין

אלא מצוי, ובהטאת הזאה ומצוי, אוהז
 בעורף ומתיז, והדם ניתז והולך למזבח:
 חטאת הוא. לשמה כשרה, שלא לשמה
 פסולה:

וְאֵת הַשְּׁנֵי יַעֲשֶׂה עֹלָה
 כַּמִּשְׁפֵּט וְכִפֹּר עָלָיו הַכֹּהֵן
 מִחַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא וְנִסְלַח
 לוֹ: (ס)

וְיֵת תְּנִינָא יַעֲבֹד עֲלֵתָא כְּדָחִי וּכְפֹר

עֲלוֹהֵי כֹהֲנָא מֵחוּבֵיתָהּ דִּי חָב וְיִשְׁתַּבֵּק
לָהּ:

כמשפט. כדת האמור בעזלת העזף של
נדבה בראש הפרשה:

יֵאָשְׁבִיעִי וְאָם לֹא

תִּשְׁיֵג יָדוֹ לְעִשְׂתֵּי תַרְיָם אֹ
לְעִשְׂנֵי בְנֵי יוֹנָה וְהִבִּיא אֶת
קֶרְבָּנוֹ אֲשֶׁר חָטָא עֲשִׂירַת

הַאֲפֹה סֵלַת לְחַטָּאת לֹא יֵשִׁים

עָלֶיהָ שֶׁמֶן וְלֹא יִתֵּן עָלֶיהָ

לְבִנָּה כִּי חַטָּאת הוּא:

וְאִם לֹא תִדְבֹק יָדָה לְתִרְתִּין שֶׁפְּנִינִין

אוֹ לְתִרִין בְּנֵי יוֹנָה וַיִּיתֵי יָת קֶרְבָּנָה דִּי

חֵב חֵד מִן עֶסְרָא בְּתִלַּת סְאִין סֵלֶתָא

לְחַטָּאתָא לֹא יֵשִׁי עָלֶהּ מִשְׁחָא וְלֹא

יִתֵּן עָלֶהּ לְבִנָּתָא אֲרִי חַטָּאתָא הִיא:

כִּי חַטָּאת הוּא. וְאִין בְּדִין שִׁיחָא קֶרְבָּנָה

מהודר:

יב וְהִבִּיֵּאתָ אֶל הַכֹּהֵן וְקָמַץ

הַכֹּהֵן מִמִּנָּה מְלֹא קֶמֶצוֹ אֶת

אֲזִכָּרְתָּהּ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַהּ עַל

אֲשֵׁי יְהוָה חֲטָאת הוּא:

וַיִּתְּנָה לֹות כֹּהֵנָּה וַיִּקְמוֹץ כֹּהֵנָּה מִנָּה

מִלִּי קֶמֶצָה יָת אֲדִכָּרְתָּהּ וַיִּסַּק לְמִדְבַּחָהּ

עַל קֶרְבָּנֶיהָ דֵּי חֲטָאתָהּ הִיא:

חטאת הוא. נקמצה ונקטרה לשמה

בשרה שלא לשמה פסולה:

וְיִכָּפֹר עָלָיו הַכֹּהֵן עַל חַטָּאתוֹ

אֲשֶׁר חָטָא מֵאַחַת מֵאֵלֶּה

וְנִסְלַח לוֹ וְהִיְתָה לְפָנָיו

כַּמִּנְחָה: (ה)

וְיִכָּפֹר עָלָיו כַּהֲנָא עַל חֻבֵּתָהּ דִּי חָב

מִיַּחְדָּא מֵאֵלִין וְיִשְׁתַּבֵּק לָהּ וְתֵהִי

לְכַהֲנָא כַּמִּנְחָתָא:

על חטאתו אשר חטא. כאן שנה הכתוב,

שהרי בעשירות ובדלות נאמר מחטאתו,
וכאן בדלי דלות נאמר על חטאתו, דקדקו
רבותינו מכאן שאם חטא כשהוא עשיר
והפריש מעות לכשבה או שעירה והעני,
יביא ממקצתן שתי תורים, הפריש מעות
לשתי תורים והעני, יביא ממקצתן
עשירית האיפה, הפריש מעות לעשירית
האיפה והעשיר, יוסיף עליהן ויביא קרבן
עשיר, לכך נאמר כאן על חטאתו: מאחת
מאלה. מאחת משלש כפרות האמורות
בענין, או בעשירות, או בדלות, או בדלי

דלות. ומה תלמוד לומר, שיכול החמורים
שבהם יהיו בכשבה או שעירה, והקלין
יהיו בעוף, והקלין שבקלין יהיו בעשירית
האיפה, תלמוד לומר מאחת מאלה,
להשוות קלין לחמורין לכשבה ושעירה
אם השיגה ידו, ואת החמורין לקלין
לעשירית האיפה בדלי דלות: והיתה
לכהן כמנחה. ללמד על מנחת חוטא
שיהיו שיריה נאכלין, זהו לפי פשוטו.
ורבותינו דרשו, והיתה לכהן, ואם חוטא
זה כהן הוא, תהא כשאר מנחת נדבת כהן.

שֶׁהוּא בְּכֹלֵל תְּהִיָּה לֹא תֹאכַל:

יָד וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה

לֵאמֹר:

וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:

טו נֶפֶשׁ כִּי תִמְעַל מֵעַל וְחֲטָאָה

בְּשִׁגְגָה מִקֹּדֶשִׁי יְהוָה וְהִבִּיא

אֶת אֲשָׁמוֹ לַיהוָה אֵיל תָּמִים

מִן הַצֹּאן בְּעֶרְכָּךְ כֶּסֶף שִׁקְלִים

בְּשִׁקְלֵי הַקֹּדֶשׁ לֵאמֹר:

אֱנִשׁ אֲרִי יִשְׁקֹר שְׁקֹר וַיַּחֲבֹב בְּשָׁלוֹ

מִקֹּדֶשׁ יֵא דִי וַיִּתֵּי יֵת אֲשַׁמָּה קָדָם יִי

דְּכַר שְׁלִים מִן עָנָא בְּפִרְסָנָה כְּסָף

סְלָעִין בְּסָלְעֵי קֹדֶשׁ לֹאֲשַׁמָּה:

כִּי תִמְעַל מִעַל. אֵין מַעֲיִלָּה בְּכָל מְקוֹם

אֵלֹא שִׁינּוּי, וְכֵן הוּא אוֹמֵר וַיִּמְעַלּוּ בֵּאלֹהֵי

אֲבוֹתֵיהֶם וַיִּזְנוּ אַחֲרֵי אֱלֹהֵי עַמִּי הָאָרֶץ, וְכֵן

הוּא אוֹמֵר בְּסוּטָה וּמַעֲלָה בּוֹ מִעַל:

וְחֲטָאָה בִּשְׁגָגָה מִקֹּדֶשׁ ה'. שְׁנֵהֲנָה מִן

הַהִקְדָּשׁ, וְהֵיכָן הוֹזָהָר, נֹאמֵר כֹּאן חֲטָא,

ונאמר להלך חטא בתרומה ולא ישאו עליו
 חטא, מה להלך הזהיר אף כאן הזהיר, אי
 מה להלך לא הזהיר אלא על האוכל אף
 כאן לא הזהיר אלא על האוכל, תלמוד
 לומר תמעול מעל ריבה: מקדשי ה'.
 המיוחדים לשם, יצאו קדשים קלים:
 איל. לי קשה, כמו ואת אילי הארץ לקח,
 אף כאן קשה בן שתי שנים: בערכך כסף
 שקלים. שיהא שוה שתי סלעים:

מו ואת אשר חטא מן הקדש

יִשְׁלַם וְאֵת חֲמִישָׁתוֹ יוֹסֵף

עָלָיו וְנָתַן אֹתוֹ לַכֹּהֵן וְהַכֹּהֵן

יִכַּפֵּר עָלָיו בְּאֵיל הָאֲשָׁם

וְנִסְלַח לוֹ: (פ)

וַיֵּת דִּי חָב מִן קוֹדֶשָׁא יִשְׁלַם וַיֵּת

חֲמִישָׁה יוֹסֵף עָלוֹהִי וַיֵּתֵן יְתָה לַכֹּהֲנָא

וְכַהֲנָא יִכַּפֵּר עָלוֹהִי בְּדַכְרָא דַּאֲשָׁמָא

וַיִּשְׁתַּבֵּק לָהּ:

וְאֵת אֲשֶׁר חָטָא מִן הַקֹּדֶשׁ יִשְׁלַם. קֶרֶן

וְחֹמֶשׁ לַהֲקֹדֶשׁ:

וְיִאָּמַר נֶפֶשׁ כִּי תַחַטָּא וְעָשְׂתָה

אַחַת מִכָּל מִצְוֹת יְהוָה אֲשֶׁר

לֹא תַעֲשֶׂינָהּ וְלֹא יָדַע וְאֲשֶׁם

וְנִשְׂא עֲוֹנוֹ:

וְאִם אִנִּשׁ אֲרִי יַחֲוֹב וְיַעֲבֹד חֹדָא מִכָּל

פְּקוּדֵיָא דִּי דִּי לֹא כְשָׂרִין לְאַתְעֵבְדָא

וְלֹא יָדַע וְיַחֲוֹב וְיִקְבֹּל חוֹבָה:

וְלֹא יָדַע וְאֲשֶׁם וְהַבִּיא. הַעֲנִין הַזֶּה מִדְּבַר

במי שבא ספק כרת לידו ולא ידע אם עבר
עליו אם לאו, כגון חלב ושומן לפניו,
וכסבור ששתיהן היתר, ואכל את האחת,
אמרו לו אחת של חלב היתה, ולא ידע אם
זו של חלב אכל, הרי זה מביא אשם תלוי
ומגין עליו כל זמן שלא נודע לו שודאי
חטא, ואם יודע לו לאחר זמן יביא חטאת:
ולא ידע ואשם ונשא עונו. ר' יוסי
הגלילי אומר, הרי הכתוב ענש את מי
שלא ידע, על אחת כמה וכמה שיעניש
את שידע. רבי יוסי אומר אם נפשך לידע

מתן שכרן של צדיקים, צא ולמד מאדם
הראשון, שלא נצטוה אלא על מצות לא
תעשה, ועבר עליה, ראה כמה מיתות
נקנסו עליו ולדורותיו, וכי איזו מדה
מרובה, של טובה או של פורענות, הוי
אומר מדה טובה, אם מדת פורענות
המעוטה ראה כמה מיתות נקנסו לו
ולדורותיו, מדה טובה המרובה, היושב לו
מן הפגולין והנותרות והמתענה ביום
הכיפורים, על אחת כמה וכמה שיזכה לו
ולדורותיו ולדורות דורותיו עד סוף כל

הדורות. ר' עקיבא אומר הרי הוא אומר
על פי ב' עדים או ג' עדים וגו', אם
מתקיימת העדות בשנים למה פרט לך
הכתוב בג', אלא להביא שלישי להחמיר
עליו ולעשות דינו כיוצא באלו לענין
עונש והזמה, אם כך ענש הכתוב לנטפל
לעוברי עבירה כעוברי עבירה, על אחת
כמה וכמה שישלם שכר טוב לנטפל
לעושי מצוה כעושי מצוה. ר' אלעזר בן
עזריא אומר כי תקצור קצירך בשדך
ושכחת עומר בשדה, הרי הוא אומר למען

יברכך וגו', קבע הכתוב ברכה למי שבאת
 על ידו מצוה בלא ידע, אמור מעתה היתה
 סלע צרורה בכנפיו, ונפלה הימנו, ומצאה
 העני ונתפרנס בה, הרי הקב"ה קובע לו
 ברכה:

יְהוָה בִּיא אֵיל תְּמִים מִן הַצֵּאן
 בְּעֶרְכָּךְ לֹא־שָׁם אֶל הַכֹּהֵן וְכֹפֶר
 עָלָיו הַכֹּהֵן עַל שְׂגָגָתוֹ אֲשֶׁר
 שָׁגַג וְהוּא לֹא יָדַע וְנִסְלַח לוֹ:
 וַיִּתֵּי דְכַר שְׁלִים מִן עֲנָא בְּפִרְסָנָה

לֹא־שָׁמָא לֹות כֹּהֲנָא וַיִּכַּפֵּר עַל־וְהִי

כֹּהֲנָא עַל שְׁלוֹתָהּ דְּאַשְׁתִּילִי וְהוּא לֹא

יָדַע וַיִּשְׁתַּבֵּק לָהּ:

בַּעֲרֹכְךָ לְאִשָּׁם. בַּעֲרֹךְ הָאִמּוֹר לְמַעַלָּה:

אֲשֶׁר שֶׁגַּג וְהוּא לֹא יָדַע. הֵא אִם יָדַע

לְאַחֵר זִמָּן לֹא נִתְכַּפֵּר לוֹ בְּאִשָּׁם זֶה, עַד

שִׁיבִיא חֲטָאת, הֵא לְמָה זֶה דּוּמָה, לְעִגְלָה

עֲרוּפָה שֶׁנִּתְעַרְפָּה וְאִח־כ' נִמְצָא הַהוּרָג,

הֲרִי זֶה יִהְרָג:

יֵט אֲשָׁם הוּא אֲשָׁם אֲשָׁם

לִיהוָה: (פ)

אֲשֶׁמָּא הוּא עַל חוּבָתָהּ דְּהוּא חָב

אֲשֶׁמָּא יִקְרַב קָדָם יִי:

אשם הוא אשם אשם. הראשון כולו

קמץ שהוא שם דבר, והאחרון חציו קמץ

וחציו פתח שהוא לשון פעל, ואם תאמר

מקרא שלא לצורך הוא, כבר נדרש הוא

בת"כ: אשם אשם. להביא אשם שפחה

חרופה שיהא איל. יכול שאני מרבה אשם

נזיר ואשם מצורע תלמוד לומר, הוא:

כַּוִּידְבַּר יְהוָה אֶל מִשָּׁה לֵאמֹר:

וּמִלִּיל יִי עִם מִשָּׁה לְמִימָר:

כֹּא נִפְשׁ כִּי תַחַטָּא וּמַעֲלָה מַעַל

בִּיהוָה וְכַחַשׁ בַּעֲמִיתוֹ

בַּפְקָדוֹן אִו בַּת־שׁוֹמֶת יָד אִו

בַּגְזָל אִו עָשִׂק אֶת עַמִּיתוֹ:

אִנֹּשׁ אֶרֶי יַחֹב וַיִּשְׁקֹר וַיִּשְׁקֹר קָדָם יִי

וַיַּכְדֹּב בַּחֲבֵרָה בַּפְקָדוֹנָא אִו בַּשְׁתָּפוֹת

יָדָא אִו בַּגְזָלָא אִו אֲנִיס יַת חֲבֵרָה:

**נפש כי תחטא. אמר ר' עקיבא מה
תלמוד לומר ומעלה מעל בה', לפי שכל
המלזה והלזה והנושא והנותן אינו עושה
אלא בעדים ובשטר, לפיכך בזמן שהיא
מכחש, מכחש בעדים ובשטר, אבל
המפקיד אצל חבירו ואינו רוצה שתדע בו
נשמה אלא שלישי שביניהם, לפיכך
כשהוא מכחש, מכחש בשלישי שביניהם:
בתשומת יד. ששם בידו ממון להתעסק,
או במלזה: או בגזל. שגזל מידו כלום: או
עשק. הוא שכר שכיר:**

כב או מצא אבדה וְכַחֵשׁ בָּהּ
 וְנִשְׁבַּע עַל שִׁקָּר עַל אַחַת
 מִכָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָאָדָם לְחַטָּא
 בַּהֲנָה:

או אֲשַׁכַּח אֲבֹדְתָא וְיַכְדֵּב בָּהּ וְאִשְׁתַּבַּע
 עַל שִׁקָּרָא עַל חֲדָא מִכָּל דִּי יַעֲבֹד
 אֲנִישָׁא לְמִיחַב בָּהֶן:

וכחש בה. שכפר על אחת מכל אלה
 אשר יעשה האדם לחטוא ולהשבע על

שקר לכפירת ממון:

בג וְהָיָה כִּי יַחֲטֵא וְאֵשׁ

וְהָשִׁיב אֶת הַגִּזְלָה אֲשֶׁר גִּזַּל

אֹו אֶת הָעֵשֶׂק אֲשֶׁר עָשָׂק אֹו

אֶת הַפִּקְדוֹן אֲשֶׁר הִפְקֹד אֹתוֹ

אֹו אֶת הָאֲבֵדָה אֲשֶׁר מָצָא:

וַיְהִי אֲרִי יַחֲטִי וַיַּחֲבֹב וַיִּתֵּב יֵת גִּזְלָא דִּי

גִּזַּל אֹו יֵת עֵשֶׂקָא דִּי עֵשֶׂק אֹו יֵת

פִּקְדוֹנָא דִּי אֶתְפִּקֵּד לִוְתָּהּ אֹו יֵת

אֲבֹדְתָא דִּי אֲשַׁכַּח:

כי יחטא ואשם. כשיכיר בעצמו לשוב
בתשובה, ולדעת ולהתודות כי יחטא
ואשם:

בד מפטיר או מפל

אֲשֶׁר יֵשְׁבֶעַ עָלָיו לְשַׁקֵּר וְשִׁלֵּם
אֹתוֹ בְּרֹאשׁוֹ וְחַמִּשְׁתָּיו יִסֶּף
עָלָיו לְאֲשֶׁר הוּא לוֹ יִתְּנֶנּוּ

בְּיוֹם אֲשַׁמְתּוּ:

אוּ מִכָּל דֵּי יִשְׁתַּבַּע עֲלוֹהֵי לְשָׁקָרָא
וַיִּשְׁלַם יְתָהּ בְּרִישִׁיָּהּ וַחֲמִישָׁה יוֹסֵף
עֲלוֹהֵי לְדֵי הוּא דִּילָהּ יִתְנַנֶּה בְּיוֹמָא
דְּחוּבְתָהּ:

בראשון. הוא הקרן ראש הממון:
וחמשתיו. רבתה תורה חמשיות הרבה
לקרן אחת, שאם כפר בחומש ונשבע
והודה חוזר ומביא חומש על אותו חומש,
וכן מוסיף והולך עד שיתמעט הקרן

שנשבע עליו פחות משה פרוטה: לאשר
הוא לו. למי שהמזון שלו:

כה ואת אֲשָׁמוֹ יְבִיא לַיהוָה
אֵיל תְּמִים מִן הַצֵּאן בְּעֶרְכּוֹ
לְאַשָׁם אֵל הַכֹּהֵן:

וַיֵּת אֲשַׁמֶּיהָ יִיתִי לְקֹדֶם יִי דְכַר שְׁלִים
מִן עֲנֹא בַּפְּרִסְנָה לְאַשְׁמָא לֹות כֶּהֱנֹא:
כו וְכַפֵּר עָלָיו הַכֹּהֵן לְפָנָי יְהוָה
וְנִסְלַח לוֹ עַל אֶחָת מִכָּל אֲשֶׁר

יַעֲשֶׂה לְאִשְׁמָה בָּהֶ: (פכפ)

וַיִּכַּפֵּר עֲלוֹהֵי כְהֵנָּא קָדָם יְיָ וַיִּשְׁתַּבֵּק

לָהּ עַל חֲדָא מְכַל דִּי יַעֲבֹד לְמִיחַב בָּהֶ:

כרשת

צו

עם אונקלום ורש"י

פרשת צו

ויקרא פרק ו

אֲוִי־בֵּר יְהוָה אֵל מִנְּשָׁה לְאִמּוֹ:

וּמִלֵּיל יִי עִם מִנְּשָׁה לְמִימָר:

ב צו אֵת אֶחָד וְאֵת בְּנָיו

לְאִמּוֹ זֹאת תִּזְכֹּר הָעֹלָה הוּא

הָעֹלָה עַל מוֹקְדָּה עַל הַמִּזְבֵּחַ

כָּל הַלֵּילָה עַד הַבֶּקֶר וְאִשׁ

הַמִּזְבֵּחַ תֹּקֵן בּוֹ:

פִּקֵּד יֵת אֶהְרֹן וַיֵּת בְּנוֹהֵי לְמִימָר דָּא

אוֹרִיתָא דְעֵלְתָא הִיא עֵלְתָא

דְּמַתְּוִקְדָּא עַל מַדְבַּחָא כָּל לַיְלִיא עַד

צִפְרָא וְאַשְׁתָּא דְּמַדְבַּחָא תְּהֵא יִקְדָּא

בֵּה:

צו את אהרן אין צו אלא לשון זרוז מיד

ולדורות אר"ש ביותר צריך הכתוב לזרז

במקום שיש בו חסרון כיס: זאת תורת

העולה וגו'. הרי הענין הזה בא ללמד על

הקטר חלבים ואיברים שיהא כשר כל
 הלילה, וללמד על הפסולין איזה אם עלה
 ירד, ואיזה אם עלה לא ירד, שכל תורה
 לרבות הוא בא, לומר תורה אחת לכל
 העולים, ואפילו פסולין, שאם עלו לא
 ירדו: הוא העולה. למעט את הרובע ואת
 הנרבע, וכיוצא בהן, שלא היה פסולין
 בקדש שנפסלו קודם שבאו לעזרה:

וְלִבֶּשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ בַד וּמִכְנָסִי
 בַד וְלִבֶּשׁ עַל בְּשָׂרוֹ וְהָרִים

אֶת הַדָּשׁוֹן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ

אֶת הָעֵלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוּ

אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ:

וַיִּלְבֹּשׁ כֹּהֵנָא לְבוּשֵׁי דְבוּץ וּמְכַנְסִין

דְבוּץ יִלְבֹּשׁ עַל בְּסִירָה וַיַּפִּירֵשׁ יָת

קִטְמָא דִּי תִיכּוּל אֶשְׁתָּא יָת עֲלָתָא עַל

מִדְבָּחָא וַיִּשְׂוֶנֶה בְּסִטֵּר מִדְבָּחָא:

מדו בד. היא הכתונת, ומה ת"ל מדו,

שתהא כמדתו: על בשרו. שלא יהא דבר

חוצץ בנתיים: והרים את הדשן. היה
 חותה מלא המחתה מן המאוכלות
 הפנימיות ונותנן במזרחו של כבש: הדשן
 אשר תאכל האש את העולה. ועשאתה
 דשן, מאותו דשן ירים תרומה ושמו אצל
 המזבח: (על המזבח.:

ד וּפֶשֶׁט אֶת בְּגָדָיו וְלִבֹּשׁ
 בְּגָדִים אַחֲרֵים וְחוּצִיא אֶת
 הַדֶּשֶׁן אֶל מִחוּץ לַמִּחֲנֶה אֶל
 מְקוֹם טָהוֹר:

וַיִּשְׁלַח יְתָ לְבוֹשׁוֹהִי וַיִּלְבַּשׁ לְבוֹשֵׁינָהּ

אַחֲרָנִין וַיַּפֵּק יְתָ קִטְמָא לְמַבְרָא

לְמִשְׁרִיתָא לְאַתָּר דְּכִי:

ופשט את בגדיו. אין זו חובה אלא דרך

ארץ, שלא ילכלך בהוצאת הדשן בגדים

שהוא משמש בהן תמיד, בגדים שבשול בהן

קדרה לרבו אל ימזוג בהן כוס לרבו, לכך

ולבש בגדים אחרים, פחותין מהן: והוציא

את הדשן. הצבור בתפוח כשהוא רבה

ואין מקום למערכה, מוציאו משם, ואין

זֶה חֹבֶבָה בְּכָל יוֹם, אֲבָל הַתְּרוּמָה חֹבֶבָה
בְּכָל יוֹם:

הַיְּהוָה שֶׁעַל הַמִּזְבֵּחַ תִּזְכָּר בּוֹ
לֹא תִכְבֶּה וּבִיעֹר עָלֶיהָ חִפְּיוֹ
עֲצִים בַּבֶּקֶר בַּבֶּקֶר וְעֶרְדִּי
עָלֶיהָ הַעֲלֵה וְהִקְטִיר עָלֶיהָ
חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים:

וְאַשְׁתָּא עַל מִדְבַּחַת תְּהִי יִקְדָּא בֵּהּ לֹא
תִטְפִּי וְיִבְעֹר עָלֶיהָ כֹּהֵנָא אֲעִיָּא בְּצִפּוֹר

בְּצֶפֶר וַיִּסְדֹּר עָלֶיהָ עֲלָתָא וַיִּסַּק עָלֶיהָ

תַּרְבִּי נִכְסֵת קוֹדֶשִׁיא:

והאש על המזבח תוקד בו. ריבה כאן

יקידות הרבה, על מוקדה, ואש המזבח

תוקד בו, והאש על המזבח תוקד בו, אש

תמיד תוקד על המזבח, כולן נדרשו במס'

יומא שנחלקו רבותינו במנין המערכות

שהיו שם: וערך עליה העולה. עולת

תמיד היא תקדים: חלבי השלמים. אם

יביאו שם שלמים. ורבותינו למדו מכאן

עליה, על עולת הבוקר השלם כל

הקרבנות כולם, מכאן שלא יהא דבר
מאוחר לתמיד של בין הערבים:

וְאֵשׁ תִּמְיֵד תּוֹקֵד עַל הַמִּזְבֵּחַ
לֹא תִכָּבֵּה: (ו)

אֲשֶׁתָּא תִדְיָרָא תִּהְיִי יִקְדָּא עַל מִדְבָּחָא
לֹא תִטְפִּי:

אש תמיד. אש שנאמר בה תמיד היא
שמדליקין בה את הנרות שנאמר בה
להעלות נר תמיד, אף היא מעל המזבח
החיצון תוקד: לא תכבה. המכבה אש על

המזבח עובר בשני לאוין:

וְזֹאת תִּזְרֹת הַמִּנְחָה הַקָּרֵב

אֶת־הַבָּנִי אֲהֲרֹן לִפְנֵי יְהוָה אֵל

פְּנֵי הַמִּזְבֵּחַ:

וְדָא אֲוִרִיתָא דְּמִנְחָתָא דִּיקָרְבֹן יִתָּה

בְּנֵי אֲהֲרֹן קָדָם יִי לְקָדָם מִדְּבַחָא:

וזאת תזרזר המנחה. תזרזר אחת לכולן

להטעיןן שמן ולבונה האמזרין בענין.

שיכול אין לי טעונות שמן ולבונה אלא

מנחת ישראל שהיא נקמצת, מנחת כהנים

שהיא כליל מנין, תלמוד לומר תורת:
 הקרב אותה. היא הגשה בקרן דרומית
 מערבית: לפני ה'. הוא מערב, שהוא לצד
 אהל מועד: אל פני המזבח. הוא הדרום
 שהוא פניו של מזבח, שהכבש נתון
 לאותו הרוח:

ה וְהָרִים מִמֶּנּוּ בְּקִמְצוֹ מִסֻּלֹת
 הַמִּנְחָה וּמִשְׁמֹנָה וְאֵת כָּל
 הַלֶּבֶנָה אֲשֶׁר עַל הַמִּנְחָה
 וְהַקֹּטִיר הַמִּזְבֵּחַ יִיחַ נִיחַח

אֲזַכָּרְתָּהּ לַיהוָה:

וַיִּפְרֹשׂ מִנֶּה בְּקִמְצָה מִסֹּלֶתָא דְּמִנְחָתָא

וּמִמְשַׁחָה וַיֵּת כָּל לְבוֹנָתָא דִּי עַל

מִנְחָתָא וַיִּסַּק לְמַדְבַּחָא לְאַתְקַבְּלָא

בְּרַעְוָא אֲדַכָּרְתָּא קָדָם יי:

(וְהָרִים מִמֶּנּוּ: בְּקִמְצוֹ. שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה מִדָּה

לְקוֹמֵץ: מִסֹּלֶת הַמִּנְחָה וּמִשְׁמֶנֶה. מִכֵּאן

שֶׁקוֹמֵץ מִמָּקוֹם שֶׁנִּתְרַבֶּה שְׁמֶנֶה: הַמִּנְחָה.

שֶׁלֹּא תִּהְיֶה מֵעוֹרֵבֶת בְּאַחֲרֵת: וְאֵת כָּל

הַלְּבוֹנָה אֲשֶׁר עַל הַמִּנְחָה וְהַקֵּטִיר.

שמלקט את לבונתה לאחר קמיצה
 ומקטירו, ולפי שלא פירש בן אלא באחת
 מן המנחות בויקרא, הוצרך לשנות פרשה
 זו לכלול כל המנחות כמשפטן

ט וְהִנֹּתָרְתָּ מִמֶּנָּה יֹאכְלוּ
 אֶהְרֹן וּבָנָיו מִצֹּת תֹּאכֵל
 בְּמִקּוֹם קֹדֶשׁ בַּחֲצֵר אֹהֶל
 מוֹעֵד יֹאכְלוּהָ:

וְדֹאשְׁתָּאֵר מִנָּה יִכְלוּן אֶהְרֹן וּבָנָיו
 פִּטִּיר תִּתְּאֵכֵל בְּאַתָּר קִדִּישׁ בְּדֶרֶת

מִשְׁכַּן זְמַנָּא יְכַלְנָה:

במקום קדש. ואיזהו, בחצר אהל מועד:

לֹא תֹאפֶה חֲמִין חֲלָקִים נִתְּתִי

אֹתָהּ מֵאֲשֵׁי קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים הִוא

כַּחֲטָאת וְכֹאֲשָׁם:

לֹא תִתְּאֲפִי חֲמִיעַ חֲלָקֶהוֹן יְהִבִּית יִתֶּה

מִקְרָבֵנִי קֹדֶשׁ קֹדְשִׁין הִיא כַּחֲטָאתָא

וְכֹאֲשָׁמָא:

לֹא תֹאפֶה חֲמִין חֲלָקִים. אִף הַשִּׁירִים

אסורים בחמץ: כחטאת וכאשם. מנחת

חוטא הרי היא כחטאת, לפיכך קמצה שלא

לשמה פסולה, מנחת נדבה הרי היא

כאשם, לפיכך קמצה שלא לשמה כשרה:

יֹאכֵל כָּל זָכָר בְּבֵנֵי אַהֲרֹן יֹאכֵל־נָה

חֶק עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם מִאֲשֵׁי

יְהוָה כָּל אֲשֶׁר יִגַּע בָּהֶם

יִקְרָאֵשׁ: (פ)

כָּל דְּכוּרָא בְּבֵנֵי אַהֲרֹן יִכְלֶנָה קָיָם

עֲלֶם לְדֶרֶת־יִכּוֹן מִקֶּרְבָּנִיא דִּי כָל

דִּיקְרָב בְּהוֹן יִתְקַדֵּשׁ:

כָּל זָכַר. אִפִּילוּ בְּעַל מוֹם. לְמָה נֹאמַר, אִם

לֹאכִילָה, הֲרִי כָּבֵד אִמּוֹר לֶחֶם אֱלֹהִיו

מִקְדָּשִׁי הַקְּדָשִׁים וְגו', אֵלֹא לְרַבּוֹת בְּעַלִּי

מוֹמִין לְמַחֲלוּקָתָ: כָּל אֲשֶׁר יַגַּע וְגו'.

קְדָשִׁים קָלִים אִו חוֹלִין שִׁיגְעוּ בָּהּ וַיִּבְלְעוּ

מִמֶּנָּה: יִקְדָּשׁ. לְהִיזוֹת כְּמוֹהָ, שֶׁאִם פְּסוּלָה

יִפְסְלוּ, וְאִם כְּשֶׁרָה יֵאָכְלוּ כַּחֲזוֹמֵר הַמִּנְחָה:

יב טַנִּי וַיִּדְבֹּר יִחְזָה אֶל

מִנְשָׁה לֵאמֹר:

וּמִלֵּיל יִי עִם מִנְשָׁה לְמִימָר:

יג זֶה קָרַבֵּן אֶהְרֹן וּבָנָיו אֲנֹשׁ

יִקְרִיבוּ לַיִּחְזָה בַּיּוֹם הַמִּנְשָׁח

אֹתוֹ עֲשִׂי־רַת הָאֵפָה סֵלֶת

מִנְחָה תָּמִיד מִחֲצִיתָהּ בַּבֶּקֶר

וּמַחְצִיתָהּ בְּעֶרְבִי:

דִּין קָרְבַּן אֲהֶרֶן וּבְנוֹהֵי דִי יִקְרְבוּן קָדָם

יְיָ בַּיּוֹמָא דְרַבִּיאוּ יִתֶּה חֵד מִן עֶסְרָא

בְּתֵלַת סְאִין סִלְתָּא מִנְחָתָא תְּדִירָא

פִּלְגוּתָהּ בְּצִפְרָא וּפִלְגוּתָהּ בְּרַמְשָׁא:

זֶה קָרְבַּן אֲהֶרֶן וּבְנָיו. אֵף הַהֲדִיּוּטוֹת

מִקְרִיבִין עֲשִׂירִית הָאִיפָה בַּיּוֹם שֶׁהֵן

מִתְחַנְכִּין לְעִבּוּדָהּ, אֲבָל כַּהֵן גָּדוֹל בְּכָל יוֹם,

שֶׁנֶּאֱמַר מִנְחָה תָּמִיד וְגו', וְהַכֹּהֵן הַמְּשִׁיחַ

תַּחֲתִיו מִבְּנָיו חֶקֶת עוֹלָם וְגו':

יָד עַל מַחְבֶּת בִּשְׁמֹן תַּעֲשֶׂה

מִרְבֶּכֶת תְּבִיאָנָה תִּפְיִנִי

מִנְחַת פָּתִים תִּקְרִיב רִיחַ

נִיחַח לַיהוָה:

עַל מִסְרִיתָא בְּמִשַּׁח תִּתְעַבֵּד רְבִיכָא

תִּתְנֶה תוֹפִינִי מִנְחַת בְּצוּעִין תִּקְרֶב

לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְוָא קָדָם יי:

מִרְבֶּכֶת. חֲלוּטָה בְּרוֹתְחִין כָּל צֹרֶכָה:

תִּפְיִנִי. אִפּוּיָה אִפּוּיֹת הֶרְבָּה, שְׂאֲחָר

חליטתה אופה בתנור, וחוזר ומטגנה
 במחבת: מנחת פתים. מלמד שטעונה
 פתיתה.

טו וְהִכֵּהוּ הַמָּשִׁיחַ תַּחְתֵּיו
 מִבְּנָיו יַעֲשֶׂה אֹתָהּ חֶק עוֹלָם
 לִיהוָה כָּלֵל תִּקְטֹר:

וְכִהְנָא דְמַרְבָּא תַּחְתּוּהִי מִבְּנוּהִי יַעֲבֹד
 יְתֵה קִים עָלָם קָדָם יִי גְמִיר תַּתְּסִק:

המשיח תחתיו מבניו. המשיח מבניו
 תחתיו: כליל תקטר. אין נקמצת להיות

שִׁירִיָּה נֹאכְלִין, אֵלֹא כוֹלָה כְּלִיל, וְכֵן כָּל
מִנְחַת כֹּהֵן שֶׁל נֹדֵבָה כְּלִיל תִּהְיֶה:

וְכָל מִנְחַת כֹּהֵן כְּלִיל תִּהְיֶה
לֹא תֹאכַל: (פ)

וְכָל מִנְחַתֹּא דְכֹהֵנָא גְמִיר תִּהְיֶה לֹא
תִּתְּאֹכַל:

כְּלִיל. כוֹלָה שׁוּה לְגִבּוּה:

וְיִדְבָּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר:
וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:

יֵה דְבַר אֵל אֶהְרֹן וְאֵל בְּנָיו

לֵאמֹר זֹאת תִּזְרֹת הַחֲטָאת

בַּמִּקּוֹם אֲשֶׁר תִּשְׁחֹט הֵעִלָּהּ

תִּשְׁחֹט הַחֲטָאת לִפְנֵי יְהוָה

קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים הוּא:

מִלֵּל עַם אֶהְרֹן וְעַם בְּנוֹהֵי לְמִימָר דָּא

אוֹרִיתָא דְחֲטָאתָא בְּאַתָּר דִּי תִתְנַכֵּס

עֲלִתָא תִתְנַכֵּס חֲטָאתָא קֳדָם יִי קֹדֶשׁ

קוֹדֶשִׁין הִיא:

יִשְׁכַּחֲהֶן הַמַּחֲטֵא אֶת־הָיֹאכֶלָּה
 בַּמָּקוֹם קֹדֶשׁ תֹּאכֹל בַּחֲצֵר
 אֶהְלֵ מוֹעֵד:

כֹּהֲנָא דְמַכְפֵּר בְּדָמָה יִכְלֶנָה בְּאֶתֶר
 קֹדֶשׁ תִּתְּאֹכֵל בְּדֶרֶת מִשְׁכַּן זְמָנָא:

המחטא אותה. העובד עבודותיה, שהיא
 נעשית חטאת על ידו: המחטא אותה
 יאכלנה. הראוי לעבודה, יצא טמא
 בשעת זריקת דמים שאינו חולק בבשר,
 ואי אפשר לומר שאוסר שאר כהנים

באכילתה חוץ מן הזורק דמה, שהרי
נאמר למטה כל זכר בבהנים יאכל אותה:

כ כל אֲשֶׁר יִגַּע בְּבִשְׂרָהּ יִקְדָּשׁ

וְאֲשֶׁר יִזָּה מִדָּמָהּ עַל הַבֶּגֶד

אֲשֶׁר יִזָּה עָלֶיהָ תַּכְבֵּם בְּמָקוֹם

קֹדֶשׁ:

כל די יִקְרַב בְּבִסְרָהּ יִתְקַדָּשׁ וְדִי יִדִּי

מִדָּמָהּ עַל לְבוּשׁ דִּי יִדִּי עֲלֶה תִתְחַוֵּר

בְּאַתֵּר קֹדֶשׁ:

כל אשר יגע בבשרה. כל דבר אוכל אשר
 יגע ויבלע ממנה: יקדש. להיות כמוה, אם
 פסולה תפסל, ואם היא כשרה תאכל
 כחומר שבה: ואשר יזה מדמה על הבגד.
 ואם הוזה מדמה על הבגד אותו מקום דם
 (ו) תכבס בתוך העזרה: אשר יזה. יהא
 נזה כמו ולא יטה לארץ מנלם, יהא נטוי:
 כּא וּכְלִי חָרָשׁ אֲשֶׁר תִּבְעַשׁ לוֹ
 יִשָּׁבֵר וְאֵם בְּכֻלִּי נְחֹשֶׁת
 בִּישָׁלָה וּמִרְקָ וְשִׁטָּה בַּמַּיִם:

וּמִן דַּחֲסָף דִּי תַתְּבַשֵּׁל בֵּיהּ יִתְּבַר וְאִם

בְּמִנָּא דְנַחֲשָׂא תַתְּבַשֵּׁל וְיִתְּמָרְק

וְיִשְׁתַּטֵּף בְּמִיָּא:

יִשְׁבֵּר. לְפִי שְׁהַבְלִיעָה שְׁנַבְלַעַת בּוּ נַעֲשֵׂה

נוֹתָר וְהוּא הַדִּין לְכָל הַקְּדָשִׁים: וּמָרְק.

לְשׁוֹן תְּמָרוּקִי הַנָּשִׁים אֲשַׁקּוּרִי"ר בִּלְעִ"ז:

וּמָרְק וּשְׁטָף. לְפָלוּט אַתְּ בִּלְיַעַתּוֹ, אֲבָל

כְּלִי חֶרֶם לְמַדָּךְ הַכְּתוּב כֹּאן שְׂאִינוּ יוֹצֵא

מִיָּדֵי דַפִּיּוֹ לְעוֹלָם:

כַּב כָּל זָכָר בַּכְּהֲנִים יֹאכֵל אֹתָהּ

קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים הוּא:

כָּל דְּכוּרָא בְּכֶהֱנִיא יְכוּל יְתֵה קֹדֶשׁ

קוֹדֶשִׁין הִיא:

כָּל זָכָר בְּכֶהֱנִים יֹאכֵל אוֹתָהּ. הִיא לְמִדַּת

שֶׁהַמַּחֲטָא אוֹתָהּ הָאִמּוֹר לְמַעַלָּה לֹא

לְהוֹצִיא שָׂאֵר הַכֹּהֲנִים, אֲלֹא לְהוֹצִיא אֶת

שְׂאִינֵי דְאֵוִי לְחִטּוֹי:

כַּגּ וְכָל חֲטָאת אֲשֶׁר יוֹבֵא

מִדָּמָה אֶל אֹהֶל מוֹעֵד לְכַפֵּר

בִּקְדֹשׁ לֹא תֹאכַל בְּאֵשׁ

תִּשְׂרֹף: (פ)

וְכָל חֲטָאתָא דִּי יִתְעַל מִדְּמָה לְמִשְׁכַּן

זְמַנָּא לְכַפָּרָא בְּקוֹדֶשׁ לֹא תִתְאַכַּל

בְּנוֹרָא תִתּוֹקֵד:

וְכָל חֲטָאת וְגו'. שֶׁאֵם הַכִּנִּים מִדָּם חֲטָאת

הַחִיצוֹנָה לְפָנִים פְּסוּלָה: וְכָל. לְרַבּוֹת שְׂאֵר

קִדְשִׁים:

וּיקרא פרק ז

א וְזֹאת תּוֹרַת הָאֵשׁ קֹדֶשׁ

קֹדְשִׁים הוּא:

וְדָא אֲוֵרִיתָא דְאַשְׁמָא קֹדֶשׁ קוּדְשִׁין

הוּא:

קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים הוּא. הוּא קֹרֵב וְאִין

תְּמִוּרָתוֹ קֹרְבָה:

ב בְּמִקּוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחָטוּ אֶת

הָעֹלָה יִשְׁחָטוּ אֶת הָאֲשָׁם וְאֶת

דָּמֹו יִזְרֹק עַל הַמִּזְבֵּחַ סְבִיב:

בְּאַתְרָא דִּי יִכְסֹון יֵת עֲלֵתָא יִכְסֹון יֵת

אֲשַׁמָּא וַיֵּת דִּמָּה יִזְרַק עַל מַדְבָּחָא

סְחֹר סְחֹר:

ישחטו. ריבה לנו שחיטות הרבה, לפי

שמצינו אשם בצבור נאמר ישחטו, רבים,

ותלאו בעולה להביא עולת צבור לצפון:

וַיָּאֵת כָּל חֶלְבוֹ יִקְרִיב מִמֶּנּוּ

אֵת הָאֵלִיָּה וְאֵת הַחֵלֶב

הַמִּכָּסֶּה אֵת הַקֶּרֶב:

וַיֵּת כָּל תְּרִיבָה יִפְרֹשׁ מִנָּה יֵת אֱלִיתָא

וַיֵּת תִּרְבָּא דְחֲפִי יֵת גּוֹא:

וְאֵת כָּל חֲלָבוֹ וְגו'. עַד כֹּאן לֹא נִתְּפַרְשׁוּ

אֲמֹרֵיךְ בְּאֵשׁ לְכַךְ הוּצָרְךָ לְפִרְשָׁם כֹּאן,

אֲבָל חֲטָאת כֹּבֵד נִתְּפַרְשׁוּ בָּהּ בְּפִרְשָׁת

וַיִּקְרָא: אֵת הָאֱלֹהִים. לְפִי שֶׁאֵשׁ אֵינוֹ בֹּא

אֲלֹא אֵיךְ אִם כֶּבֶשׂ, וְאֵיךְ זֶכֶבֶשׂ נִתְּרָבוּ

בְּאֱלֹהִים:

ד וַיֵּת שְׁתֵּי חֲבֻלֹת וַיֵּת

חֲחֻלָּב אֲשֶׁר עָלֶיהֶן אֲשֶׁר עָל

חֲבֻסִּים וַיֵּת הִתְּרָת עָל

הַכָּבֹד עַל הַכְּלִיֹּת יִסְרְנָה:

וַיֵּת תַּרְתִּין כְּלִין וַיֵּת תַּרְבָּא דִּי עֲלִיָּהֶן

דִּי עַל גְּסָסִיא וַיֵּת חֲצָרָא דְּעַל כְּבֹדָא

עַל כְּלִיתָא יַעֲדְנָה:

הַוְּהַקְטִיר אֶתְּם הַכְּלִין הַמְּזַבְּחָה

אַנְשָׁה לִיהוֹה אֲשֶׁם הוּא:

וַיִּסִּיק יְתָהוּן כְּהֵנָּא לְמַדְבְּחָא קוֹרְבָנָא

קָדָם יִי אֲשֶׁמָּא הוּא:

אֲשֶׁם הוּא. עַד שִׁנְתַּק שְׁמוֹ מִמֶּנּוּ, לִימַד

על אשם שמתו בעליו או שנתכפרו בעליו
 אף על פי שעומד להיות דמיו עולה לקיץ
 המזבח, אם שחטו סתם אינו כשר לעולה
 קודם שנתק לרעיה. ואינו בא ללמד על
 האשם שיהא פסול שלא לשמו, כמו
 שדרשו, הוא הכתוב בחטאת, לפי שאשם
 לא נאמר בו אשם הוא, אלא לאחר
 הקטרת אמורין, והוא עצמו שלא הוקטרו
 אמוריו כשר:

וְכָל זָכָר בַּכֹּהֲנִים יֹאכֵלֶנּוּ
 בַּמִּקְוֶה קֹדֶשׁ יֹאכֵל קֹדֶשׁ

קֹדֶשִׁים הוּא:

כָּל דְּכוּרָא בְּכַהֲנִיא יִכְלֶנָה בְּאַתֵּר

קֹדֶשׁ יִתְאַכֵּל קוֹדֶשׁ קוֹדֶשִׁין הוּא:

קדש קדשים הוא. בתורת כהנים הוא

נדרש:

וּ בַּחֲטָאתָ כַּאֲשֶׁם תִּזְרֶה אֶחָת

לָהֶם הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יִכַּפֵּר בּוֹ לוֹ

יְהִיָּה:

בַּחֲטָאתָ כַּאֲשֶׁמָּא אֲזִיְתָא חֲדָא לְהוֹן

כֹּהֵנָא דִּי יִכַּפֵּר בֵּיה דִּילָהּ יְהִי:

תורה אחת להם. בדבר זה: הכהן אשר

יכפר בו. הראוי לכפרה חולק בו, פרט

לטבול יום ומחוסר כפורים ואונן:

ח וְהִכֵּהוּ הַמִּקְרִיב אֶת עֹלֹת

אִישׁ עֹר הָעֹלָה אֲשֶׁר הִקְרִיב

לִפְנֵיהֶן לוֹ יִהְיֶה:

וְכֹהֵנָא דְמִקְרַב יִתַּ עֲלֵת גִּבּוֹר מִשָּׁךְ

עֲלֵתָא דִּי יִקְרַב לְכֹהֵנָא דִּילָהּ יְהִי:

עֹזֵר הָעוֹלָה אֲשֶׁר הִקְרִיב לִכְהֵן לֹא יִהְיֶה.

פֶּרֶט לְטָבוֹל יוֹם וּמַחֲסֹר כַּפּוּרִים וְאוֹנֵן

שְׂאִינֵן חוֹלְקִים בַּעֲזוּרוֹת:

ט וְכָל מִנְחָה אֲשֶׁר תֹּאכֶל

בַּתִּנּוֹר וְכָל נֶעְשָׂה בַּמִּזְבֵּחַ

וְעַל מִזְבֵּחַ לִכְהֵן הַמִּקְרִיב

אֹתָהּ לֹא תִהְיֶה:

וְכָל מִנְחָתָא דִּי תִתְּאֲפִי בַּתִּנּוֹרָא וְכָל

דְּתִתְּעַבֵּד בְּרִדְתָּא וְעַל מִסְרִיתָא לְכַהֲנָא

דְּמִקְרַב יִתֶּה דִּילָה תִּהְיִי:

לכֹּהֵן הַמִּקְרִיב אֶתְּךָ זָגוֹ'. יְכוּל לֹא לְבַדּוֹ,
תִּלְמוּד לֹא לְכָל בְּנֵי אַחֲרָן תִּהְיֶה, יְכוּל
לְכוּלָּן, תִּלְמוּד לֹא לְכָל הַמִּקְרִיב, הֵא
כִּי־צַד לְבֵית אֲבִי שֶׁל אוֹתוֹ יוֹם שֶׁמִּקְרִיבִין
אוֹתָהּ:

וְכָל מִנְחָה בְּלוּלָה בַּשֶּׁמֶן
וְאַחֲרָיָה לְכָל בְּנֵי אַחֲרָן תִּהְיֶה
אִישׁ כְּאַחֲיוֹ: (פ)

וְכָל מִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח וְדִלָּא

פִּילָא לְכָל בְּנֵי אֶהְרֹן תְּהִי גִבֹּר

כַּאֲחוּהִי:

בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן. זֶה מִנְחַת נֹדֶבָה: וְחֶרֶבָה. זֶה

מִנְחַת חוּטָא, וּמִנְחַת קִנְאוֹת, שְׁאִין בִּהֵן

שֶׁמֶן:

יֵאָשֶׁה שְׁלִישִׁי וְזֹאת

תְּזַכֵּר זֶבַח הַנְּשָׁלָמִים אֲשֶׁר

יִקְרִיב לַיהוָה:

וְדָא אֲוֹרִיתָא דְנִכְסֵי קוּדְשִׁיא דִּי יִקְרַב

קָדָם יְיָ:

יב אִם עַל תּוֹדָה יִקְרִיבוּנוּ

וְהִקְרִיב עַל זֶבַח הַתּוֹדָה חֲלֹזֹת

מִצֹּזֹת בְּלֹלֹת בְּשֶׁמֶן וְרִקְיָא

מִצֹּזֹת מְשַׁחִים בְּשֶׁמֶן וְסֹלֶת

מִרְבֶּכֶת חֲלֹת בְּלֹלֹת בְּשֶׁמֶן:

אִם עַל תּוֹדָתָא יִקְרִיבָנָה וִיקְרַב עַל

נִכְסֵי תּוֹדָתָא גְרִיצָן פִּטְיָרָן דְּפִילָן

בְּמִשָּׁח וְאֶסְפּוּגִין פִּטְיָרִין דְּמִשְׁחִין

בְּמִשָּׁח וְסוּלְתָא רְבִיכָא גְרִיץֵן דְּפִילָן

בְּמִשָּׁח:

אם על תודה יקריבנו. אם על דבר

הודאה על נס שנעשה לו, כגון יורדי הים,

והולכי מדברות, וחבושי בית האסורים,

וחולה שנתרפא, שהם צריכין להודות,

שכתוב בהן יודו לה' חסדו ונפלאותיו

לבני אדם, ויזבחו זבחי תודה, אם על אחת

מאלה נדר שלמים הללו, שלמי תודה הן,

וטעונות לחם האמור בענין, ואינן נאכלין

אלא ליום ולילה, כמו שמפורש כאן:
 והקריב על זבח התודה. ד' מיני לחם,
 חלות, ורקיקין, ורבוכה, ג' מיני מצה,
 ובתיב על חלת לחם חמץ וגו', וכל מין
 ומין י' חלות, כך מפורש במנחות, ושעורן
 ה' סאין ירושלמיות שהן ו' מדבריות כ'
 עשרון: מרבכת. לחם חלוט ברותחין כל
 צרכו:

יג. עַל חֲלֹת לֶחֶם חָמֵץ יִקְרִיב
 קֶרֶבָנוּ עַל זֶבַח תּוֹדַת שְׁלָמִיו:

עַל גְּרִיצָן דְּלַחַם חֲמִיעַ יִקָּרֵב קוֹרְבָנִיהָ

עַל נִכְסֵי תוֹדַת קוֹדֶשׁוֹהִי:

יִקְרִיב קֹרְבָנוּ עַל זֶבַח. מִגִּיד שֶׁאֵין הַלַּחַם

קָדוֹשׁ קְדוּשַׁת הַגּוֹף לִיפְסֹל בִּיּוֹצֵא וְטָבוֹל

יוֹם, וּמִלְצָאתָ לְחֹלִין בַּפְּדִיּוֹן עַד שִׁישַׁחֲט

הַזֶּבַח:

יָד וְהִקְרִיב מִמֶּנּוּ אֶחָד מִכָּל

קֹרְבָן תְּרוֹמָה לַיהוָה לַפִּתּוֹן

הַזֶּרֶק אֶת דָּם הַשְּׁלָמִים לוֹ

יְהוָה:

וַיִּקְרַב מִנֶּה חֵד מִכָּל קוֹרְבָן אֲפֹרֹשֹׁתָא

קָדָם יִי לְכַהֲנָא דִּיזְרִק יֵת דָּם גְּכַסֵּת

קוֹדֶשִׁיא דִּילָהּ יְהִי:

אחד מכל קרבן. לחם אחד מכל מין ומין

יטול לתרומה לכהן העובד עבודתו

והשאר נאכל לבעלים, ובשרה לבעלים

חוץ מחזה ושוק שבה, כמו שמפורש

למטה תנופת חזה ושוק בשלמים,

והתודה קרויה שלמים:

טו וּבִשָּׂר זֶבַח תֹּודָת שְׁלָמִיו

בְּיוֹם קָרְבָּנוֹ יֵאָכֵל לֹא יִנִּיחַ

מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר:

וּבֶשֶׁר נִכְסֶת תּוֹדַת קוֹדֶשׁוֹהִי בְּיוֹם

קָרְבָּנָהּ יִתְּאָכֵל לֹא יִצְנַע מִנָּה עַד

צֶפְרָא:

וּבֶשֶׁר זֶבַח תּוֹדַת שְׁלָמִיו. יֵשׁ כֹּאן רַבּוּיִין

הַרְבֵּה, לְרַבּוֹת חֲטָאֹת וְאֲשָׁם, וְאֵיל נִזִּיר,

וְחִגִּיגָה י"ד, שִׁיחִיו נֹאכְלִין לְיוֹם וּלְיֵלָה:

בְּיוֹם קָרְבָּנוֹ יֵאָכֵל. וּכְזֶמֶן בִּשְׂרָה זֶמֶן

לְחֵמָה: לֹא יִנִּיחַ מִמֶּנּוּ עַד בּוֹקֶר. אֲבָל

אוכל הוא כל הלילה, אם בן כמה אמרו

עד חצות, כדי להרחיק אדם מן העבירה:

טז וְאִם נִדָּר אֹו נִדְּבָה זָבַח

קָרְבָּנוֹ בַּיּוֹם הַקָּרִיבוֹ אֶת

זִבְחוֹ יֹאכֵל וּמִמַּחֲרֵת וְהֵנוּתָר

מִמֶּנּוּ יֹאכֵל:

וְאִם נִדָּרָא אֹו נִדְּבָתָא נִכְסֵת קָרְבָּנָה

בַּיּוֹמָא דִּי יִקָּרֵב יֵת נִכְסֵיתִיהּ יִתְאַכֵּל

וּבַיּוֹמָא דְּבִתְרוּהִי וְדֹאשְׁתָּאֵר מִנָּה

יְתֹאכַל:

וְאִם נִדָּר אֹו נִדְּבָה. שְׁלֹא הִבִּיֵּאָה עַל
הוֹדָאָה שֶׁל נֶם, אֵינָה טְעוֹנָה לֶחֶם וְנֹאכֶלֶת
לִב' יָמִים, כִּמּוֹ שֶׁמִּפּוֹרֶשׁ בַּעֲנִיָּן: וּמִמַּחֲרַת
וְהַנּוֹתָר מִמֶּנּוּ. בִּרְאִשׁוֹן, יֹאכַל. וַיִּי"ו זֶו
יִתִּירָה הִיא, וַיֵּשׁ כִּמּוֹהָ הָרַבָּה בַּמִּקְרָא, כִּגּוֹן
וְאֹלָה בְּנֵי צַבְעוֹן וְאִיהָ וְעֵנָה תַתּוּ וּמִקְדָּשׁ
וְצַבָּא מִרְמָס:

יִי וְהַנּוֹתָר מִבְּשֵׁר הַזֶּבַח בַּיּוֹם
הַשְּׁלִישִׁי בָּאֵשׁ יִשָּׂרָף:

וְדֹאֲשֶׁת־אֶרֶץ מִבְּסֹר נִכְסְתָא בְּיוֹמָא

תְּלִיתָאָה בְּנוֹרָא יְתוּקָד:

יֵה וְאֵם הָאֲכָל יֵאֲכָל מִבְּשִׁיר

זֶבַח שְׁלָמִיו בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי לֹא

יִרְצֶה הַמִּקְרִיב אֹתוֹ לֹא יִחְשֹׁב

לֹא פֶגֶל יִהְיֶה וְהִנֵּפֶשׁ הָאֲכָלָת

מִמֶּנּוּ עֲוֹנָה תִּשָּׂא:

וְאֵם אֶת־אֲכָלָא יִתְאַכֵּל מִבְּסֹר נִכְסְתָא

קוּדְשׁוֹהִי בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה לֹא יִהְיֶה

לִרְעוּא דְמִקְרַב יִתֶּהּ לָא יִתְחַשֵּׁב לָהּ
מִרְחָק יְהִי וְאַנֶּשׁ דְּתִכּוּל מִנֶּה חוּבָה
יִקְבֵּל:

וּאִם הָאֵכֵל יֵאָכֵל זְגוּ'. בִּמְחַשֵּׁב בִּשְׁחִיטָה
לֹאֲכָלוּ בִּשְׁלִישֵׁי הַכְּתוּב מִדְּבַר יָכוֹל אִם
אֵכֵל מִמֶּנּוּ בִּשְׁלִישֵׁי יַפְסֵל לְמַפְרֵעַ, תִּלְמוּד
לִזְמַר הַמִּקְרִיב אוֹתוֹ לֹא יִחְשַׁב, בִּשְׁעַת
הַקֶּרְבָּה הוּא נִפְסֵל, וְאִינוּ נִפְסֵל בִּשְׁלִישֵׁי.
וְכֵן פִּירוּשׁוֹ בִּשְׁעַת הַקֶּרְבָּתוֹ לֹא תַעֲלֶה זֹאת
בִּמְחַשְׁבָּה, וְאִם חָשַׁב פְּגוּל יִהְיֶה: וְהַנֶּפֶשׁ

האכלת ממנו. אפילו בתוך הזמן, עונה

תשא:

יְהִי־וְהָיָה אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל טָמֵא

לֹא יֵאָכֵל בָּאֵשׁ יִשְׂרָאֵל וְהָיָה אֲשֶׁר

כָּל טָהוֹר יֵאָכֵל בְּאֶרֶץ:

וּבִסֵּר קוֹדֶשׁ דִּי יִקְרַב בְּכָל מְסָאֵב לֹא

יִתְאַכֵּל בְּנוֹרָא יִתּוּקֵד וּבִסֵּר קוֹדֶשׁ כָּל

דִּי דְכִי לְקוֹדֶשׁ יִיכּוֹל בִּסֵּר קוֹדֶשׁ:

וְהָיָה שֶׁל קֹדֶשׁ שְׁלָמִים אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל

טמא לא יאכל: והבשר. לרבות אבר
שיצא מקצתו, שהפנימי מותר: כל טהור
יאכל בשר. מה תלמוד לומר לפי שנאמר
ודם זבחיק ישפך והבשר תאכל, יכול לא
יאכלו שלמים אלא הבעלים, לכך נאמר
כל טהור יאכל בשר: (והבשר כל טהור יאכל

בשר.:

כ וְהִנֵּפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל בֶּשָׂר
מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לַיהוָה
וְטִמְאַתּוּ עָלָיו וְנִכְרְתָה הִנֵּפֶשׁ

הַהוּא מֵעַמִּיהֶ:

וְאַנֶּשׁ דִּי תִכּוּל בְּסָרָא מִנְכָּסֶת קוּדְשִׁיא

דִּי קָדָם יִי וְסוּבְתָה עֲלוּהִי וְיִשְׁתִּיצִי

אַנְשָׁא הַהוּא מֵעַמָּה:

וּטְמֵאתוּ עֲלִיו. בְּטוּמֵאת הַגּוֹף הַכְּתוּב

מִדְּבַר, אֲבָל טְהוֹר שְׂאֵכֵל אֵת הַטְּמֵא, אֵינוֹ

עָנוּשׁ כְּרֵת, אֲלֵא אִזְהָרָה, וְהַבֶּשֶׁר אֲשֶׁר יִגַּע

בְּכָל טְמֵא וְגו'. וְאִזְהָרֵת טְמֵא שְׂאֵכֵל אֵת

הַטְּהוֹר אֵינָה מִפּוֹרֶשֶׁת בְּתוֹרָה, אֲלֵא

חֲכָמִים לְמַדּוּהָ בְּגִזִּירָה שׁוּגָה. ג' כְּרִיתוֹת

אמורות באוכלי קדשים בטומאת הגוף,
 ודרשזה רבותינו בשבועות, אחת לכלל,
 ואחת לפרט, ואחת ללמד על קרבן עולה
 ויורד שלא נאמר אלא על טומאת מקדש
 וקדשיו:

כא וְנִפְּשׁ כִּי תִגַּע בְּכֹל טִמְאָה
 בְּטִמְאַת אָדָם אֹו בְּבִהְמָה
 טִמְאָה אֹו בְּכֹל שֶׁקֶץ טִמְאָה
 וְאֹכַל מִבֶּשֶׂר זֶבַח הַעֲלִמִים
 אֲשֶׁר לַיהוָה וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ

הָהוּא מַעֲמִיהַ:

וְאִנֹּשׁ אֲרִי תִקְרַב בְּכָל מִסְאֵב בְּסוֹאֶבֶת

אִנֹּשׁ אִו בְּבַעֲרָא מִסְאֵבָא אִו בְּכָל

שְׁקִצָא מִסְאֵב וְיִיכּוֹל מְבִסֵּר נְכִסֵּת

קוֹדֶשִׁיא דִּי קָדָם יִי וְיִשְׁתִּיִּצִי אִנֹּשׁ

הָהוּא מַעֲמָה:

כב וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל מִנְּשָׁה

לֵאמֹר:

וּמִלִּיל יִי עִם מִנְּשָׁה לְמִימֹר:

כג וַיֹּבֶר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר

כָּל חֵלֶב שֹׁר וְכֶשֶׂב וְעֵז לֹא

תֹּאכְלוּ:

מִלֵּל עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימַר כָּל תָּרֵב

תֹּר וְאִמַּר וְעֵזָא לֹא תִיכְלוּ:

כד וַחֲלֵב נְבִלָה וַחֲלֵב טִרְפָּה

יַעֲשֶׂה לְכָל מְלָאכָה וְאָכַל לֹא

תֹּאכְלוּ:

וְתָרֵב נְבִילָא וְתָרֵב תְּבִירָא יִתְעַבֵּד

לְכֹל עֲבֹדָתָא וּמִיכַל לֹא תִיכְלֹנָה:

יַעֲשֶׂה לְכֹל מִלֵּאכָה. בֹּא וּלְיָמֵד עַל הַחֵלֶב

שֶׁאֵינּוּ מִטְמֵא טוֹמֵאת נְבִלוֹת: וְאֵכֹל לֹא

תֹּאכְלֶהוּ. אִמְרָה תוֹרָה יָבוֹא אִיסוּר נְבִילָה

וּטְרֵפָה וִיחֹל עַל אִיסוּר חֵלֶב, שֶׁאִם אֵכֹל

יִתְחַיֵּב אֵף עַל לֹא־שֶׁל נְבִילָה, וְלֹא תֹאמַר

אֵין אִיסוּר חֵל עַל אִיסוּר:

כֹּה כִּי כָּל אֵכֹל חֵלֶב מִן הַבְּהֵמָה

אֲשֶׁר יִקְרִיב מִמֶּנָּה אִשָּׁה

לִיחֹזֶה וְנִבְרָתָהּ הִנֵּפֶשׁ הָאֵכֹלֶת

מעמיה:

אַרִי כָּל דִּיכּוֹל תִּרְבָּא מִן בְּעִירָא דִּי

יִקְרָבוּן מִנָּה קוֹרְבָנָא קִדָּם יְיָ וְיִשְׁתַּיְצִי

אַנְשָׁא דִּי תִיכּוֹל מַעֲמָה:

כּוּ וְכָל דָּם לֹא תֹאכְלוּ בְּכָל

מִזְשִׁבְתֵּיכֶם לְעֹזָה וְלִבְהֶמָּה:

וְכָל דָּמָא לֹא תִיכְלוּן בְּכָל מִזְבְּנִיכוּן

דְּעֹפָא וְדְבְעִירָא:

לְעֹזָה וְלִבְהֶמָּה. פִּרְט לָדָם דְּגִים וְחַגְבִּים:

בכל מושבותיכם. לפי שהיא חובת הגוף

ואינה חובת קרקע נוהגת בכל מושבות, ובמסכת

קדושין בפ"א מפרש למה הוצרך לומר:

כז כל נפש אשר תאכל כל דם

ונכרתה הנפש ההוא מעמיה:

(פ)

כל אנשא די תיכול כל דמא וישתיצי

אנשא ההוא מעמה:

בח וידבר יהוה אל משה

לאמר:

וּמִלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:

כַּט־דִּבֶּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר

הַמִּקְרִיב אֶת זֶבַח שְׁלָמִיו

לַיהוָה יָבִיא אֶת קֶרְבָּנוֹ לַיהוָה

מִזֶּבַח שְׁלָמִיו:

מִלֵּל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימָר דְּמִקְרַב

יָת נִכְסֵת קוּדְשׁוֹהִי קָדָם יְיָ - יִיתִי יָת

קֶרְבָּנָהּ לְקָדָם יְיָ מִנְכַּסֵּת קוּדְשׁוֹהִי:

לִידֵּיוֹ תְּבִיאֶינָהּ אֶת אֲנָשֵׁי יְהוָה

אֶת־הַחֶלֶב עַל־הַחֶזֶה יְבִיאֵנוּ

אֶת־הַחֶזֶה לְהִנִּיף אֹתוֹ תִּנּוּפָה

לִפְנֵי יְהוָה׃

יְדוּהִי תִתּוֹן יֵת קֶרֶב־בְּנֵי דִי יֵת תִּרְבָּא

עַל־חֲדֵיָא יִיתְנֶה יֵת חֲדֵיָא לְאַרְמָא יִתְה

אַרְוֵמָא קֶדֶם יִי׃

יְדִיו תְּבִיאִינָה וְגו'. שְׂתֵהֵא יָד הַבְּעָלִים

מִלְמַעְלָה וְהַחֶלֶב וְהַחֲזוֹת נְתוּנִין בָּהּ, וַיֵּד

בְּהֵן מִלְמָטָה וּמִנִּיפֵן׃ אֵת אֲשֵׁי ה'. וּמָה הֵן

האשים, את החלב על החזה: יביאנו.
כשמביאו מבית המטבחים נותן החלב על
החזה, וכשנותנו ליד הכהן המניף נמצא
החזה למעלה והחלב למטה, וזהו האמור
במקום אחר שזק התרומה וחזה התנופה
על אשי החלבים יביאו להניף וגו', ולאחר
התנופה נותנו לכהן המקטיר, ונמצא
החזה למטה, וזהו שנאמר וישימו את
החלבים על החזות ויקטר החלבים
המזבחה, למדנו שג' כהנים זקוקין לה, כך
מפורש במנחות: את החלב על החזה

יביאנו. ואת החזה למה מביא, להניף

אותו הוא מביאו, ולא שיהא הוא מן

האשים, לפי שנאמר את אשי ה' את

החלב על החזה, יכול שיהא אף החזה

לאשים, לכך נאמר את החזה להניף וגו':

לא וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת הַחֹלֶב

הַמִּזְבֵּחַ וְהָיָה הַחֹזֶה לְאַהֲרֹן

וּלְבָנָיו:

וַיִּסַּק כֹּהֵנָא יְת תַּרְבָּא לְמַדְבָּחָא וַיְהִי

חֲדִיא לְאַהֲרֹן וּלְבָנוֹהִי:

והקטיר הכהן את החלב. ואחר כך והיה

החזה לאהרן למדנו שאין הבשר נאכל

בעוד שהאימורים למטה מן המזבח:

לב ואת שוק הימין ותתנו

תרומה לפהן מזבחי

שלמיכם:

וית שוקא דימינא תתנון אפרשותא

לכהנא מנכסת קודשיכון:

שוק. מן הפרק של ארכובה הנמכרת עם

הראש עד הפרק האמצעי שהוא סובך

שֶׁל יָרֵד:

לֹא הַמִּקְרִיב אֶת דָּם הַשְּׁלָמִים

וְאֶת הַחֶלֶב מִבְּנֵי אֶהְרֹן לֹא

תִּהְיֶה שׁוֹק הַיָּמִין לְמִנְחָה:

דְּמִקְרֵב יָת דָּם נִכְסֵת קוֹדֶשִׁיא וְיָת

תִּרְבָּא מִבְּנֵי אֶהְרֹן דִּילָּה תִּהְיֶה שׁוֹקָא

דִּימִינָא לְחֶלֶק:

הַמִּקְרִיב אֶת דָּם זָגוֹ. מִי שֶׁהוּא רֹאוֹי

לְזִרְיָקָתוֹ וּלְהַקְטִיר חֲלָבִיו, יֵצֵא טָמֵא

בשעת זריקת דמים או בשעת הקטר
חלבים שאינו חולק בבשר:

לֹד כִּי אֶת חֲזֵה הַתְּנוּפֶה וְאֶת
שׁוֹק הַתְּרוּמָה לְקַחְתִּי מֵאֵת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִזִּבְחִי שֶׁלִּמְיָהֶם
וְאֶתֶּן אֹתָם לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן
וּלְבָנָיו לְחֶק עוֹלָם מֵאֵת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל:

אֲרִי יֵת חֲדִיא דְאַרְמוֹתָא וְיֵת שׁוֹקָא

דֹּאפֶרְשׁוֹתָא נְסִבִּית מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

מִנְכֶּסֶת קוֹדֶשִׁיהוֹן וִיהֲבִית יִתְהוֹן

לְאַהֲרֹן כֹּהֵנָא וְלִבְנוֹהִי לְקָיִם עָלָם מִן

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

הַתְנוּפָה הַתְרוּמָה. מוֹלִיךְ וּמְבִיא מַעֲלָה

וּמִזְרִיד:

לָהּ זֹאת מִשְׁחַת אַהֲרֹן וּמִשְׁחַת

בְּנָיו מֵאַשִּׁי יְהוָה בְּיוֹם הַקֹּרִיב

אֶתָּם לְכַהֵן לַיהוָה:

דָּא רַבּוֹת אֶהְרֹן וְרַבּוֹת בְּנוֹהֵי

מִקּוֹרְבָנִיא דִּי בִּיּוֹמָא דְקָרַב יִתְהוֹן

לְשִׁמְשָׁא קָדָם יִי:

לוֹ אֲשֶׁר צָוָה יְהוָה לָתֵת לָהֶם

בִּיּוֹם מַשְׁחֹו אֹתָם מֵאֵת בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל חֲקֹת עוֹלָם לְדֹרֹתָם:

דִּי פִקִּיד יִי לְמַתֵּן לְהוֹן בִּיּוֹמָא דְרַבִּי

יִתְהוֹן מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קָיָם עָלָם

לְדֹרֵיהוֹן:

לֹא זֹאת הַתּוֹרָה לַעֲלֹה לְמִנְחָה

וְלַחֲטָאת וְלֹא־שֵׁם וְלְמִלּוּאִים

וְלִזְבַּח הַשְּׁלָמִים:

דָּא אֲוִרִיתָא לַעֲלֹתָא לְמִנְחָתָא

וְלַחֲטָאתָא וְלֹא־שֵׁמָא וְלְקוֹרְבָנִיא

וְלִנְכַסֵּת קוֹדֶשִׁיא:

וּלְמִלּוּאִים. לַיּוֹם חִינוּךְ הַכַּהֲוֹנָה:

לֹא אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה

בְּהָרַסִינִי בַיּוֹם צִוָּתוֹ אֶת בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶת קֶרְבָּנֵיהֶם

לַיהוָה בַּמִּדְבָּר סִינַי: (פ)

דִּי פִקִּיד יִי יֵת מִנְשָׁה בְּטוֹרָא דְּסִינַי

בְּיוֹמָא דְּפִקְדָּה יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְקַרְבָּא

יֵת קֶרְבָּנֵהוֹן קָדָם יִי בַּמִּדְבָּר דְּסִינַי:

ויקרא פרק ח

רביעי וַיִּדְבֹּר יְהוָה

אֶל מִנְשָׁה לֵּאמֹר:

וּמִלֵּיל יִי עִם מִשֶּׁה לְמִימָר:

ב קַח אֶת אֶהֱרֹן וְאֶת בְּנָיו

אֹתוֹ וְאֶת הַבְּגָדִים וְאֶת שֶׁמֶן

הַמִּשְׁחָה וְאֶת פֶּר הַחֲטָאֹת

וְאֶת שְׁנֵי הָאֵילִים וְאֶת סֵל

הַמִּצֹּת:

קָרַב יֵת אֶהֱרֹן וְיֵת בְּנוֹהֵי עֲמֵה וְיֵת

לְבוּשֵׁיא וְיֵת מִשְׁחָה דְרָבוּתָא וְיֵת

תּוֹרָא דְחֲטָאֹתָא וְיֵת תְּרִין דְּכָרִין וְיֵת

סֵלָא דְפִטְיָרִיא:

קח את אהרן. פרשה זו נאמרה שבעת

ימים קודם הקמת המשכן, שאין מוקדם

ומאוחר בתורה: קח את אהרן. קחנו

בדברים ומשכהו: ואת פר החטאת וגו'.

אלו האמורים בענין צוואת המלואים

בואתה תצוה ועכשיו ביום ראשון

למלואים חזר וזרזו בשעת מעשה:

וַיֵּאָתְּ כָּל הָעֵדָה הַקֹּהֵל אֶל

פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:

וַיֵּת כָּל כְּנִשְׁתָּא כְּנִשׁ לְתִרְע מִשְׁכַּן

זְמַנָּא:

הַקָּהֹל אֵל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד. זֶה אֶחָד מִן

הַמְּקוֹמוֹת שֶׁהַחֲזִיק מוֹעֵט אֶת הַמְּרוֹבָה:

דְּוַיַּעֲשׂ מִנְּשָׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה

אֹתוֹ וּתְקַהֵל הָעֵדָה אֶל פֶּתַח

אֹהֶל מוֹעֵד:

וַעֲבַד מִנְּשָׁה כַּמָּא דִּי פַקִּיד יֵי יְתָה

וְאֶת־כְּנִשְׁתָּא כְּנִשְׁתָּא לְתִרְע מִשְׁכַּן זְמַנָּא:

ה וַיֹּאמֶר מִשָּׁה אֶל הָעֶדָה זֶה

הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה

לַעֲשׂוֹת:

וַאֲמַר מִשָּׁה לְכַנְשֵׁתָא דִּין פְּתַגְמָא דִּי

פַּקִּיד יִי לְמַעַבְד:

זֶה הַדָּבָר. דְּבָרִים שֶׁתִּרְאוּ שְׁאֲנִי עוֹשֶׂה

לְפָנֵיכֶם צוֹנִי הַקָּב"ה לַעֲשׂוֹת, וְאֵל תֹּאמְרוּ

לְכַבּוּדִי וּלְכַבּוּד אַחֵי אֲנִי עוֹשֶׂה. כָּל הָעֲנִין

הַזֶּה בְּפִרְשַׁת הַמְּלֻאִים פִּירְשַׁתִּי בּוֹאֲתָה

תְּצוּה:

וַיִּקְרַב מִנְּשָׁה אֶת אֶהֱרֹן וְאֶת

בָּנָיו וַיִּרְחֹץ אֹתָם בַּמַּיִם׃

וַקְרִיב מִנְּשָׁה יֵת אֶהֱרֹן וְיֵת בְּנוֹתָי וְאֶסְחִי

יְתֵהוֹן בְּמִיָּא׃

וַיִּתֵּן עָלָיו אֶת הַכֹּתֶנֶת וַיַּחְגֹּר

אֹתוֹ בְּאַבְנֵי טוֹב וַיִּלְבֹּשׁ אֹתוֹ אֶת

הַמְּעִיל וַיִּתֵּן עָלָיו אֶת הָאֶפֶד

וַיַּחְגֹּר אֹתוֹ בְּחֹשֶׁב הָאֶפֶד

וַיֵּאֶפֶד לוֹ בּוֹ׃

וַיֵּהָב עֲלוֹהֵי יְתָ כְּתוּנָא וְזָרָז יְתָהּ

בְּהַמִּינָא וְאַלְבֵּשׁ יְתָהּ יְתָ מְעִילָא וַיֵּהָב

עֲלוֹהֵי יְתָ אֶפּוֹדָא וְזָרָז יְתָהּ בְּהַמִּין

אֶפּוֹדָא וְאַתְקִין לָהּ בֵּהּ:

ח וַיֵּשֶׁם עָלָיו אֶת הַחֹשֶׁן וַיִּתֵּן

אֶל הַחֹשֶׁן אֶת הָאוּרִים וְאֶת

הַתְּכֵמִים:

וַשִּׁוֵּי עֲלוֹהֵי יְתָ חוֹשֶׁנָּא וַיֵּהָב בְּחוֹשֶׁנָּא

יְתָ אוּרִיא וַיִּתֵּן תְּמִיא:

את האורים. כתב של שם המפורש:

ט וַיֵּשֶׁם אֶת הַמִּצְנֶפֶת עַל

רֹאשׁוֹ וַיֵּשֶׁם עַל הַמִּצְנֶפֶת אֶל

מִוֶּלֶ פָּנָיו אֶת צִיץ הַזָּהָב נִזָּר

הַקֹּדֶשׁ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת

מֹשֶׁה:

וַיֵּשֶׁם יֵת מִצְנֶפֶתָא עַל רִישָׁהּ וְשׂוֹי עַל

מִצְנֶפֶתָא לְקַבִּיל אַפּוּהִי יֵת צִיצָא

דְּדַהֲבָא כָּלִילָא דְקוּדְשָׁא כְּמָא דִּי

פִּקִּיד יִי יֵת מִשָּׁה:

וַיֵּשֶׁם עַל הַמִּצְנֶפֶת. פְּתִילִי תִכְלֹת

הַקְּבוּעִים בְּצִיץ נָתַן עַל הַמִּצְנֶפֶת נִמְצָא

הַצִּיץ תְּלוּי בַּמִּצְנֶפֶת:

וַיִּקַּח מִשָּׁה אֶת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה

וַיִּמָּשַׁח אֶת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת כָּל

אֲשֶׁר בּוֹ וַיִּקְדֵּשׁ אֹתָם:

וַנְּסִיב מִשָּׁה יֵת מִשְׁחָה דְּרַבּוּתָּא וְרַבִּי

יֵת מִשְׁכָּנָא וְיֵת כָּל דִּי בֵּה וְקִדִּישׁ

יְתֵהוֹן:

יֵא וַיֵּז מִמֶּנּוּ עַל הַמִּזְבֵּחַ שְׁבַע

פְּעָמִים וַיִּמָּשַׁח אֶת הַמִּזְבֵּחַ

וְאֵת כָּל כֵּלָיו וְאֵת הַכִּיֹּר וְאֵת

כִּנּוֹ לְקֹדֶשֶׁם:

וְאֵדִי מִנֶּה עַל מִדְבַּחַא שְׁבַע זְמַנִּין

וְרַבִּי יֵת מִדְבַּחַא וֵית כָּל מִנּוּהִי וֵית

כִּיּוֹרָא וֵית בְּסִיסָה לְקֹדֶשׁוֹתֵהוֹן:

וַיֵּז מִמֶּנּוּ עַל הַמִּזְבֵּחַ. לֹא יָדַעְתִּי הֵיכָן

נצטוה בהזאות הללו:

יב וַיִּצַק מִשָּׁמֶן הַמִּשְׁחָה עַל

רֹאשׁ אֶהֱרֹן וַיִּמָּשַׁח אֹתוֹ

לְקַדְּשׁוֹ:

וְאַרְיֵק מִמִּשְׁחָה דְרָבוּתָא עַל יֵישָׁא

דְּאֶהֱרֹן וְרַבִּי יִתָּה לְקַדְּשׁוּתָהּ:

וַיִּצַק וַיִּמָּשַׁח בַּתְּחִלָּה יוֹצֵק עַל רֹאשׁוֹ,

וְאַחֲרָיִם נוֹתֵן בֵּין רִיסֵי עֵינָיו, וּמוֹשֵׁךְ

בְּאַצְבָּעוֹ מִזֶּה לָזֶה:

יִגְוִי־קָרֵב מִנְּשָׁה אֶת בְּנֵי אֶהְרֹן

וְיִלְבָּשֻׁם כִּתְנֹת וִיחַגֹּר אֹתָם

אֲבִנֵּט וִיחַבֵּשׁ לָהֶם מִגְבָּעוֹת

כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה׃

וְקָרִיב מִנְּשָׁה יֵת בְּנֵי אֶהְרֹן וְאֶלְבִּשְׁנוֹן

כַּתוּנֵינִן וְזֵרֹז יִתְהוֹן הַמִּינֵינִן וְאֶתְקַן לְהוֹן

כּוֹבְעֵינִן כְּמֵא דִּי פִקִּיד יֵי יֵת מֹשֶׁה׃

וִיחַבֵּשׁ. לְשׁוֹן קִשְׁיָרָה׃

יד חמישי ויגש את

פֶּרֶד הַחֲטָאת וַיִּסְמֹךְ אֶהֱרֹן

וּבָנָיו אֶת יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ פֶּרֶד

הַחֲטָאת:

וְקָרַב יָת תּוֹרָא דְחֲטָאתָא וַיִּסְמֹךְ אֶהֱרֹן

וּבָנוּהִי יָת יְדֵיהוֹן עַל רִישׁ תּוֹרָא

דְּחֲטָאתָא:

טו וַיִּשְׁחַט וַיִּקַּח מִנְּשָׁה אֶת הָדָם
וַיִּתֵּן עַל קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב
בְּאַצְבָּעוֹ וַיַּחֲטֵא אֶת הַמִּזְבֵּחַ
וְאֵת הָדָם יָצַק אֶל יְסוֹד
הַמִּזְבֵּחַ וַיִּקְדֵּשׁוּ לְכַפֵּר עָלָיו׃
וּנְכֹס וּנְסִיב מִנְּשָׁה יָת דָּמָא וַיֵּהֱב עַל
קַרְנֵת מִדְּבַחָא סְחֹר סְחֹר בְּאַצְבָּעָהּ
וְדָכִי יָת מִדְּבַחָא וַיִּת דָּמָא אֲרִיק
לִיסוּדָא דְּמִדְּבַחָא וַקְדֵּשׁ לְכַפֵּרָא

עֲלוּהִי:

וַיַּחֲטֵא אֶת הַמִּזְבֵּחַ. חָטְאוּ וּטְהִרוּ מִזְרוֹת

לִיכַנִם לְקֹדֶשֶׁה: וַיִּקְדְּשׁוּהוּ. בַּעֲבוּדָה זֹו:

לְכַפֹּר עֲלֵיו. מַעֲתָה כָּל הַכַּפֻּרוֹת:

טוֹוִי־קָח אֶת כָּל הַחֲלָב אֲשֶׁר עַל

הַקֶּרֶב וְאֶת יִתְרָת הַכֹּהֵן וְאֶת

שְׁתֵּי הַכֹּלִיֹּת וְאֶת חֶלְבֵּהוּן

וַיִּקְטֹּר מִנְשָׁה הַמִּזְבֵּחַ:

וַנְּסִיב יָת כָּל תְּרֵבָא דִּי עַל גֹּא וְיָת

חֲצֹר כְּבֹדָא וְיִת תִּרְתִּין כְּלִין וְיִת

תִּרְבֵּהֶן וְאַסֵּק מִשָּׁה לְמַדְבָּחָא:

וְאֵת יִתְרַת הַכְּבֹד. לְבַד הַכְּבֹד, שֶׁהִיא נוֹטֵל

מֵעַט מִן הַכְּבֹד עִמָּה:

יְיִ וְאֵת הַפָּר וְאֵת עֲרוֹ וְאֵת

בְּעֲשָׂרוֹ וְאֵת פְּרִשׁוֹ שָׂרָף בְּאֵשׁ

מִחוּץ לַמִּזְבֵּחַ כְּאֵשׁ צֹהַר

יְהוָה אֵת מִשָּׁה:

וְיִת תּוֹרָא וְיִת מִשְׁכָּה וְיִת בְּסִרָה וְיִת

אֲכִלָּה אוֹקִיד בְּנוֹרָא מְבָרָא לְמִשְׁרִיתָא

כְּמָא דִּי פִקִּיד יִי יִת מִשָּׁה:

יח וַיִּקְרַב אֶת אֵיל הָעֵלָה

וַיִּסְמְכוּ אֶהְרֹן וּבְנָיו אֶת

יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הָאֵיל:

וַקְרִיב יִת דְּכָרָא דְעֵלְתָא וַסְמְכוּ אֶהְרֹן

וּבְנוֹהֵי יִת יְדֵיהוֹן עַל רִישׁ דְּכָרָא:

יט וַיִּשְׁחָט וַיִּזְרֶק מִשָּׁה אֶת הַדָּם

עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:

וְנִכְסֵי וְזֶרֶק מִנְּשָׁה יֵת דְּמָא עַל מַדְבָּחָא
 סְחֹר סְחֹר:

ב וְאֵת הָאֵיל נָתַח לְנִתְחֵיו
 וַיִּקְטֹּר מִנְּשָׁה אֶת הָרֹאשׁ וְאֵת
 הַנִּתְחִים וְאֵת הַפָּדָר:

וַיֵּת דְּכָרָא פִּלְג לְאַבְרוּהִי וְאַסֵּק מִנְּשָׁה
 יֵת רִישָׁא וַיֵּת אַבְרִיא וַיֵּת תְּרַבָּא:

כא וְאֵת הַקֶּנֶב וְאֵת הַכַּרְעִים
 רַחֵץ בַּמַּיִם וַיִּקְטֹּר מִנְּשָׁה אֶת

כָּל־הָאֵילִּ הַמְּזַבְּחָה עֲלָהּ הוּא

לְיֵיחַ נִיחַח אִשָּׁה הוּא לִיהוָה

כֹּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה׃

וַיֵּת גֹּאֵל וַיֵּת כָּרְעִיָּא חֲלִיל בְּמִיָּא וְאִסְק

מֹשֶׁה יֵת כָּל דְּכָרָא לְמַדְבָּחָא עֲלֵתָא

הוּא לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְוָא קוֹרְבָנָא הוּא

קָדָם יֵי כְמָא דִּי פִקִּיד יֵי יֵת מֹשֶׁה׃

כב שִׁשִּׁי וַיִּקְרַב אֶת

הָאֵיל הַשְּׁנִי אֵיל הַמִּלֵּאִים

וַיִּסְמְכוּ אֶהֱרֹן וּבָנָיו אֶת

יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הָאֵיל:

וְקָרִיב יָת דְּכָרָא תַנִּינָא דְכַר קוֹרְבָנִיא

וַיִּסְמְכוּ אֶהֱרֹן וּבָנָיו יָת יְדֵיהֶן עַל רֹאשׁ

דְּכָרָא:

אֵיל הַמִּלֵּאִים. אֵיל הַשְּׁלָמִים שְׁמֹלֵאִים

לְשׁוֹן שְׁלָמִים שְׁמֹמֵלֵאִים וּמִשְׁלִימִים אֶת

הַכֹּהֲנִים בַּכֹּהֲנִיתָם:

כג וַיִּשְׁחַט וַיִּקַּח מִנְּשָׁה מִדָּמוֹ
 וַיִּתֵּן עַל תְּנוּף אֶזְן אַהֲרֹן
 הַיִּמָּנִית וְעַל בֶּהֱן יָדוֹ הַיִּמָּנִית
 וְעַל בֶּהֱן רַגְלוֹ הַיִּמָּנִית:

וּנְכֹס וּנְסִיב מִנְּשָׁה מִן דָּמָא וַיֵּהֱב עַל
 רוּם אוֹדְנָא דְאַהֲרֹן דִּימִינָא וְעַל אֱלִיוֹן
 יְדָה דִּימִינָא וְעַל אֱלִיוֹן רַגְלָה דִּימִינָא:

כד וַיִּקְרַב אֶת בְּנֵי אַהֲרֹן וַיִּתֵּן
 מִנְּשָׁה מִן הַדָּם עַל תְּנוּף אֶזְנָם

הִימָנִית וְעַל בְּהֵן יָדָם הִימָנִית
 וְעַל בְּהֵן רַגְלָם הִימָנִית וַיִּזְרֹק
 מִנְּשָׂה אֶת הָדָם עַל הַמִּזְבֵּחַ
 סְבִיב:

וְקָרִיב יֵת בְּנֵי אֶהֱרֹן וַיֵּהֱב מִנְּשָׂה מִן
 דָּמָא עַל רוּם אוֹדְנָהוֹן דִּימִינָא וְעַל
 אֱלִיוֹן אוֹדְנָהוֹן דִּימִינָא וְעַל אֱלִיוֹן
 רַגְלֵיהוֹן דִּימִינָא וַיִּזְרֹק מִנְּשָׂה יֵת דָּמָא
 עַל מִדְּבַחָא סְחֹר סְחֹר:

בַּהֲוִיָּקָח אֶת הַחֶלֶב וְאֶת הָאֵלֶיָּה
 וְאֶת כָּל הַחֶלֶב אֲשֶׁר עַל
 הַקֶּרֶב וְאֶת יְתֵרֶת הַכֶּבֶד וְאֶת
 שְׁתֵּי הַכִּלִּיֹּת וְאֶת חֶלְבֵּהֶן וְאֶת
 שׁוֹק הַיָּמִין:

וְנָסִיב יָת תְּרֵבָא וְיָת אֲלִיתָא וְיָת כָּל
 תְּרֵבָא דִּי עַל גּוֹא וְיָת חֲצֵר כַּבְדָּא וְיָת
 תְּרֵתִין כָּלִין וְיָת תְּרֵבֶהֶן וְיָת שׁוֹקָא
 דִּי־מִינָא:

כוּ וּמִסֵּל הַמִּצּוֹת אֲשֶׁר לִפְנֵי
 יְהוָה לָקַח חֲלֹת מִצָּה אַחַת
 וְחֲלֹת לֶחֶם שֶׁמֶן אַחַת וְרָקִיק
 אֶחָד וַיֵּשֶׁם עַל הַחֲלָבִים וַעַל
 שׁוֹק הַיָּמִין׃

וּמִסֵּל דַּפְטִירִיא דִּי קָדָם יִי נְסִיב
 גְּרִצְתָּא פִּטְיָרָא חֲדָא וְגְרִיִצְתָּא דְלֶחֶם
 מִשַּׁח חֲדָא וְאַסְפּוּג חָד וְשׁוֹי עַל
 תְּרַבִּיָּא וַעַל שׁוֹקָא דִּי־מִינָא׃

וּחִלַּת לֶחֶם שֶׁמֶן. הִיא רְבוּכָה, שֶׁהִיא

מֵרַבָּה בַּה שֶׁמֶן כְּנֶגֶד הַחֲלוֹת וְהַרְקִיקִין, כִּד

מִפּוֹרֵשׁ בַּמִּנְחוֹת:

כִּי וַיִּתֵּן אֶת הַכֹּל עַל כַּפֵּי אֲהֲרֹן

וְעַל כַּפֵּי בָנָיו וַיִּנָּח אֹתָם

תְּנוּפָה לְפָנֵי יְהוָה:

וַיֵּהָב יָד כֹּלָא עַל יְדֵי אֲהֲרֹן וְעַל יְדֵי

בָּנוֹהֵי וְאַרְיֵם יִתְהוֹן אֲרַמָּא קָדָם יי:

בַּח וַיִּקַּח מִנְשָׁה אֹתָם מֵעַל

כַּפִּיָּהֶם וַיִּקְטֹּר הַמִּזְבֵּחַ עַל

הָעֹלָה מִלְאִים הֵם לְרִיחַ נִיחֹחַ

אִשָּׁה הוּא לִיהוָה:

וְנָסִיב מִשָּׁה יִתְהוֹן מֵעַל יְדֵיהוֹן וְאִסַּק

לְמִדְבַּחַּא עַל עֲלֹתָא קוֹרְבָנִיא אֲנוּן

לְאַתְקַבְּלָא בְרַעְוָא קוֹרְבָנָא הוּא קָדָם

יִי:

ויקטר המזבחה. משה שמש כל שבעת

ימי המלואים בחלוק לבן: על העולה.

אחר העולה ולא מצינו שוק של שלמים
קרב בכל מקום חוץ מזה:

כט וַיִּקַּח מִנְשָׁה אֶת הַחֲזָה
וַיִּנִּיפֶהוּ תְּנוּפָה לְפָנָי יְהוָה
מֵאֵיל הַמִּלְאִים לְמִנְשָׁה הִיא
לְמַנָּה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת
מִנְשָׁה:

ונָסִיב מִנְשָׁה יָת חֲדִיָּא וְאַרְיִמָה אֲרָמָא
קָדָם יי מְדַכָּר קוֹרְבָנִיא לְמִנְשָׁה הוּא

לַחֲלֹק כְּמֵא דִּי פִקִּיד יִי יִת מִנְּשָׁה:

שְׁבִיעִי וַיִּקַּח מִנְּשָׁה

מִנְּשָׁמֶן הַמִּשְׁחָה וּמִן הַדָּם אֲשֶׁר

עַל הַמִּזְבֵּחַ וַיִּז עַל אַהֲרֹן עַל

בָּגְדָיו וְעַל בָּנָיו וְעַל בָּגְדֵי

בָּנָיו אֹתוֹ וַיִּקַּדֶּשׁ אֶת אַהֲרֹן

אֶת בָּגְדָיו וְאֶת בָּנָיו וְאֶת

בְּגֵדֵי בָנָיו אֶתֹּוּ:

וְנָסִיב מִשָּׁה מִמִּשְׁחָא דְרַבּוּתָא וּמִן

דְּמָא דִּי עַל מַדְבַּחָא וְאֲדִי עַל אֶהְרֹן

עַל לְבוּשׁוֹהִי וְעַל בְּנוֹהִי וְעַל לְבוּשֵׁי

בְּנוֹהִי עֵמָה וְקַדִּישׁ יְת אֶהְרֹן יְת

לְבוּשׁוֹהִי וְיְת בְּנוֹהִי וְיְת לְבוּשֵׁי בְנוֹהִי

עֵמָה:

לֹא וַיֹּאמֶר מִשָּׁה אֶל אֶהְרֹן וְאֶל

בָּנָיו בַּעֲשׂוֹ אֶת הַבָּשָׂר פֶּתַח

אָהַל מוֹעֵד וְשֵׁם תֹּאכְלוּ אֹתוֹ

וְאֵת הַלֶּחֶם אֲשֶׁר בָּסַל

הַמִּלֵּאִים כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי לֵאמֹר

אַהֲרֹן וּבָנָיו יֹאכְלֻהוּ:

וְאָמַר מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וּלְבָנוֹהִי בְשִׁילוֹ יֵת

בְּסָרָא בְּתֹרַע מִשְׁכַּן זִמְנָא וְתָמָן יִיכָלוּ

יְתֵה וְיֵת לַחֲמָא דִּי בָסַל קוֹרְבָּנִיא כַּמָּא

דִּי פִקְדִית לְמִימָר אַהֲרֹן וּבָנוֹהִי

יִיכָלוּנָה:

לֹב וְהִנֹּתָר בַּבֶּשֶׂר וּבַלֶּחֶם

בָּאֵשׁ תִּשְׂרֹפוּ:

וְדֹאשְׁתָּאֵר בַּבֶּשֶׂר וּבַלֶּחֶם בְּנוֹרָא

תוֹקְדוֹן:

לֹב מִפְטִיר וּמִפְתָּח

אֶחָל מוֹעֵד לֹא תֵצֵאוּ שְׁבַעַת

יָמִים עַד יוֹם מְלֹאֵת יָמִי

מִלֵּאֵיכֶם כִּי שְׁבַעַת יָמִים

יִמְלֵא אֶת יְדְכֶם:

וּמִתְרַע מִשְׁכֵּן זְמַנָּא לֹא תִפְקֹן שְׁבַעַא

יוֹמִין עַד יוֹם מִשְׁלָם יוֹמֵי קוֹרְבָנִיכֹן

אַרִּי שְׁבַעַא יוֹמִין יִקְרַב יְתִי קוֹרְבָנִיכֹן:

לְדַ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה בַּיּוֹם הַזֶּה צֹוּהָ

יְהוָה לַעֲשׂוֹת לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם:

כְּמָא דִּי עֲבַד בַּיּוֹמָא הַדִּין פְּקִיד יִי

לְמַעַבַּד לְכַפֵּרָא עֲלֵיכֹן:

צוה ה' לעשות. כל שבעת הימים ורז"ל
 דרשו, לעשות, זה מעשה פרה, לכפר זה
 מעשה יום הכפורים, וללמד שכהן גדול
 טעון פרישה קודם יום הכפורים שבעת
 ימים, וכן הכהן השורף את הפרה:

לֵה וּפְתַח אֶהָל מוֹעֵד תֵּשְׁבוּ
 יוֹמָם וְלַיְלָה שְׁבַעַת יָמִים
 וְשִׁמְרָתָם אֶת מִשְׁמֶרֶת יְהוָה
 וְלֹא תִמְוֹתוּ כִּי כֵן צִוִּיתִי:

וּבִתְרַע מִשְׁכַּן זְמַנָּא תִּיתְבוּן יָמָם וְלַיְלָה

שְׁבַעַא יוֹמִין וְתַטְרוֹן יְתַ מַטְרַת מִימְרָא

דִּי וְלֹא תַמוּתוֹן אַרִי כֵן אֶתְפַּקְדִית:

וְלֹא תַמוּתוֹ. הָא אִם לֹא תַעֲשׂוּ כֵן, הָרִי

אַתֶּם חַיִּיבִים מִיָּתָה:

לוֹ וַיַּעַשׂ אֶהְרֹן וּבָנָיו אֶת כָּל

הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה בְּיַד

מֹשֶׁה: (סס)

וַעֲבַד אֶהְרֹן וּבָנָיו יְתַ כָּל פְּתֻגְמֵי דִי

פַּקִיד יִי בִידָא דְּמֹשֶׁה:

**ויעש אהרן ובניו. להגיד שבחן שלא הטו
ימין ושמאל: חסלת פרשת צו:**

כרשת

שממני

עם אונקלום ורש"י

פרשת שמיני

ויקרא פרק ט

א וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי קָרָא

מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו וּלְזִקְנֵי

יִשְׂרָאֵל׃

וַהֲוֶה בְּיוֹמָא תְּמִינָאָה קָרָא מֹשֶׁה

לְאַהֲרֹן וּלְבָנָוְהִי וּלְסָבִי יִשְׂרָאֵל׃

ויהי ביום השמיני. שמיני למלואים, הוא

ר"ח ניסן, שהוקם המשכן בו ביום, ונטל י'
 עטרות השנויות בסדר עולם: ולזקני
 ישראל. להשמיעם שעל פי הדבור אהרן
 נכנס ומשמש בכהונה גדולה, ולא יאמרו
 מאליו נכנס:

בַּיּוֹמָהּ אֵל אֶהְרֹן קַח לָךְ עֵגֶל
 בֶּן בָּקָר לְחִטָּאת וְאַיִל לְעֹלָה
 תָּמִיד וְהִקְרַב לִפְנֵי יְהוָה:

וַאֲמַר לְאֶהְרֹן סֵב לָךְ עֵגֶל בֶּר תֹּרִי
 לְחִטָּאת וּדְכֹר לְעֹלָתָא שְׁלָמִין וְקָרַב

קָדָם יְיָ:

קח לך עגל. להודיע שמכפר לו הקב"ה

ע"י עגל זה על מעשה העגל שעשה:

וַיֹּאֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר

לְאֹמֶר קָחוּ שְׁעִיר עִזִּים

לְחַטָּאת וְעֵגֶל וְכֶבֶשׂ בְּנֵי שְׁנָה

תְּמִימִם לְעֹלָה:

וְעַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּמַלִּל לְמִימָר סְבוּ

צִפִּיר בַּר עִזִּין לְחַטָּאתָא וְעֵגֶל וְאֹמֶר

בְּנֵי שְׁנָא שְׁלָמִין לַעֲלָתָא:

ד וְשׁוֹר וְאֵיל לְשָׁלְמִים לְזִבְחָ

לְפָנַי יְהוָה וּמִנְחָה בְּלוּלָה

בַּשָּׁמֶן כִּי הַיּוֹם יְהוָה נִרְאָה

אֱלֵיכֶם:

וְתוֹר וְדָכַר לְנִכְסֵת קוּדְשִׁיא לְדַבְחָא

קָדָם יי וּמִנְחָתָא דְּפִילָא בַּמֶּשֶׁח אֲרִי

יוֹמָא דִּין יִקְרָא דִּי מִתְגְּלִי לְכוּן:

כִּי הַיּוֹם ה' נִרְאָה אֱלֵיכֶם. לְהַשְׁרוּת

שכינתו במעשה ידיכם, לכך קרבנות
הללו באין חובה ליום זה:

הַ וַיִּקְחוּ אֶת אֲשֶׁר צָוָה מִנְּשָׁה
אֶל פָּנָי אֶהְלֵ מוֹעֵד וַיִּקְרְבוּ כָּל
הָעֵדָה וַיַּעֲמֵדוּ לִפְנֵי יְהוָה:

וַנְּסִיבוּ יָת דִּי פַקִּיד מִנְּשָׁה לְקָדָם מִשְׁכַּן
זְמַנָּא וְקָרִיבוּ כָּל כְּנִישְׁתָּא וְקָמוּ קָדָם

יִי:
ט:

וַיֹּאמֶר מִנְּשָׁה זֶה הִדְבָּר אֲשֶׁר

צוֹה יְהוָה תַּעֲשׂוּ וִירֹא אֱלֹהֵיכֶם

כְּבוֹד יְהוָה:

וַאֲמַר מִשָּׁה דִּין פִּתְגָמָא דִּי פִקִּיד יִי

תַּעֲבִדוּן וִיתְגַּלִּי לְכוּן יִקְרֹא דִיִּי:

וַיֹּאמֶר מִשָּׁה אֶל אַחֲרָן קָרֵב

אֶל הַמִּזְבֵּחַ וַעֲשֵׂה אֶת חַטָּאתְךָ

וְאֵת עֹלֹתְךָ וְכֹפֶר בַּעֲדֶךָ וּבַעֲדֵי

הָעָם וַעֲשֵׂה אֶת קָרְבַּן הָעָם

וְכֹפֶר בַּעֲדָם כַּאֲשֶׁר צִוָּה

יְהוָה:

וַאֲמַר מִשָּׁה לְאַהֲרֹן קָרֵב לְמַדְבַּח
וְעִבַד יְיָ חֲטָאתְךָ וַיֵּת עֲלֶיךָ וְכַפֵּר
עָלֶיךָ וְעַל עַמָּא וְעִבַד יְיָ קָרֵבֵן עַמָּא
וְכַפֵּר עַל־יְהוֹן כְּמָא דִּי פִקִּיד יֵי:

קרב אל המזבח. שהיה אהרן בוש וירא
לגשת, אמר לו משה למה אתה בוש, לכך
נבחרת: את חטאתך. עגל בן בקר: ואת
עולתך. איל: קרבן העם. שעייר עזים
ועגל וכבש. כל מקום שנאמר עגל בן שנה

הוא, ומכאן אתה למד:

ח וַיִּקְרַב אֶהְרֹן אֶל הַמִּזְבֵּחַ

וַיִּשְׁחַט אֶת עֵגֶל הַחֲטָאת וְאִשָּׁר

לֹ:

וַיִּקְרַב אֶהְרֹן לְמִדְבַּחַּ וּנְכִס יָת עֵגֶלָא

דְּחֲטָאתָא דִּי לָהּ:

ט וַיִּקְרְבוּ בְנֵי אֶהְרֹן אֶת הַדָּם

אֲלֵיו וַיִּטְבֹּל אֶצְבָּעוֹ בַּדָּם וַיִּתֵּן

עַל קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת הַדָּם

יֵצֶק אֶל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ:

וְקָרִיבוּ בְנֵי אֶהְרֹן יָת דְּמָא לָהּ וְטַבֵּל

אֶצְבָּעָהּ בְּדָמָא וְיִהֵב עַל קַרְנֵת מִדְּבַחָא

וְיָת דְּמָא אֲרִיק לְיִסּוּדָא דְּמִדְּבַחָא:

וְאֵת הַחֶלֶב וְאֵת הַכֶּלִיֹּת וְאֵת

הַיִּתְּרֹת מִן הַכָּבֵד מִן הַחֲטָאֹת

הַקִּטִּיר הַמִּזְבֵּחַה כַּאֲשֶׁר צִוָּה

יְהוָה אֶת מֹשֶׁה:

וְיָת תִּרְבָּא וְיָת כָּלִיתָא וְיָת חֲצָרָא מִן

כְּבִדָּא מִן חֲטָאֲתָא אִסְק לְמַדְבַּחָא כְּמָא

דִּי פִקִּיד יִי יִת מִשָּׁה:

יֵאֱוָאת הַבֶּשֶׁר וְאֵת הָעוֹר שָׂרָף

בָּאֵשׁ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה:

וַיֵּת בֶּשֶׂרָא וַיֵּת מִשְׁכָּא אוֹקִיד בְּנוֹרָא

מִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא:

וְאֵת הַבֶּשֶׁר וְאֵת הָעוֹר וְגו'. לֹא מְצִינוּ

חֲטָאֲתָא חִיצוֹנָה נִשְׂרַפְתָּ אֲלֵא זֶה, וְשֶׁל

מִלּוֹאִים, וְכוּלָּן עַל פִּי הַדְּבוּר:

יב וַיִּשְׁחַט אֶת הָעֵלָּה וַיִּמְצְאוּ

בְּנֵי אֶהֱרֹן אֵלָיו אֶת הַדָּם

וַיִּזְרְקוּהוּ עַל הַמִּזְבֵּחַ סְבִיב׃

וּנְכַס יָת עֲלֹתָא וְאַמְטִיאוּ בְנֵי אֶהֱרֹן

לָהּ יָת דְּמָא וַיִּזְרְקוּהָ עַל מִדְבַּחַא סְחֹר

סְחֹר׃

וימציאו. לשון הושטה והזמנה׃

יג וְאֶת הָעֵלָּה הִמְצִיאוּ אֵלָיו

לְנֹת־חַיָּה וְאֶת הָרֹאשׁ וַיִּקְטֹּר

עַל הַמִּזְבֵּחַ:

וַיֵּת עֲלֵתָא אֲמִטִּיאוּ לָהּ לְאַבְרָהָא וַיֵּת

רִישָׁא וְאַסֵּק עַל מִדְבַּחָא:

יָד וַיִּרְחֹץ אֶת הַקֶּרֶב וְאֶת

הַכַּרְעִים וַיִּקְטֹרַע עַל הָעֹלָה

הַמִּזְבֵּחַ:

וַחֲלִיל לָיִת גֹּאֵל וַיֵּת כַּרְעִיָּא וְאַסֵּק עַל

עֲלֵתָא לְמִדְבַּחָא:

טו וַיִּקְרַב אֶת קֶרְבֵּן הָעֶם וַיִּקְח

אֶת שְׁעֵיר הַחֲטָאת אֲשֶׁר לָעָם

וַיִּשְׁחָטֵהוּ וַיַּחֲטִיֵּאֵהוּ כְּרֹאשׁוֹן׃

וְקָרַב יָת קָרְבֵּן עֲמָא וְנִסֵּב יָת צְפִירָא

דְּחֲטָאתָא דִּי לְעֲמָא וְנִכְסֵהּ וְכִפֹּר

בְּדִמָּה כְּקֹדֶמְאָה׃

וַיַּחֲטִיֵּאֵהוּ עֲשֵׂהוּ כַּמִּשְׁפָּט חֲטָאת׃

כְּרֹאשׁוֹן. כַּעֲגֹל שָׁלוֹ׃

מִזֵּי וַיִּקְרַב אֶת הָעֹלָה וַיַּעֲשֶׂהָ

כַּמִּשְׁפָּט׃

וְקָרַב יֵת עֲלֵתָא וְעַבְדָּה כְּדַחֲזִי:

ויעשה כמשפט. המפורש בעולת נדבה

בויקרא:

שני ויקרב את המנחה

וימלא כפו ממנה ויקטר על

המזבח מלבד עלת הבקר:

וקריב ית מנחתא ומלא ידה מנה

ואסק על מדבחה בר מעלת צפרא:

וַיִּמְלֹא כַּפּוֹ. הִיא קְמִיצָה: מִלְּבַד עֵלָת

הַבֶּקֶר. כֹּל אֹלֶה עֹשֶׂה אַחֵר עוֹלֹת הַתְּמִיד:

יָהּ וַיִּשְׁחַט אֶת הַעֲשׂוֹר וְאֶת

הָאֵיל זֶבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לָעָם

וַיִּמְצְאוּ בְּנֵי אֶהֱרֹן אֶת הַדָּם

אֲלֵיו וַיִּזְרְקוּהוּ עַל הַמִּזְבֵּחַ

סְבִיב:

וְנִכְס יָת תּוֹרָא וְיָת דְּכָרָא נִכְסֵי

קוֹדֶשִׁיא דִּי לְעַמָּא וְאַמְטִיאוּ בְּנֵי אֶהֱרֹן

יֵת דְּמָא לָהּ וְזִרְקָה עַל מִדְּבַחָא סְחֹר

סְחֹר:

יֵט וְאַתָּה הַחֲלָבִים מִן הַשּׁוֹר וּמִן

הָאֵיל הָאֵלִיָּה וְהַמִּכְסָּה וְהַכִּלִּית

וְיִתְּרָת הַכֶּבֶד:

וְיֵת תְּרַבִּיא מִן תּוֹרָא וּמִן דְּכָרָא

אַלִּיתָא וְחָפִי גּוֹא וְכִלִּיתָא וְחָצֵר

כֶּבֶדָא:

וְהַמִּכְסָּה. חֲלָב הַמִּכְסָּה אֵת הַקֶּרֶב:

כ וַיִּשְׁיֹמוּ אֶת הַחֲלָבִים עַל

הַחֲזֹת וַיִּקְטֹּר הַחֲלָבִים

הַמִּזְבֵּחַ:

וַיֵּשְׂאוּ יָת תְּרִבִּיא עַל חֲדוֹתָא וְאַסֵּק

תְּרִבִּיא לְמִדְבָּחָא:

וַיִּשְׁיֹמוּ אֶת הַחֲלָבִים עַל הַחֲזֹת. לְאַחַר

הַתְּנוּפָה נִתֵּן כֹּהֵן הַמִּנִּיחַ לְכַהֵן אַחֵר

לְהַקְטִירָם נִמְצְאוּ הַעֲלִיּוֹנִים לְמִטָּה:

כא וַיֵּאָת הַחֲזֹת וַיֵּאָת שׁוֹק

הַיָּמִין הַנִּיף אֶהְרֹן תְּנוּפָה לְפָנַי

יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֵעַתָּה:

וַיֵּת חֲדוֹתָא וַיֵּת שׁוּקָא דִּימִינָא אֲרִים

אֶהְרֹן אֲרַמָּא קָדָם יֵי כְמָא דִּי פַקִּיד

מֵעַתָּה:

כב וַיֵּשֶׂא אֶהְרֹן אֶת (ידו) יָדָיו

אֶל הָעָם וַיְבָרְכֵם וַיִּרְדּוּ מִעֲשֹׂת

הַחֲטָאת וְהָעֲלָה וְהַשְׂלָמִים:

וַאֲרַם אֶהְרֹן יֵת יְדוּהִי עַל עַמָּא

וּבְרַכְנוּן וּנְחַת מְלַמְעֵבֵד חֲטָאֲתָא

וְעֵלְתָא וְנִכְסֵת קוּדְשִׁיא:

וַיְבָרְכֶם. בִּרְכַת כַּהֲנִים, יְבָרְכְךָ, יֵאָר, יֵשָׁא:

וַיֵּרֶד. מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ:

כַּג וַיָּבֹא מִנְּשָׁה וְאַהֲרֹן אֶל אֶהֱלִי

מִזְעֵד וַיֵּצְאוּ וַיְבָרְכוּ אֶת הָעָם

וַיֵּרָא כְבוֹד יְהוָה אֶל כָּל הָעָם:

וְעַל מִנְּשָׁה וְאַהֲרֹן לְמִשְׁכַּן זְמַנָּא וְנִפְקוּ

וַיְבָרִיכוּ יְת עֲמָא וְאַתְגְּלִי יִקְרָא דִּיִּי

לְכָל עַמָּא:

ויבא משה ואהרן וגו'. למה נכנסו,
 מצאתי בפרשת מלואים בברייתא הנוספת
 על תורת כהנים שלנו, למה נכנס משה
 עם אהרן, ללמדו על מעשה הקטרת, או
 לא נכנס אלא לדבר אחר, הריני דן ירידה
 וביאה טעונות ברכה, מה ירידה מעין
 עבודה, אף ביאה מעין עבודה, הא למדת
 למה נכנס משה עם אהרן ללמדו על
 מעשה הקטרת. דבר אחר כיון שראה
 אהרן שקרבו כל הקרבנות ונעשו כל

המעשים, ולא ירדה שכינה לישראל, היה
מצטער ואומר, יודע אני שכעס הקב"ה
עלי, ובשבילי לא ירדה שכינה לישראל,
אמר לו למשה משה אחי כך עשית לי
שנכנסתי ונתביישתי, מיד נכנס משה עמו
ובקשו רחמים וירדה שכינה לישראל:
ויצאו ויברכו את העם. אמרו ויהי נועם
ה' אלהינו עלינו, יהי רצון שתשרה שכינה
במעשה ידיכם. לפי שכל ז' ימי המלואים
שהעמידו משה למשכן ושמש בו, ופרקו
בכל יום, לא שרתה בו שכינה, והיו

ישראל נכלמים ואומרים למשה, משה
 רבינו כל הטורה שטרחנו שתשרה שכינה
 בינינו ונדע שנתכפר לנו עון העגל, לכך
 אמר זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא
 אליכם כבוד ה', אהרן אחי כדאי וחשוב
 ממני, שעל ידי קרבנותיו ועבודתו תשרה
 שכינה בכם, ותדעו שהמקום בחר בו:

כד **שלישי** וְתֵצֵא אִשׁ

מִלִּפְנֵי יְהוָה וְתֹאכַל עֵל

הַמִּזְבֵּחַ אֶת הָעֹלָה וְאֶת

הַחֲלָבִים וַיֵּרָא כָּל הָעָם וַיִּרְאוּ

וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם:

וַנִּפְקֹת אֶשְׁתָּא מִן קָדָם יי וְאֶכְלֹת עַל

מִדְבַּחַא יֵת עֲלֵתָא וַיֵּת תְּרַבִּיא וַחֲזָא

כָּל עַמָּא וַשִּׁבְחוּ וַנִּפְּלוּ עַל אִפְּיָהוֹן:

וַיִּרְאוּ כְּתַרְגּוּמוֹ:

ויקרא פרק י

א וַיִּקְחוּ בְנֵי אֶהֱרֹן נָדָב

וְאַבְיָהוּא אִישׁ מִחֲתָתוֹ וַיִּתְּנוּ
 בָּהֶן אֵשׁ וַיִּשְׂימוּ עָלֶיהָ קִטּוֹרֶת
 וַיִּקְרִיבוּ לִפְנֵי יְהוָה אֵשׁ זָרָה
 אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֹתָם:

וַנְּסִיבוּ בְנֵי אֶהֱרֹן נֹדֵב וְאַבְיָהוּא גִבּוֹר
 מִחֲתִיתָה וַיִּהְיוּ בָּהֶן אֶשְׁתָּא וְשׁוּיָאוֹ
 עָלֶיהָ קִטּוֹרֶת וַקְרִיבוּ קָדָם יי אֶשְׁתָּא
 נוֹכְרִיתָא דִּי לֹא פִקִּיד יִתְּהוֹן:

ב וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי יְהוָה

וְתֹאכַל אֹתָם וַיָּמָתוּ לִפְנֵי

יְהוָה:

וַנִּפְקֹת אֲשֶׁתָּא מִן קָדָם יְיָ וַאֲכַלְתִּי

יְתֵהוֹן וַמִּיתוּ קָדָם יְיָ:

וְתֵצֵא אֵשׁ. רַבִּי אֵלִיעֶזֶר אֹמֵר לֹא מָתוּ בְּנֵי

אַהֲרֹן אֲלֹא עַל יְדֵי שְׁהוּרוֹ הִלְכָּה בְּפִנֵּי

מֹשֶׁה רַבֵּן, רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אֹמֵר שְׁתוּיֵי יִין

נִבְנְסוּ לְמִקְדָּשׁ. תַּדְעַ שְׂאֵחַר מִיתַתָּן הַזֶּהִיר

הַנּוֹתָרִים שֶׁלֹּא נִבְנְסוּ שְׁתוּיֵי יִין לְמִקְדָּשׁ,

מִשַּׁל לְמֶלֶךְ שֶׁהִיָּה לוֹ בֶּן בֵּית זָכוֹ,

כדאיתא בויקרא רבה:

ג וַיֹּאמֶר מִשָּׁה אֶל אֶהְרֹן הוּא

אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה לֵאמֹר בְּקִרְבִּי

אֶתְקַדֵּשׁ וְעַל פָּנָי כָּל הָעָם

אֶכְבֹּד וַיֵּדֹם אֶהְרֹן:

וַאֲמַר מִשָּׁה לְאֶהְרֹן הוּא דִּי מַלִּיל יִי

לְמִימַר בְּקִרְבִּי אֶתְקַדֵּשׁ וְעַל אִפִּי כָּל

עָמָא אֶתְיָקֵר וְשִׁתִּיק אֶהְרֹן:

הוא אשר דבר וגו'. היכן דבר, ונועדתי

שמה לבני ישראל ונקדש בכבודי, אל
תקרי בכבודי אלא במכובדי. אמר משה
לאהרן, אהרן אחי, יודע הייתי שיתקדש
הבית במיודעיו של מקום, והייתי סבור או
בי או בך, עכשיו רואה אני שהם גדולים
ממני וממך: וידום אהרן. קבל שכר על
שתיקתו, ומה שכר קבל, שנתייחד עמו
הדבור, שנאמרה לו לבדו פרשת שתויי
יין. בקרובי. בבחירי: ועל פני כל העם
אכבד. כשהקב"ה עושה דין בצדיקים
מתיירא, ומתעלה, ומתקלם, אם כן באלו,

כל שכן ברשעים, וכן הוא אומר נורא
אלהים ממקדשיך, אל תקרא ממקדשיך
אלא ממקודשיך:

ד-וּיִקְרָא מִנְּשָׁה אֶל מִי־שָׂאֵל וְאֶל
אֶלְצָפָן בְּנֵי עֲזִיָּאֵל דָּד אֶחָד
וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם קִרְבוּ שְׂאוּ אֶת
אֲחֵיכֶם מֵאֵת פָּנֵי הַקֹּדֶשׁ אֶל
מַחוּץ לַמַּחֲנֶה:

וּקְרָא מִנְּשָׁה לְמִי־שָׂאֵל וּלְאֶלְצָפָן בְּנֵי

עֲזִיאל אַח אֲבוֹהֵי דָאֶהֱרֵן וְאָמַר לְהוֹן

קָרִיבוּ טוּלוּ יָת אַחֵיכוֹן מִן קָדָם אִפִּי

קוּדְשָׁא לְמַבְרָא לְמִשְׁרִיתָא:

דד אהרן. עוזיאל אחי עמרם היה,

שנאמר ובני קהת וגו': שאז את אחיכם

וגו'. כאדם האומר לחבירו, העבר את

המת מלפני הבלה, שלא לערבב את

השמחה:

הַ וַיִּקְרְבוּ וַיִּשָּׂאם בְּכִתְנֹתָם אֶל

מַחוּץ לַמִּחְנָה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר

מִשָּׁה:

וְקָרִיבוֹ וְנִטְלָנוֹן בְּכַתְנֵיהוֹן לְמִבְרָא

לְמִשְׁרִיתָא כְּמָא דִּי מַלִּיל מִשָּׁה:

בְּכַתְנָתָם. שֶׁל מֵתִים, מִלְּמַד, שֶׁלֹּא נִשְׂרָפוּ

בְּגֵדֵיהֶם, אֲלֵא נִשְׁמָתָם, כַּמִּין שְׁנֵי חוּטִין

שֶׁל אֵשׁ נִכְנָסוּ לְתוֹךְ חוּטֵמֵיהֶם:

וַיֹּאמֶר מִשָּׁה אֵל אֶחָדָן

וְלֹאֲלֶעֱזֹר וְלֹאֲלִיתָמָר בְּנֵיוֹ

רֹאשֵׁיכֶם אֵל תִּכְרְעוּ וּבְגֵדֵיכֶם

לֹא תִכְרְמוּ וְלֹא תִמָּתוּ וְעַל

כָּל הָעֵדָה יִקְצֹף וְאַחֲיֵכֶם כָּל

בֵּית יִשְׂרָאֵל יִבְכוּ אֶת

הַשִּׁירָפָה אֲשֶׁר שָׂרַף יְהוָה׃

וְאָמַר מִנְּשָׁה לְאַהֲרֹן וּלְאַלְעָזָר וּלְאִיתָמָר

בְּנוֹתַי רִישִׁיכֹן לֹא תִרְבּוּן פִּרְוֵעַ

וּלְבוֹשִׁיכֹן לֹא תִבְזְעוּן וְלֹא תָמוּתוּן

וְעַל כָּל כְּנִשְׁתָּא יִהְיֶה רוֹגְזָא וְאַחֲיֵכֹן

כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל יִבְכוּן יְתִי יִקְדָּתָא דִּי

אוקיד יי:

אל תפרעו. אל תגדלו שער, מכאן שאכל
 אסור בתספורת, אבל אתם אל תערבבו
 שמחתו של מקום: ולא תמותו. הא אם
 תעשו כן, תמותו: ואחיכם כל בית
 ישראל. מכאן, שצרתן של תלמידי
 חכמים מוטלת על הכל להתאבל בה:

וּמִפֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא תֵצֵאוּ
 פֶּן תָּמִיתוּ כִּי שָׁמֶן מִשְׁחַת
 יְהוָה עֲלֵיכֶם וַיַּעֲשׂוּ כְּדָבָר

מִנְשָׁה: (פ)

וּמִתְרַע מִשְׁכֵּן זְמַנָּא לָא תִּפְקֹון דְּלִמָּא

תְּמוּתוֹן אֲרִי מִשָּׁח רְבוּתָא דִּי עֵלִיכוֹן

וְעֵבְדוּ כְּפִתְגָמָא דְּמִנְשָׁה:

ח וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל אֶהֱרֹן

לֵאמֹר:

וּמִלִּיל יִי עִם אֶהֱרֹן לְמִימָר:

ט וַיֵּן וְשִׁכָּר אֶל תִּשְׁתֵּי אֶתָּה

וּבְנֶיךָ אֶתָּךְ בְּבִאֲכָם אֶל אֶהֱלִי

מוֹעֵד וְלֹא תִמָּתוּ חֲקֵת עוֹלָם
לְדֹרֹתֵיכֶם:

חֲמַר וּמַרִּי לֹא תִשְׁתִּי אֶת וּבְנֶיךָ עִמָּךְ
בְּמַעֲלָכוֹן לְמִשְׁכַּן זְמָנָא וְלֹא תִמּוּתוּן
קַיִם עָלֶם לְדֹרֵיכוֹן:

יֵין וּשְׂכָר. יֵין דְּרַךְ שְׂכָרוֹתוֹ: בְּבֹאכֶם אֵל
אֹהֶל מוֹעֵד. אֵין לִי אֱלֹא בְּבּוֹאֵם לְהִיכַל,
בְּגִשְׁתֶּם לְמִזְבֵּחַ מִנִּין, נֹאמַר כֹּאן בִּיאת
אֹהֶל מוֹעֵד, וְנֹאמַר בְּקִידוּשׁ יָדִים וְרַגְלִים
בִּיאת אֹהֶל מוֹעֵד, מָה לְהַלֵּךְ עֲשֵׂה גִישַׁת

מזבח כביאת אהל מועד, אף כאן עשה
גישת מזבח כביאת אהל מועד:

וְלִהְבִּדִּיל בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין
הַחֹל וּבֵין הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהוֹר:
וְלִאֲפַרְשָׁא בֵּין קוֹדֶשׁ וּבֵין חֵלָא וּבֵין
מִסְאֲבָא וּבֵין דְּכִיָּא:

ולִהְבִּדִּיל. כדי שתבדילו בין עבודה
קדושה למחוללת, הא למדת שאם עבד
עבודתו פסולה:

יֵא וְלִחֲזוֹרֶת אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

אֶת כָּל הַחֲקִים אֲשֶׁר דִּבֶּר

יְהוָה אֲלֵיהֶם בְּיַד מֹשֶׁה: (פ)

וְלֹא־לִפְאֵי יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יֵת כָּל קִימִיא

דִּי מַלְיִל יֵי לְהוֹן בְּיַד דְּמֹשֶׁה:

וּלְהוֹרֵת. לְמַד, שְׂאִסוּר שִׁיכוּר בַּהוֹרָאָה,

יְכוּל יִהְיֶה חַיִּיב מִיִּתָּה, תִּלְמוּד לֹא־מֵר אֶתָּה

וּבְנִיךְ אֶתְךָ וְלֹא תִמּוּתוֹ, כַּהֲנִים בַּעֲבוּדָתָם

בְּמִיתָה, וְאִין חֲכָמִים בַּהוֹרָאָתָם בְּמִיתָה:

רביעי
וְיַד־בֶּר מֹשֶׁה

אֶל אֶהְרֹן וְאֶל אֱלֻעָזָר וְאֶל

אֵיתָמָר בְּנֵי הַנּוֹתָרִים קָחוּ

אֶת הַמִּנְחָה הַנּוֹתָרָת מֵאִשֵּׁי

יְהוָה וְאֹכְלוּהָ מִצֹּת אֵצֶל

הַמִּזְבֵּחַ כִּי קֹדֶשׁ קֹדֶשִׁים הוּא׃

וּמִלֵּיל מִשָּׁה עִם אֶהְרֹן וְעִם אֱלֻעָזָר

וְעִם אֵיתָמָר בְּנוֹתֶי דָּאֲשֶׁת־אֲרוֹ סְבוּ יֵת

מִנְחָתָא דָּאֲשֶׁת־אֲרֵת מִקֶּרְבָּנִיא דִּי

וְאֹכְלוּהָ פִטִּיר בִּסְטֵר מִדְּבַחָא אֲרִי

קֹדֶשׁ קוֹדְשֵׁינָּה הִיא:

הנותרים. מן המיתה, מלמד שאף עליהם
 נקנסה מיתה על עון העגל, הוא שנאמר
 ובאהרן התאנף ה' מאד להשמידו, ואין
 השמדה אלא כלוי בנים, שנאמר ואשמיד
 פריו ממעל, ותפלתו של משה בטלה
 מחצה, שנאמר ואתפלל גם בעד אהרן
 בעת ההיא: קחו את המנחה. אף על פי
 שאתם אוננין, וקדשים אסורים לאונן: את
 המנחה. זו מנחת שמיני ומנחת נחשון:
 ואכלוה מצות. מה תלמוד לומר, לפי

שהיא מנחת צבור ומנחת שעה, ואין
 כיוצא בה לדורות, הוצרך לפ' בה דין
 שאר מנחות:

יג וְאֶכְלֶתֶם אֹתָהּ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ
 כִּי חֹקֶךָ וְחֹק בְּנֵיךָ הוּא מֵאֲשֵׁי
 יְהוָה כִּי כֵן צִוִּיתִי:

וְתִכְלוּן יְתֶהּ בְּאַתֵּר קַדִּישׁ אֲרֵי חֲלָקֶךָ
 וְחֲלָק בְּנֵיךָ הִיא מִקֶּרְבָּנִיא דִּי אֲרֵי כֵן
 אֶתִּפְקֵדִית:

וְחֶק בְּנִיד. אֵין לְבָנוֹת חֶק בְּקִדְשִׁים: כִּי כֵן

צוֹיִתִּי. בְּאֻנִּינֹת יֹאכְלוּהָ:

יְדֹאֵת חֲזָה הַתְּנוּפָה וְאֵת שׁוֹק

הַתְּרוֹמָה תֹּאכְלוּ בְּמִקּוֹם

טָהוֹר אֶתָּה וּבְנֶיךָ וּבָנֹתֶיךָ

אֶתְּךָ כִּי חֶק וְחֶק בְּנֶיךָ נִתְּנוּ

מִזִּבְחֵי שְׁלָמֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל:

וְיֵת חֲדִיא דְּאַרְמוֹתָא וְיֵת שׁוֹקָא

דְּאַפְרָשׁוֹתָא תִּיכְלוּן בְּאַתָּר דְּכִי אַתָּה

וּבְנֵיךָ וּבְנֹתֶיךָ עִמָּךְ אֲרִי חֲלָקֶךָ וְחֲלָקֶךָ
 בְּנֵיךָ אֶתְיָהִיבוּ מִנְכָּסֶת קוֹדֶשֶׁיָא דְבְנֵי
 יִשְׂרָאֵל:

וְאֵת חֵזָה הַתְּנוּפָה. שֶׁל שְׁלָמִי צְבוּר:
 תֹּאכְלוּ בַּמָּקוֹם טָהוֹר. וְכִי אֵת הָרֵאשׁוֹנִים
 אֹכְלוּ בַּמָּקוֹם טָמֵא, אֲלֹא הָרֵאשׁוֹנִים שֶׁהֵם
 קִדְשֵׁי קִדְשִׁים, הוֹזַקְקוּ אֲכִילָתָם בַּמָּקוֹם
 קִדּוּשׁ, אֲבָל אֲלוֹ אֵין צְרִיכִים תּוֹךְ הַקְּלָעִים,
 אֲבָל צְרִיכִים הֵם לְהֹאכֵל תּוֹךְ מַחֲנֶה
 יִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא טָהוֹר מְלִיכָנָם שֶׁם

מצורעים, מכאן שקדשים קלים נאכלין
 בכל העיר: אתה ובניך ובנותיך. אתה
 ובניך בחלק, אבל בנותיך לא בחלק, אלא
 אם תתנו להם מתנות רשאות הן לאכול
 בחזה ושוק, או אינו אלא אף הבנות
 בחלק, תלמוד לומר כי חקך וחק בניך
 נתנו, חק לבנים, ואין חק לבנות:

טו שֹׁק הַתְּרוֹמָה וְחֵזָה הַתְּנוּפָה
 עַל אֲנָשֵׁי הַחֲלָבִים יָבִיאוּ לְהַנִּיף
 תְּנוּפָה לְפָנַי יְחֻזָּה וְחֻזָּה לְךָ

וּלְבַנִּיךָ אֶתְךָ לְחַק עוֹלָם

כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה:

שׁוֹקֵא דְאַפְרָשׁוּתָא וְחֲדִיא דְאַרְמוּתָא

עַל קַרְבְּנֵי תִרְבִּיא יִיתוֹן לְאַרְמָא

אַרְמָא קָדָם יְיָ וִיְהִי לְךָ וּלְבַנִּיךָ עִמָּךְ

לְקִיָּם עָלָם כְּמָא דִּי פִקִּיד יְיָ:

שׁוֹק הַתְרוּמָה וְחִזָּה הַתְנוּפָה. לְשׁוֹן אֲשֶׁר

הוֹנֵף וְאֲשֶׁר הוֹרֵם. תְּנוּפָה מִזְלִיךְ וּמִבִּיא

תְּרוּמָה מֵעֵלָה וּמִזְרִיד. וְלָמָּה חֲלָקָן הַכְּתוּב

תְּרוּמָה בְּשׁוֹק וְתְנוּפָה בַּחֲזָה. לֹא יִדְעֵנוּ.

ששניהם בהרמה והנפה: על אשי
החלבים. מכאן שהחלבים למטה בשעת
תנופה, וישוב המקראות שלא יכחישו זה
את זה כבר פרשתי שלשתן בצו את אהרן:

חמישי ואת שְׁעִיר

הַחֲטָאת הָרֹשׁ הָרֹשׁ מִנְּשָׁה
וְהִנֵּה שָׂרָף וַיִּקְצֹף עַל אֱלֹעֶזֶר
וְעַל אִיתָמָר בְּנֵי אֶהֱרֹן

הַנּוֹתָרִם לְאִמֹּר:

וַיֵּת צִפִּירָא דְחֲטָאֲתָא מִתְּבַע תְּבִיעֵי
 מִשָּׁה וְהָא אֲתוּקָד וְרִגְזוּ עַל אֱלֹעִזוּ
 וְעַל אֵיתָמָר בְּנֵי אֶהֱרֹן דְּאִשְׁתָּאֲרוּ
 לְמִימָר:

שְׁעִיר הַחֲטָאֲתָא. שְׁעִיר מוֹסְפֵי רֹאשׁ חוֹדֶשׁ.
 וּשְׁלֹשָׁה שְׁעִירֵי חַטָּאוֹת קָרְבוּ בּוֹ בַּיּוֹם
 שְׁעִיר עִזִּים, וּשְׁעִיר נְחֹשֶׁת, וּשְׁעִיר רֹאשׁ
 חוֹדֶשׁ, וּמִכּוּלָּן לֹא נִשְׂרָף אֶלָּא זֶה, וְנִחְלָקוּ
 בַּדָּבָר חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל, יֵשׁ אֹמְרִים מִפְּנֵי

טומאה שנגעה בו נשרף, ויש אומרים
 מפני אנינות נשרף, לפי שהוא קדשי
 דורות, אבל בקדשי שעה סמכו על משה
 שאמר להם במנחה ואכלוה מצות: דרוש
 דרש. שתי דרישות הללו, מפני מה נשרף
 זה, ומפני מה נאכלו אלו, כך הוא בתורת
 כהנים: על אלעזר ועל איתמר. בשביל
 כבודו של אהרן הפך פניו כנגד הבנים
 ובעם: לאמר. אמר להם השיבוני על
 דברי:

יז מִדּוּעַ לֹא אֶכְלָתֶם אֶת

הַחֲטָאת בַּמִּקּוֹם הַקֹּדֶשׁ כִּי

קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים הוּא וְאַתָּה נָתַן

לָכֶם לַעֲשׂוֹת אֶת עֲוֹן הָעֶדָה

לְכַפֵּר עָלֵיהֶם לְפָנַי יְהוָה:

מִדֵּין לֹא אֲכַלְתוּן יְת חֲטָאתָ בַּאֲתֹר

קֹדֶשׁ אֲרִי קֹדֶשׁ קֹדֶשִׁין הִיא וְיִתָּה

יֵהב לְכוֹן לְסַלְחָא עַל חוּבֵי כְנִשְׁתָּא

לְכַפֵּרָא עָלֵיהוֹן קָדָם יי:

מדוע לא אכלתם את החטאת במקום

הקדש. וכי חוץ לקדש אכלוה, והלא
שרפוה, ומהו אומר במקום הקדש, אלא
אמר להם שמא חוץ לקלעים יצאה
ונפסלה: כי קדש קדשים הוא. ונפסלת
ביוצא, והם אמרו לו לאו, אמר להם
הואיל ובמקום הקדש היתה, מדוע לא
אכלתם אותה: ואותה נתן לכם לשאת
וגו'. שהכהנים אוכלים ובעליהם
מתכפרים: לשאת את עון העדה. מכאן
למדנו ששעיר ראש חודש היה, שהוא
מכפר על עון טומאת מקדש וקדשיו,

שחטאת שמיני וחטאת נחשון לא לכפרה

באו:

יה הן לא הובא את דמה אל

הקדש פנימה אכול תאכלו

אתה בקדש כַּאֲשֶׁר צוית:

הא לא אתעל ית דמה לבית קדשא

גואה מיכל תכלון יתה בקדשא כמא

די פקדית:

הן לא הובא וגו'. שאילו הובא היה לכם

לשרפה, כמו שנאמר וכל חטאת אשר
 יובא מדמה וגו': אכול תאכלו אתה. היה
 לכם לאכלה אף על פי שאתם אוננים:
 כאשר צויתי. לכם במנחה:

יט וַיִּדְבֹּר אֶחָדָן אֶל מִשֶּׁה הֵן
 הַיּוֹם הִקְרִיבוּ אֶת חַטָּאתָם
 וְאֶת עֹלָתָם לִפְנֵי יְהוָה
 וַתִּקְרָאנָה אֹתִי כֹאֲלָה וְאֶכְלָתִי
 חַטָּאת הַיּוֹם הַיֵּיטִב בְּעֵינַי

יְהוָה:

וּמִלֵּיל אַהֲרֹן עִם מֹשֶׁה הָא יוֹמָא דִּין

קָרִיבוּ יְת חֲטָאתָהוֹן וְיֵת עֲלִתָהוֹן קָדָם

יְי וְעֲרֵעָא יְתִי עֲקֹן כְּאֵלִין וְאֵלּוּפּוֹן

אַכְלִית חֲטָאתָא יוֹמָא דִּין הִתְקֹן קָדָם

יְי:

וידבר אהרן. אין לשון דבור אלא לשון

עז, שנאמר וידבר העם וגו'. אפשר משה

קצף על אלעזר ועל איתמר, ואהרן מדבר,

הא ידעת שלא היתה אלא מדרך כבוד,

אמרו, אינו בדין שיהא אבינו יושב ואנו
מדברים לפניו, ואינו בדין שיהא תלמיד
משיב את רבו, יכול מפני שלא היה
באלעזר להשיב, תלמוד לומר ויאמר
אלעזר הכהן אל אנשי הצבא וגו', הרי
כשרצה דבר לפני משה ולפני הנשיאים,
זו מצאתי בספרי של פנים שני: הן היום
הקריבו. מהו אומר, אלא אמר לו משה
שמה זרקתם דמה אוננים, שהאונן שעבד
חלל, אמר לו אהרן, וכי הם הקריבו שהם
הדיוטות, אני הקרבתי, שאני כהן גדול,

ומקריב אונן: ותקראנה אותי כאלה.
 אפילו לא היו המתים בני, אלא שאר
 קרובים שאני חייב להיות אונן עליהם
 כאלו, כגון כל האמורים בפרשת כהנים
 שהכהן מטמא להם: ואכלתי חטאת.
 ואם אכלתי, הייטב וגו': היום. אבל
 אנינות לילה מותר, שאין אונן אלא יום
 קבורה: הייטב בעיני ה'. אם שמעת
 בקדשי שעה, אין לך להקל בקדשי
 דורות:

כ וַיִּשְׁמַע מִנְּשָׂה וַיִּיטֹב בְּעֵינָיו:

(פ)

וְשָׁמַע מִנְּשָׂה וּשְׁפָר בְּעִינוֹהִי:

וַיֵּיטֵב בְּעִינָיו. הוֹדָה וּלֹא בּוֹשׁ לִזְמֹר לֹא

שָׁמַעְתִּי:

וַיִּקְרָא פֶּרֶק יֵא

אֵל מִנְּשָׂה וְאֵל אַחֲרָן לֵאמֹר

וַיִּדְבֹּר יְהוָה:

אֱלֹהִים:

וּמִלֵּיל יִי עִם מֹשֶׁה וְעַם אֶהְרֹן לְמִימָר
לְהוֹן:

אֵל מֹשֶׁה וְאֵל אֶהְרֹן. לְמֹשֶׁה אָמַר,
שִׂיאֲמַר לְאֶהְרֹן: לֹאֲמַר אֲלֵיהֶם. אָמַר
שִׂיאֲמַר לֹאֲלַעְזֵר וּלְאִיתִמָּר, אִזְּאִינוּ אֲכֹל
לֹאֲמַר לְיִשְׂרָאֵל, כִּשְׁהוּא אֹמֵר דְּבָרוּ אֵל
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, הֲרִי דְבוּר אֲמֹר לְיִשְׂרָאֵל, הֲאֵ
מָה אֲנִי מִקֵּיִם לֹאֲמַר אֲלֵיהֶם, לְבִנְיָו,
לֹאֲלַעְזֵר וּלְאִיתִמָּר:

בְּדִבְרֵוּ אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹאֲמַר

זֹאת הַחַיָּה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ מִכָּל

הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר עַל הָאָרֶץ:

מִלִּילֹו עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימַר דָּא

חֵיתָא דִּי תִיכְלוּן מִכָּל בְּעִירָא דִּי עַל

אֶרֶעָ:

דברו אל בני ישראל. את כולם השווה

להיות שלוחים בדבור זה, לפי שהושוו

בדמימה וקבלו עליהם גזירת המקום

מאהבה: זאת החיה. לִי חיים, לפי

שישראל דבוקים במקום וראויין להיות

חיים, לפיכך הבדילם מן הטומאה וגזר עליהם מצות, ולאומות העולם לא אסר כלום. משל לרופא שנכנס לבקר את החולה וכו', כדאיתא במדרש רבי תנחומא: זאת החיה. מלמד שהיה משה אחז בחיה ומראה אותה לישראל זאת תאכלו וזאת לא תאכלו: את זה תאכלו וגו'. אף בשרצי המים אחז מכל מין ומין והראה להם, וכן בעוף ואת אלה תשקצו מן העוף, וכן בשרצים וזה לכם הטמא: זאת החיה מכל הבהמה. מלמד

שֶׁהַבְּהֵמָה בְּכָל חַיָּה:

ג. כָּל מִפְּרִסָּתָּה פְּרִסָּה וְשִׁמְעָתָּה

שִׁמְעָה פְּרִסָּתָּה מִנְעֵלָתָּה גִּרָּה

בַּבְּהֵמָה אֹתָהּ תֹאכֵלוּ:

כָּל דִּי סְדִיקָן פְּרִסָּתָּה וּמִטְלָפָן טְלָפִין

פְּרִסָּתָּה מִסְקָא פִּשְׂרָא בְּבַעֲיָרָא יִתָּהּ

תִּיכְלוּן:

מִפְּרִסָּתָּה כְּתִרְגוּמוֹ סְדִיקָא: פְּרִסָּה.

כֹּלֵאנִט"ה בִּלְע"ז: וְשִׁמְעָתָּה שִׁמְעָה.

שמובדלת מלמעלה ולמטה בשתי
צפרנין, כתרגומו ומטלפא טלפין, שיש
שפרסותיו סדוקות מלמעלה ואינן
שסועות ומובדלות לגמרי שמלמטה
מחוברות: מעלת גרה. מעלה ומקיא
האוכל ממעיה ומחזרת אותו לתוך פיה
לכתשו ולטחנו הדק: גרה. כך שמו, ויתכן
להיותו מגזרת מים הנגרים, שהוא נגרר
אחר הפה, ותרגומו פשרא, שע"י הגרה
האוכל נפשר ונמוח: בבהמה. תיבה זו
יתירה היא לדרשה, להתיר את השליל

הנמצא במעי אמו: אתה תאכלו. ולא
 בהמה טמאה, והלא באזהרה היא, אלא
 לעבור עליה בעשה ולא תעשה:

ד אַךְ אֶת זֶה לֹא תֹאכְלוּ
 מִמֶּנּוּ הַגֵּרָה וּמִמִּפְרֵי
 הַפֶּרֶס אֶת הַגָּמֵל כִּי מֵעֵלָּה
 גֵּרָה הוּא וּפֶרֶס אֵינוֹ מִפְרֵי
 טֵמֵא הוּא לָכֵם:

בָּרָם יֵת דִּין לָא תִּיכָלוּן מִמִּסְקֵי פִשְׁרָא

וּמִמִּסְדִּיקִי פִּרְסָתָא יֵת גְּמִלָּא אֲרִי

מִסִּיק פִּשְׁרָא הוּא וּפִרְסָתָא לֹא סְדִיקָא

מִסָּאב הוּא לְכוּן:

ה וְאֵת הַשֹּׁפֶן כִּי מַעֲלָה גֵרָה

הוּא וּפִרְסָה לֹא יִפְרִים טָמֵא

הוּא לְכָב:

וְיֵת טַפְזָא אֲרִי מִסִּיק פִּשְׁרָא הוּא

וּפִרְסָתָא לֹא סְדִיקָא מִסָּאב הוּא לְכוּן:

ו וְאֵת הָאֲרֵנְבָת כִּי מַעֲלָת גֵרָה

הוא ופרסה לא הפריסה

טמאה הוא לכם:

וית ארנבא ארי מסקא פשרא היא

ופרסתא לא סדיקא מסאבא היא

לכון:

ואת החזיר פי מפריס פרסה

הוא ושמע שמע פרסה והוא

גרה לא יגר טמא הוא לכם:

וית חזירא ארי סדיק פרסתא הוא

וּמִטֶּלֶפֶן טֶלְפִּין פִּרְסִיתָהּ וְהוּא פֶּשֶׁרָא

לֹא פֶּשֶׁר מִסָּאב הוּא לְכוּן:

ח מִבְּשָׂרָם לֹא תֹאכְלוּ

וּבְנִבְלָתָם לֹא תִגָּעוּ טְמֵאִים

הֵם לָכֶם:

מִבְּסִרְהוֹן לֹא תִיכָלוּן וּבְנִבְלָתָהוֹן לֹא

תִּקְרְבוּן מִסָּאבִין אֲנוּן לְכוּן:

מִבְּשָׂרָם לֹא תֹאכְלוּ. אֵין לִי אֹלָא אֱלֹהִי,

שְׂאֵר בַּהֲמָה טְמֵאָה שְׂאֵין לָהּ שׁוּם סִימָן

טהרה מנין, אמרת קל וחומר, ומה אלו
שיש בהן קצת סימני טהרה אסורות וכו':
מבשרם. על בשרם באזהרה, ולא על
עצמות וגידין וקרנים וטלפים: ובנבלתם
לא תגעו. יכול יהו ישראל מוזהרים על
מגע נבלה, תלמוד לומר אמור אל הבהנים
וגו', כהנים מוזהרין, ואין ישראל מוזהרין,
קל וחומר מעתה, ומה טומאת המת
חמורה לא הזהיר בה אלא כהנים, טומאת
נבלה קלה לא כ"ש, ומה תלמוד לומר לא
תגעו, ברגל. וזה שאמרו חייב אדם לטהר

עצמו ברגל:

ט את זה תאכלו מכל אשר

במים כל אשר לו סנפיר

וקשקשת במים במים

ובנחלים אתם תאכלו:

ית דין תיכלון מכל די במיא כל די

לה ציצין וקלפין במיא ביממא

ובנחליא יתהון תיכלון:

סנפיר. אלו ששט בהם: קשקשת. אלו

קליפין הקבועים בו, כמו שנאמר ושריון
קשקשים הוא לבוש:

וְכָל אֲשֶׁר אֵין לוֹ סִנְפִּיר
וְקִשְׁקָשִׁים בַּיָּמִים וּבַנְּחָלִים
מִכָּל עֵרֶץ הַיָּם וּמִכָּל נֶפֶשׁ
הַחַיָּה אֲשֶׁר בַּיָּם שֶׁקֶץ הֵם
לָכֶם:

וְכָל דֵּי לֵית לָהּ צִיצִין וְקִלְפִין בַּיָּמִים
וּבַנְּחָלִים מִכָּל רַחֲשָׁא דַּמִּיא וּמִכָּל

נִפְשָׁא חֵיתָא דִּי בְּמִיא שְׁקָצָא אֲנוּן
לְכוּן:

שרץ. בכל מקום משמעו דבר נמוך
שרוחש ונד על הארץ:

יֹאשֶׁקֶץ יִהְיֶה לָכֶם מִבְּשָׂרָם לֹא
תֹאכִלוּ וְאֵת נִבְלָתָם תִּשְׁקְצוּ:
וְשֶׁקֶצָא יִהְיוּ לְכוּן מִבְּסָרְהוֹן לֹא תִיכָלוּ
וְיֵת נִבְלָתָהוֹן תִּשְׁקְצוּ:

ושקץ יהיו. לאסור את עירוביהן אם יש

בו בנותן טעם: מבשרם. אינו מוזהר על
הסנפירים ועל העצמות: ואת נבלתם
תשקצו. לרבות יבחושין שסיננו,
יבחושין מושיילונ"ש בלע"ז:

יב כל אֲשֶׁר אֵין לוֹ סִנְפִּיר
וְקִשְׁקֶשֶׁת בַּמַּיִם שֶׁקִּין הוּא
לָכֶם:

כל די לית ליה ציצין וקלפין במיא
שקצא הוא לכוון:

כל אשר אין לו וגו'. מה תלמוד לומר,
 שיכול אין לי שיהא מותר אלא המעלה
 סימנין שכלו ליבשה, השירן במים מנין,
 תלמוד לומר כל אשר אין לו סנפיר
 וקשקשת במים, הא אם היו לו במים אף
 על פי שהשירן בעלייתו מותר:

יג וְאֵת אֱלֹהֵי תִשְׁקֹצוּ מִן הָעוֹף
 לֹא יֵאָכְלוּ שִׁקְץ הֵם אֵת הַנֶּשֶׁךְ
 וְאֵת הַפֶּרֶם וְאֵת הָעִזִּים:

יד וְאֵת אֵלֵי תִשְׁקֹצוּן מִן עוֹפֵא לֹא

יִתְאָכְלוּ שְׁקָצָא אֲנֹן נִשְׂרָא וְעַר

וְעִזִּיא:

לֹא יֵאכְלוּ. לְחַיֵּיב אֶת הַמֵּאכִילִין לְקַטְנִים,

שֶׁכֶּךָ מִשְׁמַעוּ לֹא יִהְיוּ נֹאכְלִים עַל יֶדֶךָ, אוֹ

אִינוּ אֵלֹא לְאֶסְרֵן בַּהֲנָאָה, תִּלְמֹוד לֹא־מֵר לֹא

תֵּאכְלוּ, בִּאֲכִילָה אֲסוּרִין, בַּהֲנָאָה מִזְתְּרִין.

כֹּל עֹוֶה שְׁנֵאֱמַר בּוֹ לְמִינָהּ, לְמִינּוּ, לְמִינָהּ,

יֵשׁ בָּאוֹתוֹ הַמִּין שֶׁאֵין דּוֹמִין זֶה לְזֶה לֹא

בְּמֵרֵאִיהֶם וְלֹא בְּשִׁמּוֹתָם, וְכוּלֵן מִין אֶחָד:

יֵד וְאֶת הַדָּאָה וְאֶת הָאֵיָה

לְמִינָהּ:

וְדִיתָּ וְטָרְפִיתָ לְזִנָּה:

טוּ אֵת כָּל עֹרֵב לְמִינוֹ:

יֵת כָּל עוֹרְבָא לְזִנָּה:

טז וְאֵת בֵּית הַיַּעֲנָה וְאֵת

הַתְּחִמָּם וְאֵת הַשְּׁחָף וְאֵת הַנֶּץ

לְמִינָהּ:

וְיֵת בֵּית נַעֲמִיתָ וְצִיצָא וְצִפֹּר שְׁחָפָא

וְנָצָא לְזִנוּהִי:

הנץ. אישפרוי"ר:

יִזְּ וְאֶת הַכּוֹם וְאֶת הַשָּׁלֶךְ וְאֶת

הַיִּנְשׁוּף:

וְקָרִיא וְשְׁלִינוּנָא וְקַפּוּפָא:

השכלך. פירשו רבותינו זה השולח דגים

מן הים, וזהו שתרגם אונקלוס ושלינונא:

כום וינשוף. הם צואיטי"ש הצועקים

בלילה, ויש להם לסתות כאדם, ועוד אחר

דומה לו שקורין ייב"ץ:

יח וְאֶת הַתְּנִשְׁמָת וְאֶת הַקָּאָת

וְאַתְּ הֶרְחַם:

וּבֹתָא וְקַתָּא וִירְקִיקָא:

הַתְּנַשְׁמָת. הִיא קִלְב־א שְׁוִרִי"ץ, וְדוּמָה

לְעֵכָבֵר וּפּוֹרְחַת בְּלִילָה, וְתַנְשַׁמַּת הָאֲמִזְרָה

בְּשֶׁרִצִּים הִיא דוּמָה לָהּ, וְאִין לָהּ עֵינִים,

וְקוֹרִין לָהּ טִלְפ־א:

יֵט וְאַתְּ הַחֲסִידָה הַאֲנַפָּה לְמִינָהּ

וְאַתְּ הַדּוֹכִיפַת וְאַתְּ הָעֵטֶלָף:

וְחֹרִיתָא וְאָבּוּ לְזִנָּה וְנִגָּר טוֹרָא

וְעֵטְלָפָא:

החסידה. זו דיה לבנה, ציגוני"ה, ולמה
 נקרא שמה חסידה שעושה חסידות עם
 חברותיה במזונות: האנפה. היא דיה
 רגזנית, ונראה לי שהיא שקורין לה
 היירו"ן: הדוכיפת. תרנגול הבר, וזרבלתו
 כפולה, ובלעז הרופ"א, ולמה נקרא שמו
 דוכיפת, שהודו כפות, וזו היא זרבלתו,
 ונגר טורא, נקרא על שם מעשיו, כמו
 שפירשו רבותינו במס' גיטין בפרק מי

שאחזו:

ב כל שרץ העוף החלף על

ארבע שקין הוא לכם:

כל רחשא דעופא דמהלף על ארבע

שקצא הוא לכוז:

שרץ העוף. הם הדקים הנמוכים

הרוחשין על הארץ, כגון זבובים וצרעין

ויתושין וחסבאים:

בא אך את זה תאכלו מכל

שרץ העוף החלף על ארבע

אֲשֶׁר (לא) לוֹ כָּרְעִים מִמַּעַל

לְרַגְלָיו לְנֹתַר בָּהֶן עַל הָאָרֶץ:

בָּרַם יָת דִּין תִּיכָלוֹן מִכָּל רַחֲשָׁא

דְּעוּפָא דְמַהֲלָךְ עַל אַרְבַּע דִּי לָהּ

קָרְצוּלִין מַעֲלֹי רַגְלוֹהִי לְקַפָּצָא בְּהוֹן

עַל אַרְעָא:

עַל אַרְבַּע. עַל ד' רַגְלִים: מִמַּעַל לְרַגְלָיו.

סְמוּךְ לְצוּאָרוֹ יֵשׁ לוֹ כַּמִּין שְׁתֵּי רַגְלִים לְבַד

ד' רַגְלִיו, וּכְשֶׁרוּצָה לְעוֹף וּלְקַפּוֹץ מִן

הָאָרֶץ מִתְחַזֵּק בְּאוֹתָן שְׁתֵּי כַרְעִים וּפּוֹרָח,

ויש מהן הרבה, כאותן שקורין
 לנגושט"א, אבל אין אנו בקיאים בהן,
 שארבעה סימני טהרה נאמרו בהם, ארבע
 רגלים, וד' כנפים, וקרסולין אלו כרעים
 הכתובים כאן, וכנפיו חופין את רובו. וכל
 סימנים הללו מצויין באותן שבינותינו,
 אבל יש שראשן ארוך ויש שאין להם זנב,
 וצריך שיהא שמו חגב, ובזה אין אנו
 יודעים להבדיל ביניהם:

כב אֶת אֵלֶּה מֵהֶם תֹּאכְלוּ אֶת
 הָאֲרָבָה לְמִינֹהּ וְאֶת הַסְּלָעִים

לְמִינָהוּ וְאֵת הַחֲרָגֹל לְמִינָהוּ

וְאֵת הַחֲגָב לְמִינָהוּ:

יֵת אֵלֶּיךָ מִנְהוֹן תִּיכָלוֹן יֵת גּוֹבֵא לְזִנְהוּ

וְיֵת רְשׁוֹנֵא לְזִנְהוּ וְיֵת חֲרָגוֹלֵא לְזִנְהוּ

וְיֵת חֲגָבֵא לְזִנְהוּ:

כַּ וְכָל שְׂרִיץ הָעוֹף אֲשֶׁר לוֹ

אַרְבַּע רַגְלִים שְׂקִין הוּא לָכֵם:

וְכָל רֶחֱשָׁא דְעוֹפֵא דִּי לָהּ אַרְבַּע רַגְלִין

שְׂקִיצָא הוּא לְכוֹן:

וְכָל שֹׁרֵץ הָעוֹף וְגו'. בֹּא לִלְמַד שֶׁאֵם יֵשׁ
לֹא חֲמֵשׁ טְהוֹר:

כֹּד וְלֹאֲלָה תִּטְמָאוּ כָּל הַנִּגְעִי
בְּנִבְלָתָם יִטְמָא עַד הָעֶרְב:

וְלֹאֲלִין תִּסְתַּאבוּן כָּל דִּיקְרָב
בְּנִבְלָתָהוֹן יְהִי מִסָּאב עַד רַמְשָׁא:

וְלֹאֲלָה. הֵעֵתִידִין לְהֵאמֹר לְמַטָּה בַּעֲנִין:
תִּטְמָאוּ. כְּלוֹמֵר בִּנְגִיעָתָם יֵשׁ טוֹמְאָה:

כֹּה וְכָל הַנֶּשֶׁא מִנִּבְלָתָם יִכָּבֵם

בְּגִדָיו וְטָמֵא עַד הָעֶרְבִי:

וְכָל דִּיטוֹלִי מִנְּבִלְתָּהוֹן יִצְבֵּעַ לְבוּשׁוֹהִי

וְיִהְיֶה מִסָּאב עַד רַמְשָׂא:

וְכָל הַנֶּשֶׂא מִנְּבִלְתָּם. כָּל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמָרָה

טוֹמֵאת מִשָּׂא, חֲמוּרָה מִטוֹמֵאת מִגֵּעַ,

שֶׁהִיא טְעוּנָה כְּבוֹס בְּגָדִים:

כּוּ לְכָל הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר הוּא

מִפְּרִסָּת פֶּרֶסָה וְשִׁסֵּעַ אֵינָנָה

שִׁסֵּעַת וְגִרָה אֵינָנָה מִעֲלָה

טַמְאִים הֵם לָכֶם כָּל הַנִּגְעִי

בָּהֶם יִטְמָא:

לְכָל בְּעִירָא דִּי הִיא סְדִיקָא פְּרִסְתָּא

וְטִלְפִין לִיתָהּ מִטְלָפָא וּפְשָׂרָא לִיתָהּ

מִסְקָא מִסְאַבִּין אָנוּן לְכוּן כָּל דִּיקְרָב

בְּהוּן יְהִי מִסְאַב:

מפרסת פרסה ושסע איננה שוסעת.

כגון גמל שפרסתו סדוקה למעלה, אבל

למטה היא מחוברת. כאן למדך שנבלת

בהמה טמאה מטמאה, ובענין שבסוף

הַפֶּרְשָׁה פִּירֵשׁ עַל בַּהֲמָה טְהוֹרָה:

כֹּז וְכָל חֹלֶךְ עַל כַּפָּיו בְּכָל

הַחֲיָה הַחֹלְכָת עַל אַרְבַּע

טַמְאִים הֵם לָכֶם כָּל הַנִּגְעִי

בַּנִּבְלָתָם יִטְמָא עַד הָעֶרְב:

וְכָל דְּמַהֲלֵךְ עַל יְדוֹהֵי בְּכָל חֲיָתָא

דְּמַהֲלָכָא עַל אַרְבַּע מְסַאֲבִין אֲנוּן לְכוּן

כָּל דִּיקְרָב בַּנִּבְלָתָהוֹן יִהְיֶה מְסַאֲב עַד

רְמִישָׁא:

על כפיו. כגון כלב ודוב וחתול: טמאים
הם לכם. למגע:

כה וְהִנְשֵׂא אֶת נִבְלָתָם יִכְבֹּם
בַּגָּדִיו וְטִמָּא עַד הָעֶרְב
טִמָּאִים הֵמָּה לָכֶם: (ו)

וְדִיטוּל יָת נִבְלָתָהוֹן יִצַּבֵּעַ לְבוּשׁוֹהִי
וְיִהִי מִסָּאב עַד רִמְשָׂא מִסָּאבִין אֲנוֹן
לְכוֹן:

כט וְזֶה לָכֶם הַטִּמָּא בַּשָּׂרִין

הַשָּׂרִין עַל הָאָרֶץ הַחֲלֹד

וְהַעֲבֹר וְהַצֵּב לְמִינָהוּ:

וְדִין לְכוֹן מִסֵּאבָא דְרַחֲשָׁא דְרַחֲשָׁא עַל

אַרְעָא חֲלָדָא וְעַבְרָא וְצָבָא לְזִנְוָהּ:

וְזֵה לָכֵם הַטְּמָא. כֹּל טוּמְאוֹת הַכֹּל אֵינָן

לְאִיסוּר אֲכִילָה, אֲלֵא לְטוּמְאָה מִמַּשׁ,

לְהִיּוֹת טְמֵא בַּמַּגֵּעַן, וְנֶאֱסַר לֹאכֹל תְּרוּמָה

וּקְדָשִׁים, וְלִיכַנָם לְמִקְדָּשׁ: הַחֲלֹד.

מוֹשֶׁ"טִּילָה: וְהַצֵּב. פּוּיִי"ט, שְׂדוּמָה

לְצַפְרָדַע:

לֹא וְהֵאֱנָקָה וְהִכָּח וְהִלְטָאָה

וְהַחֲמֹט וְהַתְנַשְּׁמַת:

וִילָא וְכוּחָא וְחִלְטִיתָא וְחֲמֹטָא

וְאַשְׁוִתָּא:

אֲנָקָה. הַרִיצוּ"ן: הַלְטָאָה. לִישְׁרֹד"ה:

הַחֲמֹט. לִימָצ"א: תְּנַשְּׁמַת. טִלְכָּ"א:

לֹא אֵלָּה הַטְּמָאִים לָכֶם בְּכָל

הַשָּׂרִיץ כָּל הַנִּגְעַ בָּהֶם בְּמֹתָם

יִטְמָא עַד הָעֶרֶב:

אֵלַיִן דְּמִסְאֲבִין לְכוּן בְּכֹל רַחֲשָׁא כֹל

דִּיקְרַב בְּהוּן בְּמוֹתְהוּן יְהִי מִסְאֲב עַד

רַחֲשָׁא:

לֵב וְכֹל אֲשֶׁר יִפֹּל עָלָיו מֵהֶם

בְּמוֹתָם יִטְמָא מְכֹל כְּלֵי עֵץ אֹ

בָּגָד אֹ עוֹר אֹ שֶׁק כֹּל כְּלֵי

אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מְלֹאכָה בָּהֶם

בַּמַּיִם יוֹבֵא יִטְמָא עַד הָעֶרֶב

וְטָהָר:

וְכָל דִּי יִפֹּל עַל־וְהִי מְנַהוֹן בְּמוֹתָהוֹן יְהִי
 מִסָּאב מִכָּל מָאן דְּעָא אוּ לְבוּשׁ אוּ
 מִשֵּׁךְ אוּ שֶׁק כָּל מָאן דִּי תִתְעַבֵּד
 עֲבִידָא בְּהוֹן בְּמִיָּא יִתְעַל וִיְהִי מִסָּאב
 עַד רַמְשָׁא וִידְכִי:

במים יובא. ואף לאחר טבילתו טמא הוא
 לתרומה: עד הערב. ואחר כך: וטהר.
 בהערב השמש:

שביעי לג
 וְכָל כָּלִי

חֲרֵשׁ אֲשֶׁר יִפֹּל מֵהֶם אֶל תּוֹכוֹ
 כֹּל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא וְאֹתוֹ
 תִּשְׁבְּרוּ:

וְכָל מָאן דְּחֲסִיף דִּי יִפֹּל מִנְהוֹן לְגִיָּה
 כֹּל דִּי בְּגִיָּה יִסְתָּאב וְיִתֵּה תִתְּבְּרוּן:
 אֶל תּוֹכוֹ. אִין כְּלִי חֶרֶם מִיטְמָא אֶלֹא
 מֵאוּירוֹ: כֹּל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא. הַכְּלִי
 חֲזֵזר וּמִטְמָא מַה: וְאֹתוֹ תִּשְׁבְּרוּ. לְמַד
 שְׂאִין לוֹ טַהֲרָה בַּמָּקוֹה:

לֹד מִכָּל הָאֲכָל אֲשֶׁר יֵאָכֵל

אֲשֶׁר יָבוֹא עָלָיו מִיָּמָּה יִטְמָא

וְכָל מִשְׁקָה אֲשֶׁר יִשְׁתָּה בְּכָל

כָּלִי יִטְמָא:

מִכָּל מִיכָלָא דְּמִתְאַכֵּל דִּי יַעֲלוֹן עַלֻּהִי

מִיָּא יְהִי מְסָאב וְכָל מִשְׁקָה דִּי יִשְׁתִּיתִי

בְּכָל מָאן יְהִי מְסָאב:

מכל האכל אשר יאכל. מוסב על מקרא

העליון כל אשר בתוכו יטמא, מכל האכל

אשר יאכל אשר יבוא עליו מים, והוא
בתוך כלי חרס הטמא, יטמא, וכן כל
משקה אשר ישתה בכל כלי והוא בתוך
כלי חרס הטמא, יטמא. למדנו מכאן
דברים הרבה, למדנו שאין אוכל מוכשר
ומתוקן לקבל טומאה עד שיבאו עליו
מים פעם אחת, ומשבאו עליו מים פעם
אחת, מקבל טומאה לעולם, ואפילו נגוב,
והיין והשמן וכל הנקרא משקה מכשיר
זרעים לטומאה במים, שכך יש לדרוש
המקרא אשר יבוא עליו מים או כל

משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא
האוכל. ועוד למדו רבותינו מכאן שאין
ולד הטומאה מטמא כלים, שכך שנינו
יכול יהיו כל הכלים מטמאין מאויר כלי
חרס, תלמוד לומר כל אשר בתוכו יטמא,
מכל האוכל, אוכל ומשקה מיטמא מאויר
כלי חרס ואין כל הכלים מיטמאין מאויר
כלי חרס, לפי שהשרץ אב הטומאה
והכלי שנטמא ממנו ולד הטומאה, לפיכך
אינו חוזר ומטמא כלים שבתוכו. ולמדנו
עוד שהשרץ שנפל לאויר תנור והפת

בתוכו ולא נגע השרץ בפת, התנור ראשון
והפת שנייה, ולא נאמר רואין את התנור
כאלו מלא טומאה וזהא הפת תחילה,
שאם אתה אומר כן, לא נתמעטו כל
הכלים מליטמא מאויר כלי חרס, שהרי
טומאה עצמה נגעה בהן מגבן. ולמדנו
עוד, על ביאת מים שאינה מכשרת זרעים
אלא אם כן נפלו עליהן משנתלשו, שאם
אתה אומר מקבלין הכשר במחובר, אין
לך שלא באו עליו מים, ומהו אומר אשר
יבוא עליו מים. ולמדנו עוד שאין אוכל

מטמא אחרים אלא אם כן יש בו כביצה,
שנאמר אשר יאכל, אוכל הנאכל בבת
אחת, ושיערו חכמים אין בית הבליעה
מחזיק יותר מביצת תרנגולת:

לֵה וְכֹל אֲשֶׁר יִפֹּל מִנְּבִלָתָם
עָלָיו יִטְמָא תִּנּוֹר וְכִירִים יִתֵּן
טִמְאִים הֵם וְטִמְאִים יִהְיוּ
לָכֶם:

וְכֹל דִּי יִפֹּל מִנְּבִלְתָּהוֹן עֲלוֹהֵי יְהִי
מִסָּאב תִּנּוֹר וְכִירִים יִתְרַעוֹן מִסָּאבִין

אָנוֹן וּמִסַּאבִּין יְהוֹן לְכוֹן:

תְּנוּר וּכִירִים. כָּלִים הַמִּיטְלִין הֵם, וְהֵם
 שֶׁל חֶרֶם, וַיֵּשׁ לָהֶן תּוֹךְ, וְשׁוֹפֵת אֶת
 הַקְּדֹרָה עַל נֶקֶב הַחֲלָל, וְשִׁנְיָהֶם פִּיהֶם
 לְמַעֲלָה: יתֵץ. שְׂאִין לְכָלִי חֶרֶם טְהוֹרָה
 בְּטַבִּילָה: וְטַמְאִים יִהְיוּ לָכֶם. שֶׁלֹּא תֹאמַר
 מִצְוָה אֲנִי לְנוֹתֵצִם, תִּלְמֹד לֹמַר וְטַמְאִים
 יִהְיוּ לָכֶם, אִם רָצָה לְקִיּוֹם בְּטוֹמְאֶתָן
 רִשְׁאִי:

לוֹ אֵךְ מִעֵין וּבֹר מִקְוָה מֵיִם

יְהִיָּה טָהוֹר וְנוֹגַע בְּנִבְלָתָם

יִטְמָא:

בְּרַם מַעֲיִן וְגוֹב בֵּית כְּנִישׁוֹת מֵיָא יְהִי

דְּכִי וְדִיקָרָב בְּנִבְלָתָהוֹן יְהִי מְסָאב:

אך מעין ובור מקוה מים. המחזברים

לקרקע, אין מקבלין טומאה. ועוד יש לך

ללמוד. יהיה טהור. הטובל בהם

מטומאתו: ונוגע בנבלתם יטמא. אפי'

הוא בתוך מעין ובור ונוגע בנבלתם יטמא,

שלא תאמר קל וחומר, אם מטהר את

הטמאים מטומאתם, קל וחומר שיציל
את הטהור מליטמא, לכך נאמר ונוגע
בנבלתם יטמא:

לז וְכִי יִפֹּל מִנְּבֵלָתָם עַל כָּל
זֶרַע זָרוֹעַ אֲשֶׁר יִזְרַע טָהוֹר
הוא:

וְאִרִי יִפֹּל מִנְּבֵלָתָהוֹן עַל כָּל בֵּר זֶרַע
זָרוֹעַ דִּי יִזְדָּרַע דְּכִי הוּא:

זרע זרוע. זריעה של מיני זרעונים. זרוע
שם דבר הוא, כמו ויתנו לנו מן הזרועים:

טהור הוא. למדך הכתוב שלא הוכשר
ונתקן לקרות אוכל לקבל טומאה עד
שיבואו עליו מים:

לח וְכִי יִתֵּן מַיִם עַל זֶרַע וְנָפַל
מִנְבִּלָתָם עָלָיו טָמֵא הוּא
לָכֶם: (ס)

וְאִרִי יִתִּיחֶבֶן מֵיָא עַל בַּר זֶרַעַא וְיִפֹּל
מִנְבִּלָתְהוֹן עֲלוֹהִי מְסֵאָב הוּא לְכוּן:
וכי יתן מים על זרע. לאחר שנתלש,
שאם תאמר יש הכשר במחובר אין לך

זרע שלא הוכשר: מים על זרע. בין מים,
 בין שאר משקין, בין הם על הזרע, בין
 הזרע נפל לתוכן, הכל נדרש בתורת
 כהנים: ונפל מנבלתם עליו. אף משנגב
 מן המים, שלא הקפידה תורה אלא להיות
 עליו שם אוכל, ומשירד עליו הכשר
 קבלת טומאה פעם אחת שוב אינו נעקר
 הימנו:

לַטּוֹבִי יָמוּת מִן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר
 הִיא לָכֶם לֶאֱכֹלָה הַנֶּגַע

בְּנִבְלָתָהּ יִטְמָא עַד הָעֶרְבִי:

וְאִרִי יָמוֹת מִן בְּעִירָא דִּי הִיא לְכוּן

לְמִיכָל דִּיקְרָב בְּנִבְלָתָהּ יְהִי מִסָּאב עַד

רְמִשָּׂא:

בְּנִבְלָתָהּ. וְלֹא בַעֲצָמוֹת וְגִידִים, וְלֹא

בְּקֶרְנִים וְטַלְפִּים, וְלֹא בַעֲזֹר:

מ וְהָאֵכֹל מִנִּבְלָתָהּ יִכַּבֵּם

בְּגִדָיו וְטִמָּא עַד הָעֶרְבִי

וְהַנֶּשֶׂא אֶת נִבְלָתָהּ יִכַּבֵּם

בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד הָעֶרְבִּי:

וְדִיכּוֹל מִנְּבִלָתָהּ יִצְבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְיִהְיֶה

מִסָּאֵב עַד רִמְשָׁא וְדִיטוֹל יֵת נְבִלָתָהּ

יִצְבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְיִהְיֶה מִסָּאֵב עַד רִמְשָׁא:

וְהַנֶּשֶׂא אֶת נְבִלָתָהּ. חֲמוּרָה טוֹמֵאת

מִשָּׂא, מִטוֹמֵאת מִגַּע, שֶׁהַנּוֹשָׂא מִטָּמֵא

בְּגָדִים, וְהַנוֹגֵעַ אֵין בְּגָדָיו טָמֵאִין, שֶׁלֹּא

נֹאמַר בּוֹ יִכְבֵּס בְּגָדָיו: וְהָאֵכֶל מִנְּבִלָתָהּ.

יְכוֹל תִּטְמֵאנוּ אֲכִילָתוֹ, כִּשְׁהוּא אוֹמַר

בְּנִבְלָת עוֹף טְהוֹר נִבְלָה וְטִרְפָּה לֹא יֵאָכֵל

לִטְמָאָה בָּהּ, אוֹתָהּ מִטְמָאָה בְּגָדִים
 בֹּאכִילָתָהּ, וְאִין נִבְלָת בַּהֲמָה מִטְמָאָה
 בְּגָדִים בֹּאכִילָתָהּ, בִּלְאֵ מִשְׁא, כְּגוֹן, אִם
 תַּחֲבָה לֹו חֲבִירוֹ בְּבֵית הַבְּלִיעָה, אִם כֵּן מָה
 תִּלְמֹוד לֹומר הָאֵכֵל, לִיתֵן שִׁיעוֹר לְנוֹשֵׂא
 וּלְנוֹגֵעַ כְּדִי אֲכִילָהּ, וְהוּא כְּזִית: וְטָמֵא עַד
 הָעֶרֶב. אֵף עַל פִּי שֶׁטְבַל, צָרִיךְ הָעֶרֶב
 שִׁמְשׁ:

מֵא וְכָל הַנְּשִׂירִין הַנְּשִׂירִין עַל
 הָאָרֶץ שֶׁקֵּין הוּא לֹא יֵאָכֵל:

וְכָל רֶחֶשׁ דְּרָחַשׁ עַל אֲרֶעָא שְׁקָצָא

הוּא לֹא יִתְאַכֵּל:

השורץ על הארץ. להוציא את היתושין

שבכליסין ושבבולין, ואת הזיזין

שבעדשים, שהרי לא שרצו על הארץ

אלא בתוך האוכל, אבל משיצאו לאויר

ושרצו הרי נאסרו: לא יאכל. לחייב על

המאכיל כאוכל, ואין קרוי שרץ, אלא

דבר נמוך קצר רגלים שאינו נראה אלא

ברוחש ונד:

מב כל הוֹלֵךְ עַל גַּחוֹן וְכָל הוֹלֵךְ
עַל אַרְבַּע עַד כָּל מַרְבֵּה
רַגְלִים לְכָל הַשָּׂרִים הַשָּׂרִים עַל
הָאָרֶץ לֹא תֹאכְלוּם כִּי שָׂקִים
הֵם:

כָּל דְּמֹהֵלֶךְ עַל מְעוֹהֵי וְכָל דְּמֹהֵלֶךְ עַל
אַרְבַּע עַד כָּל סְגִיאוֹת רַגְלָאִין לְכָל
רֹחֶשׂא דְרֹחֶשׂ עַל אֲרַעָא לֹא תִיכְלֶנּוּן
אַרִי שְׂקָצָא אֲנּוּן:

הוֹלֵךְ עַל גַּחֲזֹן. זֶה נָחֵשׁ, וּלְשׁוֹן גַּחֲזֹן.
 שְׁחִיָּה, שֶׁהוֹלֵךְ שָׁח וְנוֹפֵל עַל מַעֲיוֹ: כָּל
 הוֹלֵךְ. לְהַבִּיא הַשְּׁלִשְׁוֹלִין וְאֵת הַדּוֹמָה
 לַדּוֹמָה: הוֹלֵךְ עַל אַרְבַּע. זֶה עֶקְרֵב: כָּל.
 לְהַבִּיא אֶת הַחֲפוּשִׁית, אֲשֶׁקְרִבִּי"ט בִּלְעִ"ז,
 וְאֵת הַדּוֹמָה לַדּוֹמָה: מֵרַבָּה רַגְלִים. זֶה
 גִּדּוּל, שֶׁרֶץ, שֵׁשׁ לוֹ רַגְלִים מֵרָאשׁוֹ וְעַד
 זַנְבוֹ לִכְאֵן וּלְכֹאֵן, וְקוֹרִין צִינְטִפִּיד"ש:

מִגַּל תִּשְׁקָצוּ אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם
 בְּכָל הַשָּׂרִים הַשָּׂרִים וְלֹא

תִּטְמְאוּ בָהֶם וְנִטְמְתֶם בָּם:

לֹא תִשְׁקְצוּ יָת נַפְשֵׁיכֶם בְּכָל רָחֶשׁ

דְּרָחַשׁ וְלֹא תִסְתַּאֲבוּ בְהוֹן וְתִסְתַּאֲבוּ

פֹּה בְהוֹן:

אֲלֹ תִשְׁקְצוּ. בִּאכִילָתְךָ, שֶׁהָרִי כְּתִיב

נַפְשׁוֹתֵיכֶם, וְאִין שְׁקוּץ נַפֶּשׁ בְּמַגַּע, וְכֵן

וְלֹא תִטְמְאוּ בִּאכִילָתְכֶם: וְנִטְמְתֶם בָּם. אִם

אַתֶּם מִטְמְאִין בְּהֵן בָּאָרֶץ, אֵף אֲנִי מִטְמֵא

אַתֶּכֶם בַּעֲוֹלָם הַבֹּא, וּבִישִׁיבַת מַעֲלָה:

מִדָּ כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם

וְהִתְקַדְּשֶׁתֶּם וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים

כִּי קָדוֹשׁ אָנִי וְלֹא תִטְמָאוּ

אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם בְּכָל הָאֲרָץ

הָרִמַּשׁ עַל הָאֲרָץ:

אֲרִי אֲנִי יי אֱלֹהִיכֶם וְתִתְקַדְּשׁוּן וְתִהְיוּ

קְדִישִׁין אֲרִי קְדִישׁ אֲנִי וְלֹא תִסְאַבּוּן

יֵת נַפְשֹׁתֵיכֶם בְּכָל רַחֲשָׁא דְרַחֲשׁ עַל

אֶרְעָא:

כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם. כַּשֵּׁם שֵׁאֲנִי קְדוֹשׁ,

שֶׁאֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם, כֹּךְ זֶה תִּקְדָּשְׁתֶּם, קִדְּשׁוּ
 אֶת עַצְמֹכֶם לְמִטָּה: וְהֵייתֶם קְדוֹשִׁים. לִפִּי
 שֶׁאֲנִי אֶקְדֹּשׁ אֶתְכֶם לְמַעֲלָה, וּלְעוֹלָם
 הַבֹּא: וְלֹא תִטְמְאוּ וְגו'. לְעִבּוֹר עֲלֵיהֶם
 בְּלֹאֵיִן הָרַבָּה וְכָל לֹא מַלְכוּת, וְזֶהוּ
 שֶׁאָמְרוּ בְּגִמ' אֲכַל פּוֹטִיתָא לֹקָה אַרְבַּע,
 נִמְלָה לֹקָה חֲמֵשׁ, צִרְעָה לֹקָה שֵׁשׁ:

מִפְטִיר מִה
 כִּי אֲנִי

יְהוָה הַמַּעֲלָה אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ

מִצָּרִים לְהִיֹּת לָכֶם לְאֱלֹהִים

וְהִיִּיתֶם קֹדְשִׁים כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי׃

אֲרִי אֲנִי יִי דְאִסְק יִתְכוֹן מֵאֲרָעָא

דְּמִצָּרִים לְמַהוּי לְכוֹן לְאֱלֹהִי וְתַהוֹן

קְדִישִׁין אֲרִי קְדִישׁ אֲנִי׃

כִּי אֲנִי ה' הַמַּעֲלָה אֶתְכֶם. עַל מִנֵּת

שֶׁתִּקְבְּלוּ מִצֹּתִי הַעֲלִיתִי אֶתְכֶם׃

מִזֹּאת תִּזְרֹת הַבְּהֵמָה וְהָעוֹף

וְכָל נֶפֶשׁ הַחַיָּה הָרֹמֶשֶׁת

בַּמִּיִּם וְלִכְלֹ נִפְשׁ הַנְּשָׁרָצָה עַל

הָאָרֶץ:

דָּא אֲוִרִיתָא דְּבַעֲיָרָא וְדַעֲוֹפָא וְדִכְלֹ

נִפְשָׁתָא חִיתָא דְּרַחֲשָׁא בְּמִיָּא וְלִכְלֹ

נִפְשָׁא דְּרַחֲשָׁא עַל אֲרַעָא:

מִזְ לְהַבְדִּיל בֵּין הַטָּמֵא וּבֵין

הַטָּהוֹר וּבֵין הַחַיָּה הַנֶּאֱכָלָה

וּבֵין הַחַיָּה אֲשֶׁר לֹא תֵאֱכָל:

(פפפ)

לֹא־פֶרֶשׁא בֵּין מִסָּאבָא וּבֵין דְּכִיָּא וּבֵין

חֵיתָא דְּמִתְאַכְלָא וּבֵין חֵיתָא דִּי לֹא

מִתְאַכְלָא:

לְהַבְדִּיל. לֹא בִלְבַד הַשּׁוֹנָה אֲלֵא שְׁתַּהֲא

יֹודַע וּמַכִּיר וּבִקִּי בֵהֶן: בֵּין הַטְּמֵא וּבֵין

הַטְּהוֹר. צָרִיךְ לֹאמַר בֵּין חֲמוֹר לְפָרָה, וְהַלֵּא

כֹּבֵד מִפּוֹרְשִׁים הֵם, אֲלֵא בֵין טְמֵאָה לָךְ,

לְטְהוֹרָה לָךְ, בֵּין נִשְׁחָט חֲצִיּוֹ שֶׁל קִנְיָה,

לְנִשְׁחָט רֹבּוֹ: וּבֵין הַחַיָּה הַנֹּאכֶלֶת. צָרִיךְ

לֹאמַר בֵּין צִבִּי לְעֶרְוֹד, וְהַלֵּא כֹבֵד מִפּוֹרְשִׁים

הֵם, אֲלֵא בֵין שְׁנוּלְדוֹ בַּהּ סִימְנֵי טְרֵפָה

בשרה, לנולדו בה סימני טרפה בסולה:

חסלת פרשת שמיני:

כרשת

תזריע

עם אונקלום ורש"י

פרשת תזריע

ויקרא פרק יב

אֲוִידְבַּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר:

וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:

ב דְּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר

אֲנִשָּׂה כִּי תִזְרִיעַ וַיִּלְדָּה זָכָר

וְטָמְאָה שְׁבַעַת יָמִים כִּי־מִי

נִדָּת דּוֹתָהּ תִּטְמָא:

מִלֵּל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימָר אֶתְתָּא

אַרִּי תַעֲדִי וְתִלִּיד דְּכָר וְתִהִי מִסַּאבָּא

שְׁבַעַת יוֹמִין כְּיוֹמֵי רְחוּק סוּבְתָה תִּהִי

מִסַּאבָּא:

אֵשָׁה כִּי תִזְרִיעַ. א"ר שְׁמַלְאִי כֵשֶׁם

שִׁיצִירְתּוֹ שֶׁל אָדָם אַחֵר כָּל בַּהֲמָה חַיָּה

וְעוֹף בַּמַּעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, כֵּךְ תוֹרְתּוֹ

נִתְפַּרְשָׁה אַחֵר תוֹרַת בַּהֲמָה חַיָּה וְעוֹף: כִּי

תִּזְרִיעַ לְרַבּוֹת שְׂאֵפִי יִלְדֵתוּ מַחּוּי, שֶׁנִּמְחָה

וְנַעֲשֶׂה כַּעֵין זֶרַע, אִמּוֹ טַמְאָה לִידָה: כִּימִי

נִדְתָּ דוֹתָהּ תַטְמֵא. כַסְדָּר כָּל טוֹמְאָה
הַאֲמוּרָה בְנִדָּה, מַטְמֵאָה בַטּוֹמְאָה לִידָה,
וְאִפִּילוֹ נִפְתַּח הַקֶּבֶר בְּלֹא דָם: דוֹתָהּ. לְשׁוֹן
דְּבַר הַזֵּב מְגוּפָה. לְשׁוֹן אַחֵר לְשׁוֹן מִדּוּחַ
וְחוֹלִי, שְׂאִין אֵשׁה רוֹאָה דָם שְׂלֹא תַחֲלָה
רֹאשָׁה וְאוֹבְרִיָה כְבִּדִין עֲלֶיהָ:

ג וּבִיּוֹם הַנְּשִׁמְיָנִי יִמּוֹל בְּעֶשֶׂר
עָרְלָתוֹ:

וּבִיּוֹמָא תְּמִינָאָה יִגְזֹר בְּסָרָא דְּעָרְלָתָהּ:
ד וְנִשְׁלָעִים יוֹם וְנִשְׁלָעִשְׁתָּ יָמִים

תֵּשֶׁב בְּדַמִּי טַהֲרָה בְּכָל קִדְשׁ

לֹא תִגַּע וְאַל תִּמְקְדֶשׁ לֹא

תֵּבֵא עַד מְלֹאת יְמֵי טַהֲרָה:

וְתִלְתִּין וְתִלְתָּא יוֹמִין תִּיתֵב בְּדָם דְּכוּ

בְּכָל קוֹדֶשָׁא לֹא תִקְרַב וְלִמְקוֹדֶשָׁא לֹא

תַּעֲוֹל עַד מְשַׁלֵּם יוֹמֵי דְכוּתָהּ:

תֵּשֶׁב. אִין תֵּשֶׁב אַלֵּא לְשׁוֹן עַכְבָּה, כְּמוֹ

וְתֵשְׁבוּ בִקְדֻשָּׁה, וְיֵשֶׁב בְּאֶלְנֵי מִמְרָא: בְּדַמִּי

טַהֲרָה. אֵף עַל פִּי שְׂרוּאָה טַהֲרָה. בְּדַמִּי

טהרה. לא מפיק ה"א, והוא שם דבר, כמו
 טוהר. ימי טהרה. מפיק ה"א, ימי טוהר
 שלה: לא תגע. אזהרה לאוכל, כמו
 ששנויה ביבמות: בכל קדש וגו'. לרבות
 את התרומה, לפי שזו טבולת יום ארוך
 שטבלה לסוף שבעה ואין שמשא מעריב
 לטהרה עד שקיעת החמה של יום
 ארבעים, שלמחר תביא את כפרת
 טהרתה:

ה וְאֵם נִקְבָּה תֵּלֵד וְטִמְאָה

שְׁבַעַיִם כְּנִדְתָּהּ וְשָׁשִׁים יוֹם

וְשֵׁשֶׁת יָמִים תֵּשֵׁב עַל דְּמִי

טַהֲרָה:

וְאִם נִקְוְבַתָּא תִּלִּיד וְתִּהְיֶה מִסָּאבָא

אַרְבַּעַה עָסָר כְּרַחוּקָה וְשִׁתִּין וְשִׁתָּא

יוֹמִין תִּיתֵב עַל דַּם דְּכוּ:

וּבְמִלְאָת יְמֵי טַהֲרָה לְבִן אִוְ

לְבַת תִּבְיָא כְּכַשׁ בֶּן שְׁנָתוֹ

לְעֻלָּה וּבֶן יוֹנָה אִוְ תִּרְ

לְחַטָּאת אֵל פֶּתַח אֲהֵל מוֹעֵד

אֵל הַכֹּהֵן׃

וּבְמִשְׁלֵם יוֹמֵי דְכוּתָהּ לְבָרָא אוֹ

לְבַרְתָּא תִּיתִי אֶמַר בַּר שִׁתָּה לַעֲלֹתָא

וּבַר יוֹנָה אוֹ שְׁפַנִּינָא לְחַטָּאתָא לְתַרְע

מִשְׁכַּן זְמַנָּא לֹות פְּהִנָּא׃

וְהַקְרִיבוּ לִפְנֵי יְהוָה וְכַפֵּר

עָלֶיהָ וְטָהַר מִמֶּקֶר דְּמִיָּה

זֹאת תֹורַת הַיִּלּוּד לְזָכָר אוֹ

לְנִקְבָּה:

וַיִּקְרַבְנָה קָדָם יְיָ וַיִּכַּפֵּר עָלֶיהָ וַתִּדְּכֵי

מִסּוֹאֶבֶת דְּמָהָ דָּא אֲוִרִיתָא דִּילְדָתָא

לְדוּכְרָא אוֹ לְנִקְבָּתָא:

וְהַקְרִיבוּ. לְלִמְדָד, שְׁאִין מַעֲכָבָה לֹאכּוּל

בְּקִדְשִׁים אֵלֹא אֶחָד מֵהֶם, וְאִי זֶה הוּא, זֶה

חֲטָאתָ, שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּכַּפֵּר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן וַיִּטְהַרְהָ,

מִי שֶׁהוּא בָּא לְכַפֵּר, בּוֹ הַטְהַרְהָ תְּלוּיָה:

וַיִּטְהַרְהָ. מִכֹּל שֶׁעַד כֹּאן קְרוּיָה טְמֵאָה:

חַ וְאֵם לֹא תִמְצָא יָדָהּ דִּי שָׂחָה

וְלִקְחָהּ שְׁתֵּי תָרִים אֹו שְׁנֵי

בְּנֵי יוֹנָה אֶחָד לְעֹלָה וְאֶחָד

לְחֻטָּאת וְכִפֹּר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן

וְטָהֲרָה: (פ)

וְאִם לֹא תִשְׁכַּח יְדָהּ כַּמִּסֵּת אֲמַרָא

וְתִסַּב תִּרְתִּין שְׁפָנִינִין אֹו תִירִין בְּנֵי

יוֹנָה חַד לְעֹלָתָא וְחַד לְחֻטָּאתָא וְיִכַּפֹּר

עָלֶיהָ כִּהְנָא וְתִדְכִּי:

אֶחָד לְעוֹלָה וְאֶחָד לְחֻטָּאת. לֹא הַקְדִּימָה

הכתוב אלא למקראה, אבל להקרבה

חטאת קודם לעולה, כך שנינו בזבחים בפ'

כל התדיר:

ויקרא פרק יג

א וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה וְאֶל

אַהֲרֹן לֵאמֹר:

וּמִלֵּיל יִי עִם מֹשֶׁה וְעִם אַהֲרֹן לְמִימָר:

ב אָדָם כִּי יִהְיֶה בְּעֹזר בְּשָׂרוֹ

שָׂאת אֹסֶפֶת אוֹסֶפֶת אוֹסֶפֶת

וְהָיָה בְּעֹזר בְּשָׂרוֹ לְנֶגַע

צָרַעַת וְהוּבָא אֶל אַהֲרֹן הַכֹּהֵן

אוֹ אֶל אֶחָד מִבְּנֵי הַכֹּהֲנִים:

אִנֹּשׁ אֲרִי יְהִי בַמִּשְׁךְ בְּסִרָה עֲמָקָא אוֹ

עֲדִיא אוֹ בַהֲרָא וִיְהִי בַמִּשְׁךְ בְּסִרָה

לְמַכַּתֵּשׁ סָגִירוֹ וַיִּתְּתִי לוֹת אַהֲרֹן כֹּהֵנָא

אוֹ לוֹת חַד מִבְּנוֹהִי כֹהֲנִיא:

שאת או ספחת וגו'. שמות נגעים הם,

ולבנות זו מזו: בהרת. חברבורות טי"א"ר

בלע"ז, וכן בהיר הוא בשחקים: אל אהרן

וגו'. גזירת הכתוב הוא, שאין טומאת

נגעים וטהרתן אלא על פי כהן:

ג וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת הַנֶּגַע בְּעוֹר

הַבָּשָׂר וְשָׁעַר בַּנֶּגַע הָפֶךְ לְבָן

וּמִרְאָה הַנֶּגַע עֲמֹק מֵעוֹר

בְּשָׂרוֹ נֶגַע צִרְעָתָהּ הוּא וְרָאָהּ

הַכֹּהֵן וְטִמָּא אֹתוֹ:

וַיַּחֲזִי כֹהֵנָא יָת מַכְתָּשָׁא בַּמִּשְׁךְ בְּסָרָא

וְשָׁעַר בַּמַּכְתָּשָׁא אֶתְהַפִּיךְ לְמַחֲוֹר וּמַחֲוִי

מַכְתָּשָׁא עֲמִיק בַּמִּשְׁךְ בְּסִרָהּ מַכְתָּשׁ

סְגִירוֹתָא הוּא וַיַּחֲזֶנָה כֶּהֱנָא וַיִּסְאֵב

יְתָה:

ושער בנגע הפך לבן. מתחלה שחור

והפך ללבן בתוך הנגע. ומעוט שער

שנים: עמוק מעור בשרו. כל מראה לבן

עמוק הוא, כמראה חמה, עמוקה מן הצל:

וטמא אותו. יאמר לו טמא אתה, ששער

לבן סימן טומאה, הוא גזירת הכתוב:

וַיֵּאָמֶר בַּהֲרֹת לְבָנָהּ הוּא בְּעוֹר

בְּשָׂרוֹ וְעַמֻּמָּה אֵין מִרְאֶה מִן

הַעֲזֹר וְשַׁעֲרָה לֹא הִפֵּךְ לִבּוֹ

וְהַסִּגִּיר הִכְהִין אֶת הַנִּגַּע

שֶׁבַעַת יָמִים:

וְאִם בִּהְרָא חֲזָרָא הִיא בְּמִשְׁךְ בְּסִרָה

וְעַמִּיק לִית מַחְזָהָ מִן מִשְׁכָּא וְשַׁעֲרָא

לֹא אֶתְהַפִּיךְ לְמַחְזָר וְיִסְגֵּר כְּהִנָּא יִת

מִכְתָּשָׂא שֶׁבַעַא יוֹמִין:

וְעַמּוּק אִין מִרְאָה. לֹא יִדְעִיתִי פִירוּשׁוֹ:

וְהַסִּגִּיר. יִסְגִּירֵנוּ בְּבֵית אֶחָד, וְלֹא יִרְאֶה עַד

סוף השבוע, ויזכירו סימנים עליו:

הִיא וְרֵאָהוּ הַכֹּהֵן בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי

וְהִנֵּה הַנֶּגַע עָמַד בְּעֵינָיו לֹא

כָּשָׁה הַנֶּגַע בְּעוֹר וְהִסְגִּירוּ

הַכֹּהֵן שְׁבַעַת יָמִים שְׁנִית:

וַיַּחֲזֶנָּה כִּהְנָא בְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וְהָא

מִכְתָּשָׁא קָם כִּד הָוָה לֹא אוֹסֵף

מִכְתָּשָׁא בַּמִּשְׁכָּא וַיִּסְגְּרָנָה כִּהְנָא

שְׁבַעַת יוֹמִין תְּנִינוֹת:

בעיניו. במראהו ובשיעורו הראשון:

והסגירו, שנית. הא אם פשה בשבוע

ראשון טמא מוחלט:

שני וראַה הַכֹּהֵן אֹתוֹ

בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי שְ�נִית וְהִנֵּה

כִּהְיָה הַנֶּגַע וְלֹא פָּשָׂה הַנֶּגַע

בְּעוֹר וּמָהְרוּ הַכֹּהֵן מִסִּפָּחַת

הוא וכבבם בְּגָדָיו וּמָהְרוּ:

וַיַּחֲזִי כֹהֵנָא יְתָה בְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה

תְּנִינֹת וְהָא עֲמִיא מַכְתָּשָׁא וְלֹא אוֹסֶף

מַכְתָּשָׁא בְּמִשְׁכָּא וַיִּדְכֶּנָּה כֹהֵנָא

עֲדִיתָא הִיא וַיִּצַּבַּע לְבוּשׁוֹהִי וַיִּדְכֶּי:

כַּהֵּה. הוֹכַהּ מִמְרֵאִיתוֹ, הָא אִם עֵמֵד

בְּמִרְאִיתוֹ אִו פֶּשַׁה טִמְאָ: מִסְפַּחַת. שֵׁם

נִגַּע טַהוֹר: וְכַבֵּם בְּגָדֵיו וְטַהֲרֵ. הוֹאִיל

וְנִזְקָק לְהַסְגֵּר נִקְרָא טִמְא, וְצָרִיךְ טְבִילָה:

וְאִם פֶּשַׁה תְּפִשָּׁה הַמְסַפַּחַת

בְּעוֹר אַחֲרֵי הִרְאֵתוֹ אֶל הַכֹּהֵן

לְטַהֲרֵתוֹ וְנִרְאָה שְׁנִית אֵל

הַכֹּהֵן:

וְאִם אוֹסֵפֶה תוֹסֵף עַד־יֵתָא בְּמִשְׁכָּא

בְּתֵר דְּאַתְחֲזִי לְכַהֲנָא לְדַכּוּתָהּ וְיִתְחֲזִי

תְּנִינּוֹת לְכַהֲנָא:

ח וְנִרְאָה הַכֹּהֵן וְהֵנָּה פִּשְׁתָּהּ

הַמִּסְפַּחַת בְּעוֹר וְטַמְאֹ הַכֹּהֵן

צִרְעַת הוּא: (פ)

וְיִחֲזִי כַהֲנָא וְהָא אוֹסֵפֶת עַד־יֵתָא

בְּמִשְׁכָּא וִיסְאֲבִנֶה כֶּהֱנָא סְגִירוּתָא

הִיא:

וּטְמָאוּ הַכֹּהֵן. וּמִשְׁטָמָאוּ הָרִי הוּא

מוֹחֲלֹט, וְזָקוֹק לְצַפְרִים וּלְתַגְלַחַת וּלְקֶרֶבֶן

הָאִמּוֹר בִּפְּזָא תַּהִיָּה: צִרְעָתָא הוּא.

הַמִּסְפַּחַת הַזֹּאת: צִרְעָתָא. לְשׁוֹן נִקְבָּה: נִגַּע.

לְשׁוֹן זָכָר:

ט נִגַּע צִרְעָתָא כִּי תַּהִיָּה בְּאֶדָם

וְהוּבֵא אֶל הַכֹּהֵן:

מִכְתָּשׁ סְגִירוּ אֲרִי תַּהִי בְּאֶנְשָׁא וִיתִתִּי

לֹות כֹהֲנָא:

וְרֹאֵה הַכֹּהֵן וְהֵנָּה שְׂאֵת

לְבָנָה בַּעֲזֹר וְהִיא הַפֶּכֶה שְׁעָר

לְבֹן וּמַחֲיִית בָּשָׂר חַי בַּשְּׂאֵת:

וַיַּחֲזִי כֹהֲנָא וְהָא עַמְקָא חֹרָא בַּמִּשְׁכָּא

וְהִיא הַפֶּכֶת שְׁעָר לְחֹר וְרֶשֶׁם בְּסָרָא

חֵיתָא בַּעֲמֻקָּתָא:

ומחית. שנימינ"ט בלע"ז, שנהפך מקצת

הלובן שבתוך השאת למראה בשר אף

הוא סימן טומאה, שער לבן בלא מחיה,
ומחיה בלא שער לבן, ואף על פי שלא
נאמרה מחיה אלא בשאת, אף בכל
המראות ותולדותיהן הוא סימן טומאה:

יֵאָצֵרֶעֶת נֹשֶׁנֶת הוּא בְּעוֹר
בְּשָׂרוֹ וְטִמְאֹ חִכָּיו לֹא
יִסְגְּרוּ כִּי טִמְא הוּא:

סְגִירוֹת עֲתִיקָא הִיא בְּמִשְׁךְ בְּסִירָה
וְיִסְאֲבִינָה כִּהְנָא לֹא יִסְגְּרִינָה אֲרִי:מִסְאֲב

הוא:

צִרְעַת נוֹשֶׁנֶת הִיא. מִכָּה יִשְׁנָה הִיא תַּחַת

הַמַּחִיָּה, וְחִבּוּרָה זֶה נִרְאִית בְּרִיאָה

מִלְמַעְלָה וְתַחֲתִיָּה מִלְּאָה לַחָה, שֶׁלֹּא

תֹּאמַר הוּאִיל וְעָלְתָה מַחִיָּה אֶטְהַרְנָה:

יב וְאֵם פָּרוֹחַ תִּפְרָח הַצִּרְעָה

בְּעוֹר וְכִסְתָּהּ הַצִּרְעָה אֶת כָּל

עוֹר הַנֶּגֶע מִרְאֵשׁוֹ וְעַד רִגְלָיו

לְכֹל מִרְאֵה עֵינָי הַכֹּהֵן:

וְאֵם מִסְגָּא תִסְגֶּי סְגִירוֹתָא בְּמִשְׁכָּא

וְתַחֲפִי סְגִירוֹתָא יֵת כָּל מִשְׁךְ מַכַּתְּשָׂא

מִרִּישָׁה וְעַד רַגְלוֹהִי לְכָל חֵיזוֹ עֵינִי

כֶּהֱנָא:

מִרְאֵשׁוֹ. שֶׁל אָדָם וְעַד רַגְלָיו: לְכָל מִרְאָה

עֵינִי הִכְהֵן. פֶּרֶט לְכַהֵן שֶׁחֲשַׁךְ מֵאוּרֹ:

יג וְרָאָה הִכְהֵן וְהֵנָּה כְּסֻתָּה

הַצָּרְעָת אֶת כָּל בְּשָׂרוֹ וְטָהַר

אֶת הַנֶּגַע כִּלּוֹ הַכֹּף לְבָן טָהוֹר

הוּא:

וַיַּחֲזִי כִהְנֵא וְהָא חֶפֶת סְגִירוֹתָא יֵת כָּל

בְּסִרָּה וַיִּדְכֵּי יֵת מִכְתָּשָׁא כְּלָה אֶתְהַפִּיךְ

לְמַחֲוֹר דְּכִי הוּא:

יְד וּבִיּוֹם הָרְאוֹת בּוֹ בֶּשֶׁר חֵי

יִטְמָא:

וּבִיּוֹמָא דְּאַתְחֲזִי בֵּה בְּסִרָּא חֵיָּא יְהִי

מִסָּאב:

וּבִיּוֹם הָרְאוֹת בּוֹ בֶּשֶׁר חֵי. אִם צִמְחָה בּוֹ

מַחִיָּה הָרִי כְּבֹר פִּירֵשׁ שֶׁמַּחִיָּה סִימָן

טומאה, אלא הרי שהיה הנגע בא'
מעשרים וארבעה ראשי איברים שאין
מטמאין משום מחיה, לפי שאין נראה
הנגע כולו כאחד, ששופע אילך ואילך,
וחזר ראש האבר ונתגלה שפועו ע"י
שומן, כגון שהבריא ונעשה רחב ונראית
בו המחיה, למדנו הכתוב שתטמא: וביום.
מה תלמוד לומר, ללמד יש יום שאתה
רואה בו, ויש יום שאין אתה רואה בו,
מכאן אמרו חתן נותנין לו כל שבעת ימי
המשתה, לו ולאצטליתו ולכסותו ולביתו,

וכן ברגל נותנין לו כל ימי הרגל:

טו וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת הַבֶּשֶׂר הַחַי

וְטָמְאוֹ הַבֶּשֶׂר הַחַי טָמֵא הוּא

צִרְעַת הוּא:

וַיַּחֲזִי כֹהֵנָא יְת בְּסָרָא חַיָּא וַיִּסְאַבְנָה

בְּסָרָא חַיָּא מִסָּאב הוּא סְגִירוֹת הוּא:

צִרְעַת הוּא. הַבֶּשֶׂר הַחַי, בֶּשֶׂר לְשׁוֹן זָכָר:

טז אֹ כִי יָשׁוּב הַבֶּשֶׂר הַחַי

וְנִחַפֵּךְ לְלִבּוֹ וּבָא אֶל הַכֹּהֵן:

אוֹ אֲרִי יִתּוֹב בְּסֶרָא חֵיא וִיתְהַפִּיךְ

לְמַחֲוֹר וִיתֵי לֹות כְּהֵנָא:

י וְרֵאָהוּ חֲכֵהֵן וְהֵנָּה נְהַפִּיךְ

הֵנָּגַע לְלִבּוֹ וְטַחֲר חֲכֵהֵן אֶת

הֵנָּגַע טַחֲוֹר הוּא: (פ)

וִיחֲזִינָה כְּהֵנָּא וְהָא אֶתְהַפִּיךְ מִכְתָּשָׂא

לְמַחֲוֹר וִידְכִי כְּהֵנָּא יֵת מִכְתָּשָׂא דְכִי

הוּא:

יה שלישי ובְּשֵׁר פִּי

יְהִיָּה בּוֹ בְּעֵרוֹ שְׁחִין וְנִרְפָּא:

וּבִסְרָא אֲרִי יְהִי בֵּה בְּמִשְׁכָּה שְׁחִנָּא

וַיִּתְּסִי:

שְׁחִין. לְשׁוֹן חֲמוֹם, שְׁנֵת־חֲמָם הַבָּשָׂר

בְּלִקְוֵי הַבָּא לֹא מַחֲמַת מִכָּה שְׁלֹא מַחֲמַת

הָאוֹר: וְנִרְפָּא. הַשְׁחִין הָעֹלָה אֲרוּכָה

וּבִמְקוֹמוֹ הָעֹלָה נִגַּע אַחֵר:

יט וְהָיָה בְּמִקּוֹם הַשְּׁחִין שְׂאֵת

לְבִנָּה אוֹ בַּהֲרָת לְבִנָּה

אֲדַמְדַּמֶּת וְנִרְאָה אֶל הַכֹּהֵן:

וַיְהִי בַּאֲתֵר שְׁחֵנָא עֲמָקָא חֹרָא אוֹ

בַּהֲרָא חֹרָא סְמָקָא וַיִּתְחַזֵּי לְכַהֲנָא:

אוֹ בַּהֲרָת לְבִנָּה אֲדַמְדַּמֶּת. שְׂאִין הִנֵּג

לְבֵן חֶלֶק, אֵלָא פִתּוּךְ וּמַעֲזוּב בִּשְׁתִּי

מִרְאוֹת לִזְבֵּן וְאוֹדֵם:

כ וְרִאָּה הַכֹּהֵן וְהֵנָּה מִרְאָה

שֹׁפֵל מִן הָעוֹר וְשַׁעֲרָה הַפֶּךְ

לְבֹן וְטַמְאֹ הַכֹּהֵן נִגַּע צִרְעַת

הוּא בַּשְּׁחִין פֶּרֶחָה:

וַיַּחֲזִי כַהֲנָא וְהָא מַחֲזָהּ מִכִּיד מִן

מִשְׁכָּא וְשַׁעֲרָה אֶתְהַפִּיךְ לְמַחֲוֹר

וַיִּסְאַבִּינָה כַהֲנָא מִכְתֵּשׁ סְגִירוּתָא הִיא

בַּשְּׁחֲנָא סְגִיאת:

מֵרָאָה שֹׁפֵל. וְאִין מִמֶּשׁוּ שֹׁפֵל, אֵלֹא

מִתּוֹךְ לְבִנְיָנוּתוֹ הוּא נֵרָאָה שֹׁפֵל וְעִמּוּק,

כמראה חמה עמוקה מן הצל:

כא וְאֵם יִרְאֶנָּה הַכֹּהֵן וְהַנָּה אֵין

בָּה שְׁעָר לִבָּן וְשֹׁפְלָה אֵינָנָה

מִן הָעוֹר וְהִיא כֹּהֶה וְהַסְגִּירוֹ

הַכֹּהֵן שְׁבַעַת יָמִים:

וְאֵם יִחְזֶנָּה כֹּהֶנָּה וְהָא לִית בָּה שְׁעָר

חֹר וּמִכִּכָּא לִיתָהָ מִן מִשְׁכָּא וְהִיא

עֲמִיא וִיסְגִרְנָה כֹּהֶנָּה שְׁבַעַת יוֹמִין:

כב וְאֵם פֶּשָׁה תִּפְשָׁה בְּעוֹר

וְטַמֵּא הַכֹּהֵן אֹתוֹ נֶגַע הוּא:

וְאִם אוֹסֵפֶה תוֹסֵף בְּמִשְׁכָּא וְיִסָּב

כֹּהֵנָה יִתֶּה מִכַּתְּשָׂא הִיא:

נֶגַע הִיא. הַשֵּׂאת הַזֹּאת אוֹ הַבְּהֵרֶת:

כֹּה וְאִם תַּחֲתִיָּה תַעֲמֹד הַבְּהֵרֶת

לֹא פִשְׁתָּהּ צָרְבֶת הַשְּׁחִין הוּא

וְטַהֲרוּ הַכֹּהֵן: (ה)

וְאִם בְּאַתְרָהָא קָמַת בְּהֵרֶתָא לֹא

אוֹסֵפֶת רֶשֶׁם שְׁחִנָּה הִיא וַיִּדְכֶנָּה

פֶּה־נָא:

תַּחֲתִיהַ. בַּמִּקּוֹמָה: צַרְבַּת הַשַּׁחִין.

כַּתְרָגוֹמוֹ רֶשֶׁם שַׁחֲנָא, אִינוּ אֵלָא רוֹשֶׁם

הַחֲמוּם הַנִּיכָר בַּבֶּשֶׂר. כֹּל צַרְבַּת לְשׁוֹן

רַגִּיעַת עוֹר הַנֶּרְגַע מַחֲמַת חִימוּם, כְּמוֹ

וְנִצְרְבוּ בָּהּ כֹּל פָּנִים, רִיטְרִי"ד בִּלְעִ"ז:

צַרְבַּת. רִיטְרִי"שׁ מַעֲנֵט בִּלְעִ"ז:

רביעי -

כד

שני

במחוברין

או

בְּשָׂרַי כִּי יִהְיֶה בְּעֵרֹי מְכֹת

אֵשׁ וְהִיתָה מְחִיתָ הַמְּכֹתָה

בַּהֲרֹת לְבָנָה אֲדַמְדָּמַת או

לְבָנָה:

אוּ בִסְרָא אֲרִי יְהִי בְמִשְׁכָּה כּוֹאֵה דְנוֹר

וְתִהְיֶה רֵשֶׁם כּוֹאֵה בְהֶרָא חוֹרָא סְמָקָא

אוּ חוֹרָא:

מַחִית הַמְכוּה. שְׁנִימְנִי"ט בלע"ז,

כְּשֶׁחִיתָה הַמְכוּה נִהְפְּכָה לְבִהְרָת פְּתוּכָה

אוּ לְבִנָּה חֲלָקָה. וְסִימְנִי מְכוּה וְסִימְנִי

שְׁחִין שׁוֹיִם הֵם, וְלָמָּה חֲלָקָן הַכְּתוּב, לֹאמַר

שֶׁאֵין מִצְטַרְפִּין זַע"ז, נוֹלֵד חֲצִי גְרִים

בְּשֶׁחִין וְחֲצִי גְרִים בְּמְכוּה, לֹא יִדּוּנוּ כְּגְרִים:

כֹּה וְרָאֵה אֶתְּהָ הַכֹּהֵן וְהַנֶּה

נְהַפֹּךְ שֵׁעַר לִבּוֹ בַּבְּהֵרֶת

וּמִרְאֵה עֲמֻק מִן הָעוֹר צִרְעַת

הוּא בַּמְכוּה פֶּרַחַה וְטִמָּא

אֶתּוֹ הַכֹּהֵן נִגַּע צִרְעַת הוּא:

וַיַּחֲזִי יְתֵה כֹהֵנָּה וְהָא אֶתְהַפִּיךְ שֵׁעַר

חֹר בַּבְּהֵרֶתָּא וּמַחֲזֵהָ עֲמִיק מִן מִשְׁכָּא

סְגִירוּתָא הִיא בְכוּאָה סְגִיָּאָה וַיִּסְאֵב

יְתֵה כֹהֵנָּה מִכְתֵּשׁ סְגִירוּתָא הִיא:

כּוּ וְאֵם יִרְאֶנָּה הַכֹּהֵן וְהֵנָּה אֵין

בַּבְּהֵרֶת שֶׁר לִבּוֹ וְשֶׁפֶלָה

אֵינָנָה מִן הָעוֹר וְהוּא כִּהָה

וְהַסְגִּירוֹ הַכֹּהֵן שְׁבַעַת יָמִים:

וְאִם יִחְזֶנָה כֹּהֵנָּה וְהָא לִית בַּבְּהֵרֶתָא

שֶׁר חוֹר וּמִכִּיכָא לִיתָהָ מִן מִשְׁכָּא

וְהִיא עֲמִיָּא וִיסְגִּרְנָה כֹּהֵנָּה שְׁבַעַת

יוֹמִין:

כֹּז וְרֵאָהוּ הַכֹּהֵן בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי

אִם פָּשָׂה תִּפְשָׂה בָּעוֹר וְטָמֵא

הַכֹּהֵן אֶתֹּ נִגַּע צִרְעָת הוּא:

וַיַּחֲזֶנָּה כֹהֵנָּא בְיוֹמָא שְׂבִיעָאָה אִם

אוֹסֵפָא תוֹסֵף בְּמִשְׁכָּא וַיִּסָּאב כֹהֵנָּא

יְתֵה מִכְתָּש סְגִירוֹתָא הִיא:

כֹּה וְאִם תַּחֲתִיָּה תַעֲמֹד הַבַּהֲרָת

לֹא פִשְׁתָּהּ בְּעוֹר וְהוּא כִּהָּה

שִׁאֵת הַמִּכָּוָה הוּא וְטַהֲרוּ

הַכֹּהֵן כִּי צִרְבָּת הַמִּכָּוָה הוּא:

וְאִם בְּאַתְרָהָא קָמַת בְּהֶרְתָּא לֹא

אוֹסֶפֶת בְּמִשְׁכָּא וְהִיא עָמִיא עוֹמֶק

כּוֹאֵה הִיא וַיִּדְכֶּנָּה כֶּהֱנָא אֲרִי רֶשֶׁם

כּוֹאֵה הִיא:

חֲמִישִׁי כַּטּ וְאִישׁ אִו

אִשָּׁה כִּי יִהְיֶה בּוֹ נָגַע בְּרֹאשׁ

אִו בְּזָקוֹ:

וַיִּגְבֹּר אִו אֶתְתָּא אֲרִי יִהְיֶה בָּהּ מִכְתָּשָׂא

בְּרִישׁ אוֹ בְּדִקּוֹן:

בראש או בזקן. בא הכתוב לחלק בין נגע

שבמקום שער לנגע שבמקום בשר, שזה

סימנו בשער לבן, וזה סימנו בשער צהוב:

לְוִרְאָה הַכֹּהֵן אֶת הַנֶּגַע וְהִנִּיחַ

מִרְאֵהוּ עָמֵק מִן הָעוֹר וְבוֹ

שָׁעַר צָהָב דָּק וְטָמֵא אֹתוֹ

הַכֹּהֵן נָתַק הוּא צִרְעָת הָרֹאשׁ

אוֹ הַזֶּקֶן הוּא:

וַיַּחֲזִי כֶּהֱנָא יָת מַכְתָּשָׁא וְהָא מַחְזוּהִי

עֲמִיק מִן מִשְׁכָּא וּבֵה שְׁעָר סַמָּק דְּעֵדֶק

וַיִּסְאַב יְתֵה כֶּהֱנָא נְתִיקָא הוּא סְגִירוֹת

רִישָׁא אֹ דְקִנָּא הוּא:

זְבוּ שְׁעָר צְהוּב. שְׁנַהֲפֹךְ שְׁעָר שְׁחֹר שְׁבוּ

לְצְהוּב: נְתִיק הוּא. כִּךְ שְׁמוֹ שֶׁל נִגַּע

שֶׁבִּמְקוֹם שְׁעָר:

לֹא וְכִי יִרְאֶה הַכֹּהֵן אֶת נִגַּע

הַנֶּתֶק וְהֵנָּה אֵין מִרְאֵהוּ עָמִיק

מִן הָעוֹר וְשַׁעַר שְׁחֹר אֵין בּוֹ
 וְהַסִּגִּיר הַכֹּהֵן אֶת נֶגַע הַנֶּתֶק
 שְׁבַעַת יָמִים:

וְאִרִי יִחְזִי כֶהֱנָא יֵת מִכְתֵּשׁ נִתְקָא וְהָא
 לִית מַחְזוּהִי עַמִּיק מִן מִשְׁכָּא וְשַׁעַר
 אַכֶּם לִית בֵּיהּ וַיִּסְגֹּר כֶּהֱנָא יֵת מִכְתֵּשׁ
 נִתְקָא שְׁבַעַת יוֹמִין:

ושער שחור אין בו. הא אם היה בו שער
 שחור טהור, ואין צריך להסגר, ששער

שחור סימן טהרה הוא בנתקים, כמו

שנאמר ושער שחור צמח בו וגו':

לב וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת הַנֶּגַע בַּיּוֹם

הַשְּׁבִיעִי וְהֵנָּה לֹא פֶשַׁע הִנָּתַק

וְלֹא הָיָה בּוֹ שֵׁעַר צָהָב

וּמִרְאֵה הִנָּתַק אֵין עֵמֶק מִן

הָעוֹר:

וַיַּחֲזִי כַהֲנָא יָת מַכַּת־שָׂא בַּיּוֹמָא

שְׁבִיעָא וְהָא לֹא אוֹסֵף נִתְקָא וְלֹא

יְהִי בֵּה שַׁעַר סֶמֶק וּמַחֲזִי נִתְקָא לִית

עֲמִיק מִן מִשְׁכָּא:

וְהִנֵּה לֹא פֶשַׁה וְגו'. הָא אִם פֶּשַׁה, אִו הִיָּה

בּו שַׁעַר צְהוּב, טמא:

לֹג וְהִתְגַּלַּח וְאַתְּ הִנֵּתָּק לֹא

יִגְלַח וְהִסְגִּיר הַכֹּהֵן אֶת הִנֵּתָּק

שְׂבָעַת יָמִים שְׁנִית:

וְיִגְלַח סִחְרָנִי נִתְקָא וְדַעַם נִתְקָא לֹא

יִגְלַח וְיִסְגֵּר כְּהֵנָּא יֵת נִתְקָא שְׂבָעָא

יומין תנינות:

והתגלח. סביבות הנתק: ואת הנתק לא
 יגלח. מניח שתי שערות סמוך לו סביב,
 כדי שיהא ניכר אם פשה, שאם יפשה
 יעבור השערות ויצא למקום הגילוח:

לד־וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת הַנֶּתֶק בַּיּוֹם
 הַשְּׁבִיעִי וְהֵנָּה לֹא פָּשָׂה הַנֶּתֶק
 בְּעוֹר וּמִרְאֵהוּ אֵינָנו עֹמֵק מִן
 הָעוֹר וְטָהַר אֹתוֹ הַכֹּהֵן וְכַבֵּם

בגדיו וטהר:

ויחזי כהנא ית נתקא ביוםא שביעאה

והא לא אוסף נתקא במשכא ומחזוהי

ליתוהי עמיק מן משכא וידכי יתה

כהנא ויצבע לבושוהי וידכי:

לה ואם פשה יפשה הנתק

בעור אחרי טהרתו:

ואם אוספא יוסף נתקא במשכא בתר

דכותה:

אחרי טהרתו. אין לי אלא פושה לאחר

הפטור, מנין אף בסוף שבוע ראשון ובסוף

שבוע שני, תלמוד לומר פשה יפשה:

לו וְרָאָהּ הַכֹּהֵן וְהִנָּה פָּשָׁה

הִנָּתַק בְּעוֹר לֹא יִבָּקֵר הַכֹּהֵן

לְשַׁעַר הַצֹּהֵב טָמֵא הוּא:

וַיַּחֲזִינָה כַּהֲנָא וְהָא אוֹסֵף נִתְקָא

בַּמִּשְׁכָּא לֹא יִבָּקֵר כַּהֲנָא לְשַׁעַר סִמָּק

מִסָּאב הוּא:

לֹא וְאִם בְּעֵינָיו עָמַד הִנָּתַק

וְשַׁעַר שָׁחַר צִמַּח בּוֹ נִרְפָּא

הִנָּתַק טָהוֹר הוּא וְטָהָרֹ

הַכֹּהֵן: (ט)

וְאִם כִּד הָיָה קָם נִתְקָא וְשַׁעַר אָכַם

צִמַּח בֵּה אֶתְסִי נִתְקָא דְכִי הוּא וִידְכָנָה

כֹּהֵנָא:

ושער שחר. מנין אף הירוק והאדום

שאינו צהוב, תלמוד לומר ושער. ולשון

צהוב, דומה לתבנית הזהב. צהוב כמו

זהוב, אור"ב לא בלע"ז: טהור הוא וטהרו

הכהן. הא טמא שטהרו הכהן לא טהור:

לח וְאִישׁ אֹד אִשָּׁה כִּי יִהְיֶה

בְּעוֹר בְּשָׂרָם בְּהָרֹת בְּהָרֹת

לְבָנֹת:

וְגֵבֶר אֹד אֶתְתָּא אִרִּי יִהְיֶה בְּמִשְׁךְ

בְּסִרְהוֹן בְּתָרֹן בְּתָרֹן מוֹרֹן:

בהרת. חברבורות:

לֹט וְרָאָה חִכָּהוֹן וְהֵנָּה בְּעוֹר

בְּשָׂרָם בְּהָרֹת פְּחֹת לְבָנֹת

בְּהֶק הוּא פָּרַח בְּעוֹר טָהוֹר

הוּא: (ס)

וַיַּחֲזִי כִהְנָא וְהָא בְּמִשְׁךְ בְּסִרְהוֹן בְּהָרֹן

עֲמִין חוֹרֹן בְּהֶקָא הוּא סָגִי בְּמִשְׁכָּא

דְּכִי הוּא:

כֹּהוֹת לְבָנוֹת. שְׂאִין לֹזְבֹן שְׁלֵהֵן עִז אֵלָא

כֹּהָה: בִּהֶק. כְּמִין לֹזְבֹן, הִנְרָאָה בְּבִשָּׁר

אדם, אדום שקורין רוש"ו בין חברבורות
 אדמימותו קרויה בהק, כאיש עדשן שבין
 עדשה לעדשה מבהיק הבשר בלובן צח:

שישי – שני

במחוברין ואיש

כי יפֿרט ראשו קרח הוא

טהור הוא:

וְגִבֹּר אֲרִי יִתַּר שְׁעַר רִישָׁה קָרַח הוּא

דְּכִי הוּא:

קָרַח הוּא טַהוֹר הוּא. טַהוֹר מְטוּמָא

נִתְקִין, שְׂאִינוּ נִדּוֹן בְּסִימְנֵי רֹאשׁ וְזִקֵּן שֶׁהֵם

מִקּוֹם שְׁעַר, אֵלָּא בְּסִימְנֵי נִגְעֵי עוֹר בֶּשֶׂר,

בְּשְׁעַר לֵבָן וּמַחִיָּה וּפִשְׁיֹן:

מֵא וְאֵם מִפְּאֵת פָּנָיו יִמְרֹט

רֹאשׁוֹ גְּבִיחַ הוּא טַהוֹר הוּא:

וְאֵם מִלְּקָבֶל אֶפְוָהּ יִתַּר שְׁעַר רִישָׁה

גְּלוּשׁ הוּא דְּכִי הוּא:

וּאִם מִפֶּאֶת פָּנָיו. מִשְׁפּוּעַ קִדְקֵד כָּלִפִּי

פָּנָיו, קְרוֹי גְּבַחַת, וְאֵף הַצַּדִּיעִין שְׁמִכְאֵן

וּמִכְאֵן בְּכֹלֹ, וּמִשְׁפּוּעַ קִדְקֵד כָּלִפִּי

אַחֲזִירֵיו, קְרוֹי קִרְחַת:

מִבּ וְכִי יִהְיֶה בִּקְרַחַת אֹ

בְּגַבַּחַת נִגַּע לִבֵּן אֲדַמָּדִם

צִרְעַת פִּרְחַת הוּא בִּקְרַחַתֹ

אֹ בְּגַבַּחַתֹ:

וְאַרִּי יְהִי בִּקְרַחַתֹתָּהּ אֹ בְּגִלּוֹשׁוֹתָהּ

מִכְתָּשׁ תֹּר סִמוֹק סְגִירוֹת סְגִיָּא הִיא

בְּקַרְחוּתָהּ אוּ בְּלוֹשׁוּתָהּ:

נִגַּע לִבָּן אֲדָמָדָם. פֶּתוּךְ. מִנִּיִּין שֶׁאֵר

הַמֵּרָאוֹת תִּלְמוּד לֹמֵר כַּמֵּרָאָה צִרְעַת עוֹר

בֶּשֶׂר, כַּמֵּרָאָה הַצִּרְעַת הָאֲמוֹר בַּפֶּרֶשֶׁת עוֹר

בֶּשֶׂר, אָדָם כִּי יִהְיֶה בַּעֲוֹר בֶּשֶׂרוֹ, וּמֵהוּ

אֲמוֹר בּוֹ, שֶׁמִּטְמֵא בָּאַרְבַּע מֵרָאוֹת, וְנִדּוֹן

בְּב' שְׁבוּעוֹת, וְלֹא כַּמֵּרָאָה צִרְעַת הָאֲמוֹר

בִּשְׁחִין וּמִכּוּהָ שֶׁהוּא נִדּוֹן בִּשְׁבוּעַ א', וְלֹא

כַּמֵּרָאָה נִתְקִין שֶׁל מְקוֹם שֶׁעַר שְׂאִין

מִטְמֵאִין בָּאַרְבַּע מֵרָאוֹת, שֶׁאֵת זִתּוּלְדָתָהּ,

בהרת ותולדתה:

מַגּ וְרָאָה אֶת־הַכֹּהֵן וְהִנֵּה

שָׂאת הַנֶּגֶע לְבָנָה אֲדַמְדָּמַת

בְּקִרְחָתוֹ אוֹ בְּגַב־חָתוֹ כִּמְרָאָה

צִרְעַת עוֹר בְּשָׂרָ:

וַיַּחֲזִי יְתֵה כֹהֵנָּה וְהָא עַמִּיק מִכְתָּשָׁא

חֹרָא סַמָּקָא בְּקִרְחוּתֶיהָ אוֹ בְּגִלוּשׁוּתֶיהָ

כַּמַּחֲזִי סְגִירוּתָא מִשָּׁךְ בְּסָרָ:

מִד אִישׁ צָרוּעַ הוּא טָמֵא הוּא

טַמָּא יִטְמְאָנוּ הַכֹּהֵן בְּרֹאשׁוֹ

נִגְעוֹ:

גִּבּוֹר סֶגִיר הוּא מִסָּאב הוּא סָאבָא

יִסְאֲבֵנָה כִּהְנָא בְּרִישָׁה מִכְתָּשָׁה:

בראשו נגעו. אין לי אלא נתקין, מנין

לרבות שאר המנוגעים, תלמוד לומר טמא

יטמאנו, לרבות את כולו. על כולו הוא

אומר בגדיו יהיו פרומים וגו':

מה וְהִצָּרוּעַ אֲשֶׁר בּוֹ הַנֶּגַע

בגדיו יהיו פרמים וראשו

יהיה פרוע ועל שפם יעטה

וטמא טמא יקרא:

וסגירא די בה מכתשא לבושוהי יהון

מבזעין ורישה יהי פריע ועל שפם

כאבלא יתעטף ולא תסתאבון ולא

תסתאבון יקרי:

פרומים. קרועים: פרוע. מגדל שער:

ועל שפם יעטה. כאבל: שפם. שער

השפּתִים, גרינו"ן בלע"ז: וטמא טמא

יקרא. משמיע שהוא טמא ויפרשו ממנו:

מוּ כָּל יְמֵי אֲשֶׁר הִנַּגַּע בּוֹ

יְטַמֵּא טַמֵּא הוּא בְּדָד יֵשֵׁב

מֵחוּץ לַמַּחֲנֶה מוֹשְׁבוֹ: (ה)

כָּל יוֹמֵי דִּי מַכְתָּשָׂא בֵּהּ יְהִי מְסֻאָב

מְסֻאָב הוּא בְּלִחְדוּהֵי יֵיתֵב מְבָרָא

לְמִשְׁרִיתָא מוֹתְבָה:

בדד ישב. שלא יהיו שאר טמאים יושבים

עמו. ואמרו רבותינו, מה נשתנה משאר
 טמאים לישוב בדד, הואיל והוא הבדיל
 בלשון הרע בין איש לאשתו ובין איש
 לרעהו, אף הוא יבדל: מחוץ למחנה.
 חוץ לשלש מחנות:

מזוֹ וְהַבֶּגֶד כִּי יִהְיֶה בוֹ נֶגַע
 צָרַעַת בְּבֶגֶד צֶמֶר אוֹ בְּבֶגֶד
 פְּשֵׁתִים:

וְלְבוּשָׁא אֲרִי יְהִי בָּהּ מִכְתֵּשׁ סְגִירוֹ
 בְּלִבֵּשׁ עֵמֶר אוֹ בְּלְבוּשׁ כֶּתֶן:

מח או בשתי או בערב

לפשתים ולצמר או בעור או

בכל מלאכת עור:

או בשתיא או בערבא לכתנא

ולעמרא או במשכא או בכל עבידת

משך:

לפשתים ולצמר. של פשתים או של

צמר: או בעור. זה עור שלא נעשה בו

מלאכה: או בכל מלאכת עור. זה עור

שנעשה בו מלאכה:

מט וְהָיָה הַנֶּגַע יִרְקַק או

אֲדָמָה בַּבֶּגֶד או בַּעוֹר או

בַּנֶּשֶׁת או בַּעֲרֹב או בְּכָל כְּלִי

עוֹר נֶגַע צִרְעָת הוּא וְהָרְאָה

אֶת הַכֹּהֵן:

וְיִהְיֶה מִכַּתָּשָׁא יְרוֹק או סַמוֹק בְּלוֹשָׁא

או בַּמִּשְׁכָּא או בַּנֶּשֶׁת או בַּעֲרֹבָא או

בְּכָל מֵאן דְּמִשַּׁךְ מִכַּתָּשׁ סְגִירוֹתָא הוּא

וַיִּתְחַזֵּי לְכַהֲנָא:

יִרְקַרְק. יְרוֹק שְׁבִירוֹקִין: אֲדַמְדָּם. אֲדוּם

שְׁבֵאֲדוּמִים:

נ וַרְאָה הַכֹּהֵן אֶת הַנֶּגַע

וְהִסְגִּיר אֶת הַנֶּגַע שְׁבַעַת

יָמִים:

וַיִּחַזֵּי כַהֲנָא יֵת מִכַּתְּשָׁא וַיִּסְגֵּר יֵת

מִכַּתְּשָׁא שְׁבַעַת יוֹמִין:

נא וַרְאָה אֶת הַנֶּגַע בַּיּוֹם

הַשְׁבִּיעֵי כִּי פֶּשַׁה הִנֵּנִי בַּבֶּגֶד

אוֹ בַּשֹּׁתִי אוֹ בַּעֲרֹב אוֹ בַּעֲזֹר

לְכֹל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָעֹזֵר

לְמַלְאכָה צָרָעַת מִמֶּלֶכֶת

הִנֵּנִי טַמֵּא הוּא:

וַיַּחֲזִי יָת מַכַּת־שָׂא בְיוֹמָא שְׁבִיעָא אֲרִי

אוֹסָף מַכַּת־שָׂא בְלְבוּשָׂא אוֹ בַּשֹּׁתִיָּא אוֹ

בַּעֲרֹבָא אוֹ בַּמִּשְׁכָּא לְכֹל דִּי יִתְעַבֵּד

מִשְׁכָּא לְעִבְיָדָא סְגִירוֹת מַחֲסָרָא

צדעת ממארת. לשון סלון ממאיר,
פויי"נטש בלע"ז. ומדרשו תן בו מארה
שלא תהנה הימנו:

נב וְשִׁרְךָ אֶת הַבֶּגֶד אֲנִי אֶת
 הַנְּשִׁיתִי אֲנִי אֶת הָעֵרֶב בַּצֶּכֶם
 אֲנִי בַּבְּשֻׁתַיִם אֲנִי אֶת כָּל כְּלִי
 הָעֹזֶר אֲשֶׁר יְהִיָּה בִּי הַנֶּגַע כִּי
 צִרְעַת מִמָּאֲרַת הוּא בְּאֵשׁ

תִּשְׂרָף:

וְיִוָּקֵיד יֵת לְבוֹשָׁא אוּ יֵת שְׂתִיָּא אוּ יֵת

עֲרֵבָא בְּעֵמְרָא אוּ בְּכַתְנָא אוּ יֵת כָּל

מָאן דְּמִשְׁךְ דִּי יְהִי בֵּה מַכְתָּשָׁא אֲרִי

סְגִירוֹת מַחֲסָרָא הִיא בְּנוֹרָא תְּתוּקָד:

בַּצֵּמֶר אוּ בַּפִּשְׁתִּים. שֶׁל צֵמֶר אוּ שֶׁל

פִּשְׁתִּים, זֶהוּ פִּשְׁטוֹ. וּמִדְרֵשׁוּ יָכוֹל יִבִּיא

גִּיזֵי צֵמֶר וְאֲנִיצֵי פִשְׁתָּן וַיִּשְׂרַפּוּ עִמּוֹ,

תִּלְמוּד לֹאמַר הִיא בָּאָשׁ תִּשְׂרָף, אֵינָה

צָרִיכָה דַּבֵּר אַחֵר עִמָּה, א"כ מָה תִּלְמוּד

לומר בצמר או בפשתים, להוציא את
האימרות שבו שהן ממין אחר אימרות
לשון שפה, כמו אימרא:

ג וְאֵם יִרְאֶה חֶכְמָן וְחֵנֶּה לֹא
פִּשָּׁה חֲנֻנֶּה בִּבְגָד אוֹ בַּעֲשֵׁתִי
אוֹ בַּעֲרֹב אוֹ בְּכָל כְּלִי עֹר:
וְאֵם יִחְזִי כֹהֵנָּה וְהָא לֹא אוֹסֶף
מִכֶּתֶשׂא בְּלוּשָׂא אוֹ בַּעֲשֵׁתִי אוֹ
בַּעֲרֹבָא אוֹ בְּכָל מָאן דְּמִשְׁךְ:

נְדַוְצוּהָ חֶכְהֵן וְכַבְּסוּ אֶת אֲשֶׁר

בּוֹ הִנָּגַע וְהִסְגִּירוּ שְׁבַעַת

יָמִים שְׁנִית:

וַיִּפְקֹד כֹּהֵנָא וַיַּחְוֶרֶן יְתָ דִּי בֵּה

מִכְתָּשָׁא וַיִּסְגְּרֵנָּה שְׁבַעַת יוֹמִין תְּנִינֹת:

אֶת אֲשֶׁר בּוֹ הִנָּגַע. יְכוּל מְקוּם הִנָּגַע

בְּלִבָּד, תִּלְמוּד לֹאמַר אֶת אֲשֶׁר בּוֹ הִנָּגַע,

יְכוּל כֹּל הַבְּגָד כּוּלֹ טַעוֹן כּבוּס, תִּלְמוּד

לֹאמַר הִנָּגַע, הָא כִּיצַד, יְכַבֵּס מִן הַבְּגָד עֲמוֹ:

שביעי -

נה

רביעי

במחוברין וראש

הפּהן אַחרי הַפּים אַת הַנֶּגַע

וְהִנֵּה לֹא הָפֵךְ הַנֶּגַע אַת עֵינֶיךָ

וְהִנֵּנִי לֹא פֶשַׁח טָמֵא הוּא

בָּאֵשׁ תִּשְׂרֹפֵנּוּ פְּחֹתָהּ הוּא

בְּקִרְחָתוֹ אוֹ בְּגִבְחָתוֹ:

וַיַּחֲזִי כַהֲנָא בְּתַר דְּחֹרּוֹ יַת מִכְתָּשָׁא

וְהָא לֹא שָׁנָא מִכְתָּשָׁא מִן כִּד הוּא

וּמִכְתָּשָׁא לֹא אוֹסֵף מְסַאב הוּא בְּנוֹרָא

תּוֹקְדָנָה תִּבְרָא הִיא בְּשַׁחֲקוּתָהּ אוֹ

בַּחֲדָתוּתָהּ:

אַחֲרֵי הַכֶּבֶס. לְשׁוֹן הַעֲשׂוֹת: לֹא הַפֶּךְ

**הנגע את עינו. לא הוכהה ממראיתו:
והנגע לא פשה. שמענו שאם לא הפך
ולא פשה טמא, ואין צריך לומר לא הפך
ופשה, הפך ולא פשה איני יודע מה יעשה
לו, תלמוד לומר והסגיר את הנגע מכל
מקום, דברי רבי יהודה, וחכמים אומרים
וכו' כדאיתא בתורת כהנים, ורמזתיה כאן
לישב המקרא על אופניו: פחתת היא.
לשון גומא, כמו באחת הפחתים, כלומר
שפלה היא, נגע שמראיו שוקעין:
בקרחתו או בגבחתו. כתרגומו**

בשחיקותה או בחדתותה: קרחתו.
שחקים, ישנים. ומפני המדרש שהוצרך
לגזרה שוה, מניין לפריחה בבגדים שהיא
טהורה, נאמרה קרחת וגבחת באדם,
ונאמרה קרחת וגבחת בבגדים מה להלן
פרח בכולו טהור, אף כאן פרח בכולו
טהור. לכך אחז הכתוב לשון קרחת
וגבחת. ולענין פירושו ותרגומו זהו
משמעו, קרחת לשון ישנים, וגבחת לשון
חדשים, כאלו נכתב באחריתו או
בקדמותו, שהקרחת לשון אחוריים,

והגבחת לשון פנים, כמו שכתוב ואם
מפאת פניו וגו', והקרחת כל ששופע
ויורד מן הקדקד ולאחריו, כך מפורש
בתורת כהנים:

וַיֵּאָמֶר רֹאשׁ הַכֹּהֵן וְהַנָּה פֶּה
הַנֶּגַע אַחֲרֵי הַכַּבֵּם אֹתוֹ וְקָרַע
אֹתוֹ מִן הַבֶּגֶד אוֹ מִן הָעוֹר
אוֹ מִן הַשֹּׂתִי אוֹ מִן הָעֶרְבִי:

וְאִם חֲזָא: כֹּהֵנָּה וְהָא עָמִיָּה מִכְתָּשָׁא
בְּתַר דְּחִוְרוֹ יִתָּה וּבִזַּע יִתָּה מִן לְבוּשָׁא

אוּ מִן מִשְׁכָּא אוּ מִן שְׁתִּיא אוּ מִן

עֲרְבָא:

וקרע אותו. יקרע מקום הנגע מן הבגד,

וישרפנו:

מפטיר נז וְאֵם תִּרְאֶה

עוֹד בַּבֶּגֶד אוּ בַשִּׁתִּי אוּ

בְּעֶרְב אוּ בְּכָל כְּלִי עוֹר

פִּרְחֵת חוּא בְּאֵשׁ תִּשְׂרֹפֵנוּ

אֶת אֲשֶׁר בּוֹ הִנֵּנִי:

וְאִם תִּתְחַזִּי עוֹד בְּלְבוּשָׁא אוֹ בְּשִׁתִּיא

אוֹ בְּעֶרְבָא אוֹ בְּכָל מָאן דְּמִשְׁךְ סְגִיא

הִיא בְּנוֹרָא תוֹקֶדְנָה יְת דִּי בֵּה

מִכְתָּשָׂא:

פִּרְחָת הִיא. דְּבַר הַחֲזִזֵּר וְצוּמַח: בַּאֲשֶׁ

תִּשְׁרַפְנוּ. אֶת כָּל הַבָּגָד:

נָה וְהַבָּגָד אוֹ הַשִּׁתִּי אוֹ הָעֶרְב

אוֹ כָּל כְּלֵי הָעֶזֶר אֲשֶׁר תַּכְבִּים

וְסֹר מֵהֶם הִנָּגַע וְכַבֵּם שְׁנִית

וְטָהַר:

וְלְבוּשָׁא אוֹ שְׁתִּיא אוֹ עֲרֵבָא אוֹ כָּל

מָאן דְּמִשָּׁךְ דִּי יִתְחַוֵּר וְיַעֲדִי מְנַהוּן

מִכְתָּשָׂא וְיִצְטַבַּע תְּנִינֹת וְיִדְכִּי:

וְסֹר מֵהֶם הִנָּגַע. אִם כִּשְׁכַּבְסוּהוּ בַתְּחִלָּה

עַל פִּי כַּהֵן סֹר מִמֶּנּוּ הִנָּגַע לְגַמְרִי: וְכַבֵּם

שְׁנִית. לְשׁוֹן טְבִילָה. תַּרְגוּם שֶׁל כְּבוֹסִין

שֶׁבִּפְרֵשָׁה זֶה לְשׁוֹן לְבוּן, וִיתְחַוֵּר, חוּץ מִזֶּה

שְׂאִינֹו לְלְבוּן אֵלֹא לְטְבוּל, לְכַךְ תַּרְגוּמוֹ

וַיִּצְטַבֵּעַ, וּכֵן כָּל כַּבּוּסֵי בַגְדִים שֶׁהָיוּ
 לְטַבִּילָה מִתּוֹרַת גִּמְיָן וַיִּצְטַבֵּעַ:

נֹתַן זֶאת תּוֹרַת נֶגֶע צִרְעָת בְּגָד
 הַצֵּמֶר אוֹ הַפְּשֻׁתִּים אוֹ הַעֲשֻׁתִּי
 אוֹ הָעֵרֶב אוֹ כָּל כְּלֵי עוֹר
 לְטַהֲרוֹ אוֹ לְטַמְּאוֹ: (פפפ)

דָּא אֲוֵרִיתָא דְּמִכְתָּשׁ סְגִירוֹ בְּלָבוֹשׁ
 עֹמֵר אוֹ כְּתָנָא אוֹ שְׂתִיָּא אוֹ עֵרְבָא אוֹ
 כָּל מָאן דְּמִשָּׁךְ לְדַכְּיוּתָהּ אוֹ

לְסִאֲבוּתָהּ:

כרשת

מצורע

עם אונקלום ורע"י

פרשת מצורע

ויקרא פרק יד

אִוִּיד־בֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר:

וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:

ב זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְּצֹרֵעַ

בַּיּוֹם טָהַרְתּוֹ וְהוֹבֵא אֶל

הַכֹּהֵן:

דָּא תְּהִי אוֹרִיתָא דְּסִגְיָא בַּיּוֹמָא

דְּדַכּוּתָּהּ וַיִּתְּתִי לָוֶת כֹּהֲנָא:

זאת תהיה תורת וגו'. מלמד שאין

מטהרין אותו בלילה:

וַיֵּצֵא הַכֹּהֵן אֶל מַחוּיָן לַמַּחֲנֶה

וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהֵנָּה נִרְפָּא נִגַּע

הַצָּרַעַת מִן הַצָּרוּעַ:

וַיִּפּוֹק כֹּהֲנָא לְמַבְרָא לְמִשְׁרִיתָא וַיַּחֲזִי

כֹּהֲנָא וְהָא אֶתְסִי מַכְתֵּשׁ סְגִירוּתָא מִן

סְגִירָא:

אל מחוץ למחנה. חוץ לשלש מחנות
שנשתלח שם בימי חלוטיו:

ד וְצִוָּה הַכֹּהֵן וְלָקַח לַמִּטָּהָר

שְׁתֵּי צִפֹּרִים חֲיוֹת טְהוֹרוֹת

וְעֵץ אֲרָז וְשָׁנִי תוֹלַעַת וְאַזְבִּ:

וַיִּפְקֹד כֹּהֵנָא וַיִּסֹּב לְמַדְכֵּי תִרְתִּין

צִפֹּרִין חֲיִין דְּכִין וְאַעָא דְּאַרְזָא וְצִבֵּעַ

זְהוּרֵי וְאַזְבָּא:

חֲיוֹת. פֻּרְט לְטִרְפוֹת: טְהוֹרוֹת. פֻּרְט לְעוֹף

טמא. לפי שהנגעים באים על לשון הרע,
 שהוא מעשה פטפוטי דברים, לפיכך
 הוזקקו לטהרתו צפרים, שמפטטין
 תמיד בצפצוף קול: ועץ ארז. לפי
 שהנגעים באין על גסות הרוח: ושני
 תולעת ואזוב. מה תקנתו ויתרפא, ישפיל
 עצמו מגאותו כתולעת וכאזוב: עץ ארז.
 מקל של ארז: ושני תולעת. לשון של
 צמר צבוע זהורית:

ה וְצָוָה הַכֹּהֵן וְשָׁחַט אֶת

הַצֶּפֶר הַזֶּה הָאֶחָת אֶל כָּלִי חֶרֶשׁ
עַל מַיִם חַיִּים:

וַיִּפְקֹד כְּהֵנָּה וַיְכֹס יֵת צֶפְרָא חֲדָא
לְמָאן דְּחִסֵּף עַל מֵי מַבּוּעַ:

עַל מַיִם חַיִּים. נוֹתֵן אוֹתָם תַּחֲלָה בְּכָלִי,
כְּדֵי שִׁיְהֵא דָם צֶפֶר נִיכָר בָּהֶם, וְכַמָּה הֵם,
רַבִּיעִית:

וְאֵת הַצֶּפֶר הַחֲתִיָּה יִקַּח אֶתְהָ
וְאֵת עֵץ הָאֶרֶז וְאֵת שְׁנֵי

הַתּוֹלַעַת וְאֵת הָאֵזֹב וְטַבַּל

אוֹתָם וְאֵת הַצֶּפֶר הַחַיָּה בְּדָם

הַצֶּפֶר הַשְּׁחֵטָה עַל הַמַּיִם

הַחַיִּים:

יֵת צִפְרָא חֵיתָא יִסֵּב יִתָּה וִית אֵעָא

דְּאַרְזָא וִית צִבֵּעַ זְהוּרִי וִית אֵזֹבָא

וְיִטְבּוֹל יִתְהוֹן וִית צִפְרָא חֵיתָא בְּדָמָא

דְּצִפְרָא דְנַכִּיסָא עַל מִי מִבּוּעַ:

אֵת הַצֶּפֶר הַחַיָּה יִקַּח אוֹתָהּ. מִלְּמַד

שאינו אוגדה עמהם אלא מפרישה
לעצמה, אבל העץ והאזוב כרוכים יחד
בלשון הזהורית, כענין שנאמר ואת עץ
הארז ואת שני התולעת ואת האזוב, קיחה
אחת לשלשתן, יכול כשם שאינה בכלל
אגודה כן לא תהא בכלל טבילה, תלמוד
לומר וטבל אותם ואת הצפור החיה,
החזיר את הצפור לכלל טבילה:

וְהָיָה עַל הַמַּטֵּה מִן הַצִּרְעָה
שֶׁבַע פְּעָמִים וְטָהָרוּ וְשָׁלַח

אֶת־הַצֶּפֶר הַחֲחִיָּה עַל פְּנֵי

הַשָּׂדֶה:

וַיְדִי עַל דְּמַדֵּי מִן סְגִירוֹתָא שְׁבַע

זְמַנִּין וַיִּדְכְּנָה וַיִּשְׁלַח יָת צִפְרָא חִיתָא

עַל אִפֵּי חֲקָלָא:

ח וְכַבֵּם הַמַּטְהָר אֶת בְּגָדָיו

וַגְלַח אֶת כָּל שְׁעָרוֹ וְרַחֵם

בַּמֵּים וְטָהָר וְאַחַר יָבוֹא אֶל

הַמַּחֲנֶה וַיֵּשֶׁב מִחוּץ לְאֹהֶלוֹ

שִׁבְעַת יָמִים:

וַיִּצַּבֵּעַ דְּמִדְּכִי יָת לְבוּשׁוֹהִי וַיַּגְלַח יָת

כָּל שַׁעְרָהּ וַיִּסְחֶי בְּמִיָּא וַיִּדְּכִי וּבִתָּר כֵּן

יַעֲזֹל לְמִשְׁרִיתָא וַיִּתֵּב מִבְּרָא לְמִשְׁכְּנָהּ

שִׁבְעַת יוֹמִין:

וַיֵּשֶׁב מִחוּץ לְאֵהָלוֹ. מִלְּמַד שְׂאֵסוֹר

בַּתִּשְׁמִישׁ הַמָּטָה:

ט וְהָיָה בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי יַגְלַח

אֶת כָּל שַׁעְרֹו אֶת רֹאשׁוֹ וְאֶת

זָקֵנוּ וְאֵת גְּבוֹת עֵינָיו וְאֵת כָּל

שְׁעָרוֹ יִגְלַח וְכַבֵּם אֶת בְּגָדָיו

וְרַחֵץ אֶת בְּשָׁרוֹ בַּמַּיִם וְטָהַר׃

וַיְהִי בַּיּוֹמָא שְׁבִיעָאָה יִגְלַח יֵת כָּל

שְׁעָרָה יֵת רִישָׁהּ וְיֵת דְּקִנָּהּ וְיֵת גְּבִינֵי

עֵינֹהֵי וְיֵת כָּל שְׁעָרָה יִגְלַח וַיַּצַּבֵּעַ יֵת

לְבוּשׁוֹהֵי וַיִּסְחִי יֵת בְּסָרָה בְּמִיָּא וַיִּדְכִּי׃

אֵת כָּל שְׁעָרוֹ וְגו'. כָּל זֶכֶד וּפְרִט וְכָל,

לְהַבִּיא כָל מְקוֹם כְּנוּם שְׁעָר וְנִרְאָה׃

וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִקַּח שְׁנֵי

כִּבְשִׁים תְּמִימִם וְכִבְשָׁה אַחַת

בַּת שְׁנָתָהּ תְּמִימָה וְשִׁלְשָׁה

עֶשְׂרִינִים סֵלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה

בַּשָּׁמֶן וְלֹג אֶחָד שָׁמֶן׃

וּבַיּוֹמָא תְּמִינָאָה יִסֵּב תִּרִּין אֲמַרִּין

שְׁלָמִין וְאַמְרָתָא חֲדָא בַּת שְׁתָּא

שְׁלָמָתָא וְתִלְתָּא עֶסְרוֹנִין סֵלְתָא

מִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשָּׁח וְלֹגָא חֲדָא

דְּמִשְׁחָא:

וכבשה אחת. לחטאת: ושלשה

עשרונים. לנסכי שלשה כבשים הללו,

שחטאתו ואשמו של מצורע טעונין

נסכים: ולוג אחד שמן. להזות עליו

שבע, וליתן ממנו על תנוך אזנו ומתן

בהונות:

יֹא וְהֶעֱמִיד הַכֹּהֵן הַמַּטֵּהר אֶת

הָאִישׁ הַמַּטֵּהר וְאֹתָם לִפְנֵי

יְהוָה פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:

וַיִּקִּים כַּהֲנָא דְּמִדְכִּי יֵת גְּבִרָא דְּמִדְכִּי

וַיִּתְּהוּן קָדָם יֵי בְּתִרְעַ מִשְׁכַּן זְמַנָּא:

לְפָנֵי ה'. בַּשַּׁעַר נִקְנֹז, וְלֹא בַּעֲזָרָה עֲצֻמָּה,

לְפִי שֶׁהוּא מַחֲסֹר כַּפּוּרִים:

יב וְלָקַח הַכֹּהֵן אֶת הַכֶּבֶשׂ

הָאֶחָד וְהַקָּרִיב אֹתוֹ לְאַשָׁם

וְאֵת לֶג הַשָּׁמֶן וְהִנִּיף אֹתָם

תְּנוּפָה לְפָנֵי יְהוָה:

וַיִּסֹּב כַּהֲנָא יֵת אֲמָרָא חֲדָא וַיִּקְרַב

יְתִיָּה לֹא־שָׁמָּה וַיֵּת לָגֹא דְמִשְׁחָא וַיִּרִים

יְתִהוֹן אַרְמָא קָדָם יִי:

והקריב אותו לאשם. יקריבנו לתוך

העזרה לשם אשם: להניף. שהוא טעון

תנופה חי: והניף אותם. את האשם ואת

הלוג:

יג. שְׁנִי וְשַׁחַט אֶת הַכֶּבֶשׂ

בַּמִּקּוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת

הַחֲטָאת וְאֵת הָעֹלָה בְּמִקּוֹם

הַקֹּדֶשׁ כִּי כַחֲטָאת הָאֱשֶׁם הוּא

לִכְהֹן קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים הוּא:

וַיְכֹס יֵת אֲמָרָא בְּאַתֵּר דִּי יְכֹס יֵת

חֲטָאתָא וְיֵת עֲלָתָא בְּאַתֵּר קֹדֶשׁ אֲרִי

כַּחֲטָאתָא אֲשַׁמָּא הוּא לְכַהֲנָא קֹדֶשׁ

קֹדֶשִׁין הוּא:

במקום אשר ישחט וגו'. על ירך המזבח

בצפון, ומה תלמוד לומר, והלא כבר

נאמר בתורת אשם בפרשת צו את אהרן
שהאשם טעון שחיטה בצפון, לפי שיצא
זה מכלל אשמות לידון בהעמדה, יכול
תהא שחיטתו במקום העמדתו, לכך
נאמר ושחט במקום אשר ישחט וגו': כי
כחטאת. כי ככל החטאות: האשם. הזה:
הוא לכהן. בכל עבודות התלויות בכהן
השזה אשם זה לחטאת, שלא תאמר
הואיל ויצא דמו מכלל שאר אשמות
להנתן על תנוך ובהונות, לא יהא טעון
מתן דמים ואימורים לגבי מזבח, לכך

נאמר כי כחטאת האשם הוא לכהן, יכול
 יהא דמו ניתן למעלה כחטאת, תלמוד
 לומר וכו', בתורת כהנים פרק ג, א.):

יד וְלִקַּח הַכֹּהֵן מִדָּם הָאֵשֶׁם
 וְנָתַן הַכֹּהֵן עַל תְּנוּךְ אֶזְוֹ
 הַמִּטְהָר הַיִּמָּנִית וְעַל בִּהֶן יָדוֹ
 הַיִּמָּנִית וְעַל בִּהֶן רַגְלוֹ
 הַיִּמָּנִית:

וְיִסַּב כַּהֲנָא מִדָּמָא דְאֵשָׁמָא וְיִתֵּן כַּהֲנָא

עַל רוֹם אוֹדְנָא דְּמַדְכִּי דִּימִינָא וְעַל
 אֱלִיוֹן יֵדָה דִּימִינָא וְעַל אֱלִיוֹן רַגְלָהּ
 דִּימִינָא:

תנוּךְ. גדר אמצעי שבאוזן, ולשון תנוּךְ
 לֹא נודע לִי, והפותרים קורים לוֹ
 טנדרו"ם: בהן. גודל:

טוֹ וְלִקַּח הַכֹּהֵן מִלֶּגַּהּ הַשָּׁמֶן וַיִּצַק
 עַל כַּף הַכֹּהֵן הַשְּׂמֵאלִית:

וַיִּסַּב כֶּהֱנָא מִלֶּגַּהּ דְּמִשְׁחָא וַיִּרִיק עַל

יָדָא דְכֹהֲנָא דְשִׁמְאֵלָא:

טו וְטַבֵּל הַכֹּהֵן אֶת אֶצְבָּעוֹ

הַיְמָנִית מִן הַשָּׁמֶן אֲשֶׁר עַל

כַּפּוֹ הַשִּׁמְאֵלִית וְהִזָּה מִן

הַשָּׁמֶן בְּאֶצְבָּעוֹ שֶׁבַע פְּעָמִים

לִפְנֵי יְהוָה:

וַיִּטְבֹּל כֹּהֲנָא יָת אֶצְבָּעָה דִּימִינָא מִן

מִשְׁחָא דִּי עַל יָדָה דְשִׁמְאֵלָא וַיִּדֵּי מִן

מִשְׁחָא בְּאֶצְבָּעָה שֶׁבַע זְמַנִּין קֳדָם יי:

לפני ה'. כנגד בית קדשי הקדשים:

וּמִיִּתֵּר הַשָּׁמֶן אֲשֶׁר עַל כַּפּוֹ

יָתֵן הַכֹּהֵן עַל תְּנוּךְ אֶזְוִן

הַמִּטֶּהָר הַיְמָנִית וְעַל בֶּהֱן יָדוֹ

הַיְמָנִית וְעַל בֶּהֱן רִגְלוֹ

הַיְמָנִית עַל דָּם הָאֲשָׁם:

וּמִשְׁאֵר מִשְׁחָא דִּי עַל יְדָה יִתֵּן כֹּהֵנָא

עַל רוֹם אוֹדְנָא דְּמַדְכִּי דִּימִינָא וְעַל

אֱלִיוֹן יְדָה דִּימִינָא וְעַל אֱלִיוֹן רִגְלָהּ

דִּמְיִנָּא עַל דְּמָא דְּאַשְׁמָא:

יְהוָה וְהַנּוֹתָר בְּשָׁמֶן אֲשֶׁר עַל כַּף

הַכֹּהֵן יִתֵּן עַל רֹאשׁ הַמִּטְהָר

וְכִפֹּר עָלָיו הַכֹּהֵן לִפְנֵי יְהוָה:

וְדֹאשְׁתָּאֵר בְּמִשְׁחָא דִּי עַל יָדָא דְּכֹהֲנָא

יִתֵּן עַל רִישָׁא דְּמִדְכִּי וְיִכַּפֹּר עָלוּהִי

כֹּהֲנָא קָדָם יי:

יט וְעָשָׂה הַכֹּהֵן אֶת הַחֲטָאת

וְכִפֹּר עַל הַמִּטְהָר מִטְמֵאתוֹ

וְאַחֲרַיִשְׁחַט אֶת הָעֹלָה:

וַיַּעֲבֹד כַּהֲנָא יְת חֲטָאתָא וַיִּכַּפֵּר עַל

דְּמַדְכִּי מִסּוּבָתָהּ וּבִתְרַכֵּן יָכּוּס יְת

עֲלֵתָא:

כִּוְהָעֹלָה הַכֹּהֵן אֶת הָעֹלָה וְאֶת

הַמִּנְחָה הַמִּזְבֵּחַ וְכִפֶּר עָלָיו

הַכֹּהֵן וְטָהַר:

וַיִּסַּק כַּהֲנָא יְת עֲלֵתָא וַיִּת מִנְחָתָא

לְמִדְבַּחַא וַיִּכַּפֵּר עָלוּהִי כַּהֲנָא וַיִּדְכִּי:

ואת המנחה. מנחת נסכים של בהמה:

שלישי – כא

חמישי

במחוברין ואם

דל הוא ואין ידו משגת ולקח

כִּבְשׁ אֶחָד אִשָּׁם לְתַנּוּפָה

לְכַפֵּר עָלָיו וְעֶשְׂרוֹן סֹלֶת אֶחָד

בִּלּוֹל בַּשֶּׁמֶן לְמִנְחָה וְלֹג שֶׁמֶן:

(ס)

וְאֵם מִסֵּכֶן הוּא וְלִית יְדָה מִדְּבָקָא וְיִסֵּב

אִמֵּר חֵד אִשָּׁמָא לְאַרְמָא לְכַפֵּרָא

עֲלוּהִי וְעֶסְרוֹנָא סֹלֶתָא חֵד דְּפִיל

בַּמִּשֶּׁח לְמִנְחָא וְלֹגָא דַּמִּשֶּׁחָא:

וְעֶשְׂרוֹן סֹלֶת אֶחָד. לְכַבֵּשׁ, זֶה שֶׁהוּא א'

יְבִיא עֶשְׂרוֹן א' לְנִסְכָּיו: וְלֹג שֶׁמֶן. לְתַת

ממנו על הבהונות, ושמן של נסכי המנחה
לא הוזקק הכתוב לפרש:

כב וְשֵׁתִי תָרִים אֹשֶׁנִי בְּנִי

יוֹנָה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה יָדוֹ וְהִיָּה

אֶחָד חֲטָאת וְהָאֶחָד עֲלָה:

וְתִרְתִּין שְׁפָנִינִין אֹשֶׁנִי בְּנִי יוֹנָה דִּי

תִּדְבֵּק יְדָה וִיְהִי חֵד חֲטָאתָא וְחֵד

עֲלָתָא:

כג וְהִבִּיא אֶתְּם בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי

לְטַהֲרֶתּוּ אֶל הַכֹּהֵן אֶל פֶּתַח

אֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי יְהוָה:

וַיֵּיתִי יְתָהוֹן בְּיוֹמָא תְּמִינָאָה לְדַכְּיוּתָּהּ

לְוֹת כְּהֵנָא לְתִרְעַ מִשְׁכַּן זְמַנָּא קֳדָם יי:

בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי לְטַהֲרֶתּוּ. שְׁמִינִי לְצַפְרִים,

וּלְהַזְאֵת עֵץ אֲרִז וְאִזּוּב וּשְׁנֵי תוֹלְעֹת:

כַּד וְלָקַח הַכֹּהֵן אֶת כָּבֵשׁ

הָאֵשׁ וְאֶת לֶג הַשֶּׁמֶן וְהֵנִיף

אֹתָם הַכֹּהֵן תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה:

וַיִּסַּב כַּהֲנָא יֵת אִמְרָא דְאַשְׁמָא וַיֵּת

לְגֵא דְמִשְׁחָא וַיִּרִים יֵתְהוֹן כַּהֲנָא

אַרְמָא קָדָם יֵי:

כֹּה וַשְׁחַט אֶת כָּבֶשׂ הָאֵשׁ

וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדָּם הָאֵשׁ וְנָתַן

עַל תְּנוּךְ אֲזֶן הַמִּזְבֵּחַ הַיְמָנִית

וְעַל בִּהֶן יָדוֹ הַיְמָנִית וְעַל בִּהֶן

רִגְלוֹ הַיְמָנִית:

וַיְכּוּס יֵת אִמְרָא דְאַשְׁמָא וַיִּסַּב כַּהֲנָא

מִדְמָא דַּאֲשַׁמָּא וְיִתֵּן עַל רוּם אוֹדְנָא

דְּמַדְכִּי דִּימִינָא וְעַל אֱלִיוֹן יְדָה דִּימִינָא

וְעַל אֱלִיוֹן רַגְלָה דִּימִינָא:

כוּ וּמִן הַשָּׁמַיִם יֵצֵק הַכֹּהֵן עַל כַּף

הַכֹּהֵן הַשְּׂמֵאלִית:

וּמִן מִשְׁחָא יִרִיק כֹּהֲנָא עַל יְדָא

דְּכֹהֲנָא דְשְׂמֵאלָא:

כז וְהִזְיָה הַכֹּהֵן בְּאַצְבָּעוֹ

הִימָנִית מִן הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר עַל

כִּפּוֹ הַשְׁמָאֵלִית שְׁבַע פְּעָמִים

לִפְנֵי יְהוָה:

וְיָדֵי כַהֲנָא בְּאַצְבָּעָה דִּי־מִינָא מִן

מִשְׁחָא דִּי עַל יָדָהּ דְּשִׁמְאֵלָא שְׁבַע

זְמַנִּין קָדָם יְיָ:

כַּח וְנָתַן הַכֹּהֵן מִן הַשֶּׁמֶן אֲשֶׁר

עַל כִּפּוֹ עַל תְּנוּךְ אֲזֵן הַמִּטְהָר

הַיְמָנִית וְעַל בֹּהֶן יָדוֹ הַיְמָנִית

וְעַל בֹּהֶן רַגְלוֹ הַיְמָנִית עַל

מִקּוֹם דָּם הָאֵשׁ:

וַיֵּתֶן כֶּהֱנָא מִן מִשְׁחָא דִּי עַל יְדֵה עַל

רום אוֹדְנָא דְּמַדְכִּי דִּימִינָא וְעַל אֱלִיוֹן

יְדֵה דִּימִינָא וְעַל אֱלִיוֹן רַגְלָה דִּימִינָא

עַל אֲתַר דְּמָא דְּאֵשׁמָא:

עַל מִקּוֹם דָּם הָאֵשׁ. אַפִּי' נִתְקַנָּה הַדָּם,

לְמַד, שְׂאִין הַדָּם גּוֹרֵם, אֵלֹא הַמִּקּוֹם גּוֹרֵם:

בְּטוֹהַנְוֹתָר מִן הַשְּׁמֶן אֲשֶׁר עַל

כַּף הַכֹּהֵן יֵתֵן עַל רֹאשׁ

הַמַּטְהָר לְכַפֵּר עָלָיו לְבָנִי

יְהוָה:

וְדִישַׁתָּאֵר מִן מִשְׁחָא דִּי עַל יְדָא

דְּכַהֲנָא יִתֵּן עַל רִישָׁא דְּמַדְכִּי לְכַפֵּרָא

עָלוּהִי קָדָם יְיָ:

לְעַשְׂתָּה אֶת הָאֶחָד מִן הַתּוֹרִים

אוּ מִן בְּנֵי הַיּוֹנָה מֵאַשֵּׁר

תִּשְׁיֵג יְדוֹ:

וְיַעֲבֹד יְתָ חַד מִן שְׁפַנֵּינִיא אוּ מִן בְּנֵי

יוֹנָה מְדִי תִדְבֵּק יְדֵהּ:

לֹא אֵת אֲשֶׁר תֵּשִׁיג יָדוֹ אֵת

הָאֶחָד חֲטָאת וְאֵת הָאֶחָד עֲלָה

עַל הַמִּנְחָה וְכִפֹּר הַכֹּהֵן עַל

הַמִּטְהָר לִפְנֵי יְהוָה:

יֵת דִּי תִדְבֵּק יְדֵהּ יֵת חֵד חֲטָאתָּא וְיֵת

חֵד עֲלָתָּא עַל מִנְחָתָּא וְיִכַּפֵּר כֹּהֲנָא

עַל דְּמִדְכִי קָדָם יי:

לֵב זֹאת תוֹרַת אֲשֶׁר בּוֹ נִגַּע

צֶרַעַת אֲנֹשׁ לֹא תֵשִׁיג יָדוֹ

בַּטְהַרְתּוֹ: (פ)

דָּא אֲוִרִיתָא דִּי בֵּה מַכְתֵּשׁ סְגִירוֹ דִּי

לֹא תִדְבֵּק יְדָהּ בְּדַכוּתָהּ:

רביעי - לג

שישי

במחוברין

וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה וְאֶל
אַהֲרֹן לֵאמֹר:

וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה וְעִם אַהֲרֹן לֵמֹר:

לֹד כִּי תִבְאוּ אֶל אֶרֶץ כְּנַעַן

אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם לְאֶחְזָה

וְנָתַתִּי נַגַּע צָרְעָת בְּבֵית אֶרֶץ

אַחֲזֵתְכֶם:

אַרִי תַעֲלוֹן לְאַרְעָא דְכַנְעַן דִּי אַנָּא

יְהִיב לְכוֹן לְאַחֲסִנָּא וְאַתָּן מַכְתָּשׁ סְגִירוֹ

בְּבֵית אַרְעָא אַחֲסִנְתְּכוֹן:

וְנָתַתִּי נִגַע צָרַעַת. בַּשּׁוֹרָה הִיא לָהֶם

שֶׁהִנֵּגְעִים בָּאִים עֲלֵיהֶם, לְפִי שֶׁהִטְמִינוּ

אֲמֹרִיִּים מִטְמוֹנִיּוֹת שֶׁל זֶהָב בַּקִּירוֹת

בְּתֵיהֶם כֹּל אַרְבַּעִים שָׁנָה שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל

בַּמִּדְבָּר, וְעַיִי הִנֵּגַע נֹתֵץ הַבֵּית וּמוֹצֵאן:

לָהּ וּבָא אֲשֶׁר לוֹ הַבַּיִת וְהִגִּיד

לְכַהֵן לֵאמֹר כְּנָנֶע נִרְאָה לִי

בְּבֵית:

וַיְיָתִי דִי דִילָה בֵּיתָא וַיַּחֲוֵי לְכַהֲנָא

לְמִימָר כְּמַכְתָּשָׁא אֶתְחַזִּי לִי בְּבֵיתָא:

כְּנָנֶע נִרְאָה לִי בְּבֵית. אֲפִי' תַלְמִיד חֲכָם

שִׁיּוּדַע שֶׁהוּא נָנֶע וּדְאִי, לֹא יִפְסֹק דְּבַר

בְּרוּר לֹאמֹר נָנֶע נִרְאָה לִי, אֲלֹא כְּנָנֶע נִרְאָה

לִי:

לוֹ וַצָּוָה הַכֹּהֵן וּפְנֹו אֶת הַבֵּית

בְּטֶרֶם יִבָּא הַכֹּהֵן לִרְאוֹת אֶת

הַנֶּגֶע וְלֹא יִטְמָא כָּל אֲשֶׁר

בַּבַּיִת וְאַחֵר כֵּן יִבָּא הַכֹּהֵן

לִרְאוֹת אֶת הַבַּיִת:

וַיִּפְקֹד כַּהֲנָא וַיִּפְנוּן יְת בֵּיתָא עַד לָא

יַעוּל כַּהֲנָא לְמַחְזִי יְת מַכְתָּשָׁא וְלֹא

יִסְתַּאב כָּל דִּי בַּבַּיִתָא וּבִתְר כֵּן יַיעוּל

כַּהֲנָא לְמַחְזִי יְת בֵּיתָא:

בטרם יבא הכהן וגו'. שכל זמן שאין כהן

נזקק לו, אין שם תורת טומאה: ולא
 יטמא כל אשר בבית. שאם לא יפנהו
 ויבא הכהן ויראה הנגע נזקק להסגר, וכל
 מה שבתוכו יטמא. ועל מה חסה תורה,
 אם על כלי שטף יטבילם ויטהרו, ואם על
 אוכלין ומשקין יאכלם בימי טומאתו, הא
 לא חסה התורה אלא על כלי חרס שאין
 להם טהרה במקוה:

לו וְרָאָה אֶת הַנֶּגַע וְהֵנִיחַ הַנֶּגַע
 בְּקִירֹת הַבַּיִת שֶׁקַּעְרוֹרֹת

יִרְקַרְקוּת   אֹ   אֲדַמְדַּמֹּת

וּמֵרְאִיָּהוּ שָׁפֵל מִן הַקִּיר:

וַיַּחֲזִי יָת מַכַּת־שָׂא וְהָא מַכַּת־שָׂא בַּכַּת־לִי

בֵּיתָא פִּתְחֵינ יִרְקֹן אֹ סַמְקֹן וּמַחֲזִיָּהוּ

מַכִּיךְ מִן כַּתְּלָא:

שַׁקְעוּרֹרֶת. שׁוֹקְעוֹת בַּמֵּרְאִיָּהוּ:

לח וַיֵּצֵא הַכֹּהֵן מִן הַבַּיִת אֶל

פֶּתַח הַבַּיִת וְהִסְגִּיר אֶת הַבַּיִת

שֹׁבְעַת יָמִים:

וַיִּפּוֹק כֶּהֱנָא מִן בֵּיתָא לְתִרְע בֵּיתָא

וַיִּסְגֵּר ית בֵּיתָא שְׁבַעַא יוֹמִין:

לֹט וְשָׁב הַכֹּהֵן בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי

וְרָאָה וְהִנֵּה פֶּשַׁח הַנֶּגַע

בְּקִירֹת הַבַּיִת:

וַיִּתּוּב כֶּהֱנָא בַּיּוֹמָא שְׁבִיעָאָה וַיַּחֲזִי

וְהָא אוֹסֶף מִכֶּתֶשׂא בִּכְתָּלֵי בֵּיתָא:

מ וְצָוָה הַכֹּהֵן וְחִלְצוּ אֶת

הָאֲבָנִים אֲשֶׁר בָּהֶן הַנֶּגַע

וְהַשְׁלִיכוּ אֶתְהֶן אֶל מַחוּץ

לְעִיר אֶל מָקוֹם טָמֵא:

וַיִּפְקֹד בְּהֵנָּה וַיִּשְׁלֹפוּן יָת אַבְנֵיָהּ דִּי

בְּהוֹן מִכְתָּשָׁא וַיִּרְמוּן יְתְהוֹן לְמִבְרָא

לְקִרְתָּא לְאַתֵּר מִסָּאב:

וּחִלְצוּ אֶת הָאֲבָנִים. כְּתִרְגוּמוֹ וַיִּשְׁלֹפוּן,

יִטְלוּ מֵשֶׁם, כִּמוֹ וּחִלְצָה נִעְלוּ, לְשׁוֹן

הַסֵּדָה: אֶל מָקוֹם טָמֵא. מָקוֹם שְׂאִין

טְהוֹרוֹת מִשְׁתַּמְשׁוֹת שֶׁם, לְמִדָּךְ הַכְּתוּב

שֶׁהָאֲבָנִים הָלְלוּ מִטְמְאוֹת מָקוֹמָן בְּעוֹדָן

בו:

מא וְאֵת הַבַּיִת יִקְצַע מִבַּיִת

סְבִיב וְשָׁפְכוּ אֶת הָעֵפֶר אֲשֶׁר

הִקְצִצוּ אֶל מַחוּץ לְעִיר אֶל

מָקוֹם טָמֵא:

וַיֵּת בֵּיתָא יִקְלְפוּן מִגִּיּו סְחֹר סְחֹר

וַיִּרְמוּן יֵת עֵפְרָא דִּי קָלִיפּוּ לְמִבְרָא

לְקִרְתָּא לְאַתֵּר מְסֵאב:

יקצע. ובלשון משנה יש הרבה: מבית.

מבפנים: סביב. סביבות הנגע, בת"כ

נדרש בן, שיקלוף הטיח שסביב אבני

הנגע: הקצו. לשון קצה, אשר קצו

בקצוע הנגע סביב:

מב ולקחו אבנים אחרות

והביאו אל תחת האבנים

ועפר אחר יקח וטח את

הפית:

ויסבון אבניא אחרנין ויתון באתר

אֲבִיָּא וְעַפְרֵא אַחֲרָן יִסֵּב וְיִשׁוּעַ יֵת

בֵּיתָא:

מִן וְאֵם יֵשׁוּב הִנֵּגַע וּפִרְח

בְּבֵית אַחֲרֵא חֲלִין אֶת הָאֲבִיָּא

וְאַחֲרֵי הִקְצוֹת אֶת הַבֵּית

וְאַחֲרֵי הַטּוֹחַ:

וְאֵם יֵתוּב מִכְתָּשָׂא וְיִסְגִּי בְּבֵיתָא בְּתֵר

דְּשְׁלִיפּוּ יֵת אֲבִיָּא וּבְתֵר דְּקִלְיפּוּ יֵת

בֵּיתָא וּבְתֵר דְּאֶתְשַׁע:

הקצות. לשון העשות, וכן הטוח. אבל
 חלץ את האבנים, מוסב הלשון אל האדם
 שחלצן, והוא משקל לשון כבד, כמו כפר,
 דבר: ואם ישוב הנגע וגו'. יכול חזר בו
 ביום יהא טמא, תלמוד לומר ושב הכהן,
 ואם ישוב, מה שיבה האמורה להלן, בסוף
 שבוע, אף שיבה האמורה כאן בסוף
 שבוע:

מד־וְבֵא הַכֹּהֵן וְרָאָה וְהֵנָּה פְּשָׁה
 הֵנָּה בַּבַּיִת צִרְעַת מִמֶּאֱרַת

הוא בבית טמא הוא:

וייעול כהנא ויחזי והא אוסף מכתשא

בביתא סגירות מחסרא היא בביתא

מסאב הוא:

ובא הכהן וראה והנה פשה. יכול לא

יהא החוזר טמא אלא אם כן פשה, נאמר

צרעת ממארת בבתים, ונאמר צרעת

ממארת בבגדים, מה להלן טמא את

החוזר אף על פי שאינו פושה, אף כאן

טמא את החוזר אף על פי שאינו פושה,

אם כן מה תלמוד לומר והנה פשה, אין
כאן מקומו של מקרא זה, אלא ונתן את
הבית, היה לו לכתוב אחר ואם ישוב הנגע,
וראה והנה פשה, הא לא בא ללמד אלא
על נגע העומד בעיניו בשבוע ראשון ובא
בסוף שבוע שני ומצאו שפשה, שלא
פירש בו הכתוב למעלה כלום בעומד
בעיניו בשבוע ראשון, ולמדך כאן בפשיון
זה שאינו מדבר אלא בעומד בראשון
ופשה בשני, ומה יעשה לו, יכול יתצנו
כמו שסמך לו ונתן את הבית, תלמוד

לומר ושב הכהן, ובא הכהן, נלמד ביאה
משיבה, מה שיבה חולץ וקוצה וטח ונותן
לו שבוע, אף ביאה חולץ וקוצה וטח ונותן
לו שבוע, ואם חזר נותץ, לא חזר טהור.
ומנין שאם עמד בזה ובזה חולץ וקוצה
וטח ונותן לו שבוע, תלמוד לומר, ואם בא
יבא, במה הכתוב מדבר, אם בפושה
בראשון, הרי כבר אמור, אם בפושה
בשני, הרי כבר אמור, הא אינו אמור ואם
בא יבא, אלא את שבא בסוף שבוע ראשון
ובא בסוף שבוע שני וראה והנה לא פשה,

זה העומד מה יעשה לו, יכול יפטר וילך,
כמו שכתוב כאן וטהר את הבית, תלמוד
לומר כי נרפא הנגע, לא טהרתי אלא את
הרפוי, מה יעשה לו, ביאה אמורה
למעלה וביאה אמורה למטה, מה
בעליונה חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע,
דגמר לה זהו שיבה זהו ביאה, אף
בתחתונה כך וכו', כדאיתא בתורת כהנים.
גמרו של דבר, אין נתיצה אלא בנגע
החוזר אחר חליצה וקצוי וטיחה, ואין
החוזר צריך פשיון. וסדר המקראות כך

הוא, ואם ישוב, ונתן, והבא אל הבית,
 והאוכל בבית, ובא הכהן וראה והנה פשה,
 ודבר הכתוב בעומד בראשון שנותן לו
 שבוע שני להסגרו, ובסוף שבוע שני
 להסגרו בא וראהו שפשה, ומה יעשה לו,
 חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע, חזר
 נותן, לא חזר טעון צפרים, שאין בנגעים
 יותר מג' שבועות:

מה ונתן את הבית את אבניו
 ואת עצי ואת כל עפר

הַבַּיִת וְהוֹצִיאָ אֶל מַחוּץ לְעִיר

אֶל מְקוֹם טָמֵא:

וַיִּתְּרַע יָת בֵּיתָא יָת אַבְנוֹהִי וַיִּת אַעֲוָהִי

וַיִּת כָּל עֵפֶר בֵּיתָא וַיִּפֹּק לְמַבְרָא

לְקִרְתָּא לְאַתֵּר מִסָּאב:

מוּ וְהִבָּא אֶל הַבַּיִת כָּל יְמֵי

הַסִּגִּיר אֹתוֹ יִטְמָא עַד הָעֶרֶב:

וְדִיִּיעוּל לְבֵיתָא כָּל יוֹמִין דִּי־סִגֵּר יִתָּה

יְהִי מִסָּאב עַד רַמְשָׁא:

כל ימי הסגיר אותו. ולא ימים שקלף את
נגעו, יכול שאני מוציא המוחלט שקלף
את נגעו, תלמוד לומר כל ימי: יטמא עד
הערב. מלמד שאין מטמא בגדים, יכול
אפי' שזה בכדי אכילת פרס, תלמוד לומר
והאוכל בבית יכבס את בגדיו, אין לי אלא
אוכל, שוכב מנין, תלמוד לומר והשוכב,
אין לי אלא אוכל ושוכב, לא אוכל ולא
שוכב מנין, תלמוד לומר יכבס, יכבס
ריבה, אם כן למה נאמר אוכל ושוכב,
ליתן שיעור לשוכב כדי אכילת פרס:

מִזֶּה וְהֵשָׁכַב בַּבַּיִת יְכַבֵּם אֶת

בְּגָדָיו וְהָאֵכֹל בַּבַּיִת יְכַבֵּם

אֶת בְּגָדָיו:

וְדִישָׁכּוּב בַּבַּיִת יִצְבֹּעַ יָת לְבוּשׁוֹהִי

וְדִיִּיכּוֹל בַּבַּיִת יִצְבֹּעַ יָת לְבוּשׁוֹהִי:

מִחַ וְאֵם בֹּא יֵבֹא הַכֹּהֵן וְרֹאֵה

וְהֵנָּה לֹא פָשָׁה הֶנְגַּע בַּבַּיִת

אַחֲרֵי הַטֹּחַ אֶת הַבַּיִת וְטָהַר

הַכֹּהֵן אֶת הַבַּיִת כִּי נִרְפָּא

הַנֶּגֶעַ:

וְאִם מֵעַל יִיעוֹל כֹּהֵנָא וַיַּחֲזִי וְהָא לֹא

אוֹסֵף מִכֶּתֶשׂא בְּבֵיתָא בְּתַר דְּאַתְשֵׁעַ

יְת בֵּיתָא וַיִּדְכֵּי כֹהֵנָא יְת בֵּיתָא אֲרִי

אַתְסִי מִכֶּתֶשׂא:

וְאִם בֹּא יבֹא. לְסוּף שְׁבוּעַ שְׁנִי: וְרֵאָה

וְהֵנָּה לֹא פִשְׁעָה. מִקְרָא זֶה בֹּא לְלַמֵּד

בְּעוֹמֵד בְּעֵינָיו בְּרֵאשׁוֹן וּבְשְׁנֵי מָה יַעֲשֶׂה

לוֹ, יִכּוֹל יִטְהַרְנוּ כַּמְשַׁמְעוֹ שֶׁל מִקְרָא,

וְטַהַר הַכֹּהֵן אֶת הַבַּיִת, תִּלְמּוֹד לֹמֵד כִּי

נרפא הנגע, לא טהרתי אלא את הרפוי,
 ואין רפוי אלא הבית שהוקצה והוטח ולא
 חזר הנגע, אבל זה טעון חליצה וקצוי
 וטיחה ושבוע שלישי, וכן המקרא נדרש
 ואם בא יבא בשני, וראה והנה לא פשה
 יטיחנו, ואין טיחה בלא חלוץ וקצוי,
 ואחרי הטוח את הבית, וטהר הכהן את
 הבית, אם לא חזר לסוף השבוע, כי נרפא
 הנגע, ואם חזר כבר פירש על החוזר
 שטעון נתיצה:

מַטְוִלָה לְקַח לְחֵטָא אֶת הַבַּיִת שְׁתִּי

צַפְרִים וְעֵץ אֶרֶז וְשָׁנִי תוֹלַעַת

וְאַזְבִּ:

וַיִּסַּב לְדַכְּאָה יָת בֵּיתָא תַּרְתִּין צַפְרִין

וְאַעָא דְאַרְזָא וְצַבֵּעַ זְהוּרִי וְאַזְבָּא:

נ וְשַׁחַט אֶת הַצֶּפֶר הַאֲחַת אֶל

כָּלִי חֶרֶשׁ עַל מַיִם חַיִּים:

וַיְכּוּס יָת צַפְרָא חֲדָא לְמַאן דְּחִסֵּף עַל

מִי מִבּוּעַ:

נא וְלָקַח אֶת עֵץ הָאֶרֶז וְאֶת

הַאֲזַב וְאֵת שְׁנֵי הַתּוֹלְעֹת וְאֵת

הַצִּפּוֹר הַחַיָּה וְטַבַּל אֶתָּם בְּדָם

הַצִּפּוֹר הַשְּׁחוּטָה וּבַמַּיִם הַחַיִּים

וְהִזָּה אֶל הַבַּיִת שֶׁבַע פְּעָמִים:

וַיִּסַּב יָת אֶעֱא דֶאֱרֻזָּא וַיֵּת אֲזוּבָא וַיֵּת

צִבְעָה זְהוּרִי וַיֵּת צִפּוֹרָא חֵיתָא וַיִּטְבּוֹל

יְתֵהוֹן בְּדָמָא דְצִפּוֹרָא דְנִכְיֶסָא וּבַמַּיִ

מַבּוּעַ וַיֵּדִי לְבֵיתָא שֶׁבַע זְמָנִין:

נב וְחִטָּא אֶת הַבַּיִת בְּדָם

הַצֶּפֶר וּבַמַּיִם הַחַיִּים וּבַצֶּפֶר

הַחַיָּה וּבַעֵץ הָאָרֶז וּבְאֵזֶב

וּבְשָׁנֵי הַתּוֹלְעָת:

וַיִּדְכֵּי יָת בֵּיתָא בְּדַמָּא דְּצִפּוּרָא וּבְמִי

מִבּוּעַ וּבַצֶּפֶרָא חֵיתָא וּבְאֵעָא דְאַרְזָא

וּבְאֵזֶבָא וּבְצִבְעַ זְהוּרִי:

נַג וְשִׁלַּח אֶת הַצֶּפֶר הַחַיָּה אֶל

מַחוּזָא לְעִיר אֶל פְּנֵי הַשְּׂדֵה

וּכְפָר עַל הַבַּיִת וְטָהַר:

וִישַׁלַח יֵת צִפּוֹרָא חֵיתָא לְמַבְרָא

לְקַרְתָּא לְאַפִּי חֶקְלָא וַיִּכְפֹּר עַל בֵּיתָא

וַיִּדְכֵּי:

חמישי נד זאת

הַתּוֹרָה לְכֹל נִגְעַ הַצָּרַעַת

וְלִנְתָּק:

דָּא אֲוֵרִיתָא לְכֹל מִכְתָּשׁ סְגִירוֹתָא

וְלִנְתָּקָא:

נָה וְלִצְרָעַת הַבֶּגֶד וְלִבִּיתָּ:

וְלִסְגִּירוֹת לְבוּשָׁא וְלִבִּיתָּ:

נֹו וְלִשְׂאֵת וְלִסְפַּחַת וְלִבְהֶרֶת:

וְלַעֲמֻקָּא וְלַעֲדִיָּא וְלִבְהֶרָא:

נֹו לְהוֹרֹת בְּיוֹם הַטָּמֵא וּבְיוֹם

הַטָּהוֹר זֹאת תוֹרַת הַצָּרְעָת: (פ)

לְאַלְפָּא בְּיוֹמָא מְסֻאָבָא וּבְיוֹמָא דְכִיָּא

דָּא אוֹרִיתָא דְסְגִירוֹתָא:

לְהוֹרֹת בְּיוֹם וּגו'. אִיזָה יוֹם מְטָהֲרוּ,

ואיזה יום מטמאו:

ויקרא פרק טו

א וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה וְאֶל

אַהֲרֹן לֵאמֹר:

וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה וְעִם אַהֲרֹן לֵמִימָר:

ב דְּבַרְוּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

וְאֶמַּרְתֶּם אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ כִּי

יְהִי זֶבֶב מִבְּשָׂרוֹ זֹכֹר טָמֵא

הוא:

מִלִּילֹו עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִמְרוֹן לְהוֹן

גִּבֹּר גִּבֹּר אֲרִי יְהִי דָאִיב מִבְּשָׂרָה דוֹבָה

מִסָּאב הוּא:

כִּי יִהְיֶה זֶב. יְכוּל זֶב מִכָּל מְקוֹם יֵהֵא טִמָּא,

תִּלְמוּד לֹאמַר מִבְּשָׂרוֹ, וְלֹא כָל בְּשָׂרוֹ. אַחֲרֵי

שֶׁחָלַק הַכְּתוּב בֵּין בֶּשֶׂר לְבֶשֶׂר זִכִּיתִי לְדִין

טִמָּא בְּזֶב וְטִמָּא בְּזִבָּה, מִה זֶבֶה מִמְּקוֹם

שֶׁהֵיא מִטִּמָּאָה טוֹמָאָה קִלָּה, נִדָּה מִטִּמָּאָה

טוֹמָאָה חֲמוּרָה, זִיבָה, אֶף הַזֶּב מִמְּקוֹם

שֶׁמִּטִּמָּא טוֹמָאָה קִלָּה, קָרִי, מִטִּמָּא

טוֹמָאָה חֲמוּרָה זִיבָה: זֹכֵרוּ טִמָּא. לִמַּד עַל

הטבה שהיא מטמאה. זוב דומה למי בצק
של שעורין ודחוי, ודומה ללובן ביצה
המוזרת, שכבת זרע קשור כלובן ביצה
שאינה מוזרת:

ג וְזֹאת תִּהְיֶה טִמְאַתּוֹ בְּזוֹבוֹ
ךְ בְּשָׂרוֹ אֶת זוֹבוֹ אוֹ
הַחֲתִים בְּשָׂרוֹ מִזּוֹבוֹ טִמְאַתּוֹ
הוא:

וְדֹא תִּהְיֶה סוּבָתָה בְּדוּבָהּ ׀ בְּשִׁרָהּ יֵת
דוּבָהּ אוֹ חֲתִים בְּשִׁרָהּ מְדוּבָהּ סוּבָתָה

היא:

**רר. לשון ריר שזב את בשרו: את זובו.
כמו ריר שיוצא צלול: או החתים. שיוצא
עב וסותם את פי האמה, ונסתם בשרו
מטפת זובו, זהו פשוטו. ומדרשו מנה
הכתוב הראשון ראיות שתיים וקראו טמא,
שנאמר זב מבשרו זובו טמא הוא, ומנה
הכתוב השני ראיות שלש וקראו טמא,
שנאמר טומאתו בזובו רר בשרו את זובו
או החתים בשרו מזובו טומאתו היא, הא
כיצד, שתיים לטומאה, והשלישית**

מזקינתו לקרבן:

ד כָּל הַמְּשַׁכָּב אֲשֶׁר יִשְׁכַּב

עָלָיו הִזָּב יִטָּמֵא וְכָל הַכֹּלִי

אֲשֶׁר יֵשֵׁב עָלָיו יִטָּמֵא:

כָּל מְשַׁכָּבֵא דִּי יִשְׁכּוּב עֲלוֹהֵי דּוּבְנָא

יְהִי מִסָּאב וְכָל מִנָּא דִּיִּיתַב עֲלוֹהֵי יְהִי

מִסָּאב:

כל המשכב. הראוי למשכב, יכול אפילו

מיוחד למלאכה אחרת, תלמוד לומר

אשר ישכב, אשר שכב לא נאמר, אלא
 אשר ישכב, המיוחד תמיד לכך, יצא זה
 שאומרים לו עמוד ונעשה מלאכתנו:
 אשר ישב. ישב לא נאמר, אלא אשר ישב
 עליו, הזב במיוחד תמיד לכך:

ה וְאִישׁ אֲשֶׁר יִגַּע בְּמִשְׁכְּבוֹ
 יִכָּבֶם בְּגִדָיו וְרַחֵץ בַּמַּיִם
 וְטָמֵא עַד הָעֶרְב׃

וְגִבּוֹר דִּי יִקְרַב בְּמִשְׁכְּבָהּ יִצְבֵּעַ
 לְבוּשׁוֹהִי וְיִסְחִי בְּמִיָּא וִיְהִי מִסָּאב עַד

רמִשָּׂא:

וַאִישׁ אֲשֶׁר יָגַע בַּמִּשְׁכָּבוֹ. לִימַד עַל

הַמִּשְׁכָּב שֶׁחֲמֹר מִן הַמַּגַּע, שִׁזָּה נַעֲשֶׂה אִב

הַטּוֹמָאָה לְטִמְאָה אָדָם לְטִמְאָה בְּגָדִים,

וְהַמַּגַּע שֶׁאֵינוֹ מִשְׁכָּב, אֵינוֹ אֲלֹא וְלֹד

הַטּוֹמָאָה, וַאִינוֹ מִטְּמֵא, אֲלֹא אוֹכְלִין

וּמִשְׁקִין:

וְהַיֵּשֶׁב עַל הַכֹּלִי אֲשֶׁר יֵשֶׁב

עָלָיו הֵזֵב יִכָּבֶם בְּגָדָיו וְרַחֵם

בַּמִּים וְטִמְאָה עַד הָעֶרְב:

וְדִיִּיתָב עַל מָנָא דִּיִּיתָב עֲלוֹהִי דּוּבְנָא

יִצְבֵּעַ לְבוּשׁוֹהִי וְיִסְחִי בְּמִיָּא וְיִהִי

מִסָּאב עַד רַמְשָׂא:

וְהִישֵׁב עַל הַכְּלִי. אֲפִילוּ לֹא נִגַּע, אֲפִילוּ

עֲשֵׂרָה כְּלִים זֶה עַל זֶה, כּוֹלֵן מִטְמֵאִין

מִשּׁוּם מוֹשֵׁב, וְכֵן בַּמִּשְׁכָּב:

וְהִנֵּגֶּה בְּבִשְׂרֵי הַזֶּבֶב יִכַּבּוּם

בְּגִדֵּיו וְרַחֲמֵן בְּפִמֵּיהֶם וְטָמֵא עַד

הָעֶרְב:

וְדִיקָרָב בְּבֶסֶר דּוּבְנָא יִצְבֵּעַ לְבוּשׁוֹהִי

וְיִסְחִי בְּמִיָּא וִיְהִי מִסְאָב עַד רַמְשָׂא:

ח וְכִי יֶרֶק הֶזֶב בַּטָּהוֹר וְכַבֵּם

בְּגָדָיו וְרַחֵן בְּמִיָּם וְטָמֵא עַד

הָעֶרְב:

וְאֵרִי יֶרוֹק דּוּבְנָא בְּדִכְיָא וְיִצְבֵּעַ

לְבוּשׁוֹהִי וְיִסְחִי בְּמִיָּא וִיְהִי מִסְאָב עַד

רַמְשָׂא:

וְכִי יֶרֶק הֶזֶב בַּטָּהוֹר. וְנִגַּע בּוֹ אִזְּ נִשְׂאוּ

שֶׁהָרוֹק מִטְמֵא בַּמָּשָׂא:

ט וְכָל הַמֵּרְכָב אֲשֶׁר יִרְכָּב

עָלָיו הֵזֵב יִטְמָא:

וְכָל מֵרְכָבָא דִּי יִרְכֹּב עָלוּהִי דּוֹבְנָא

יְהִי מִסָּאב:

וְכָל הַמֵּרְכָב. אֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא יֵשֵׁב עָלָיו,

כְּגוֹן הַתְּפוֹס שֶׁל סָרְגָא שְׁקוּרִין אֲרֻצּוֹ"ן,

טְמֵא מִשּׁוּם מֵרְכָב, וְהָאוֹכֵף שְׁקוּרִין

אֲלִיוֹ"שׁ, טְמֵא טוֹמֵאת מוֹשֵׁב:

י וְכָל הַנִּגַּע בְּכָל אֲשֶׁר יִהְיֶה

תַּחֲתֵיוֹ יִטְמָא עַד הָעָרֶב

וְהַנּוֹשָׂא אוֹתָם יִכָּבֵם בְּגִדָיו

וְרַחֵץ בַּמַּיִם וְיִטְמָא עַד הָעָרֶב:

וְכָל דִּיקְרָב בְּכָל דֵּי יְהִי תַחֲתוֹהִי יְהִי

מִסָּאב עַד רַמְשָׂא וְדִיטוֹל יִתְהוֹן יִצְבֵּעַ

לְבוּשׁוֹהִי וַיִּסְחִי בְמִיָּא וַיְהִי מִסָּאב עַד

רַמְשָׂא:

וְכָל הַנוֹגַע בְּכָל אֲשֶׁר יִהְיֶה תַחֲתֵיוֹ. שֶׁל

זב, בא ולימד על המרכב שיהא הנוגע בו

טמא ואין טעון כבוס בגדים, והוא חומר
 במשכב מבמרכב: והנושא אותם. כל
 האמור בענין הזב, זובו ורוקו ושכבת זרעו
 ומימי רגליו והמשכב והמרכב, משאן
 מטמא אדם לטמא בגדים:

יֹאכֵל וְכָל אֲשֶׁר יִגַּע בּוֹ הַזֵּב וַיִּדְרֵיו
 לֹא שֹׁטֵף בַּמַּיִם וְכֶבֶד בַּגָּדֵיו
 וְרֵחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד הָעֶרְבִי:
 וְכָל דֵּי יִקְרַב בָּהּ דּוֹבֵנָא וַיְדוּהִי לֹא
 שֹׁטֵף בַּמַּיִם וַיִּצְבֵּעַ לְבוּשׁוֹהִי וַיִּסְחִי

בְּמִיָּא וִיְהִי מִסָּאב עַד רְמָשָׁא:

**וידיו לא שטף במים. בעוד שלא טבל
מטומאתו, ואפילו פסק מזובו וספר
שבעה ומחוסר טבילה, מטמא בכל
טומאותיו. וזה שהוציא הכתוב טבילת
גופו של זב בלשון שטיפת ידיים, ללמדך
שאיך בית הסתרים טעון ביאת מים, אלא
אבר הגלוי, כמו הידים:**

**יב וכלי חרש אשר יגע בו
הזב יושבר וכל כלי עץ ישטף**

בַּמִּיָּם:

וּמֵאֵן דַּחֲסָף דִּי יִקְרַב בֵּיהּ דּוּבְנָא יִתְּבַר

וְכָל מֵאֵן דְּאֶע יִשְׁתַּטֵּף בַּמִּיָּא:

וְכָלִי חֲרֵשׁ אֲשֶׁר יִגַּע בּוֹ הִזְבּ. יְכוּלֵּי אֲפִילוּ

נִגַּע בּוֹ מֵאֲחֹרֵי וְכו', כְּדֵאִיתָא בַּת"כ, עַד

אִיזְהוּ מִגַּעוּ שֶׁהוּא כְּכוּלּוֹ, הוּי אֹמֵר זֶה

הִיסְטוֹ:

יג וְכִי יִטְהַר הִזְבּ מִזִּזְבוֹ וְסַפֵּר

לֹו שְׁבַעַת יָמִים לְטַהֲרָתוֹ

וְכַבֶּם בְּגִדֵי וְרַחֵן בְּשָׂרוֹ

בְּמַיִם חַיִּים וְטָהַר:

וְאַרִי יִדְכִי דוֹבֵנָא מְדוּבָה וַיִּמְנֵי לָהּ

שִׁבְעַת יוֹמִין לְדַכּוּתָהּ וַיַּצַּבֶּע לְבוּשׁוֹהִי

וַיִּסְחִי בְשָׂרָהּ בְּמֵי מַבּוּעַ וַיִּדְכִי:

זְכִי יִטְהַר. כְּשִׁיפְסוּק: שִׁבְעַת יָמִים

לְטַהַרְתּוֹ. שִׁבְעַת יָמִים טַהוּרִים מִטּוֹמְאָת

זִיבָה שֶׁלֹּא יֵרָאֶה זֹב, וְכוּלָן רְצוּפִין:

יְד וּבִיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִקַּח לוֹ שְׂתִי

תָּרִים אֹו שְׁנֵי בְנֵי יוֹנָה וּבֹא

לְפָנַי יְהוָה אֵל פֶּתַח אֹהֶל

מוֹעֵד וְנִתְּנָם אֵל הַכֹּהֵן׃

וּבְיוֹמָא תְּמִינָאָה יִסֵּב לָהּ תִּרְתִּין

שְׁפָנִין אֹו תִּרִין בְּנֵי יוֹנָה וַיֵּיתִי לְקֹדֶם

יְיָ לְתֹרַע מִשְׁכַּן זְמַנָּא וַיִּתְּנֵנוּן לְכַהֲנָא׃

טו וַעֲשֶׂה אֹתָם הַכֹּהֵן אֶחָד

חֲטָאת וְהָאֶחָד עֹלָה וְכֹפֶר

עָלָיו הַכֹּהֵן לְפָנַי יְהוָה מִזֹּבֹב׃

(ס)

וְיַעֲבֹד יִתְהוֹן כַּהֲנָא חֶד חֲטָאֲתָא וְחֶד

עֲלֵתָא וַיִּכַּפֵּר עֲלוֹהֵי כַהֲנָא קִדְם יִי

מְדוּבָה:

– טשי טשי

טז

טביעי

במחוברין וְאִישׁ

כִּי תֵצֵא מִמֶּנּוּ שְׁכַבְתָּ זָרַע

וְרַחֵץ בַּמַּיִם אֶת כָּל בְּשָׂרוֹ

וְטָמֵא עַד הָעֶרְבִי:

וְגִבֹּר אֲרִי תְפוּק מִנֶּה שְׁכַבְתָּ זָרַעַא

וַיִּסְחִי בְמֵיא יָת כָּל בְּשָׂרָהּ וַיְהִי מִסָּאב

עַד רְמֵשָׂא:

יִזְכָּר וְכָל בְּגָד וְכָל עוֹר אֲשֶׁר

יִהְיֶה עָלָיו שְׂכַבְתָּ זֶרַע וְכַבֵּם

בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד הָעֶרְבִי:

וְכָל לְבוּשׁ וְכָל מִשְׁךְ דִּי יִהְיֶה עָלֹהֵי

שְׂכַבְתָּ זֶרַעַא וַיִּצְטַבַּע בַּמַּיִא וַיִּהְיֶה

מִסָּאב עַד רַמְשָׂא:

יֵחַ וְאִשָּׁה אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אִישׁ

אֹתָהּ שְׂכַבְתָּ זֶרַע וְרָחֲצוּ

בַּמַּיִם וְטָמְאוּ עַד הָעֶרְבִי:

וְאַתָּתָא דִּי יִשְׁכּוּב גְּבֵר יִתָּהּ שְׁכַבְתָּ

זֶרְעָא וַיִּסְחֹן בְּמִיָּא וַיִּסְאַבּוֹן עַד

רַמְשָׁא:

וּרְחֲצוּ בַמֵּיִם. גְּזִירַת מֶלֶךְ הִיא שֶׁתִּטְמָא

הָאִשָּׁה בְּבִיָּאָהּ, וְאִין הִטְעַם מִשּׁוּם נוֹגַע

בְּשִׁכְבָּת זֶרַע, שֶׁהָרִי מַגַּע בֵּית הַסְתָּרִים

הִיא:

יֵט וְאַנְשָׁה כִּי תִהְיֶה זָבָה דָּם

יִהְיֶה זָבָה בְּבִשְׂרָהּ שְׁבַעַת

יָמִים תִּהְיֶה בְּנִדְתָּהּ וְכָל הַנִּגַּע

בֶּה יִטְמָא עַד הָעֶרְבִּי:

וְאֶתְתָּא אֲרִי תֵּהִי דִּיבֵּא דָם יְיָ דוּבָהּ

בְּבִשְׂרָהּ שְׂבַעָא יוֹמִין תֵּהִי בְּרַחוּקָה וְכָל

דִּיקְרָב בֶּה יְיָ מִסָּאב עַד רַמְשָׂא:

כִּי תִהְיֶה זְבָה. יְכוּל מֵאֶחָד מְכַל אִיבְרִיָּה,

תִּלְמֻוד לֹאמַר זֶהֱיָא גִלְתָּה אַתְּ מִקּוּר דְּמִיָּה,

אִין דָּם מִטְמָא אֵלֹא הֵבֵא מִן הַמִּקּוּר: דָּם

יְהִיָּה זֹבָה בְּבִשְׂרָה. אִין זֹבָה קְרוּי זֹב

לִטְמָא אֵלֹא אִם כֵּן הוּא אָדוּם: בְּנִדְתָּה.

כְּמוֹ זִמְתַּבֵּל יְנַדְהוּ, שֶׁהִיא מְנוּדָה מִמַּגַּע כָּל

אדם: תהיה בנדתה. אפילו לא ראתה

אלא ראייה ראשונה:

ב וְכָל אֲשֶׁר תִּשְׁכַּב עָלָיו

בְּנִדְתָּהּ יִטְמָא וְכָל אֲשֶׁר תִּשְׁכַּב

עָלָיו יִטְמָא:

וְכָל דִּי תִשְׁכּוּב עָלוֹהִי בְּרַחוּקָה יְהִי

מִסָּאב וְכָל דִּי תִיתֵב עָלוֹהִי יְהִי מִסָּאב:

כא וְכָל הַנִּגַּע בְּמִשְׁכָּבָהּ יִכָּבֵם

בְּגָדָיו וְרַחֲמֵי בִמְיָם וְטָמֵא עַד

הַעֲרֹב:

וְכָל דִּיקְרָב בְּמִשְׁכְּבָהּ יִצְבַּע לְבוּשׁוֹהִי

וַיִּסְחִי בְּמִיָּא וַיְהִי מִסָּאב עַד רַמְשָׂא:

כב וְכָל הַנִּגְעַ בְּכָל כְּלִי אֲשֶׁר

תֵּשֵׁב עָלָיו יִכַּבּוּם בְּגָדָיו וְרַחֲמֵן

בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד הַעֲרֹב:

וְכָל דִּיקְרָב בְּכָל מָנָא דִּי תֵיִתֵּב עַלּוֹהִי

יִצְבַּע לְבוּשׁוֹהִי וַיִּסְחִי בְּמִיָּא וַיְהִי

מִסָּאב עַד רַמְשָׂא:

כג וְאִם עַל הַמְּשַׁכָּב הוּא אִוֹ

עַל הַכִּלְי אֲשֶׁר הוּא יִשְׁבֶּת

עָלָיו בְּנִגְעוֹ בּוֹ יִטְמָא עַד

הָעֶרְבִי:

וְאִם עַל מְשַׁכָּב הוּא אִוֹ עַל מִנָּא דִּי

הִיא יִתְבָּא עָלֶיהָ בְּמִקְרָבָהּ בֵּהּ יְהִי

מִסָּאב עַד רַמְשָׂא:

ואם על המשכב הוא. השוכב, או היושב

על משכבה, או על מושבה, אפי' לא נגע

בה, אף הוא בדת טומאה האמורה במקרא
 העליון שטעון כבוס בגדים: על הכלי.
 לרבות את המרכב: בנגעו בו יטמא. אינו
 מדבר אלא על המרכב שנתרבה מעל
 הכלי: בנגעו בו יטמא. ואינו טעון כבוס
 בגדים, שהמרכב אין מגעו מטמא אדם
 לטמא בגדים:

כד וְאֵם שָׁכַב יִשְׁכַּב אִישׁ אֹתָהּ
 וְהָיָה נִדָּתָהּ עָלָיו וְטִמָּא
 שְׁבַעַת יָמִים וְכָל הַמִּשְׁכָּב

אַ־אֶשֶׁר יִשְׁכַּב עָלָיו יִטְמָא: (ס)

וְאִם מִשְׁכַּב יִשְׁכּוּב גִּבֹּר יִתָּה וְתִהְיֶה

רְחוּקָה עֲלוֹהֵי וִיֵּהי מִסָּאֵב שְׁבַעַת יוֹמִין

וְכָל מִשְׁכַּב דִּי יִשְׁכּוּב עֲלוֹהֵי יֵהִי

מִסָּאֵב:

וְתִהְיֶה נִדְתָּה עָלָיו. יְכוּל יַעֲלָה לְרַגְלָהּ,

שֶׁאִם בָּא עָלֶיהָ בַּחֲמִישִׁי לְנִדְתָּה לֹא יִטְמָא

אֲלֹא ג' יָמִים כְּמוֹתָהּ, תִּלְמּוּד לֹאִמֵּר וְטִמָּא

שְׁבַעַת יָמִים, וְזֶה תִּלְמּוּד לֹאִמֵּר וְתִהְיֶה

נִדְתָּה עָלָיו, מַה הִיא מִטְמָאָה אָדָם וְכָלִי

חרם, אף הוא מטמא אדם וכלי חרם:

כֹּה וְאַעֲשֶׂה כִּי יִזְוֹב זֹוֹב דְּמָה

יָמִים רַבִּים בְּלֹא עֶת נִדְתָּהּ אוֹ

כִּי תִזְוֹב עַל נִדְתָּהּ כֹּל יָמֵי

זֹוֹב טִמְאַתָּהּ כִּי־יָמֵי נִדְתָּהּ

תִּהְיֶה טִמְאַתָּה הוּא:

וְאַתָּתָא אֲרִי יְדוּב דוּב דְּמָה יוֹמִין

סְגִי־אִין בְּלֹא עֵדֵן רְחוּקָה אוֹ אֲרִי תְדוּב

עַל רְחוּקָה כֹּל יוֹמֵי דוּב סוּבְתָהּ כִּי־יָמֵי

רחוקה תהי מסאבא היא:

ימים רבים. שלשה ימים: בלא עת
 נדתה. אחר שיצאו שבעת ימי נדתה: או
 כי תזוב. את ג' הימים הללו: על נדתה.
 מופלג מנדתה יום א' זו היא זבה,
 ומשפטה חרוץ בפרשה זו, ולא כדת
 הנדה, שזו טעונה ספירת ז' נקיים וקרבן,
 והנדה אינה טעונה ספירת ז' נקיים, אלא
 שבעת ימים תהיה בנדתה, בין רואה בין
 שאינה רואה, ודרשו בפרשה זו, י"א יום
 שבין סוף נדה לתחלת נדה, שכל שלשה

רְצוּפִין שְׁתָּרָאָה בְּאַחַד עֶשֶׂר יוֹם הַלָּלוּ

תֵּהֵא זְבָה:

כּוּ כָּל הַמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר תִּשְׁכַּב

עָלָיו כָּל יְמֵי זוּבָה כְּמִשְׁכָּב

נִדְתָּהּ יְהִיָּה לָהּ וְכָל הַכְּלִי

אֲשֶׁר תֵּשֵׁב עָלָיו טַמֵּא יְהִיָּה

כְּטַמֵּאת נִדְתָּהּ:

כָּל מִשְׁכָּבָא דִּי תִשְׁכּוּב עָלוּהִי כָּל יוֹמֵי

דְּזוּבָה כְּמִשְׁכָּב רְחוּקָה יְהִי לָהּ וְכָל מִנָּא

דִּי תִתֵּב עֲלוֹהֵי מִסָּאב יְהִי כְּסוּאֲבַת

רְחוּקָה:

כּוּ וְכָל הַנּוֹגֵעַ בָּם יִטְמָא וְכָבֶם

בְּגָדֵיו וְרַחֲמֵן בַּמַּיִם וְטִמָּא עַד

הָעֶרְב:

וְכָל דִּיקְרַב בְּהוֹן יְהִי מִסָּאב וַיִּצְבֵּעַ

לְבוּשׁוֹהֵי וַיִּסְחֵי בְּמִיָּא וַיְהִי מִסָּאב עַד

רְמִשָּׂא:

כֹּחַ וְאֵם טַהָרָה מִזֹּבָה וְסַפָּרָה

לָהּ שְׁבַעַת יָמִים וְאַחַר תִּטָּהֵר׃

וְאִם דְּכִי־אֵת מְדוּבָה וְתִמְנִי לָהּ שְׁבַעַת

יוֹמִין וּבִתֵּר כֵּן תִּדְכִּי׃

כֵּט שְׁבִיעִי וּבִיּוֹם

הַשְּׁמִינִי תִקַּח לָהּ שְׁתֵּי תֹרִים

אֶזְשִׁי בְנֵי יוֹנָה וְהִבִּי־אָה

אֹתָם אֶל הַכֹּהֵן אֶל פֶּתַח אֹהֶל

מוֹעֵד:

וּבְיוֹמָא תְּמִינָאָה תִּסַּב לָהּ תְּרֵינִין

שְׁפָנִינִין אוֹ תְּרִין בְּנֵי יוֹנָה וְתִיתִי

יִתְהוֹן לוֹת כְּהֵנָא לְתִרַּע מִשְׁכַּן זְמָנָא:

ל וְעָשָׂה הַכֹּהֵן אֶת הָאֶחָד

חֲטָאת וְאֵת הָאֶחָד עֲלָה וְכַפֵּר

עָלֶיהָ הַכֹּהֵן לִפְנֵי יְהוָה מִזֹּב

טַמְאָתָהּ:

וַיַּעֲבֹד כְּהֵנָא יֵת חֵד חֲטָאתָא וְיֵת חֵד

עֲלֵתָא וַיִּכְפֹּר עָלֶיהָ כַּהֲנָא קֹדֶם יְיָ מְדוּב

סוֹבְתָהּ:

לֹא מִפְּטִיר וְהִזְרִיתֶם

אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִטְמֵאתָם

וְלֹא יָמָתוּ בְּטִמְאָתָם בְּטִמְאָם

אֶת מִשְׁכַּנִּי אֲשֶׁר בְּתוֹכָם:

וְתִפְרְשׁוּן יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִסּוֹאֲבַתְהוֹן

וְלֹא יָמוּתוֹן בְּסוֹאֲבַתְהוֹן בְּסֹאֲבַתְהוֹן יֵת

מִשְׁכְּנֵי דִי בִינֵיהוֹן:

והזרתם. אין נזירה אלא פרישה, וכן נזורו

אחור, וכן נזיר אחיו: ולא ימתו

בטמאתם. הרי הכרת של מטמא מקדש

קרוי מיתה:

לב זאת תורת הַזֵּב וְאֶשֶׁר

תֵּצֵא מִמֶּנּוּ שְׂכַבְתָּ זֶרַע

לְטַמְאָהּ בָּהּ:

דָּא אֲוֹרִיתָא דְּדֹבְנָא וְדִי תְּפֹק מִנָּה

שְׁכַבְתָּ זֶרְעָא לְאַסְתָּאבָּא בָּהּ:

זאת תורת הזב. בעל ראייה אחת, ומהו

תורתו: ואשר תצא ממנו שכבת זרע.

הרי הוא כבעל קרי, טמא טומאת ערב:

לג וְהִדְוָה בְּנִדְתָּהּ וְהִזְבֵּ אֶת

זוֹבוֹ לְזָכָר וְלִנְקָבָה וְלְאִישׁ

אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עִם טְמֵאָה: (פפפ)

וְלִדְסוּבָתָהּ בְּרַחוּקָה וְלִדְדָאִיב יֵת דוּבָהּ

לְדַכֹּר וּלְנַקֵּבָא וּלְגַבֵּר דִּי יִשְׁכּוּב עִם

מִסְאֲבָא:

וְהִזַּב אֶת זִבּוֹ. בַּעַל שְׁתֵּי רֵאיוֹת וּבַעַל

שְׁלֹשׁ רֵאיוֹת, שְׁתוּרְתָן מִפּוֹרְשֵׁת לְמַעַלָּה:

חֲסֻלַּת פְּרֵשֶׁת מִצּוֹרֵעַ:

כרשת

אחר

עם אונקלום ורע"

פרשת אחרי

ויקרא פרק טז

א וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה אַחֲרֵי

מֹות שְׁנֵי בָנֵי אֶהֱרֹן בְּקִרְבָּתָם

לִפְנֵי יְהוָה וַיָּמָתוּ׃

וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה בְּתַר דְּמִיתוּ תִירִין

בָּנֵי אֶהֱרֹן בְּקִרְוֵי הוֹן אֶשְׁתָּא נֹכְרִיתָא

קָדָם יִי וַיָּמָתוּ׃

וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני
 אהרן וגו'. מה תלמוד לומר, היה רבי
 אלעזר בן עזריה מושלו, משל לחולה
 שנכנס אצלו רופא, אמר לו אל תאכל צונן
 ואל תשכב בטחב, בא אחר ואמר לו אל
 תאכל צונן ואל תשכב בטחב שלא תמות
 בדרך שמת פלוני, זה זרזו יותר מן
 הראשון, לכך נאמר אחרי מות שני בני
 אהרן:

ב וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה וְיָבֵר

אֶל אֶהְרֹן אֶחִיד וְאֶל יִבְנֵי בְכֹרֵי

עַתָּה אֶל הַקֹּדֶשׁ מִבֵּית לְפָרֹכֶת

אֶל פָּנֵי הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל

הָאָרֶץ וְלֹא יָמוּת כִּי בַעֲנֹן

אֶרְאֶה עַל הַכַּפֹּרֶת:

וְאָמַר יי לַמֶּשֶׁה מַלֵּל עִם אֶהְרֹן אֶחָד:

וְלֹא יִהְיֶה עָלָיְכֶם בְּכָל עֵדֶן לְקֹדֶשׁ מִגִּיּוֹ

לְפָרֹכֶת לְקֹדֶם כִּפֹּרֶת דִּי עַל אֲרוֹנָא

וְלֹא יָמוּת אֲרִי בַעֲנָנָא אֲנָא מִתְגְּלִי עַל

בֵּית כִּפְרֵת־א:

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל אֶהְרֹן אֶחֱיֶךָ
וְאֵל יִבְא. שְׁלֹא יָמוּת כְּדָרֶךְ שָׁמָּתוֹ בְּנֵיוֹ:
וְלֹא יָמוּת. שָׁאֵם בָּא הוּא מֵת: כִּי בַעֲנֹן
אֶרְאֶה. כִּי תָמִיד אֲנִי נֹרְאָה שֵׁם עִם עֲמוּד
עֲנָנִי, וְלִפִּי שִׁגְלוֹי שְׁכִינָתִי שֵׁם יִזְהַר שְׁלֹא
יִרְגִּיל לָבֹא, זֶהוּ פֶשֶׁטוֹ. וּמִדְרָשׁוֹ לֹא יִבְא
כִּי אִם בַּעֲנֹן הַקְטָרֶת בַּיּוֹם הַכִּיפּוּרִים:

ג. בְּזֹאת יִבְא אֶהְרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ
בְּכֹר בֶּן בְּקָר לְחֵטְאֹת וְאֵיל

לְעֹלָה:

בְּדָא יְהִי עָלֶיךָ אֲהֶרֶן לְקוֹדֶשׁא בְּתוֹר

בְּר תוֹרֵי לְחֻטָּאתָא וּדְכַר לְעֹלָתָא:

בזאת. גימטריא שלו ד' מאות ועשר, רמז

לבית ראשון: בזאת יבא אהרן וגו'. ואף

זו לא בכל עת כי אם ביום הכיפורים, כמו

שמפורש בסוף הפרשה בחדש השביעי

בעשור לחודש:

ד בְּתַנֵּת בְּד קֹדֶשׁ יְלִבֶּשׁ

וּמִכְנָסֵי בְד יְהִיֹּה עַל בְּשָׂרוֹ

וּבְאַבְנֵיט בַּד יַחְגֹּר וּבְמִצְנֶפֶת

בַּד יִצְנֹף בְּגִידֵי קֹדֶשׁ הֵם וְרַחֵץ

בַּמַּיִם אֶת בְּשָׂרוֹ וְלִבָּשָׁם:

כְּתוּנָא דְּבוּצָא קוּדְשָׁא יִלְבָּשׁ וּמְכַנְסִין

דְּבוּץ יִהְיוּ עַל בְּסִרָהּ וּבִהְמִינָא דְּבוּץ

יִסַּר וּבְמִצְנֶפֶתָא דְּבוּצָא יַחַת בְּרִישָׁה

לְבוּשֵׁי קוּדְשָׁא אֲנוּן וַיִּסְחִי בְּמִיָּא יֵת

בְּסִרָהּ וַיִּלְבָּשׁנוּן:

כתנת בד וגו'. מגיד שאינו משמש לפניו

בשמונה בגדים שהוא משמש בהם בחוץ
שיש בהם זהב, לפי שאין קטיגור נעשה
סניגור, אלא בד' ככהן הדיוט, וכולן של
בוץ: קדש ילבש. שיהיו משל הקדש:
יצנף. כתרזומו יחת ברישה, יניח בראשו,
כמו ותנח בגדו, ואחתתיה: ורחץ במים.
אותו היום טעון טבילה בכל חליפותיו.
וחמש פעמים היה מחליף מעבודת פנים
לעבודת חוץ, ומחוץ לפנים, ומשנה
מבגדי זהב לבגדי לבן, ומבגדי לבן לבגדי
זהב, ובכל חליפה טעון טבילה ושני

קְדוּשֵׁי יָדַיִם וּרְגָלַיִם מִן הַכִּיּוֹר:

הַ וּמֵאֵת עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִקַּח

שְׁנֵי שְׁעִירֵי עִזִּים לַחֲטָאת

וְאֵיל אֶחָד לְעֹלָה:

וּמִן כְּבִשְׁתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יִסֹּב תְּרִין

צִפְּרֵי עִזִּין לַחֲטָאתָא וּדְכֹר חֵד

לְעֹלָתָא:

וְהִקְרִיב אֶחָדָן אֶת פֶּר

הַחֲטָאת אֲשֶׁר לוֹ וְכִפֶּר בְּעֶדּוֹ

וּבְעֵד בֵּיתוֹ:

וַיִּקְרַב אֶהֱרֹן יֵת תּוֹרָא דְחֻטָּאתָא דִּי לָהּ

וַיִּכַּפֵּר עַלֹּהֵי וְעַל אֲנָשׁ בֵּיתָהּ:

אֵת פֶּר הַחֻטָּאת אֲשֶׁר לוֹ. הָאֲמֹר

לְמַעַלָּהּ, וּלְמַדָּךְ כֹּאן שְׁמִשְׁלוֹ הוּא בֹא וְלֹא

מִשְׁלֵ צְבוּר: וְכַפֵּר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ.

מִתּוֹדָה עַלִּיז עֹנֹתִיז וְעֹנֹת בֵּיתוֹ:

וּלְקַח אֶת שְׁנֵי הַשְּׂעִירִם

וְהַעֲמִיד אֹתָם לְפָנֵי יְהוָה פֶּתַח

אָהֶל מוֹעֵד:

וַיִּסַּב יֵת תְּרִין צְפִירִין וַיָּקִים יְתֵהוּן

קָדָם יי בַּתֶּרַע מִשְׁכַּן זְמָנָא:

ח וְנָתַן אֶהֱרֹן עַל שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים

גִּרְלֹת גֹּרָל אֶחָד לַיהוָה

וְגֹרָל אֶחָד לַעֲזָאזֵל:

וַיִּתֵּן אֶהֱרֹן עַל תְּרִין צְפִירִין עֲדָבִין

עֲדָבָא חַד לְשִׁמָּא דִּי וְעֲדָבָא חַד

לַעֲזָאזֵל:

ונתן אהרן על שני השעירים גרלות.

מעמיד א' לימין וא' לשמאל, ונותן ב' ידיו

בקלפי, ונוטל גורל בימין וחברו בשמאל,

ונותן עליהם, את שכתוב בו לשם, הוא

לשם ואת שכתוב בו לעזאזל, משתלח

לעזאזל: עזאזל. הוא הר עז וקשה, צוק

גבוה, שנאמר ארץ גזרה, חתוכה:

ט וְהִקְרִיב אֶהְרֹן אֶת הַשְּׂעִיר

אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרֹל לַיהוָה

וַעֲשֶׂהוּ חֲטָאת:

וִיקָרֵב אֶהְרֹן יֵת צְפִירָא דִּי סְלִיק

עֲלוּהִי עֲדָבָא לְשִׁמָּא דִּי וִיעֲבֹדְנָה

חֲטָאתָא:

וַעֲשֵׂהוּ חֲטָאתָא. כְּשִׁמְנִיחַ הַגּוֹרֵל עָלָיו

קוֹרָא לוֹ שֵׁם וְאוֹמֵר לֵה' חֲטָאתָא:

וְהַשְׁעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו

הַגּוֹרֵל לַעֲזָאזֵל יַעֲמֹד חַי לְפָנַי

יְהוָה לְכַפֵּר עָלָיו לְשַׁלַּח אֹתוֹ

לַעֲזָאזֵל הַמִּדְבָּרָה:

וְצִפְיָא דִּי סְלִיק עֲלוֹהִי עֲדָבָא

לְעִזְאֵל יִתְקַם כַּד חֵי קָדָם יִי לְכַפָּרָא

עֲלוֹהִי לְשַׁלַּח יְתֵהּ לְעִזְאֵל לְמַדְבָּרָא:

יַעֲמַד חֵי. כְּמוֹ יוֹעֲמַד חֵי, עַל יְדֵי אַחֲרִים,

וְתִרְגְּמוּ יִתְקַם כַּד חֵי. מַה תִּלְמֹד לֹאמַר,

לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר לְשַׁלַּח אוֹתוֹ לְעִזְאֵל, וְאִינִי

יּוֹדֵעַ שִׁילּוּחוֹ אִם לְמִיתָה אִם לְחַיִּים, לְכַד

נֶאֱמַר יַעֲמַד חֵי, עֲמִידָתוֹ חֵי עַד שִׁישְׁתַּלַּח,

מִכָּאן שֶׁשְׁלִיחוֹתוֹ לְמִיתָה: לְכַפֵּר עֲלֵיו.

שִׁיתוּדָה עֲלֵיו כְּדַכְתִּיב וְהִתוּדָה עֲלֵיו וְגו':

יֹא וְהִקְרִיב אֶהְרֹן אֶת פֶּר

הַחֲטָאת אֲשֶׁר לוֹ וְכִפֹּר בַּעֲדוֹ

וּבַעַד בֵּיתוֹ וְשָׁחַט אֶת פֶּר

הַחֲטָאת אֲשֶׁר לוֹ:

וַיִּקְרַב אֶהְרֹן יָת תּוֹרָא דְחֲטָאתָא דִּי לֵהּ

וַיִּכַּפֵּר עָלוֹהִי וְעַל אֲנִשׁ בֵּיתָהּ וַיִּכּוֹס יָת

תּוֹרָא דְחֲטָאתָא דִּי לֵהּ:

וכפר בעדו וגו'. וידוי שני עליו ועל אחיו

הכהנים, שהם כלם קרוים ביתו, שנאמר

בית אהרן ברכו את ה' וגו', מכאן
 שהכהנים מתכפרים בו, וכל כפרתו אינה
 אלא על טומאת מקדש וקדשיו, כמו
 שנאמר, וכפר על הקדש מטומאות וגו':

יב וְלִקַּח מִלֹּא הַמִּחֶתֶה גִּחְלִי
 אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ מִלִּפְנֵי יְהוָה
 וּמִלֹּא חֲפָנָיו קִטְרֹת סַמִּים דִּקְחָה
 וַהֲבִיֵּא מִבֵּית לְפָרֹכֶת:

וַיִּסֹּב מִלִּי מִחֲתִיתָא גּוֹמְרִין דְּאַשָּׁא
 מֵעַלְוֵי מִדְּבַחָא מִן קִדָּם יי וּמִלִּי

חֲפִנּוּהִי קְטוֹרֶת בּוֹסְמִין דְּקִיקִין וַיַּעַל
מִגִּיו לְפָרְכָּתָא:

מעל המזבח. החיצון: מלפני ה'. מצד
שלפני הפתח, והוא צד מערבי: דקה. מה
ת"ל דקה, והלא כל הקטורת דקה היא,
שנאמר ושחקת ממנה הדק, אלא שתהא
דקה מן הדקה, שמערב יום הכפורים היה
מחזירה למכתשת:

יג וְנָתַן אֶת הַקְטֹרֶת עַל הָאֵשׁ
לִפְנֵי יְהוָה וּבִסָּה עֲנֹן הַקְטֹרֶת

אֶת הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל הָעֵדוּת
וְלֹא יָמוּת:

וַיֵּתֶן יְתֹקְטוּרֶת בּוֹסְמִיא עַל אֲשֶׁתָּא
לְקֶדֶם יִי וְחָפִי עֲנָנָא קְטֹרֶתָא יְתֹ
כַפֶּרֶתָא דִּי עַל סִהֲדוּתָא וְלֹא יָמוּת:

עַל הָאֵשׁ. שְׁבִתוּךְ הַמַּחֲתָה: וְלֹא יָמוּת.

הָאֵשׁ אִם לֹא עָשָׂא כַתְּקָנָה חַיִּיב מִיָּתָה:

יְדֹ וְלִקְחֹ מִדָּם הַפָּר וְהִזָּה
בְּאַצְבָּעוֹ עַל פָּנָי הַכַּפֹּרֶת

קִדְמָה וְלִפְנֵי הַכִּפֹּרֶת יִזָּה

שִׁבְעַת פְּעָמִים מִן הַדָּם

בְּאַצְבָּעוֹ:

וַיִּסֹּב מִדְמָא דְתוֹרָא וַיֵּידי בְּאַצְבָּעָהּ עַל

אַפִּי כַּפוֹרֶתָא קְדוּמָא וְלִקְדָם כַּפֹּרֶתָא

יְדֵי שִׁבְעַת זְמָנִין מִן דְמָא בְּאַצְבָּעָהּ:

וְהִזָּה בְּאַצְבָּעוֹ. הִזָּאָה אַחַת בְּמִשְׁמַע:

וְלִפְנֵי הַכִּפֹּרֶת יִזָּה שִׁבְעַת. הִרִי אַחַת

לְמַעַלָּה וְשִׁבְעַת לְמַטָּה:

טו וְשַׁחַט אֶת שְׁעִיר הַחַטָּאת

אֲשֶׁר לָעֵם וְהֵבִיא אֶת דָּמוֹ אֶל

מִבֵּית לַפָּרֹכֶת וְעָשָׂה אֶת דָּמוֹ

כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְדָם הַפָּר וְהִזָּה

אֹתוֹ עַל הַכַּפֹּרֶת וְלִפְנֵי

הַכַּפֹּרֶת:

וַיָּכֹס יָת צִפְיָא דְחַטָּאתָא דִּי לְעֵמָא

וַיַּעַל יָת דְּמָה לְמַגִּיו לְפָרֹכְתָא וַיַּעֲבֵד

לְדְמָה כְּמָא דִּי עֲבַד לְדְמָא דְתוֹרָא

וְיָדֵי יִתֶּה עַל כַּפֵּי תָא וּלְקָדָם כַּפֵּי תָא:

אשר לעם. מה שהפך מכפר על הבהנים

מכפר השעיר על ישראל, והוא השעיר

שעלה עליו הגורל לשם: באשר עשה

לדם הפך. אחת למעלה ושבע למטה:

טז וְכִפֹּר עַל הַקֹּדֶשׁ מִטְמֵאת

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִפְשְׁעֵיהֶם לְכָל

חַטֹּאתֵם וְכֵן יַעֲשֶׂה לְאַהֲלֵ

מוֹעֵד הַשָּׁכֵן אֹתָם בְּתוֹךְ

טמאתם:

ויכפר על קודשא מסואבת בני

ישראל וממרדיהון לכל חטאיהון וכן

יעבד למשכן זמנא דשרי עמהון בגו

סואבתהון:

מטמאת בני ישראל. על הנכנסין

למקדש בטומאה ולא נודע להם בסוף,

שנאמר לכל חטאתם, וחטאת היא שוגג:

ומפשעיהם. אף הנכנסין מזיד בטומאה:

וכן יעשה לאהל מועד. כשם שהזה

משניהם בפנים, אחת למעלה ושבע
למטה, כך מזה על הפרוכת מבחוץ
משניהם, אחת למעלה ושבע למטה:
השכן אתם בתוך טומאותם. אף על פי
שהם טמאים, שכינה ביניהם:

וְכָל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֹהֶל
מוֹעֵד בְּבֹאוֹ לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ עַד
צֵאתוֹ וְכַפֵּר בַּעֲדוֹ וּבַעֲד
בֵּיתוֹ וּבַעֲד כָּל קֹהֶל יִשְׂרָאֵל:

וְכָל אָנֶשׁ לֹא יִהְיֶה בַּמִּשְׁכָּן זְמַנָּא

בַּמַּעֲלָה לְכַפֵּרָא בְּקוֹדֶשָׁא עַד מִפְּקָה
 וַיִּכַּפֵּר עָלוֹהִי וְעַל אֲנִשׁ בֵּיתָהּ וְעַל כָּל
 קְהָלָא דִּישְׂרָאֵל:

יח **שני** וַיֵּצֵא אֶל הַמִּזְבֵּחַ

אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה וַכֹּפֶר עָלָיו
 וְלָקַח מִדָּם הַפָּר וּמִדָּם הַשְּׂעִיר
 וָנָתַן עַל קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ

סְבִיבִי:

וַיִּפּוֹק לְמַדְבַּחַּא דִּי קִדְםִי יִי וַיִּכַּפֵּר
עַלֹּהֵי וַיִּסֵּב מִדְמָא דְתוֹרָא וּמִדְמָא
דְּצַפִּירָא וַיִּתֵּן עַל קַרְנֵת מַדְבַּחַּא סְחֹר
סְחֹר:

אַל הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי ה'. זֶה מִזְבֵּחַ
הַזֶּה, שֶׁהוּא לִפְנֵי ה' בְּהִיכָל. וְזֶה תִּלְמוּד
לִומר וַיֵּצֵא, לִפְנֵי שֶׁהִזָּה הַהִזְאוֹת עַל
הַפְּרוּכָת, וְעַמֵּד מִן הַמִּזְבֵּחַ וּלְפָנִים וְהִזָּה,
וּבִמְתָּנוֹת הַמִּזְבֵּחַ הַזֶּקֶק לְצֵאת מִן הַמִּזְבֵּחַ

ולחוץ, ויתחיל מקרן מזרחית צפונית:

וכפר עליו. ומה היא כפרתו, ולקח מדם

הפר ומדם השעיר, מעורבין זה לתוך זה:

וַיִּזְחַזְחֵהוּ עָלָיו מִן הַדָּם בְּאַצְבָּעוֹ

שֶׁבַע פְּעָמִים וַיִּטְהֲרוּ וַיִּקְדְּשׁוּ

מִטְמְאֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

וַיְדִי עָלוֹהִי מִן דָּמָא בְּאַצְבָּעָה שֶׁבַע

זְמָנִין וַיִּדְכֶּנָּה וַיִּקְדְּשֶׁנָּה מִסּוּאֲבַת בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל:

והזה עליו מן הדם. אחר שנתן מתנות
 באצבעו על קרנותיו, מזה ז' הזאות על
 גגו: וטהרו. ממה שעבר: וקדשו. לעתיד
 לבא:

כ וכלה מכפר את הקדש ואת
 אהל מועד ואת המזבח
 והקריב את השעיר החי:
 וישיצי מלכפרא על קודשא ועל
 משכן זמנא ועל מדבחה ויקרב ית
 צפירא חיא:

כֹּא וְסִמּוֹךְ אַהֲרֹן אֶת שְׁתֵּי (יָדָיו)

יָדָיו עַל רֹאשׁ הַשָּׁעִיר הַחַי

וְהִתְוֹדָה עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹת

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת כָּל פְּשָׁעֵיהֶם

לְכָל חַטָּאתָם וְנָתַן אֹתָם עַל

רֹאשׁ הַשָּׁעִיר וְשִׁלַּח בְּיַד אִישׁ

עֹתִי הַמִּדְבָּרָה:

וְיִסְמוֹךְ אַהֲרֹן יָת תַּרְתִּין יְדוֹהֵי עַל רִישׁ

צְפִירָא חֵיא וְיֹדֵי עֲלוֹהֵי יָת כָּל עֲוֹנוֹת

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּת כָּל מֶרְדִּיחוֹן לְכָל
חֲטָאֵיחוֹן וַיֵּת וַיֵּת וַיֵּת וַיֵּת וַיֵּת וַיֵּת
וַיֵּת וַיֵּת וַיֵּת וַיֵּת וַיֵּת וַיֵּת וַיֵּת וַיֵּת
לְמַדְבָּרָא:

אִישׁ עֵתִי. הַמּוֹכֵן לְכָד מִיּוֹם אֶתְמוּל:

כַּב וְנִשְׂאָה הַשְּׂעִיר עָלָיו אֶת כָּל
עֲוֹנֹתָם אֶל אֶרֶץ גִּזְרָה וְשִׁלַּח
אֶת הַשְּׂעִיר בַּמִּדְבָּר:

וַיִּטּוֹל צִפּוֹרָא עָלוּהִי יֵת כָּל חוֹבֵיחוֹן

לְאַרְעָא דְלֹא יִתְבֵּא וַיִּשְׁלַח יְת צְפִירָא

בְּמַדְבָּרָא:

כג וּבֵא אַהֲרֹן אֶל אָהֶל מוֹעֵד

וּפָשַׁט אֶת בְּגָדֵי הַכֹּהֵן אֲשֶׁר

לְבִישׁ בְּבֹאוֹ אֶל הַקֹּדֶשׁ וְהִנִּיחָם

שָׁם:

וַיִּיעוֹל אַהֲרֹן לְמִשְׁכַּן זִמְנָא וַיִּשְׁלַח יְת

לְבוּשֵׁי בּוֹצֵא דִּי לְבִישׁ בְּמַעֲלָה

לְקוֹדֶשׁא וַיַּצַּנְעוּן תַּמָּן:

ובא אהרן אל אהל מועד. אמרו רבותינו,
שאיין זה מקומו של מקרא זה, ונתנו טעם
לדבריהם במסכת יומא, ואמרו כל
הפרשה כולה אמור על הסדר חוץ מביאה
זו, שהיא אחר עשיית עולתו ועולת העם
והקטרת אימורי פר ושעיר שנעשים
בחוץ בבגדי זהב, וטובל ומקדש ופושטן
ולובש בגדי לבן: ובא אל אהל מועד.
להוציא את הכף ואת המחתה שהקטיר
בה הקטרת לפני ולפנים: ופשט את בגדי
הבד. אחר שהוציאם ולובש בגדי זהב

לְתַמִּיד שֶׁל בֵּין הָעֶרְבִים. וְזֶהוּ סֹדֶר
הָעֲבוֹדוֹת, תַּמִּיד שֶׁל שָׁחַר בַּבֹּגֶדִי זָהָב,
וְעֲבוֹדַת פֶּר וְשַׁעִיר הַפְּנִימִים וְקִטְרַת שֶׁל
מַחְתָּה בַּבֹּגֶדִי לָבָן, וְאֵילוּ וְאֵיל הָעֵם
וּמִקְצַת הַמוֹסָפִין בַּבֹּגֶדִי זָהָב, וְהוֹצֵאת כֶּף
וּמַחְתָּה בַּבֹּגֶדִי לָבָן, וְשִׁירֵי הַמוֹסָפִין וְתַמִּיד
שֶׁל בֵּין הָעֶרְבִים וְקִטְרוֹרֶת הַהֵיכָל שֶׁעַל
מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי בַּבֹּגֶדִי זָהָב, וְסֹדֶר הַמִּקְרָאוֹת
לְפִי סֹדֶר הָעֲבוֹדוֹת כֹּךְ הוּא, וְשִׁלַּח אֶת
הַשַּׁעִיר בַּמִּדְבָּר, וְרַחֵץ אֶת בָּשָׂרוֹ בַּמִּים וְגו',
וַיֵּצֵא וַעֲשֵׂה אֶת עוֹלָתוֹ וְגו', וְאֶת חֶלֶב

החטאת וגו', וכל הפרשה עד ואחרי כן
 יבא אל המחנה, ואחר כך ובא אהרן:
 והניחם שם. מלמד שטעונין גניזה, ולא
 ישתמש באותן ארבעה בגדים ליום
 כפורים אחר:

כִּד וְרַחֵם אֶת בְּשָׂרוֹ בְּמִים
 בְּמִקּוֹם קָדוֹשׁ וְלִבֶּשׂ אֶת
 בְּגָדָיו וַיֵּצֵא וַעֲשֶׂה אֶת עֲלָתוֹ
 וְאֶת עֲלֹת הָעֶם וְכִפֹּר בַּעֲדָם
 וְבַעַד הָעָם:

וְיִסְחִי יָת בְּסִרָּה בְּמִיָּא בְּאַתֵּר קַדִּישׁ
וְיִלְבַּשׁ יָת לְבוּשׁוֹהִי וְיַפּוֹק וְיַעֲבֹד יָת
עֲלֵתָהּ וְיָת עֲלֵת עֲמָא וְיַכַּפֵּר עֲלוֹהִי
וְעַל עֲמָא:

זרחיך את בשרו וגו'. למעלה למדנו
מזרחיך את בשרו ולבשם שכשהוא משנה
מבגדי זהב לבגדי לבן טעון טבילה,
שבאותה טבילה פשט בגדי זהב שעבד
בהן עבודת תמיד של שחר ולבש בגדי
לבן לעבודת היום וכאן למדנו שכשהוא

משנה מבגדי לבן לבגדי זהב טעון טבילה:
במקום קדוש. המקודש בקדושת עזרה,
והיא היתה בגג בית הפרוה, וכן ד' טבילות
הבאות חובה ליום, אבל הראשונה היתה
בחי'ל: ולבש את בגדיו. שמנה בגדים
שהוא עובד בהן כל ימות השנה: ויצא.
מן ההיכל אל החצר שמזבח העולה שם:
ועשה את עולתו. איל לעולה האמור
למעלה בזאת יבא אהרן וגו': ואת עולת
העם. ואיל לעולה האמור למעלה ומאת
עדת בני ישראל וגו':

שלישי –

כה

שני

במחוברין ואת

חֵלֶב הַחֶטָּאת יִקְטֹרֶה הַמִּזְבֵּחַ:

וְיֵת תִּרְבָּא דְחֶטָּאת יִסַּק לְמִדְבָּחַ:

וְאֵת חֶלֶב הַחֹטֵאת. אִימורי פֶּר וְשַׁעִיר:

יִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ. עַל מִזְבַּח הַחִיצוֹן, דָּאֵלוֹ

בַּפְּנִימִי כְּתִיב לֹא תֵעָלוּ עֲלָיו קִטְרֹת זֶרֶחַ

וְעוֹלָה וּמִנְחָה:

כּוּ וְהִמְשַׁלַּח אֶת הַשְּׁעִיר

לְעֹזָאֵל יִכָּבֶם בְּגָדָיו וְרַחֵם

אֶת בְּשָׂרוֹ בַּפָּנִים וְאַחֲרֵי כֵן

יָבוֹא אֶל הַמִּתְחַנֶּה:

וְדָמוֹ בִּיל יָת צִפִּירָא לְעֹזָאֵל יִצְבֵּעַ

לְבוֹשׁוֹהִי וְיִסְחִי יָת בְּסִרְהָ בְּמִיָּא וּבִתֶּר

כֵּן יִיעוֹל לְמִשְׁרִיתָא:

כּוּ וְיֵאת פֶּר הַחֲטָאֵת וְיֵאת שְׁעִיר

הַחֲטָאֵת אֲשֶׁר הוּבֵא אֶת דָּמָם

לְכַפֵּר בַּקֶּדֶשׁ יוֹצִיא אֶל מַחוּץ

לְמַחֲנֶה וְשָׂרְפוּ בָאֵשׁ אֶת

עֹרֹתָם וְיֵאת בְּשָׂרָם וְיֵאת

פָּרָשָׁם:

וְיֵת תּוֹרָא דְחֲטָאֵתָא וְיֵת צְפִירָא

דַּחַט־אַתָּא דִּי אֲתַעַל מְדַמְהוֹן לְכַפָּרָא

בְּקוֹדֶשָׁא יִתְפַּקוֹן לְמַבְרָא לְמַשְׁרִיתָא

וְיוֹקְדוֹן בְּנוֹרָא יֵת מַשְׁכִּיחוֹן וְיֵת

בְּסַרְהוֹן וְיֵת אֲכַלִּיהוֹן:

אֲשֶׁר הוּבָא אֶת דַּמָּם. לְהִיכַל וּלְפָנֵי

וּלְפָנִים:

כַּח וְהַשִּׁירָף אֲתָם יַכֶּבֶם בְּגַדֵּיו

וְרַחֵץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְאַחֲרֵי

כֵּן יָבוֹא אֶל הַמַּחֲנֶה:

וְדַמוֹקִיד יִתְהוֹן יִצְבַּע לְבוֹשׁוֹהִי וַיִּסְחִי
 יֵת בְּסִרָּה בְּמִיָּא וּבִתָּר כֵּן יִיעוֹל
 לַמִּשְׁרִיתָא:

כַּט וְהִיתָה לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם
 בַּחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי בַּעֲשׂוֹר
 לַחֲדָשׁ תַּעֲנֶנּוּ אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם
 וְכֹל מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ הָאֲזָרָח
 וְהַגָּר הַגָּר בְּתוֹכְכֶם:

וְתִהְיֶה לְכוֹן לְקַיָּם עָלֶם בִּירְחָא שְׁבִיעָאָה

בַּעֲשָׂרָא לִירְחָא תַעֲנוּן יְת נַפְשֵׁיכוֹן

וְכָל עֲבִידָא לֹא תַעֲבִדוֹן יַצִּיבָא וְגִיּוֹרָא

דִּיתַגִּירוֹן בִּינִיכוֹן:

ל כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכַּפֵּר עַלְיְכֶם

לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכָּל חַטֹּאתֵיכֶם

לִפְנֵי יְהוָה תִּטְהָרוּ:

אֲרִי בַיּוֹמָא הַדִּין יִכַּפֵּר עַלְיְכוֹן לְדַכָּא

יְתִיכוֹן מִכָּל חוֹבֵיכוֹן קָדָם יְיָ תִדְכוּן:

לֹא שֵׁבֶת שֵׁבֶתוֹן הִיא לְכֶם

וְעֲנִיתָם אֶת נַפְשֵׁיכֶם חֲקֹת

עוֹלָם:

שֶׁבֶת שֶׁבֶתָּא הִיא לְכוֹן וְתַעֲנוּן יֵת

נַפְשֵׁיכֶם קִים עֲלֵם:

לֵב וְכַפֵּר הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יִמְשַׁח

אֹתוֹ וְאֲשֶׁר יִמְלֹא אֶת יָדוֹ

לְכַהֵן תַּחַת אָבִיו וְלִבֶּשׂ אֶת

בְּגָדֵי הַכֹּהֵן בְּגָדֵי הַקֹּדֶשׁ:

וַיַּכְפֹּר כֹּהֵנָא דִּי רַבִּי יִתָּה וְדִי יִקָּרֵב יֵת

קָרְבָּנָה לְשֹׁמֵשׂ תַּחֲתֵי אֲבוֹהֵי וְיִלְבַּשׁ

יָת לְבוּשֵׁי בּוֹצָא לְבוּשֵׁי קוֹדֶשׁא:

וכפר הכהן אשר ימשח וגו'. כפרה זו

של יום הכיפורים אינה כשרה אלא בכהן

גדול, לפי שנאמרה כל הפרשה באהרן

הוצרך לומר בכהן גדול הבא אחריו שיהא

כמוהו: ואשר ימלא את ידו. אין לי אלא

המשוח בשמן המשחה, מרובה בגדים

מנין, תלמוד לומר ואשר ימלא את ידו

וגו', והם כל הכהנים גדולים שעמדו

מיאשיהו ואילך, שבימיו נגנזה צלוחית

שֶׁל שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה: לִכְהֵן תַּחַת אָבִיו.

לִלְמַד שֶׁאֵם בְּנוֹ מִמֶּלֶא אֶת מְקוֹמוֹ, הוּא

קוֹדֵם לְכָל אָדָם:

לֹא יִכַּפֵּר אֶת מִקְדָּשׁ הַקֹּדֶשׁ

וְאֶת אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת הַמִּזְבֵּחַ

יִכַּפֵּר וְעַל הַכֹּהֲנִים וְעַל כָּל עַם

הַקֹּהֵל יִכַּפֵּר:

וְיִכַּפֵּר עַל מִקְדָּשׁ קוֹדֶשֶׁת וְעַל מִשְׁכַּן

זִמְנָא וְעַל מִדְּבַחַת יִכַּפֵּר וְעַל כֹּהֲנָיָא

וְעַל כָּל עֲמָא דְקָהְלָא יְכַפֵּר:

לְדִּ וְהִיתָה זֹאת לָכֶם לְחֻקֹּת

עוֹלָם לְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

מִכָּל חַטָּאתָם אַחַת בַּשָּׁנָה

וַיַּעַשׂ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת

מֹשֶׁה: (פ)

וְתִהְיֶה דָא לְכוּן לְקִים עָלָם לְכַפֵּרָא עַל

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִכָּל חוּבֵיהוֹן חֲדָא בַּשָּׁתָא

וְעַבַּד כַּמָּא דִּי פִקִּיד יִי יְת מֹשֶׁה:

ויעש כאשר צוה ה' וגו'. כשהגיע יום
הכפורים עשה כסדר הזה, ולהגיד שבחו
של אהרן שלא היה לובשן לגדולתו אלא
במקיים גזירת המלך:

ויקרא פרק יז

א רביעי וידבר יהוה

אל מִשֶׁה לֵאמֹר:

וּמִלֵּיל יְיָ עִם מִשֶׁה לְמִיָּמָר:

בְּדִבְרֵי אֵל אַהֲרֹן וְאֵל בְּנָיו וְאֵל

כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ

אֲלֵיהֶם זֶה הַדִּבְרֵי אֲשֶׁר צִוָּה

יְהוָה לֵאמֹר:

מִלֵּל עַם אַהֲרֹן וְעַם בְּנוֹהֵי וְעַם כָּל בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן דִּין פְּתַגְמָא דִּי

פַּקִּיד יִי לְמִימַר:

ג אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל

אֲשֶׁר יִשְׁחַט שׂוֹר אֹו כְּשֹׁב אֹו

עֵז בַּמַּחֲנֶה אֹו אֲשֶׁר יִשְׁחַט

מֵחוּץ לַמַּחֲנֶה:

גִּבּוֹר גִּבּוֹר מִבֵּית יִשְׂרָאֵל דִּי יָכוֹס תּוֹר

אֹו אִמֵּר אֹו עֲזָא בְּמִשְׁרִיתָא אֹו דִּי

יָכוֹס מִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא:

אֲשֶׁר יִשְׁחַט שׂוֹר אֹו כֶּשֶׁב. בְּמוֹקֵד־שִׁין

הַכְּתוּב מִדְּבַר, שֶׁנֶּאֱמַר לְהַקְרִיב קֶרֶבֶן:

בַּמַּחֲנֶה. חוּץ לְעִזְרָה:

דִּי וְאֵל פֶּתַח אֶהָל מוֹעֵד לֹא

הַבִּיאֹ לְהַקְרִיב קָרְבָּן לַיהוָה

לִפְנֵי מִשְׁכַּן יְהוָה דָּם יִחָשֵׁב

לְאִישׁ הַהוּא דָּם שֹׁפֵךְ וְנִכְרַת

הָאִישׁ הַהוּא מִקֶּרֶב עַמּוֹ:

וּלְתֹרַע מִשְׁכַּן זִמְנָא לֹא אֵיתָהּ לְקָרְבָּא

קָרְבָּנָא קָדָם יִי קָדָם מִשְׁכָּנָא דִּי דָּמָא

יִתְחַשֵּׁב לְגַבְרָא הַהוּא דָּמָא אֲשֶׁד

וַיִּשְׁתִּיּצֵי אֲנָשָׁא הַהוּא מִגּוֹ עַמָּה:

דם יחשב. כשופך דם האדם שמתחייב

בנפשו: דם שפך. לרבות את הזורק דמים

בחוץ:

ה לַמֶּעַן אֲשֶׁר יָבִיאוּ בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל אֶת זְבַחֵיהֶם אֲשֶׁר הֵם

זֹבְחִים עַל פְּנֵי הַשֹּׁדָה וְהַבִּיאָם

לִיהוָה אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶל

הַכֹּהֵן וְזָבְחוּ זְבָחֵי שְׁלָמִים

לִיהוָה אֹתָם:

בְּדִיל דִּי יִיתּוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יֵת דְּבַחֵיהוֹן

דִּי אֲנוּן דְּבַחִין עַל אִפִּי חֲקֵלָא וַיִּתּוּנוּן

לְקָדָם יִי לְתִרְעַ מִשְׁכַּן זְמַנָּא לֹות

כֶּהֱנָא וַיִּכְסּוּן נִכְסֵי קוּדְשִׁין קָדָם יִי

יְתֵהוּן:

אֲשֶׁר הֵם זִבְחִים. אֲשֶׁר הֵם רְגִילִים לְזִבּוּחַ:

וּ וְזֶרֶק הַכֹּהֵן אֶת הַדָּם עַל

מִזְבֵּחַ יְהוָה פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד

וְהִקְטִיר חֶחֱלָב לְרִיחַ נִיחַח

לְיְהוָה:

וַיִּזְרוּק כֶּהֱנָא יֵת דְּמָא עַל מַדְבַּחָא דִּיִּי

בְּתִרְעָ מִשְׁכַּן זְמַנָּא וַיִּסַּק תִּרְבָּא

לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְוָא קָדָם יִי:

וְלֹא יִזְבָּחוּ עוֹד אֶת זִבְחֵיהֶם

לְשַׁעֲרֵיהֶם אֲשֶׁר הֵם זִנִּים

אַחֲרֵיהֶם חֲקֹת עוֹלָם תִּהְיֶה

זֹאת לָהֶם לְדֹרֹתָם:

וְלֹא יִדְבָּחוּ עוֹד יֵת דְּבַחֵיהוֹן לְשַׁדִּין

דִּי אֲנוּן טָעַן בְּתִרְיָהוֹן קִים עָלָם תִּהְיֶה

דא להון לְדִּיהוֹן:

לשעירם. לשדים, כמו ושעירים ירקדו

שם:

חמישי - ח

שלישי

במחוברין

וְאַלֵּהֶם תֹּאמַר אִישׁ אִישׁ

מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר אֲשֶׁר

יִגֹּר בְּתוֹכָם אֲשֶׁר יַעֲלֶה עֲלָה

אוֹ זֶבַח:

וְלֵהוֹן תִּימַר גֵּבֶר גֵּבֶר מִבֵּית יִשְׂרָאֵל

וּמִן גִּיּוֹרָא דִּיתְגִּירוֹן בִּינִיכוֹן דִּי יִסַּק

עֲלֵתָא אֹו נְכִסְתָּ קוּדְשִׁיא:

אשר יעלה עולה. לחייב על המקטיר

איברים בחוץ, כשוחט בחוץ, שאם שחט

אחד והעלה חבירו, שניהם חייבין:

ט וְאֵל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא

יִבְיָאֵנוּ לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ לִיהוָה

וְנִכְבֶּרֶת הָאֵישׁ הַהוּא מֵעַמּוּיָו:

וְלִתְרַע מִשְׁכַּן זְמַנָּא לֹא אֵיתְנָה

לְמַעַבְד יִתָּה קָדָם יי וְיִשְׁתַּיְצִי אֲנִישָׁא

הִהוּא מַעֲמָה:

וְנִכְרַת. זָרְעוּ נִכְרַת, וַיִּמְיוּ נִכְרַתִּין.

וְאִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל

וּמִן הַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכָם אֲשֶׁר

יֹאכֹל כָּל דָּם וְנָתַתִּי כִפְּי

בַּנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת אֶת הַדָּם

וְהִכְרַתִּי אֹתָהּ מִקֶּרֶב עַמָּה:

וְגֵבֶר גֵּבֶר מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן גִּיּוֹרָא

דִּיתִּגִּירוֹן בִּינִיכּוֹן דִּי יִיכּוֹל כָּל דְּמָא

וְאַתָּן רוֹגְזִי בְּאַנְשָׁא דְיִיכּוּל יְת דְּמָא

וְאַשִׁיזִי יְתָה מִגּו עֲמָה:

כל דם. לפי שנאמר בנפש יכפר, יכול לא

יהא חייב אלא על דם המוקדשים, תלמוד

לומר כל דם: ונתתי פני. פנאי שלי, פונה

אני מכל עסקי ועוסק בו:

יֵא כִּי נִפְשׁ הַבָּשָׂר בַּדָּם הוּא

וְאַנִּי נִתְּתִיו לָכֶם עַל הַמִּזְבֵּחַ

לְכַפֵּר עַל נַפְשֹׁתֵיכֶם כִּי הָדָם

הוא בנפש יכפר:

אֲרִי נֶפֶשׁ בְּסָרָא בְּדָמָא הִיא וְאַנָּא

יְהִבְתָּהּ לְכוּן עַל מַדְבַּחָא לְכַפֵּרָא עַל

נַפְשִׁיכֹון אֲרִי דָמָא הוּא עַל נַפְשָׁא

מְכַפֵּר:

כִּי נֶפֶשׁ הַבָּשָׂר. שֶׁל כָּל בְּרִיָּה בָּדָם הִיא

תְּלוּיָהּ, וּלְפִיכֵךְ נִתְּתִיו עַל הַמִּזְבֵּחַ לְכַפֵּר

עַל נֶפֶשׁ הָאָדָם, תְּבוּא נֶפֶשׁ וְתַכְפֵּר עַל

הַנֶּפֶשׁ:

יְבַעַל כֵּן אֶמְרָתִי לְבָנִי יִשְׂרָאֵל

כָּל נַפֶּשׁ מִכֶּם לֹא תֹאכַל דָּם

וְהִגֵּר הִגֵּר בְּתוֹכְכֶם לֹא יֹאכַל

דָּם:

עַל כֵּן אֶמְרִית לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל אִנֶּשׁ

מִנְכוֹן לֹא יִיכּוֹל דָּמָא וְגִיּוֹרָא דִּיתְגִּירוֹן

בִּינִיכוֹן לֹא יִיכּוֹל דָּמָא:

כָּל נַפֶּשׁ מִכֶּם. לְהַזְהִיר גְּדוּלִים עַל

הַקִּטְנִים:

יֵג וְאִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל

וּמִן הַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם אֲשֶׁר

יִצְוֶה צִיד חַיָּה אֹו עוֹף אֲשֶׁר

יֵאָכֵל וְשֶׁפֶךְ אֶת דָּמֹו וְכִסְהֹו

בְּעֶפְרִ:

וְגֵבֶר גֵּבֶר מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן גִּיּוֹרָא

דִּיתִּגִּירוֹן בִּינִיכּוֹן דִּי יִצְוֶה צִידָא חֵיתָא

אֹו עוֹפָא דִּי מִתְאַכֵּל וַיִּשּׁוּד יֵת דָּמָה

וִיכִסֶּנָּה בְּעֶפְרָא:

אֲשֶׁר יִצְוֶה. אֵין לִי אֹלָא צִיד, אַוּוּזִין

וּתְרַנְּגוּלִין מִנִּין, תִּלְמוּד לֹאמַר צִיד מִכָּל
מָקוֹם, אִם כֵּן לָמָּה נֹאמַר אֲשֶׁר יִצוּד, שֶׁלֹּא
יֵאכֹל בֶּשֶׂר אֲלֵא בַּהֲזִמְנָה זֹאת: אֲשֶׁר
יֵאכֹל. פֶּרֶט לְטִמְאִים:

יָד כִּי נֶפֶשׁ כָּל בֶּשֶׂר דָּמוֹ
בְּנֶפֶשׁוֹ הוּא וְאָמַר לְבָנִי
יִשְׁרָאֵל דָּם כָּל בֶּשֶׂר לֹא
תֹאכְלוּ כִּי נֶפֶשׁ כָּל בֶּשֶׂר דָּמוֹ
הוּא כָּל אֲכָלִיו יִפְרֹת:

אֲרִי נֶפֶשׁ כָּל בְּסָרָא דְמָה בְּנִפְשָׁהּ הוּא
 וְאִמְרִית לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל דָּם כָּל בְּסָרָא
 לֹא תִיכְלוּן אֲרִי נֶפֶשׁ כָּל בְּסָרָא דְמָה
 הִיא כָּל דִּי יִכְלֶנָה יִשְׁתִּיצִי:

דמו בנפשו הוא. דמו הוא לו במקום
 הנפש שהנפש תלויה בו: כי נפש כל
 בשר דמו הוא. הנפש היא הדם. דם ובשר
 לשון זכר, נפש לשון נקבה:

טו וְכָל נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל נִבְלָה
 וְטִרְפָּהּ בְּאֶזְרָח וּבִגְר וּכְבָּם

בְּגִדָיו וְרַחֵן בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד

הָעֶרֶב וְטָהָר:

וְכָל אִנֶּשׁ דִּי יִיכּוֹל נְבִילָא וְתַבִּירָא

בִּיצִיבָא וּבְגִיּוֹרָא וִיצַבֵּעַ לְבוּשׁוֹהִי

וְיִסְחִי בְּמִיָּא וִיְהִי מִסָּאב עַד רַמְשָׁא

וִידְכִי:

אֲשֶׁר תֹּאכַל נְבִלָה וְטֹרֵפָה. בְּנִבְלָת עוֹף

טְהוֹר דְּבַר הַכֶּתֹּב, שֶׁאֵין לָהּ טוֹמְאָה אֲלֵא

בְּשַׁעָה שֶׁנִּבְלָעַת בְּבֵית הַבְּלִיעָה, וְלִמְדֹךְ

כֵּאֵן שֶׁמִּטְמָאָה בְּאֲכִילָתָהּ, וְאֵינָה מִטְמָאָה

במגע, וטרפה האמורה כאן לא נכתבה
 אלא לדרוש, וכן שנינו יכול תהא נבלת
 עוף טמא מטמאה בבית הבליעה, תלמוד
 לומר טרפה, מי שיש במינו טרפה, יצא
 עוף טמא שאין במינו טרפה:

טו וְאֵם לֹא יִכַּבֵּם וּבְשָׂרוֹ לֹא
 יִרְחֹץ וְנִשָּׂא עֲוֹנוֹ: (פ)

וְאֵם לֹא יִצַּבֵּעַ וּבִסְרָהּ לֹא יִסְחִי וִיקַבֵּל
 חֻבָּה:

ונשא עונו. אם יאכל קדש, או יכנס

למקדש, חייב על טומאה זו ככל שאר
 טומאות: ובשרו לא ירחץ ונשא עונו.
 על רחיצת גופו ענוש כרת, ועל כבוס
 בגדים במלקות:

ויקרא פרק יח

אֲוִידְבָּר יְהוָה אֵל מִנְּשָׁה לְאֹמֶר:
 וּמִלִּיל יִי עִם מִנְּשָׁה לְמִימָר:
 בְּדִבָּר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֹמְרָת
 אֲלֵהֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:
 מִלֵּל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן אֲנִי

יִי אֱלֹהֵינוּ:

אני ה' אלהיכם. אני הוא שאמרתי בסיני,
 אנכי ה' אלהיך, וקבלתם עליכם מלכותי,
 מעתה קבלו גזרותי. רבי אומר גלוי וידוע
 לפניו שסופן לנתק בעריות בימי עזרא,
 לפיכך בא עליהם בגזירה אני ה' אלהיכם,
 דעו מי גוזר עליכם, דיין להפרע ונאמן
 לשלם שכר:

בְּמַעֲשֵׂה אֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר
 יִשְׁבְּתָם בָּהּ לֹא תַעֲשׂוּ

וּבַמַּעֲשֵׂה אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר אֲנִי

מֵבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה לֹא תַעֲשׂוּ

וּבַחֲקֹתֵיהֶם לֹא תֵלְכוּ:

כְּעֹבְדֵי עַמָּא דְאַרְעָא דְמִצְרַיִם דִּי

יִתְבָּתוּן בֵּהּ לֹא תַעֲבֹדוּן וּכְעֹבְדֵי עַמָּא

דְאַרְעָא דְכְנָעַן דִּי אֲנִי מַעַל יִתְכוּן

תָּמָן לֹא תַעֲבֹדוּן וּבְנִימוּסֵיהוֹן לֹא

תִּהְיוּ:

כַּמַּעֲשֵׂה אֶרֶץ מִצְרַיִם. מִגִּיד שְׁמַעְשֵׂיהֶם

שֶׁל מִצְרִיִּים וְשֶׁל כְּנַעֲנִיִּים מִקּוֹלָקְלִים מִכָּל
 הָאוֹמוֹת, וְאוֹתוֹ מִקּוֹם שִׁישְׁבוּ בּוֹ יִשְׂרָאֵל
 מִקּוֹלָקְלִי מִן הַכָּל: אֲשֶׁר אֲנִי מֵבִיא אֶתְכֶם
 שָׁמָּה. מִגִּיד שְׂאוֹתָן עַמּוּמִין שֶׁכִּבְשׁוּ
 יִשְׂרָאֵל מִקּוֹלָקְלִים יוֹתֵר מִכֻּלָּם:
 וּבַחֲקִיתֵיהֶם לֹא תִלְכוּ. מַה הִנִּיחַ הַכֶּתוּב
 שֶׁלֹּא אָמַר, אֲלֵא אֱלֹו נְמוֹסוֹת שֶׁלָּהֶן,
 דְּבָרִים הַחֲקוּקִין לָהֶם, כְּגוֹן טִרְטִיאוֹת
 וְאַצְטִדִיאוֹת, ר' מֵאִיר אֹמֵר אֱלֹו דְּרַכִּי
 הָאֲמֹרִי שֶׁמֶנּוּ חֲכָמִים:

ד אֶת מִשְׁפָּטִי תַעֲשֶׂה וְאֶת

חֲקֹתַי תִּשְׁמְרוּ לְלַכַּת בָּהֶם אֲנִי

יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

יֵת דִּינִי תַעֲבֹדוּן וְיֵת קִימִי תִטְרוּן

לְהִלְכָא בְּהוֹן אֲנֵא יֵי אֱלֹהֵכֹון:

את משפטי תעשו. אלו דברים האמורים

בתורה במשפט, שאלו לא נאמרו היו

כדאי לאומרו: ואת חקותי תשמרו.

דברים שהם גזירת המלך, שיצר הרע

משיב עליהם למה לנו לשומרו, ואומות

העולם ע"א משיבין עליהן, כגון אכילת

חזיר, ולבישת שעטנז, וטהרת מי חטאת,
 לכך נאמר אני ה', גזרתי עליכם, אי אתם
 רשאים להפטר: ללכת בהם. אל תפטר
 מתוכם, שלא תאמר למדתי חכמת
 ישראל אלך ואלמד חכמת המצריים
 והכשדיים:

ה וְשִׁמְרֶתֶם אֶת חֻקֹּתַי וְאֶת
 מִשְׁפָּטַי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם
 הָאָדָם וְחַי בָּהֶם אֲנִי יְהוָה: (ו)
 וְתִטְּרוּן יֵת קִימִי וְיֵת דִּינִי דִּי יַעֲבֹד

יְתֵהוֹן אֲנִישָׁא וַיְחִי בְּהוֹן לְחַיִּי עֲלֵמָא

אֲנִי יִי:

ושמרתם את חקותי. לרבות שאר

דקדוקי הפרשה שלא פרט הכתוב בהם.

דבר אחר ליתן שמירה ועשייה לחוקים,

ושמירה ועשייה למשפטים, לפי שלא

נתן אלא עשייה למשפטים ושמירה

לחוקים: וחי בהם. לעולם הבא, שאם

תאמר בעולם הזה, והלא סופו הוא מת:

אני ה'. נאמן לשלם שכר:

וְטִיטִי אִישׁ אִישׁ אֶל

כָּל שְׂאֵר בְּשָׂרוֹ לֹא תִקְרְבוּ

לְגִלּוֹת עֲרוּחַ אֲנִי יְהוָה: (ה)

גִּבּוֹר גִּבּוֹר לְכָל קָרִיב בְּסִירָה לֹא תִקְרְבוּ

לְגִלְאָה עֲרִיא אֲנִי יְיָ:

לֹא תִקְרְבוּ. לְהִזְהִיר הַנִּקְבָּה כְּזֵכֶר, לְכַד

נֹאמַר לְשׁוֹן רַבִּים: אֲנִי ה'. נֹאמֵן לְשִׁלָּם

שִׁכָּר:

וְעֵרֹת אָבִיךָ וְעֵרֹת אִמְךָ לֹא

תִּגְלֶה אִמְךָ הוּא לֹא תִגְלֶה

עֵרֹתֶיהָ: (ה)

עֵרֹת אָבוֹךָ וְעֵרֹת אִמְךָ לֹא תִגְלֶה

אִמְךָ הִיא לֹא תִגְלֶה עֵרֹתֶיהָ:

ערוֹת אבִיךָ. זוֹ אִשְׁתְּ אבִיךָ, אוֹ אִינוֹ אִלָּא

כַּמְשֻׁמְעוֹ, נֹאמֵר כֹּאן עֵרֹת אבִיךָ, וְנֹאמֵר

לְהִלֵּךְ עֵרֹת אבִיו גִּלְהָ, מֵה לְהִלֵּךְ אִשְׁתְּ

אבִיו, אֵף כֹּאן אִשְׁתְּ אבִיו: וְעֵרֹת אִמְךָ.

לְהִבִּיא אִמּוֹ שְׂאִינָה אִשְׁתְּ אבִיו:

ח עֲרוֹת אֵשֶׁת אָבִיךָ לֹא תִגְלֶה

עֲרוֹת אָבִיךָ הוּא: (ח)

עֲרִית אֶתְּ אָבוֹךָ לֹא תִגְלֶי עֲרִית

אָבוֹךָ הִיא:

ערוֹת אֵשֶׁת אָבִיךָ. לרבות לאחר מיתה:

ט עֲרוֹת אֲחוֹתְךָ בֵּית אָבִיךָ אִו

בֵּית אִמְךָ מוֹלָדֶת בֵּית אִו

מוֹלָדֶת חוּץ לֹא תִגְלֶה עֲרוֹתְךָ:

(ט)

עֲרִית אַחֲתָךְ בֵּת אֲבוֹךְ אוֹ בֵּת אִמְךָ

דִּילִידָא מִן אֲבוֹךְ מִן אֶתֶת אַחֲרִי אוֹ

מִן אִמְךָ לְגַבֵּר אַחֲרָן לֹא תִגְלִי

עֲרִיתָהֶן:

בת אביך. אף בת אנוסה במשמע: מולדת

בית או מולדת חוץ. בין שאומרים לו

לאביך קיים את אמה, ובין שאומרים לו

הוצא את אמה, כגון ממזרת או נתינה:

עֲרוֹת בֵּת בֶּנֶךְ אוֹ בֵּת בְּתָךְ

לֹא תִגְלֶה עֲרוֹתָן כִּי עֲרוֹתָךְ

הנה: (ס)

עֲרִית בַּת בָּרָךְ אוֹ בַת בְּרָתְךָ לֹא תִגְלִי

עֲרִיתְהֶן אֲרִי עֲרִיתְךָ אֲנוּן:

ערוֹת בַּת בֶּנֶךְ וְגו'. בבתו מאנוסתו הכתוב

מדבר, ובתו ובת בתו מאשתו אנו למדין

מערוֹת אשה ובתה שנאמר בהן לֹא תִגְלֶה,

בין שהיא ממנו בין שהיא מאיש אחר:

ערוֹת בַּת בֶּנֶךְ. קל וחומר לבתך, אלא לפי

שאין מזהירין מן הדין למדוה מגזרה

שזה:

יא עֲרוֹת בַּת אִשָּׁת אָבִיךָ

מִזְלָדֶת אָבִיךָ אַחֲוָתְךָ הוּא לֹא

תִּגְלָה עֲרוֹתָהּ: (ו)

עֲרִית בַּת אִמֶּת אֲבוֹךָ דִּילִידָא מִן

אֲבוֹךָ אַחֲוָתְךָ הִיא לָא תִגְלִי עֲרִיתָהּ:

ערוֹת בַּת אִשָּׁת אָבִיךָ. לִימַד שְׂאִינוּ חַיִּיב

עַל אַחֲוָתוֹ מִשְׁפָּחָה וְנִכְרִית, לְכַךְ נֹאמַר בַּת

אִשָּׁת אָבִיךָ, בְּרֹאוּיָהּ לְקִידוּשִׁין:

יב עֲרוֹת אַחֲוָת אָבִיךָ לֹא

תַּגִּלָּה שְׂאֵר אָבִיךָ הוּא: (ס)

עֲרִית אַחַת אֲבוֹךָ לֹא תַגִּלִּי קְרִיבַת

אֲבוֹךָ הִיא:

יג עֲרֻוֹת אַחֲוֹת אִמְךָ לֹא תַגִּלָּה

כי שְׂאֵר אִמְךָ הוּא: (ס)

עֲרִית אַחַת אִמְךָ לֹא תַגִּלִּי אֲרִי קְרִיבַת

אִמְךָ הִיא:

יד עֲרֻוֹת אֲחִי אָבִיךָ לֹא תַגִּלָּה

אֶל אִשְׁתּוֹ לֹא תִקְרַב הִדְתָּךְ

הוא: (ס)

עֲרִית אַח אֲבוֹךָ לֹא תִגְלִי לְאַתֶּתָּהּ לֹא

תִּקְרַב אֶתֶת אַח אֲבוֹךָ הִיא:

ערוֹת אחי אביך לֹא תִגְלֶה. וְזֶה הִיא

ערוֹתוֹ, אִל אֲשֶׁתוֹ לֹא תִקְרַב:

טו עֲרוֹת כֻּלָּתְךָ לֹא תִגְלֶה אִשָּׁת

בְּנֶךָ הוּא לֹא תִגְלֶה עֲרוֹתָהּ:

(ס)

עֲרִית כֻּלָּתְךָ לֹא תִגְלִי אֶתֶת בְּרַךְ הִיא

לֹא תִגְלִי עֲרִיתָהּ:

אִשָּׁת בֶּנֶךְ הִיא. לֹא אִמְרָתִי אֲלֵא בְשִׁישׁ
לְבֶנֶךְ אִישׁוֹת בָּהּ, פֶּרֶט לֹא־נוֹסָה וְשִׁפְחָה
וְנִכְרִית:

טז עֲרֹֻת אִשָּׁת אָחִיךָ לֹא תִגְלֶה
עֲרֹֻת אָחִיךָ הִוא: (ט)

עֲרִית אֶתֶת אָחוּךָ לֹא תִגְלִי עֲרִית
אָחוּךָ הִיא:

יז עֲרֹֻת אִשָּׁה וְבִתָּהּ לֹא תִגְלֶה

אֶת בֵּת בְּנָה וְאֶת בֵּת בָּתָּה

לֹא תִקַּח לְגִלּוֹת עֲרוֹתָהּ שְׂאֲרָה

הַנָּה זִמָּה הוּא

עֲרִית אֶתְתָּא וּבִרְתָּהּ לֹא תִגְלִי יֵת בֵּת

בָּרָה וְיֵת בֵּת בִּרְתָּהּ לֹא תִסֵּב לְגִלָּאָה

עֲרִיתָהּ קָרִיבִין אֲנוּן עֵצֶת חֲטָאִין הִיא:

ערוֹת אֵשָׁה וּבִתָּה. לֹא אִסּוּר הַכְּתוּב אֵלֹא

ע"י נִשְׁוֵאִי הִרְאֵשׁוּנָה, לְכַךְ נֹאמַר לֹא

תִּקַּח, לְשׁוֹן קִיחָה, וְכֵן לְעֵנִיךְ הָעוֹנֵשׁ אֲשֶׁר

יִקַּח אֶת אֵשָׁה וְאֶת אִמָּה, לְשׁוֹן קִיחָה, אֲבֹל

אנס אשה מותר לישא בתה: שארה הנה.

קרובות הן זו לזו: זמה. עצה, כתרגומו

עצת חטאין, שיצרך יועצך לחטוא:

יח וְאִשָּׁה אֶל אֲחֹתָהּ לֹא תִקַּח

לְצָרָר לְגִלּוֹת עֲרוֹתָהּ עָלֶיהָ

בְּחִייה:

וְאֶת־תֹּא עִם אֲחֹתָהּ לֹא תִסֵּב לְעִקְאָה

לְגִלּוֹת עֲרִיתָהּ עָלֶיהָ בְּחִייהָ:

אל אחותה. שתיהן כאחת: לצרר. לשון

צרה, לעשות את זו צרה לזו: בחייה.
 למדך, שאם גרשה לא ישא את אחותה,
 כל זמן שהיא בחיים:

יט וְאֵל אִשָּׁה בְּנִדָּת טַמְאָתָהּ
 לֹא תִקְרַב לְגִלּוֹת עֲרוּתָהּ:
 וְלֹא־תֵאָא בְּרָחוּק סוּבַתָּהּ לֹא תִקְרַב
 לְגִלְאָהּ עֲרִיתָהּ:

כ וְאֵל אִשָּׁת עַמִּיתָךְ לֹא תִתֵּן
 שְׁכַבְתָּךְ לְזָרַע לְטַמְאָהּ בָּהּ:

וּבֹאֲתַת חֶבְרֶךְ לֹא תִתֵּן שְׂכַבְתָּךְ לְזֶרְעָא

לְאַסְתָּאבָא בֵּהּ:

כֹּא וּמִזֶּרְעֶךָ לֹא תִתֵּן לְחַעֲבִיר

לְמוֹלָךְ וְלֹא תַחֲלִל אֶת שֵׁם

אֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְהוָה:

וּמִבְנֶיךָ לֹא תִתֵּן לְאַעֲבָרָא לְמוֹלָךְ וְלֹא

תַּחֲלִי יְת שְׁמָא דְאַלְהֶךָ אֲנָא יִי:

לְמַלְךְ. עֲבֹדַת אֱלִילִים הִיא שְׁשֻׁמָּה מוֹלְךְ,

וְזוֹ הִיא עֲבֹדַתָּה, שְׁמוֹסֵר בְּנוֹ לְכוֹמְרִים

ועושיין שתי מדורות גדולות ומעבירין את
הבן ברגליו בין שתי מדורות האש: לא
תתן. זו היא מסירתו לכוזרים: להעביר
למלך. זו העברת האש:

כב   שביעי -

רביעי

במחוברין

ואת

זָכַר לֹא תִשָּׁכַח מִשְׁכְּבִי אִשָּׁה

תֹּעֲבָה הוּא:

וְעַם דְּכוּרָא לֹא תִשָּׁכַח מִשְׁכְּבִי אִתְתָּא

תֹּעֲבָתָא הִיא:

כַּג וּבְכָל בְּהֵמָה לֹא תִתֵּן

שְׁכִיבָתְךָ לְטַמְאָה בָּהּ וְאִשָּׁה

לֹא תַעֲמֹד לְפָנַי בְּהִמָּה לְרִבְעָה

תָּבֵל הוּא:

וּבְכָל בְּעִירָא לֹא תִתֵּן שְׂכַבְתָּךְ

לְאַסְתָּאבֵּא בָּהּ וְאַתָּתָא לֹא תִקּוּם קָדָם

בְּעִירָא לְמִשְׁלֵט בָּהּ תָּבֵלָא הוּא:

תָּבֵל הוּא. לְשׁוֹן קֹדֶשׁ וְעֵרוּזָה וְנִיאוּף, וְכֵן

וְאַפִּי עַל תְּבִלִּיתָם. דְּבַר אַחֵר תָּבֵל הוּא,

לְשׁוֹן בְּלִיכָה וְעֵרְבוּב, זֵרַע אָדָם וְזֵרַע

בְּהִמָּה:

כִּד אֵל תִּטְמָאוּ בְּכָל אֵלָּה כִּי

בְּכָל־אֱלֹהִים נִטְמָאוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר

אֲנִי מִשְׁלַח מִפְּנֵיכֶם:

לֹא תִסְתַּאֲבוּן בְּכָל־אֱלֹהִים אֲרִי בְּכָל־

אֱלֹהִים אֲסִתְּאֲבוּ עִמָּמִיא דִּי אֲנָא מִגְּלִי

מִן קְדָמִיכוּן:

כֹּה וְתִטְמָא הָאָרֶץ וְאֶפְקֹד עֲזָנָהּ

עָלֶיהָ וְתִקָּא הָאָרֶץ אֶת

יִשְׁבִּיהָ:

וְאֲסִתְּאֲבַת אֶרְעָא וְאֶסְעָרִית חוּבָהּ עָלָהּ

וְרוֹקִינַת אֶרְעָא יֵת יִתְבֵּהּא:

כו וְשִׁמְרֵתֶם אִתְּכֶם אֶת חֻקֹּתַי

וְאֵת מִשְׁפָּטַי וְלֹא תַעֲשׂוּ מִכֹּל

הַתּוֹעֲבוֹת הָאֵלֶּה הָאֲזָרָח וְהַגֵּר

הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם:

וְתִטְרוֹן אֶתוֹן יֵת קִימִי וְיֵת דִּינִי וְלֹא

תַּעֲבִדוֹן מִכֹּל תּוֹעֲבוֹתָא הָאֵלִין יִצִּיבָא

וְגִיּוֹרָא דִּיתְגִּירוֹן בִּינִיכוֹן:

כז כִּי אֶת כָּל הַתּוֹעֲבוֹת הָאֵל

עֲשׂוּ אַנְשֵׁי הָאָרֶץ אֲשֶׁר

לִפְנֵיכֶם וְתִטְמֵא הָאָרֶץ:

אֲרִי יֵת כָּל תּוֹעֲבֹתָא הָאֵלִין עֲבְדוּ

אַנְשֵׁי אֶרֶץ דִּי קִדְמִיכוּן וְאַסְתַּאֲבַת

אֶרֶץ:

מִפְטִיר בַּח וְלֹא תִקְיָא

הָאָרֶץ אֶתְכֶם בְּטִמְאַכֶּם אֹתָהּ

כֹּאֲשֶׁר קָאָה אֶת הַגּוֹי אֲשֶׁר
לְפָנֵיכֶם:

וְלֹא תִרְוֶקֶן אֶרֶעָא יִתְכוֹן בְּסִאֲבִיכוֹן
יִתֵּה כְּמֵא דְרוֹקִינַת יֵת עַמִּמִּיא דִּי
קִדְמִיכוֹן:

וְלֹא תִקִּיא הָאָרֶץ אֶתְכֶם. מִשְׁלַל לִבָּן מִלֶּךְ
שֶׁהָאֲכִילוּהוּ דְבַר מֵאוֹם שְׂאִין עֹזְמַד בְּמַעִיּוֹ
אֲלֵא מִקִּיאָו, כֵּךְ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֵינָהּ
מִקִּיִּמַת עֹזְבְּרֵי עֲבִירָה. וְתִרְגֹּמוּ וְלֹא
תִרְוֶקֶן, לְשׁוֹן רִיקוֹן, מִרִּיקָה עֲצֻמָּה מֵהֶם:

כֹּט כִּי כָל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִכָּל

הַתּוֹעֲבוֹת הָאֵלֶּה וְנִכְרְתוּ

הַנִּפְשוֹת הָעֹשֶׂת מִקֵּרֵב עִמָּם:

אֲרִי כָל דִּי יַעֲבֹד מִכָּל תּוֹעֲבָתָא הָאֵלִין

וְיִשְׁתִּיצוּן נַפְשָׁתָא דִּי־עֲבָדוּן מִגּוֹ

עֲמָהוּן:

הַנִּפְשוֹת הָעוֹשׂוֹת. הַזֵּכֶר וְהַנִּקְבָּה

בַּמַּשְׁמַע:

ל וְשִׁמְרָתָם אֶת מִשְׁמֶרְתִּי

לְבַלְתִּי עֲשׂוֹת מַחֲקוֹת

הַתּוֹעֲבֹת אֲשֶׁר נַעֲשֹׂוּ לִפְנֵיכֶם

וְלֹא תִטְמָאוּ בָהֶם אֲנִי יְהוָה

אֱלֹהֵיכֶם: (פכפ)

וְתִטְרוֹן יָת מַטְרַת מִימְרֵי בְדִיל דָּלָא

לְמַעַבְד מְנִימוּסֵי תוֹעֲבֹתָא דַּאֲתַעֲבַדָּא

קְדָמִיכוֹן וְלֹא תִסְתַּאֲבוֹן בְּהוֹן אֲנָא יי

אֱלֹהֵיכֶם:

ושמרתם את משמרתִי. להזהיר בית דין

על כן: ולא תטמאו בהם אני ה' אלהיכם.

הא אם תטמאו איני אלהיכם, ואתם

נפסלים מאחרי, ומה הנאה יש לי בכם,

ואתם מתחייבים כלייה, לכך נאמר אני ה'

אלהיכם: חסלת פרשת אחרי:

כרשת

קדושים

עם אונקלוס ורש"י

פרשת קדושים

ויקרא פרק יט

אֲוִי־בֵּר יְהוָה אֵל מִשָּׁה לְאֹמֶר

וּמִלִּיל יִי עִם מִשָּׁה לְמִימָר:

ב דִּבֶּר אֵל כָּל עֲדַת בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם קְדוּשִׁים

תִּהְיוּ כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי יְהוָה

אֲלֵהֶיכֶם:

מִלֵּל עִם כָּל כְּנִשְׁתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל

וְתִימָר לְהוֹן קְדִישִׁין תְּהוֹן אֲרִי קְדִישׁ

אַנָּא יִי אֱלֹהֵכֹון:

דבר אל כל עדת בני ישראל. מלמד

שנאמרה פרשה זו בהקהל, מפני שרוב

גופי תורה תלויין בה: קדושים תהיו. הווי

קדושים מן העריות ומן העבירה, שכל

מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא

קדושה, אשה זונה וחללה וגו', אני ה'

מקדשכם. ולא יחלל זרעו, אני ה'

מקדשו. קדושים יהיו, אשה זונה וחללה

וגו':

גַּאִישׁ אָמוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְאֶת

שִׁבְתִּי תִשְׁמְרוּ אֲנִי יְהוָה

אֱלֹהֵיכֶם:

גִּבּוֹר מִן אִמָּה וּמִן אָבוֹהִי תִהְיוּ דְחָלִין

וְיַת יוֹמֵי שְׁבִיָּא דִּילִי תִטְרוֹן אֲנִי יי

אֱלֹהֵיכֶם:

אִישׁ אָמוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ. כֹּל אֶחָד מֵכֶם

תִּירָאוּ אֲבִיו וְאִמּוֹ, זֶהוּ פִּשְׁטוֹ. וּמִדְּרָשׁוֹ
אֵין לִי אֵלָּא אִישׁ, אֵשֶׁה מִנִּין, כִּשְׁהוּא
אוֹמֵר תִּירָאוּ הָרִי כֵּאֵן שְׁנַיִם, אֲ"כ לָמָּה
נֹאמַר אִישׁ, שְׁהֵאִישׁ סִיפֵק בִּידּוֹ לַעֲשׂוֹת,
אֲבָל אֵשֶׁה רַעְיוֹת אַחֲרַיִם עָלֶיהָ: אִמּוֹ וְאֲבִיו
תִּירָאוּ. כֵּאֵן הַקָּדִים אִם לֹא־ב, לִפִּי שִׁגְלוֹי
לִפְנֵיו שֶׁהֵבֵן יֵרָא אֶת אֲבִיו יוֹתֵר מֵאִמּוֹ,
וּבִכְבוֹד הַקָּדִים אֲב לֹא־ב, לִפִּי שִׁגְלוֹי לִפְנֵיו
שֶׁהֵבֵן מִכְבֹּד אֶת אִמּוֹ יוֹתֵר מֵאֲבִיו, מִפְּנֵי
שֶׁמִּשְׁדָּלְתוֹ בַּדְּבָרִים: וְאֵת שְׁבַתְתִּי
תִּשְׁמְרוּ. סִמֵּךְ שְׁמִירַת שְׁבַת לְמוֹרָא אֲב,

לומר אף על פי שהזהרתיך על מורא אב,
 אם יאמר לך חלל את השבת, אל תשמע
 לו, וכן בשאר כל המצות: אני ה'
 אלהיכם. אתה ואביך חייבים בכבודי,
 לפיכך לא תשמע לו לבטל את דברי.
 איזהו מורא, לא ישב במקומו, ולא ידבר
 במקומו, ולא יסתור את דבריו. ואיזהו
 כבוד, מאכיל ומשקה, מלביש ומנעיל,
 מכנים ומוציא:

דֹּאֵל תִּפְנּוּ אֶל הָאֱלֹהִים וְאֵלֵּי

מִסֵּכָה לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם אֲנִי

יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

לֹא תִתְּפֹנּוּן בְּתֵר טַעֲוֹן וְדַחֲלֹן דְּמִתְּכָא

לֹא תַעֲבֹדוּן לְכוֹן אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:

אֵל תִּפְנוּ אֵל הָאֱלִילִים. לַעֲבָדִם. אֱלִילִים

לְשׁוֹן אֵל, כֹּלָא הוּא חֲשׁוֹב: וְאֵלֵהִי מִסֵּכָה.

תַּחֲיִלְתֵּן אֱלִילִים הֵם, וְאִם אַתָּה פּוֹנֵה

אַחֲרֵיהֶם סוֹפֵךְ לַעֲשׂוֹתֵן אֱלֹהוֹת: לֹא

תַּעֲשׂוּ לָכֶם. לֹא תַעֲשׂוּ לְאַחֲרִים, וְלֹא

אַחֲרִים לָכֶם. וְאִם תֹּאמַר לֹא תַעֲשׂוּ

לַעֲצֹמְכֶם אֲבָל אַחֲרִים עוֹשִׁין לָכֶם, הֲרִי
 כָּבֹד נֹאמַר לֹא יִהְיֶה לָּךְ, לֹא שֶׁלְּךָ וְלֹא שֶׁל
 אַחֲרִים:

ה וְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח שְׁלָמִים
 לַיהוָה לְרֹצְנֵכֶם תִּזְבְּחֵהוּ:
 וְאַרְי תְּכַסּוּן נִכְסֵי קוֹדֶשֶׁי־אֵל קָדָם יי
 לְרַעְיוֹא לְכוֹן תְּכַסֶּנָּה:

וְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח. לֹא נֹאמְרָה פִּרְשָׁה זֹה, אֲלֵא
 לְלַמֵּד, שֶׁלֹּא תִהְיֶה זְבִיחַתֶּן אֲלֵא עַל מִנַּת
 לְהֹאכֵל בְּתוֹךְ הַזְמַן הַזֶּה, שֶׁאִם לְקַבּוֹעַ

להם זמן אכילה, הרי כבר נאמר ואם נדר
 או נדבה זבח קרבנו וגו': לרצנכם
 תזבחהו. תחלת זביחתו תהא על מנת נחת
 רוח שיהא לכם לרצון, שאם תחשבו עליו
 מחשבת פסול לא ירצה עליכם לפני:
 לרצנכם. אנפיי"צימנטו, זהו לפי פשוטו.
 ורבותינו למדו מכאן למתעסק בקדשים
 שפסול, שצריך שיתכוין לשחוט:

וּבַיּוֹם זִבְחֶכֶם יֵאָכֵל וּמִמָּחָרָת
 וְהַנּוֹתָר עַד יוֹם הָעֲשִׂי

בֹּאֵשׁ יִשְׂרָאֵל:

בְּיוֹמָא דִּיתְנַכֵּם יִתְאַכֵּל וּבְיוֹמָא

דְּבִתְרוּהִי וְדִאֲשַׁתְּאֵר עַד יוֹמָא תְּלִיתָא

בְּנוּרָא יִתְקַד:

בְּיוֹם זְבַחְכֶּם יֵאָכֵל. כִּשְׁתַּזְבַּחוּהוּ,

תַּשְׁחֲטוּהוּ עַל מִנַּת זְמַן זֶה שֶׁקִּבַּעְתִּי לָכֶם

כְּבֹר:

וְאֵם הָאֲכָל יֵאָכֵל בְּיוֹם

הַשְּׁלִישִׁי פְּגוּל הוּא לֹא יִרְצֶה:

וְאִם אֶת־אֲכָלָא יִתְאַכֵּל בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה

מִרְחֵק הוּא לָא יְהִי לְרַעְוָא:

וְאִם הָאֲכָל יֵאכֹל וְגו' . אִם אֵינוֹ עֲנִין

לְחוּץ, לְזַמְנוּ, שֶׁהָרִי כָּבֵד נֹאמֵר וְאִם הָאֲכָל

יֵאכֹל מִבֶּשֶׁר זָבַח שְׁלָמִיו וְגו' , תִּנְהוּ עֲנִין

לְחוּץ לְמִקְוָמוֹ, יָכוֹל יִהְיוּ חֵיִבִּין כֹּרֶת עַל

אֲכִילָתוֹ, תִּלְמֹד לֹאמֵר וְהִנֵּפֶשׁ הָאוֹכֵלֶת

מִמֶּנּוּ עֹנָה תִּשָּׂא, מִמֶּנּוּ וְלֹא מִחֲבִירוֹ, יֵצֵא

הַנִּשְׁחָט בַּמַּחֲשֶׁבֶת חוּץ לְמִקְוָמוֹ: פְּגוּל.

מִתּוֹעֵב, כִּמוֹ זֶמְרֵק פְּגוּלִים כְּלִיהֶם:

ח וְאֵכְלִיו עֲוֹנוֹ יִשָּׂא כִּי אֶת

קֹדֶשׁ יְהוָה חָלַל וְנִבְרַתָּהּ

הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מֵעַמִּיהָ:

וְדִיִּכְלָנָה חֹבֶה יִקְבֹּל אֲרִי יְת קֹדֶשׁ

דִּי אֶחָל וְיִשְׁתִּיֲצִי אֲנִשָּׂא הַהוּא מֵעַמִּיהָ:

וְאֵכְלִיו עֲוֹנוֹ יִשָּׂא. בְּנוֹתָר גַּמּוֹר הַכְּתוּב

מִדְּבַר וְאִינוּ עֲנוּשׁ כֶּרֶת עַל הַנִּשְׁחָט חוּץ

לְמִקְוֵמוֹ, שֶׁכֶּבֶר מִיַּעֲטוֹ הַכְּתוּב, וְזֶהוּ בְּנוֹתָר

גַּמּוֹר מִדְּבַר, וּבִמְסַכַּת כְּרִיתוֹת לְמִדּוּהוֹ

מִגְזֵרָה שׁוּהָ:

ט וּבִקְצָרְכֶם אֶת קִצִּיר אֲרָצְכֶם

לֹא תִכְלֶה פֶּאֶת שְׂדֶךָ לְקַצֹּר

וְלִקֹּט קִצִּירְךָ לֹא תִלְקֹט:

וּבַמַּחְצֵדְכוֹן יֵת חֲצָדָא דְאַרְעֶכוֹן לֹא

תְּשִׁיצי פֶּאֶתָא דְחֻקְלָךְ לְמַחְצֵד וְלִקְטָא

דְּחֲצָדָךְ לֹא תִלְקֹט:

לֹא תִכְלֶה פֶּאֶת שְׂדֶךָ. שִׁינִיחַ פֶּאֶה בַסּוּף

שְׂדֵהוּ: וְלִקֹּט קִצִּירְךָ. שְׁבָלִים הַנוֹשְׂרִים

בַּשַּׁעַת קִצִּירָהּ אַחַת אוֹ שְׁתֵּים, אֲבָל שְׁלֹשׁ

אינן לקט:

וְכַרְמֶךָ לֹא תַעֲזֹלֶל וּפְרִט

כַּרְמֶךָ לֹא תִלְקֹט לְעַנִּי וְלַגֵּר

תַּעֲזֹב אֹתָם אֲנִי יְהוָה

אֱלֹהֵיכֶם:

וְכַרְמֶךָ לֹא תַעֲזֹלֶל וְנִתְּרָא דְכַרְמֶךָ לֹא

תִּלְקֹט לְעַנִּי וְלַגֵּיּוֹרִי תִשְׁבּוֹק יִתְהוֹן

אֲנִי אֱלֹהֵיכֶם:

לֹא תַעֲזֹלֶל. לֹא תַטּוֹל עוֹלָלוֹת שְׂבָה וְהָן

ניכרות. איזהו עוללות, כל שאין לה לא

כתף ולא נטף: ופרט כרמך. גרגרי ענבים

הנושרים בשעת בצירה: אני ה' אלהיכם.

דיין להפרע, ואיני גובה מכם אלא נפשות,

שנאמר אל תגזל דל וגו', כי ה' יריב ריבם

וגו':

יֵא לֹא תִגְנְבוּ וְלֹא תִכַּחֲשׁוּ וְלֹא

תִּשְׁקְרוּ אִישׁ בְּעַמִּיתוֹ:

לֹא תִגְנְבוּ וְלֹא תִכַּדְבוּ וְלֹא תִשְׁקְרוּ

אִישׁ בְּחֵבְרָה:

לא תגנבו. אזהרה לגונב ממון, אבל לא
תגנוב שבעשרת הדברות אזהרה לגונב
נפשות, דבר הלמד מענינו, דבר שחייבין
עליו מיתת ב"ד: ולא תכחשו. לפי
שנאמר וכחש בה, משלם קרן וחומש,
למדנו עונש, אזהרה מנין, תלמוד לומר
ולא תכחשו: ולא תשקרו. לפי שנאמר
ונשבע על שקר, ישלם קרן וחומש,
למדנו עונש, אזהרה מנין, תלמוד לומר
ולא תשקרו: לא תגנבו ולא תכחשו ולא
תשקרו ולא תשבעו. אם גנבת סופך

לכחש סופך לשקר סופך להשבע לשקר:

יב וְלֹא תִשָּׁבַעוּ בְּשִׁמִּי לְשָׁקֶר

וְחָלַלְתָּ אֶת שֵׁם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי

יְהוָה:

וְלֹא תִשָּׁבַעוּן בְּשִׁמִּי לְשָׁקָר וְתַחַל יֵת

שְׁמִי דְאֱלֹהֶיךָ אֲנִי יי:

ולא תשבּעוּ בשמי. למה נאמר, לפי

שנאמר לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא,

יכול לא יהא חייב אלא על שם המיוחד,

מניין לרבות כל הכנויין, ת"ל ולא תשבּעוּ

בשמי לשקר, כל שם שיש לי:

יג לא תַעֲשֶׂק אֶת רֵעִי וְלֹא

תִּגְזֹל לֹא תִלִּין פְּעֻלַּת שְׂכִיר

אֶתְּךָ עַד בִּקְרִי:

לֹא תַעֲשֹׂק יֵת חֲבֶרֶךְ וְלֹא תֹאנֵס לֹא

תְּבִית אֲגָרָא דְאֲגִירָא לְוֹתְךָ עַד צִפְרָא:

לֹא תַעֲשֶׂק. זה הכובש שכר שכיר: לֹא

תִּלִּין. לשון נקבה, מוסב על הפעולה: עַד

בקר. בשכיר יום הכתוב מדבר, שיציאתו

מששקעה חמה, לפיכך זמן גבוי שכרו כל
 הלילה, ובמקום אחר הוא אומר ולא תבוא
 עליו השמש, מדבר בשכיר לילה,
 שהשלמת פעולתו משיעלה עמוד
 השחר, לפיכך זמן גבוי שכרו כל היום,
 לפי שנתנה תורה זמן לבעל הבית עונה,
 לבקש מעות:

יֵד לֹא תִקַּל חֶרֶשׁ וְלִפְנֵי עֹר
 לֹא תִתֵּן מִכָּשֵׁל וְיִרְאֶת
 מֵאֶלֶּהֶּיךָ אֲנִי יְהוָה:

לֹא תִלוּט דְּלֹא שְׁמַע וְקָדַם דְּלֹא חֲזִי

לֹא תַשִּׁים תִּקְלָא וְתִדְחַל מֵאַלְהָךְ אֲנֵא

יִי:

לֹא תִקְלָל חֲרֵשׁ. אֵין לִי אֲלֵא חֲרֵשׁ, מִנִּין

לְרִבּוֹת כָּל אָדָם, תִּלְמוּד לֹאמַר בַּעֲמֵךְ לֹא

תֵּאָר, אִם כֵּן לָמָּה נֹאמַר חֲרֵשׁ, מָה חֲרֵשׁ

מִיּוֹחַד שֶׁהוּא בַחַיִּים אֵף כָּל שֶׁהוּא בַחַיִּים,

יֵצֵא הַמַּת שְׁאִינוּ בַחַיִּים: וּלְפָנֵי עוֹר לֹא

תִּתֵּן מִכְשׁוֹל. לְפָנֵי הַסּוּמָא בַדְּבַר לֹא תִתֵּן

עֵצָה שְׁאִינָה הוֹגֵנָת לּוֹ, אֲלֵ תֹאמַר מִכּוֹר

שדך וקה לך חמור, ואתה עוקף עליו
 ונוטלה הימנו: ויראת מאלהיך. לפי
 שהדבר הזה אינו מסור לבריות לידע אם
 דעתו של זה לטובה או לרעה, ויכול
 להשמיט ולומר לטובה נתכוונתי, לפיכך
 נאמר בו ויראת מאלהיך, המכיר
 מחשבותיך. וכן כל דבר המסור ללבם של
 אדם העושהו, ואין שאר הבריות מכירות
 בו, נאמר בו ויראת מאלהיך:

טו שני לא תַעֲשֶׂה עֹל

בַּמִּשְׁפָּט לֹא תִשָּׂא פָנֶי דָל

וְלֹא תִהְדָּר פָּנֶי גָדוֹל בְּצִדֶּק

תִּשְׁפֹּט עַמִּיתָּךְ:

לֹא תַעֲבֹדוּן שֹׁקֵר בְּדִינָא לֹא תִסֵּב אִפִּי

מִסִּכָּנָא וְלֹא תִהְדָּר אִפִּי רַבָּא בְּקוֹשְׁטָא

תְּדִינָה לְחִבְרָךְ:

לֹא תַעֲשׂוּ עוֹל בַּמִּשְׁפָּט. מִלְּמַד שֶׁהַדִּיין

הַמְּקַלְקֵל אֶת הַדִּין קְרוּי עוֹל, שֶׁנֶּאֱוִי,

וּמִשּׁוּקָץ, חֶרֶם, וְתוֹעֵבָה. שֶׁהָעוֹל קְרוּי

תוֹעֵבָה, שֶׁנֶּאֱמַר כִּי תוֹעֵבַת ה' וְגו' כֹּל

עושה עול, והתועבה קרויה שקץ וחרם,
שנאמר ולא תביא תועבה אל ביתך והיית
חרם כמוהו שקץ תשקצנו וגו': לא תשא
פני דל. שלא תאמר עני הוא זה והעשיר
חייב לפרנסו אזכנו בדין ונמצא מתפרנס
בנקיות: ולא תהדר פני גדול. שלא
תאמר עשיר הוא זה, בן גדולים הוא זה,
היאך אביישנו ואראה בבושתו, עונש יש
בדבר, לכך נאמר, ולא תהדר פני גדול:
בצדק תשפוט עמיתך. כמשמעו. דבר
אחר הוי דן את חבירך לכף זכות:

טו לא תִּלְךְ רִכִּיל בְּעַמֶּיךָ לֹא

תַּעֲמֹד עַל דַּם רֵעֶךָ אֲנִי יְהוָה:

לֹא תִיכּוֹל קוֹרְצִין בְּעַמֶּךָ לֹא תִקּוּם עַל

דָּמָא דְחִבְרָךְ אֲנִי יְיָ:

לֹא תִלְךְ רִכִּיל. אֲנִי אֹמֵר עַל שֵׁם שֶׁכֵּל

מִשְׁלַחֵי מִדְּנִים וּמִסְפְּרֵי לְשׁוֹן הָרַע הַזֵּלֵכִים

בִּבְתִּי רַעִיָּהֶם לְרַגֵּל מַה יֵּרָאוּ רַע אִם מַה

יִשְׁמְעוּ רַע לְסִפּוֹר בְּשׁוֹק, נִקְרָאִים הַזֵּלֵכִי

רִכִּיל, הַזֵּלֵכִי רַגִּילָה, אֲשֶׁפִּיִּי־מִנֵּט בִּלְעִז.

וְרִאִיהָ לְדַבְּרֵי שֶׁלֹא מִצִּינוּ רִכִּילוֹת שְׂאִין

כתוב בלשון הליכה. לא תלך רכיל, הולכי
 רכיל נחשת וברזל, ושאר לשון הרע אין
 כתוב בו הליכה, מלשני בסתר רעהו, לשון
 רמיה, לשון מדברת גדולות, לכך אני
 אומר, שהלשון הולך ומרגל, שהכ"ף
 נחלפת בגימ"ל, שכל האותיות
 שמוצאיהם ממקום א' מתחלפות זו בזו,
 בי"ת בפ"א, וגימ"ל בכ"ף וקו"ף, בכ"ף
 ונו"ן בלמ"ד, וזי"ן בצד"י, וכן וירגל
 בעבדך, רגל במרמה לאמר עלי רעה, וכן
 לא רגל על לשונו, וכן רוכל הסוחר ומרגל

אחר כל סחורה, וכל המזכר בשמים
להתקשט בהם הנשים, על שם שמחזר
תמיד בעיירות נקרא רוכל, לשון רוגל.
ותרגומו לא תיכול קורצין, כמו ואכלו
קורציהון די יהודאי, אכל קורצא בי
מלכא, נראה בעיני שהיה משפטם לאכול
בבית המקבל דבריהם שום הלעטה, והוא
גמר חזוק שדבריו מקויימים ומעמידם על
האמת, ואותה הלעטה נקראת אכילת
קורצין, לשון קורץ בעיניו, שכן דרך כל
הולכי רכיל לקרוץ בעיניהם ולרמוז דברי

רכילותן שלא יבינו שאר השומעים: לא
 תעמוד על דם רעך. לראות במיתתו,
 ואתה יכול להצילו, כגון טובע בנהר, וחיה
 או לסטים באים עליו: אני ה'. נאמן
 לשלם שכר, ונאמן להפרע:

יִזְלֹא תִשָּׁנָא אֶת אַחִיךָ בְּלִבְךָ
 הוֹכִיחַ תוֹכִיחַ אֶת עַמִּיתְךָ וְלֹא
 תִשָּׂא עָלָיו חֲטָא:

לֹא תִשָּׂא יְת אַחֲוֶיךָ בְּלִבְךָ אוֹכַחַת
 תוֹכַח יְת חֲבֶרְךָ וְלֹא תִקַּבֵּל עַל דִּי לָהּ

חֹבָא:

וְלֹא תֵשֵׂא עֲלִיו חֲטָא. לֹא תִלְבִּין אֶת פְּנִיו

בְּרַבִּים:

יֵח לֹא תִקֹּם וְלֹא תִפְטֹר אֶת בְּנֵי

עַמֶּךָ וְאַחֲבָתְךָ לְרַעֲךָ כַּמִּוֶּךָ אֲנִי

יְהוָה:

לֹא תִקֹּם וְלֹא תִפְטֹר דְּבָבוֹ לְבְנֵי עַמֶּךָ

וְתִרְחֹם לְחֻבָּרְךָ כֹּתֶךָ אֲנִי יְיָ:

לֹא תִקֹּם. אִמַּר לוֹ הִשְׁאִילֵנִי מִגִּלְךָ, אִמַּר

לו לאו, למחר אמר לו השאילני קרדומך,
 אמר לו איני משאילך בדרך שלא
 השאלתני, זו היא נקימה. ואיזו היא
 נטירה, אמר לו השאילני קרדומך, אמר
 לו לאו, למחר אמר לו השאילני מגלך,
 אמר לו הא לך ואיני במותך שלא
 השאלתני, זו היא נטירה, שנוטר האיבה
 בלבו אף על פי שאינו נוקם: ואהבת
 לרעך כמוד. אמר ר' עקיבא זה כלל גדול
 בתורה:

יט אַת חֲקֵנִי תִשְׁמְרוּ בְּהִמָּתְךָ

לֹא תִרְבִּיעַ כְּלָאִים שְׂדֵךְ לֹא

תִּזְרַע כְּלָאִים וּבֶגֶד כְּלָאִים

שֶׁעֲטִנּוֹ לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ:

יֵת קִימִי תִטְרוֹן בְּעִירְךָ לֹא תִרְכַּב

עֲרוּבִין חֻקְךָ לֹא תִזְרַע עֲרוּבִין וּלְבוֹשׁ

עֲרוּבִין שֶׁעֲטִנּוֹ לֹא יִסַּק עָלֶךָ:

אֵת חֻקֹּתַי תִּשְׁמְרוּ. וְאִלּוּ הֵן בַּהֲמַתְךָ לֹא

תִּרְבִּיעַ כְּלָאִים וְגו', חֻקִּים אִלּוּ גִזְרוֹת מֶלֶךְ

שֶׁאִין טַעַם לְדַבֵּר: וּבִגְד כְּלָאִים. לָמָּה

נאמר, לפי שנאמר לא תלבש שעטנז צמר
 ופשתים יחדו, יכול לא ילבש גיזי צמר
 ואניצי פשתן, תלמוד לומר בגד, מנין
 לרבות הלבדים, תלמוד לומר שעטנז, דבר
 שהוא שוע טווי ונוז, ואומר אני, נוז לשון
 דבר הנמלל ושזור זה עם זה לחברו,
 מישטי"ר בלע"ז, כמו חזיין לנאזי דאית
 בהון, שאנו מפרשין לשון כמוש,
 פלישטר"א, ולשון שעטנז פירש מנחם,
 מחברת צמר ופשתים:

כ וְאִישׁ כִּי יִשְׁכַּב אֶת אִשְׁה

שְׁכַבְתָּ זֶרַע וְהוּא שֹׁכְחָה

נִחְרַפֶּת לְאִישׁ וְהַפְדָּה לֹא

נִפְדָּתָה אֹחַ חֶפְשָׁה לֹא נָתַן לָהּ

בְּקִנְיָתָהּ תִּהְיֶה לֹא יוֹמָתוֹ כִּי לֹא

חֶפְשָׁה:

וְגִבּוֹר אֲרִי יִשְׁכּוֹב עִם אֶתְתָּא שְׁכַבְתָּ

זֶרַעַא וְהִיא אִמָּתָא אֲחִידָא לְגִבּוֹר

וְאֶתְפָּרְקָא לֹא אֶתְפָּרִיקָת בְּכִסְפָּא אֹחַ

חֲרוּתָא לֹא אֶתְיַהֲיֵבַת לָהּ בְּשִׁטָּר

בְּקֶרְתָּא תְּהִי לֹא יוֹמָתוֹן אֲרִי לֹא

אֶתְחַרְרֵת:

נחרפת לאיש. מיועדת ומיוחדת לאיש,
ואיני יודע לו דמיון במקרא. ובשפחה
כנענית שחציה שפחה וחציה בת חורין
המאורסת לעבד עברי שמותר בשפחה
הכתוב מדבר: והפדה לא נפדתה. פדויה
ואינה פדויה, וסתם פדיון בכסף או
חפשה. בשטר: בקרת תהיה. היא לזקה
ולא הוא. יש על בית דין לבקר את הדבר
שלא לחייבו מיתה, כי לא חפשה, ואין

קידושיה קידושיין גמורין. ורבותינו למדו
 מכאן שמי שהוא במלקות יהא בקריאה,
 שהדיינים המלקין קורין על הלוקה, אם
 לא תשמור לעשות וגו', והפלא ה' את
 מכותך וגו': כי לא חפשה. לפיכך אין
 חייב עליה מיתה, שאין קידושיה
 קידושיין, הא אם חופשה, קידושיה
 קידושיין וחייב מיתה:

בא וְהִבִּיא אֶת אֲשָׁמוֹ לַיהוָה
 אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֵיל

אֵשֶׁם:

וַיִּתֵּי יֵת אֵשֶׁמָה קָדָם יִי לְתָרַע מִשְׁכֵּן

זְמַנָּא דְכַר לְאֵשֶׁמָה:

כב וְכַפֵּר עָלָיו חֲכִיחֵן בְּאֵיל

הָאֵשֶׁם לְפָנֵי יְהוָה עַל חַטָּאתוֹ

אֲשֶׁר חָטָא וְנִסְלַח לוֹ

מִחַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא: (פ)

וַיִּכַּפֵּר עָלָוְהִי כֹהֵנָא בְּדְכָרָא דְאֵשֶׁמָה

קָדָם יִי עַל חוֹבָתָהּ דִּי חָב וַיִּשְׁתַּבֵּק לָהּ

מְחוּבְּתָהּ דִּי חֵב:

וְנִסְלַח לֹו מִחַטָּאתֹו אֲשֶׁר חָטָא. לְרַבּוֹת

אֵת הַמִּזִּיד כְּשׁוֹגֵג:

כַּג. שְׁלִישִׁי וְכִי תֵבֹאוּ

אֶל הָאָרֶץ וְנִטְעַתֶּם כָּל עֵץ

מֵאֲכַל וְעִרְלֶתֶם עִרְלָתֹו אֵת

פְּרִיֹו שֶׁלֹּא שְׁנִים יִהְיֶה לָכֶם

עִרְלִים לֹא יֵאָכֵל:

וְאֵרִי תַעֲלוֹן לְאַרְעָא וְתַצְבוֹן כָּל אֶלֹן
 דְּמִיכַל וְתִרְחַקוֹן רַחֲקָא יֵת אֲבִיהַ תִּלַּת
 שְׁנִין יְהִי לְכוֹן מִרְחַק לְאַבְדָּא לָא
 יִתְאַכֵּל:

וערלתם ערלתו. ואטמתם אטימתו, יהא
 אטום ונסתם מליהנות ממנו: שלש שנים
 יהיה לכם ערלים. מאימתי מונה לו,
 משעת נטיעתו, יכול אם הצניעו לאחר
 שלש שנים יהא מותר, תלמוד לומר יהיה,
 בהוייתו יהא:

כֹּד וּבִשְׁנָה הָרְבִיעֵת יִהְיֶה כָּל

פְּרִי קֹדֶשׁ הַלְוִיִּם לַיהוָה:

וּבִשְׁתָּא רְבִיעֵתָא יְהִי כָּל אֲבָה קֹדֶשׁ

תוֹשְׁבֵי חוּץ קָדָם יי:

יִהְיֶה כָּל פְּרִי קֹדֶשׁ. כַּמַּעֲשֵׂר שְׁנֵי שָׁבָתוֹב

בּוֹ וְכָל מַעֲשֵׂר הָאָרֶץ וְגו' קֹדֶשׁ לַה', מִה

מַעֲשֵׂר שְׁנֵי אֵינּוּ נֹאכַל חוּץ לַחֲזוּמַת

יְרוּשָׁלַיִם, אֲלֵא בַפְּדִיּוֹן, אִף זֶה כֵּן. וְדָבָר זֶה

הַלְוִיִּם לַה' הוּא, שְׁנוֹשְׂאֵי שֵׁם לְשִׁבָּח

וְלַהֲלֵל לַשָּׁמַיִם:

כֹּה וּבַשְּׁנָה הַחֲמִישִׁית תֹּאכְלוּ

אֶת פְּרִי לְחוּסִיף לָכֶם

תָּבוֹאוּתוֹ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

וּבַשָּׁתָּה חֲמִישִׁית תִּיכָלוּ יְתֵאָבֶה

לְאוֹסֶפֶא לְכוֹן עַל־לֵתָהּ אֲנִי

אֱלֹהֵיכֶם:

לְחוּסִיף לָכֶם תָּבוֹאוּתוֹ. הַמְצוּהַ הַזֹּאת

שֶׁתִּשְׁמְרוּ תִּהְיֶה לְחוּסִיף לָכֶם תָּבוֹאוּתוֹ,

שֶׁבִשְׂכָרָה אֲנִי מְבָרֵךְ לָכֶם פִּירוֹת הַנְּטִיעוֹת,

הִיא ר' עֲקִיבָא אֹמֵר דְּבָרָה תוֹרָה כְּנֶגֶד יֵצֶר

הרע, שלא יאמר אדם הרי ארבע שנים
 אני מצטער בו חנם, לפיכך נאמר להוסיף
 לכם תבואתו: אני ה'. אני ה' המבטיח על
 בן, ונאמן לשמור הבטחתי:

בו לא תאכלו על הַדָּם לֹא
 תִנְחֲשׁוּ וְלֹא תַעֲזֹנּוּ:

לֹא תִיכָלוּן עַל דָּמָא לֹא תִנְחֲשׁוּן וְלֹא
 תַעֲזֹנּוּ:

לֹא תֹאכְלוּ עַל הַדָּם. לְהִרְבֵּה פָנִים נִדְרָשׁ
 בַּסִּנְהֶדְרִין, אִזְהָרָה שֶׁלֹּא יֹאכֵל מִבֶּשֶׂר

קדשים לפני זריקת דמים, ואזהרה לאוכל
מבהמת חולין טרם שתצא נפשה, ועוד
הרבה: לא תנחשו. כגון אלו המנחשין
בחולדה ובעופות, פתו נפלה מפיו, צבי
הפסיקו בדרך: לא תעוננו. לשון עונות
ושעות, שאומר יום פלוני יפה להתחיל
מלאכה, שעה פלונית קשה לצאת.

כֹּז לֹא תִקְפוּ פֶּאֶת רֵאשֵׁיכֶם וְלֹא
תִשְׁחִית אֶת פֶּאֶת זִקְנֵיךָ:

לֹא תִקְפוּ פֶּאֶת דְּרִישְׁכוֹן וְלֹא תִחַבֵּל

יֵת פֶּאתָא דְדִקְנָךְ:

**לֹא תְקִיפוּ פֶאתָא ראשְכֶם. זֶה הַמְשׁוּה
צַדְעִיו לְאַחֲזֹרֵי אֲזִנּוֹ וּלְפִדְחָתּוֹ, וְנִמְצָא הַקֶּף
רֹאשׁוֹ עֲגוּל סְבִיב, שֶׁעַל אַחֲזֹרֵי אֲזִנּוֹ עֵקְרֵי
שֶׁעָרָו לְמַעַלָּה מִצַּדְעִיו הָרַבָּה: פֶּאתָא זִקְנָךְ.
סוּף הַזִּקֵּן וְגִבּוּלָיו, וְהֵן חֲמֵשׁ, שְׁתֵּים בְּכָל
לַחִי, וְלַחִי לְמַעַלָּה אֵצֶל הָרֹאשׁ שֶׁהוּא רָחֵב
וַיֵּשׁ בּוֹ שְׁתֵּי פָאוֹת, וְאַחַת לְמַטָּה בְּסִנְטְרוֹ
מִקּוֹם חֲבוּר שְׁנֵי הַלַּחֲיִים יַחַד:**

בַּח וְשִׁירָט לְנֶפֶשׁ לֹא תִתְּנוּ

בְּבִשְׂרָכֶם וּכְתַבְתָּ קַעֲקָע לֹא

תִּתְּנוּ בָכֶם אֲנִי יְהוָה:

וְחָבֹל עַל מִיתָּ לֹא תִתְּנוּ בְּבִסְרָכוֹן

וְרוֹשְׁמִין תִּרְיִיתִין לֹא תִתְּנוּ בְּכוֹן אֲנִי

יִי:

וְשֵׁרֵט לְנַפֵּשׁ. כֵּן דֶּרֶכַּן שֶׁל אֲמֹרִיִּים,

לְהִיּוֹת מִשְׁרֵטִין בְּשֵׁרֵם כְּשִׁמַּת לָהֶם מֵת:

וּכְתַבְתָּ קַעֲקָע. כְּתַב הַמַּחֲזִיקָה וְשִׁקּוּעַ

שֶׁאֵינֶנּוּ נִמְחָק לְעוֹלָם, שֶׁמִּקְעָקְעוּ בַּמַּחֲטָה

וְהוּא מִשְׁחִיר לְעוֹלָם: קַעֲקָע. לְשׁוֹן וְהוֹקָע

אותם, והוקענום, תוחבין עץ בארץ ותולין
אותם עליהם, ונמצאו מחוקין ותחובין
בקרקע, פורפו"יינט בלע"ז:

כט אל תחלל את ברתך
לְהַזְנוֹתָהּ וְלֹא תִזְנֶה הָאָרֶץ
וּמִלֵּאָה הָאָרֶץ זָמָה:

לֹא תַחַל יְת בְּרַתְךָ לְאַטְעִיּוֹתָהּ וְלֹא
תִטְעִי אֲרָעָא וְתִתְמְלִי אֲרָעָא עֵצַת
חֲטָאִין:

אל תחלל את בתך להזנותה. במוסר בתו
 פנויה לביאה שלא לשם קידושין: ולא
 תזנה הארץ. אם אתה עושה כן הארץ
 מזנה את פירותיה לעשותן במקום אחר
 ולא בארצכם, וכן הוא אומר וימנעו
 רביבים וגו':

לְאֵת שְׁבַת־תִּי תִשְׁמְרוּ
 וּמִקְדָּשִׁי תִירָאוּ אֲנִי יְהוָה:
 יְתֹאמְרוּ יוֹמֵי שְׁבִיָּא דִּילִי תִטְרוֹן וּלְבֵית
 מִקְדָּשִׁי תִהְיוֹן דְּחֻלִּין אֲנִי יְיָ:

ומקדשי תיראו. לא יכנס לא במקלו ולא
 במנעלו ובאפונדתו ובאבק שעל רגליו.
 ואף על פי שאני מזהירכם על המקדש
 את שבתותי תשמורו, אין בנין בית
 המקדש דוחה שבת:

לא אל תפנו אל האבות ואל
 הידענים אל תבקשו לטמאה
 בהם אני יהוה אלהיכם:

לא תתפנון בתר בדין ודכורו לא
 תתבעון לאסתאבא בהון אנא יי

אלֵהֶכּוֹן:

אֵל תִּפְנֹו אֵל הָאוֹבוֹת. אִזְהָרָה לְבַעַל אוֹב
 וַיִּדְעוֹנִי.. בַּעַל אוֹב זֶה פִּיתוֹם הַמְדַּבֵּר
 מִשְׁחִיו, וַיִּדְעוֹנִי מִכְנִים עֵצִים חִיָּה שִׁשְׁמָה
 יִדּוּעַ לְתוֹךְ פִּיו וְהַעֲצֵם מְדַבֵּר: אֵל
 תִּבְקֶשׁוּ. לִהְיוֹת עֲסוּקִים בָּהּ, שֶׁאִם תַּעֲסִקוּ
 בָּם אַתֶּם מִיִּטְמְאִין לִפְנֵי וְאֲנִי מִתְעַב
 אֲתֶכֶם: אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם. דַּעוּ אֶת מִי אַתֶּם
 מִחֲלִיפִין בְּמִי:

לֵב מִפְּנֵי שִׁיבָה תִּקְוֹם וְהִדְרָתָ

פָּנֵי זָקֵן וַיֵּרֶאֶת מֵאֲלֹהֶיךָ אֲנִי

יְהוָה: (ס)

מִן קֶדֶם דְּסִבֵּר בְּאוֹרֵיתָא תְּקוּם וּתְהַדַּר

אֲפִי סָבֵא וּתְדַחֵל מֵאֲלֹהֶיךָ אֲנִי יי:

מִפְּנֵי שִׁיבָה תְּקוּם. יְכוּל זָקֵן אֲשֵׁמְאִי,

תִּלְמִיד לֹמֵד זָקֵן, אִין זָקֵן אֵלֹא שִׁקְנָה

חֲכָמָה: וְהִדְרַת פְּנֵי זָקֵן. אִיזְהוּ הַדּוֹר, לֹא

יֵשֵׁב בַּמְּקוֹמוֹ, וְלֹא יִסְתּוֹר אֶת דְּבָרָיו. יְכוּל

יַעֲצִים עֵינָיו כְּמִי שֶׁלֹּא רִאֲהוּ, לְכַךְ נֹאמַר

וַיֵּרֶאֶת מֵאֲלֹהֶיךָ, שֶׁהָרִי דְּבַר זֶה מִסּוֹר לְלִבּוֹ

של עושהו שאין מכיר בו אלא הוא, וכל
דבר המסור ללב נאמר בו ויראת מאלהיך:

רביעי - לג

שישי

במחוברין ופי

יִגְוֹר אֶתְךָ גֵּר בְּאַרְצְכֶם לֹא

תִּזְנֶה אֹתוֹ:

וְאִרִי יִתְגַּיֵּר עִמָּךְ גֵּיּוֹרָא בְּאַרְעֶכּוֹן לֹא

תִּזְנֶה יְתֵה:

לֹא תִזְנֶה. אֹנֵאת דְּבָרִים, לֹא תֹאמַר לוֹ

אִמֶּשׁ הִיִּית עֹבֵד עֲבֹדַת כּוֹכָבִים, וְעַכְשִׁיו

אַתָּה בֹא לְלִמּוּד תּוֹרָה שְׁנַתְנָה מִפִּי

הַגְּבוּרָה:

לֹד בְּאַזְרָח מִכֶּם יִהְיֶה לָכֶם הַגֵּר

הֲגֵר אֶתְכֶם וְאַהֲבַת לֹו כְמוֹךְ

כִּי גֵרִים הֵייתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם

אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

כִּי־צִיבָא מִנְכוֹן יְהִי לְכוֹן גִּיּוֹרָא דִּיתְגִּיר

בִּינִיכוֹן וְתִרְחֵם לָהּ כּוֹתָךְ אֲרִי דִירִין

הֵייתוֹן בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם אֲנָא יִי

אֱלֹהֵיכֶם:

כִּי גֵרִים הֵייתֶם. מוֹם שְׂבָךְ אֵל תֹּאמַר

לְחִבְרָךְ: אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם. אֱלֹהֶיךָ וְאֱלֹהֵיו

אני:

לֹא תַעֲשׂוּ עוֹל בַּמִּשְׁפָּט

בַּמִּדָּה בַּמִּשְׁקָל וּבַמִּשׁוּרָה:

לֹא תַעֲבֹדוּן שֶׁקֶר בְּדִין בַּמִּשְׁחָתָא

בַּמִּתְקָלָא וּבַמְכֻלָּתָא:

לֹא תַעֲשׂוּ עוֹל בַּמִּשְׁפָּט. אִם לְדִין הָרִי

כָּבֵד נֹאמַר לֹא תַעֲשׂוּ עוֹל בַּמִּשְׁפָּט, וּמֵהוּ

מִשְׁפָּט הַשְּׁנוּי כֹּאן, הִיא הַמִּדָּה וְהַמִּשְׁקָל

וְהַמִּשׁוּרָה. מִלְּמַד שֶׁהַמּוֹדֵד נִקְרָא דִּיין,

שֶׁאִם שִׁיקָר בַּמִּדָּה הָרִי הוּא כַּמְקַלְקֵל אֶת

הדין, וקרױ עול שנאוי ומשוקץ חרם
ותועבה, וגורם לחמשה דברים האמורים
בדיין, מטמא את הארץ, ומחלל את השם,
ומסלק את השכינה, ומפיל את ישראל
בחרב, ומגלה אותם מארצם: במדה. זו
מדת הארץ: במשקל. כמשמעו:
ובמשורה. היא מדת הלח:

לו מאזני צדק אבני צדק
איפת צדק וחיז צדק יהיה
לכם אני יהוה אלהיכם אשר

הוצאתי   אתכם   מארץ
מצרים:

מאזנן דקשוט מתקלן דקשוט מכילן
דקשוט והינין דקשוט יהון לכון אנא
יי אלהכון די אפקית יתכון מארעא
דמצרים:

אבני צדק. הם המשקולות ששוקלין
כנגדן: איפה. היא מדת היבש: הין. זו
היא מדת הלח: אשר הוצאתי אתכם. על
מנת כן. דבר אחר אני הבחנתי במצרים

בין טפה של בכור לטפה שאינה של בכור,

ואני הנאמן להפרע ממי שטומן

משקלותיו במלח להונות את הבריות

שאינ מכירים בהם:

לֹא־וְשִׁמְרֶתֶם אֶת כָּל חֻקֹּתַי וְאֶת

כָּל מִשְׁפָּטַי וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם

אֲנִי יְהוָה: (פ)

וְתִטְרוּן יְת כָּל קִימֵי וְיֵת כָּל דִּינֵי

וְתַעֲבֹדוּן יְתָהוּן אֲנִי יְי:

חמישי

וידבר

יְהוָה אֵל מִנְּשָׁה לֵּאמֹר:

וּמִלֵּיל יִי עִם מִנְּשָׁה לְמִימָר:

בְּרֹאֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תֹּאמַר אִישׁ

אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר

הַגֵּר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִתֵּן

מִזֵּרְעוֹ לַמָּלָךְ מִזֵּרְעוֹ יוֹמֶת עִם

הָאָרֶץ יִרְגְּמֶהוּ בְּאֶבֶן:

וּלְבְנֵי יִשְׂרָאֵל תִּימַר גִּבֹּר גִּבֹּר מִבְּנֵי

יִשְׂרָאֵל וּמִן גִּיּוֹרָא דִּיתְגִּירוֹן בִּישְׂרָאֵל

דִּי יִתֵּן מִזְרְעָה לְמוֹלָךְ אֶתְקַטְלָא

יִתְקַטֵּל עֲמָא בֵּית יִשְׂרָאֵל יִרְגְּמֶנָּה

בְּאֶבֶן:

וְאֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תֹּאמַר. עֲזֻנְשִׁין עַל

הַאֲזָהָרוֹת: מוֹת יוֹמָת. בְּבֵית דִּין, וְאִם אִין

כַּח לְבֵית דִּין, עִם הָאָרֶץ מִסִּיעִין אוֹתָן:

עִם הָאָרֶץ. עִם שְׂבַגִּינוּ נִבְרָאת הָאָרֶץ, דְּבַר

אחר עם שעתידין לירש את הארץ על ידי
מצות הללו:

ג וַאֲנִי אֶתֶּן אֶת פָּנַי בְּאִישׁ
הַחוּץ וְהִכַּרְתִּי אֹתוֹ מִקֵּרֵב
עַמּוֹ כִּי מִזִּרְעוֹ נָתַן לַמֶּלֶךְ
לַמַּעַן טַמֵּא אֶת מִקְדָּשִׁי וְלַחֲלֹל
אֶת שֵׁם קֹדְשִׁי:

וַאֲנִי אֶתֶּן יָת רֹגְזִי בַּגְּבֶרָא הַחוּץ
וְאֲשִׁיצִי יָתָה מִגּוֹ עֲמָה אֲרִי מִזִּרְעָה

יְהִי לְמוֹלָךְ בְּדִיל לְסֹאבָא יְתֵי מִקְדָּשִׁי

וְלֹא־חֵלָא יְתֵי שְׁמָא דְקוּדְשִׁי:

אתן את פני. פנאי שלי, פונה אני מכל

עסקי ועוסק בו: באיש. ולא בצבור, שאין

כל הצבור נכרתין: כי מזרעו נתן למלך.

לפי שנאמר מעביר בנו ובתו באש, בן בנו

ובן בתו מנין, תלמוד לומר כי מזרעו נתן

למולך, זרע פסול מנין, ת"ל בתתו מזרעו

למולך: למען טמא את מקדשי. את

כנסת ישראל שהיא מקודשת לי, כלשון

ולא יחללו את מקדשי:

וְיָאָם הָעֵלָם יַעֲלִימוּ עִם הָאָרֶץ

אֶת עֵינֵיהֶם מִן הָאִישׁ הַהוּא

בְּתַתּוֹ מִזֶּרְעוֹ לְמֹלֶךְ לְבִלְתִּי

הַמִּית אֹתוֹ:

וְיָאָם מִכְבֵּשׁ יִכְבְּשׁוּן עֲמָא בֵּית יִשְׂרָאֵל

יֵת עֵינֵיהוֹן מִן גְּבָרָא הַהוּא בְּדִיָּהב

מִזֶּרְעָה לְמוֹלֶךְ בְּדִיל דְּלֹא לְקַטְלָא

יִתָּה:

וְיָאָם הָעֵלָם יַעֲלִימוּ. אִם הָעֵלִימוּ בַּדָּבָר

אחד סוף שיעלימו בדברים הרבה, אם
 העלימו סנהדרי קטנה סוף שיעלימו
 סנהדרי גדולה:

ה וְשִׁמְתִּי אֲנִי אֶת פָּנֶי בְּאִישׁ
 הַהוּא וּבְמִשְׁפַּחְתּוֹ וְהִכֵּיתִי
 אֹתוֹ וְאֵת כָּל הַזֵּנִים אַחֲרָיו
 לְזָנוֹת אַחֲרֵי הַמֶּלֶךְ מִקְרֹב
 עִמָּם:

וְאֲשׁוּי אֲנִי יְת רֹגְזִי בְּגִבְרָא הַהוּא

וּבִסְעֻדָּתוֹהִי וְאֶשְׁיִצֵּי יְתֵהּ וַיֵּת כָּל דְּטָעֹן
בְּתִירוֹתָי לְמִטְעֵי בְּתֵר מוֹלָךְ מִגּוֹ עֲמָהוֹן:
וּבְמִשְׁפַּחַתּוֹ. אָמַר ר' שִׁמְעוֹן זְכִי מִשְׁפַּחָה
מָה חֲטָאָה, אֵלֹא לְלַמֵּד שְׂאִין לֹךְ
מִשְׁפַּחָה שֵׁשׁ בָּה מוֹכֵס שְׂאִין כּוֹלֵם
מוֹכֵסִין, שְׂכוֹלֵם מִחֲפִין עֲלִיו: זֶה כִּרְתִּי
אוֹתוֹ. לְמָה נֹאמַר, לְפִי שֶׁנֹּאמַר
וּבְמִשְׁפַּחַתּוֹ, יָכוֹל יִהְיֶה כָּל הַמִּשְׁפָּחָה
בְּהִכְרַת, תִּלְמֹד לֹאמַר אוֹתוֹ. אוֹתוֹ בְּהִכְרַת
וְלֹא כָּל הַמִּשְׁפָּחָה בְּהִכְרַת אֵלֹא בִּיסוּרִין:
לְזִנּוֹת אַחֲרֵי הַמוֹלָךְ. לְרַבּוֹת שְׂאֵר עֲבוֹדַת

אֱלִילִים שֶׁעֲבָדָה בְּכָד, וְאִפִּילוֹ אֵין זֶה

עֲבֹדָתָהּ:

וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תִּפְנֶה אֶל

הָאֵבֶת וְאֶל הַיְדְּעָנִים לְזִנָּת

אַחֲרֵיהֶם וְנָתַתִּי אֶת פָּנַי

בַּנֶּפֶשׁ הַזֹּאת וְהִכָּרְתִּי אֹתָהּ

מִקֵּרֵב עַמּוֹ:

וְאִנִּשׁ דִּי יִתְּפֵנִי בְּתֵר בְּדִין וְדִכּוּרוֹ

לְמַטְעִי בְּתֵרִיחוֹן וְאַתָּן יָת רֹגְזִי

בְּאַנְשָׁא הֵהִיא וְאַשִׁיצִי יְתָה מִגּוֹ עֲמָה:

וְהַתְּקַדְּשָׁתֶם וְהִיִּיתֶם קְדָשִׁים

כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

וְתִתְּקַדְּשׁוּן וְתִהְיוּן קְדִישִׁין אֲרִי אֲנִי יי

אֱלֹהֵכֶן:

וְהַתְּקַדְּשָׁתֶם. זֶה פְּרִישׁוֹת עֲבוֹדַת אֱלֹהִים:

שִׁשִּׁי

–

ח

שביעי

במחוברין

וְשִׁמְרֶתֶם אֶת חֻקֹּתַי וַעֲשִׂיתֶם

אֹתָם אֲנִי יְהוָה מִקֵּדְשְׁכֶם:

וְתִטְרוּן יְת קִימִי וְתַעֲבִדוּן יְתְּהוּן

אֲנִי מִקֵּדְשְׁכוֹן:

ט כִּי אִישׁ אִישׁ אֶשְׁרֵךְ יִקְלֹל אֶת

אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ מֵזֶה יוֹמָת

אָבִיו וְאִמּוֹ קִלְל דְּמִיו בּוֹ:

אֲרִי גִבֹּר גִבֹּר דִּי יִלוּט יֵת אֲבוּהִי וְיֵת

אִמֵּה אֶת־קִטְלָא יֵת־קִטְל אֲבוּהִי וְאִמֵּה

לֵט קִטְלָא חֵיב:

אביו ואמו קלל. לרבות לאחר מיתה:

דמיו בו. זו סקילה, וכן כל מקום שנאמר

דמיו בו, דמיהם בם, ולמדנו מאוב וידעוני

שנאמר בהם באבן ירגמו אותם דמיהם
 בם, ופשוטו של מקרא, כמו דמו בראשו,
 אין נענש על מיתתו, אלא הוא, שהוא גרם
 לעצמו שיהרג:

וְאִישׁ אֲשֶׁר יִנְאַף אֶת אִשְׁתּוֹ
 אִישׁ אֲשֶׁר יִנְאַף אֶת אִשְׁתּוֹ
 רְעֵהוּ מֵת יוֹמָתוֹ הַנֶּאֱמָר
 וְהִנָּאֲפֹת:

וְגִבּוֹר דִּי יִגּוֹף יֵת אֶתֶת גִּבּוֹר דִּי יִגּוֹף יֵת
 אֶתֶת חֲבֵרָה אֶתֶתֶתֶתֶת אֶתֶתֶתֶתֶת גִּיפֹא

וְגִּפְתָּא:

וְאִישׁ. פֹּרֵט לְקַטֵּן: אִשְׁרֵי יִנְאָף אֶת אִשְׁתּוֹ

אִישׁ. פֹּרֵט לְאִשְׁתּוֹ קַטֵּן, לְמַדְנֵהוּ שְׂאִין לְקַטֵּן

קִידוּשִׁין, וְעַל אִיזוֹ אִשְׁתּוֹ אִישׁ חִיִּיבָתִי לָךְ:

אִשְׁרֵי יִנְאָף אֶת אִשְׁתּוֹ רַעְהוֹ. פֹּרֵט לְאִשְׁתּוֹ

עוֹבְדֵי גִילּוּלִים, לְמַדְנֵהוּ שְׂאִין קִידוּשִׁין

לְעוֹבְדֵי גִילּוּלִים: מוֹת יוֹמָת הַנוֹאֵף

וְהַנוֹאֵפָה. כָּל מִיתָה הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה

סָתָם, אֵינָה אֵלָא חֲנֻקָּה:

יֵא וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת

אַשֶׁת אָבִיו עָרֹת אָבִיו גְּלָה

מִזֹּת יוֹמָתוֹ שְׁנֵיהֶם דְּמִיהֶם

בָּם:

וְגִבֹּר דִּי יִשְׁכּוּב עִם אֶתֶת אֲבוּהִי

עָרִיתָא דְאֲבוּהִי גַלִּי אֶתֶקַּטְלָא

יִתְקַטְלוּן תְּרוּיָהוֹן קַטְלָא חֵיבִין:

יב וְאִישׁ אֶשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת

כִּלְתּוֹ מִזֹּת יוֹמָתוֹ שְׁנֵיהֶם

תָּבֵל עָשׂוֹ דְּמִיהֶם בָּם:

וְגִבֹּר דִּי יִשְׁכּוּב יֵת כִּלְתָּהּ אֶתְקַטְלָא

יִתְקַטְלוֹן תְּרוּיָהוֹן תִּבְלָא עֲבָדוּ קַטְלָא

חִיבִין:

תבל עשו. גנאי. לישנא אחרינא מבלבלין

זרע האבן בזרע הבן:

יג וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת זָכָר

מִשְׁכָּבִי אִשָּׁה תוֹעֵבָה עָשׂוּ

שְׁנֵיהֶם מוֹת יוֹמָתוֹ דְּמִיָּהֶם

בָּם:

וּגְבַר דִּי יִשְׁכּוּב יִת דְּכוּרָא מִשְׁכְּבִי

אַתְתָּא תוּעֵבְתָּא עֵבְדוּ תַרְוִיהוּן

אַתְקַטְלָא יִתְקַטְלוּן קַטְלָא חֵיבִין:

משכבי אשה. מכנים כמכחול בשפופרת:

יָד וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אִשָּׁה

וְאֶת אִמָּהּ זָמָה הוּא בָּאֵשׁ

יִשְׂרְפוּ אֹתוֹ וְאֶתֶּהוּן וְלֹא תִהְיֶה

זָמָה בְּתוֹכָם:

וּגְבַר דִּי יִסֵּב יִת אַתְתָּא וְיִת אִמָּה עֵצָה

חֲטָאִין הִיא בְּנוֹרָא יוֹקְדִין יְתָה וַיְתָהּ
וְלֹא תֵּהִי עֵצָה חֲטָאִין בִּינִיכּוֹן:

ישרפו אתו ואתה. אי אתה יכול לומר
אשתו הראשונה ישרפו, שהרי נשאה
בהיתר ולא נאסרה עליו, אלא אשה ואמה
הכתובין כאן שתיהן לאיסור, שנשא את
חמותו ואמה. ויש מרבותינו שאומרים
אין כאן אלא חמותו, ומהו אתה, את
אחת מהן, ולשון יוני הוא הן אחת:

טו וַאֲיֵשׁ אֲשֶׁר יִתֵּן שְׂכָבָתוֹ

בְּבִהְמָה מִזֶּמֶת יוֹמָת וְאֵת

הַבְּהֵמָה תַּהְרֹגוּ:

וְגִבֹּר דִּי יִתֵּן שְׂכָבְתָּהּ בְּבַעֲיָרָא

אֶתְקַטְלָא יִתְקַטֵּל וְיִת בְּעִירָא תְקַטְלוּן:

וְאֵת הַבְּהֵמָה תַּהְרֹגוּ. אִם אָדָם חָטָא

בַּהֶמָּה מָה חָטָא, אֲלֵא מִפְּנֵי שִׁבְאָה לְאָדָם

תִּקְלָה עַל יִדָּה, לְפִיכֵךְ אָמַר הַכְּתוּב תִּסְקַל.

קֹל וְחֹמֶר לְאָדָם שִׁיזְדַּע לְהַבְחִין בֵּין טוֹב

לְרַע וְגֹרֶם רָעָה לְחַבִּירוֹ לְעַבֹּר עֲבִירָה.

כִּיּוֹצֵא בַדְּבַר אֶתְּהָ אֹמֵר אֲבָד תֵּאבְדוֹן אֶת

כל המקומות, הרי דברים קל וחומר מה
אילנות שאינן רואין ואינן שומעין על
שבאת תקלה על ידם אמרה תורה השחת
שרוף וכלה, המטה את חבירו מדרך חיים
לדרכי מיתה, על אחת כמה וכמה:

טו וְאַעֲשֶׂה אֲשֶׁר תִּקְרַב אֵל כָּל
בְּהֵמָה לְרַבֵּעַ אֹתָהּ וְהִרְגָהּ
אֵת הָאֲשֶׁה וְאֵת הַבְּהֵמָה מֵוֹת
יוֹמָתוֹ דְּמִיָּהֶם בָּם:

וְאֵתָא דִּי תִקְרַב לְכָל בְּעִירָא לְמִשְׁלַט

בֶּה וְתִקְטֹל יֵת אֶתְתָּא וִית בְּעִירָא

אֶתְקַטְלָא יֵתְקַטְלוֹן קַטְלָא חֵיבִין:

י וְאִישׁ אֶשֶׁר יִקַּח אֶת אַחֲתוֹ

בֵּת אָבִיו אֹ אוֹ בֵּת אִמּוֹ וְרָאָה

אֶת עֲרוֹתָהּ וְהָיָא תִּרְאָה אֶת

עֲרוֹתוֹ חֶסֶד הוּא וְנִכְרְתוֹ

לְעֵינַי בְּנֵי עַמָּם עֲרוֹת אַחֲתוֹ

גְּלָה עוֹנוֹ יִשָּׂא:

וְגִבֹּר דִּי יִסֵּב יֵת אַחֲתָהּ בֵּת אֲבוּהִי אֹ

בַּת אִמָּה וַיַּחְזִי יָת עֲרִיתָהּ וְהִיא תַּחֲזִי
 יָת עֲרִיתָהּ קִלְנָא הוּא וַיִּשְׁתִּיצוֹן לְעֵינֵי
 בְּנֵי עֲמָהוֹן עֲרִית אַחֲתָהּ גְּלִי חוּבָה
 יִקְבֹּל:

חֶסֶד הוּא. לְשׁוֹן אֲרָמִי חֲרָפָה, חֶסֶדָּא.
 וּמִדְרָשׁוֹ אִם תֹּאמַר קִין נִשָּׂא אֲחוֹתוֹ, חֶסֶד
 עָשָׂה הַמָּקוֹם לְבָנוֹת עוֹלָמוֹ מִמֶּנּוּ, שֶׁנֶּאֱמַר
 עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה:

יְהוָה יֵשׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת אִשָּׁה
 דָּוָה וְגָלָה אֶת עֲרוֹתָהּ אֶת

מִקְרָה הַעֲרָה וְהוּא גִלְתָּה אֶת

מִקְוֹר דְּמִיָּה וְנִכְרְתוּ שְׁנֵיהֶם

מִקְרָב עַמָּם:

וְגִבֹּר דִּי יִשְׁכּוּב יֵת אֶתְתָּא סוֹאֲבַתָּא

וַיִּגְלֵי יֵת עֲרִיתָהּ יֵת קִלְנָה גִלְי וְהִיא

תִּגְלֵי יֵת סוֹאֲבַת דְּמָהָא וַיִּשְׁתִּיצוּן

תַּרְוִיּהוֹן מִגּוֹ עַמָּהוֹן:

הַעֲרָה. גִּלְתָּה, וּבֵן כָּל לְשׁוֹן עֲרוּזָה גִלְוִי הוּא,

וְהוּי"ו יוֹרֶדֶת בַּת־יָבָה לְשֵׁם דָּבָר, כְּמוֹ זַעֲזָה,

מגזרת ולא קם ולא זע, וכן אחזה מגזרת
 אח. והעראה זו נחלקו בה רבותינו, יש
 אומרים זו נשיקת שמש, ויש אומרים זו
 הכנסת עטרה:

יט וְעֵרֹת אַחֹת אִמִּי וְאַחֹת
 אָבִיךָ לֹא תִגְלֶה כִּי אֶת שְׂאֵרוֹ
 הָעֵרָה עֲזֹנָם יִשְׂאוּ:

וְעֵרִית אַחַת אִמִּי וְאַחַת אָבִיךָ לֹא
 תִּגְלִי אֲרִי יָת קָרִיבָה גְּלִי חֻבֶּהָן
 יִקְבְּלוּן:

וערות אחות אמך. שנה הכתוב

באזהרתן, לומר, שהזזהר עליהן בין על

אחות אביו ואמו מן האב, בין על

אחיותיהן מן האם, אבל ערות אשת אחי

אביו לא הוזזהר אלא על אשת אחי אביו

מן האב:

כִּי־אִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת־דֹּדְתּוֹ

עֲרוֹת דָּדוֹ גָּלָה חֲטָאֵם יִשְׂאוּ

עֲרִירִים יָמִתּוּ:

וְגִבֹּר דִּי יִשְׁכּוֹב יֵת אֶת־אֶחָאֲבוּהִי

עֲרִית אַח אֲבוֹהֵי גְלִי חוּבְהֶן יִקְבְּלוּן
בְּלֹא וְלֹד יִמּוּתוּן:

אשר ישכב את דדתו. המקרא הזה בא
ללמד על כרת האמור למעלה, שהוא
בעונש הליכת ערירי: ערירים. כתרגומו
בלא ולד, ודומה לו ואנכי הולך ערירי, יש
לו בנים קוברין, אין לו בנים מת בלא בנים,
לכך שנה בשני מקראות אלו, ערירים
ימותו, ערירים יהיו, ערירים ימותו אם
יהיו לו בשעת עבירה, לא יהיו לו
בשימות, לפי שקוברין בחייו, ערירים יהיו,

שאם אין לו בשעת עבירה יהיה כל ימיו

כמו שהוא עכשיו:

כא ואיש אֶשֶׁר יִקַּח אֶת אִשְׁתּוֹ

אָחִיו נָדָה הוּא עֲרוֹת אָחִיו

גָּלָה עֲרִירִים יִהְיוּ:

וּגְבֹר דִּי יִסֵּב ית אֶתֶת אֲחוּהִי מִרְחָקָא

היא עֲרִיתָא דֶאֱחוּהִי גַלִּי בְלֹא וְלֹד

יְהוֹן:

נדה היא. השכיבה הזאת מנודה היא

ומאוסה. ורבותינו דרשו לאסור העראה

בה כנדה שהעראה מפורשת בה את

מקורה הערה:

כב וְשִׁמְרֶתֶם אֶת כָּל חֻקֹּתַי

וְאֵת כָּל מִשְׁפָּטַי וַעֲשִׂיתֶם

אֹתָם וְלֹא תִקְיָא אֶתְכֶם הָאָרֶץ

אֲשֶׁר אֲנִי מֵבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה

לְשֹׁבֶת בָּהּ:

וְתִטְרוֹן יָת כָּל קִימֵי וְיָת כָּל דִּינֵי

וְתַעֲבֹדוּן יִתְהוֹן וְלֹא תִרְוֶקֶן יִתְכוֹן

אֶרְעָא דִּי אֲנֵא מַעִיל יִתְכוֹן תִּמָּן

לְמַתָּב בַּהּ:

כג שביעי וְלֹא תִלְכוּ

בְּחִקְתָּ הַגֹּזִי אֲשֶׁר אֲנִי מְשַׁלַּח

מִפְּנֵיכֶם כִּי אֶת כָּל אֱלֹהִי עָשׂוּ

וְאַתָּן בָּם:

וְלֹא תִהְיוּ בְּנִימוֹסֵי עַמִּיּא דִּי אַנְא

מִגְלֵי מִן קַדְמִיכוֹן אֲרִי יֵת כָּל אֱלִין

עֲבָדוּ וְרַחֵק מִימְרֵי יִתְהוֹן:

וְאַקֵּץ. לְשׁוֹן מִיאוֹס, קִצְתִּי בַחֲיִי, כַּאֲדָם

שֶׁהוּא קֵץ בַּמִּזְוָנוּ:

כֹּד וְאַמַּר לָכֶם אַתֶּם תִּירְשׁוּ

אֶת אֲדֹמָתְכֶם וְאַנִּי אֶתְנַנֶּה לָכֶם

לִירֵשֶׁת אֶתְּהָ אֶרֶץ זִבְתַּח לֵב

וְדַבַּשׁ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם

אֲשֶׁר הִבְדִּילְתִּי אֶתְכֶם מִן

הָעַמִּים:

וְאָמַרְתָּ לְכוּן אֶתוֹן תִּירְתוֹן יְתֵ אֶרְעֵהוֹן

וְאֵנָּה אֶתְנַנֶּה לְכוּן לְמִירַת יְתָה אֶרְעָא

עֲבָדָא חֲלָב וְדַבֵּשׁ אֵנָּה יֵי אֱלֹהֵכוֹן דִּי

אֶפְרַשִׁית יִתְכוֹן מִן עַמֵּמִיא:

מפטיר בַּהּ וְהִבְדִּילְתֶּם

בֵּין הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה לַטְּמֵאָה

וּבֵין הָעוֹף הַטֶּמֶא לַטָּהוֹר וְלֹא
 תִשְׁקְצוּ אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם
 בַּבְּהֵמָה וּבְעוֹף וּבְכָל אֲשֶׁר
 תִּרְמֹשׁ הָאֲדָמָה אֲשֶׁר הִבְדֵּלְתִּי
 לָכֶם לְטֵמֵא׃

וּתְפַרְשׁוּן בֵּין בְּעִירָא דְכִיָּא לְמַסָּבָא
 וּבֵין עוֹפֵא מְסָבָא לְדְכִי וְלֹא תִשְׁקְצוּן
 יֵת נַפְשֹׁתֵיכוֹן בַּבְּעִירָא וּבְעוֹפֵא וּבְכָל
 דִּי תִרְחֹשׁ אֲרַעָא דִּי אַפְרִשִׁית לְכוֹן

לְסֹאבָא:

וְהַבְדִּילתֶם בֵּין הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה
 לַטְּמֵאָה. אֵין צָרִיךְ לִזְמַר בֵּין פָּרָה לַחֲמוֹר,
 שֶׁהָרִי מֻבְדָּלִין וְנִכְרִין הֵם, אֲלֹא בֵּין טְהוֹרָה
 לְךָ לַטְּמֵאָה לְךָ, בֵּין שְׁנֵשְׁחַט רֹבּוֹ שֶׁל
 סִימֵן, לְנֵשְׁחַט חֲצִיו, וְכַמָּה בֵּין רֹבּוֹ לַחֲצִיו
 מִלֹּא שְׁעֵרָה: אֲשֶׁר הַבְּדִילְתִּי לָכֶם לַטְּמֵא.
 לְאַסּוּר:

כּוֹ וְהִיִּיתֶם לִי קְדָשִׁים כִּי קְדוֹשׁ
 אֲנִי יְהוָה וְאַבְדִּל אֶתְכֶם מִן

הַעַמִּים לְהִיּוֹת לִי:

וְתִהְיוּן קִדְמֵי קִדְיִשִׁין אֲרִי קִדְיֵשׁ אֲנִי

יְיָ וְאַפְרָשִׁית יִתְכוֹן מִן עַמֵּמִיָּא לְמַהּוִי

פְּלִחִין קִדְמֵי:

וְאֵבְדֹּל אֶתְכֶם מִן הַעַמִּים לְהִיּוֹת לִי. אִם

אַתֶּם מוֹבְדִלִים מֵהֶם הֲרִי אֶתְכֶם שְׁלִי, וְאִם

לֹא, אֶתְכֶם שֶׁל נְבוּכַדְנֶצַּר וְחַבִּירִיו, רַבִּי

אַלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אֹמֵר מִנִּין שְׁלֹא יֹאמַר

אָדָם, נִפְשִׁי קָצָה בַּבֶּשֶׂר חֲזִיר, אִי אִפְשִׁי

לְלַבּוֹשׁ כְּלָאִים, אֲבָל יֹאמַר אִפְשִׁי, וְמָה

אעשה ואבי שבשמים גזר עלי, תלמוד
 לומר ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי,
 שתהא הבדלתכם מהם לשמי, פורש מן
 העבירה ומקבל עליו עול מלכות שמים:

כֹּז וְאִישׁ אֹיֵשׁ אִשָּׁה כִּי יִהְיֶה

בָּהֶם אֹב אוֹ יִדְעֵנִי מוֹת

יִוָּמָתוּ בְּאֶבֶן יִרְגְּמוּ אֹתָם

דְּמִיָּהֶם בָּם: (פכפ)

וְגִבֹּר אוֹ אֶתְתָּא אֲרִי יְהִי בְּהוֹן בְּדִין אוֹ

דְּכוּרוֹ אֶתְקַטְלָא יִתְקַטְלוֹן בְּאִבְנָא

יִרְגְּמוּן יִתְהוֹן קִטָּל חִיבִין:

כי יהיה בהם אוב וגו'. כאן נאמר בהם
מיתה, ולמעלה כרת, עדים והתראה
בסקילה, מזיד בלא התראה בהכרת,
ושגגתם חטאת, וכן בכל חייבי מיתות
שנאמר בהם כרת: חסלת פרשת קדושים:

כרשת

אמור

עם אונקלוס ורש"י

פרשת אמור

ויקרא פרק כא

א וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה אָמֹר

אֶל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אֶהֱרֹן וְאָמַרְתָּ

אֲלֵהֶם לֵנֶפֶשׁ לֹא יִטְמָא

בְּעַמִּיר:

וְאָמַר יי לְמֹשֶׁה אָמֹר לְכֹהֲנֵי בְנֵי

אֶהֱרֹן וְתִימַר לְהוֹן עַל מִיתָ לֹא יִסְתָּאב

בְּעֵמָה:

אמור אל הכהנים. אמור, ואמרת,

להזהיר גדולים על הקטנים: בני אהרן.

יכול חללים, תלמוד לומר הכהנים: בני

אהרן. אף בעלי מומין במשמע: בני

אהרן. ולא בנות אהרן: לא יטמא בעמיו.

בעוד שהמת בתוך עמיו, יצא מת מצוה:

ב כי אם לשִׁאֲרוֹ הַקָּרֵב אֵלָיו

לְאִמּוֹ וּלְאָבִיו וּלְבָנוֹ וּלְבִתּוֹ

וּלְאֶחָיו:

אֱלֹהִים לְקַרְיָבָה דְּקַרְיָב לָהּ לְאַמָּה

וְלֹאֲבוּהִי וְלַבִּרָּה וְלַבִּרְתָּה וְלֹאֲחוּהִי:

כִּי אִם לְשֹׂארוֹ. אֵין שֹׂארוֹ אִלָּא אֲשֶׁתּוֹ:

ג וְלֹאֲחֹתּוֹ הַבְּתוּלָה הַקְּרוּבָה

אֱלִיוֹ אֲשֶׁר לֹא הִיתָה לְאִישׁ

לָהּ יִטְמָא:

וְלֹאֲחֹתָהּ בְּתִלְתָּא דְּקַרְיָבָא לָהּ דִּי לֹא

הָיָה לְגִבּוֹר לָהּ יִסְתָּאב:

הַקְּרוּבָה. לְרַבּוֹת אֶת הָאֲרוּסָה: אֲשֶׁר לֹא

היתה לאיש. למשכב: לה יטמא. מצוה:

ד לא יטמא בעל בעמיו

להחלו:

לא יסתאב רבא בעמה לאחלותה:

לא יטמא בעל בעמיו להחלו. לא יטמא

לאשתו פסולה שהוא מחולל בה בעודה

עמו, וכן פשוטו של מקרא לא יטמא בעל

בשארן, בעוד שהיא בתוך עמיו שיש לה

קוברין, שאינה מת מצוה, ובאיזה שאר

אמרתי, באותו שהיא להחלו, להתחלל

הוא מבהינתו:

ה לא (יקרח) יקרחו קרח

בראשם ופאת זקנם לא יגלחו

ובבשרם לא ישרטו שרטת:

לא ימרטון מרט ברישהו ופאתא

דדקנהו לא יגלחו ובבשרהו לא

יחבלון חבול:

לא יקרחו קרחה. על מת, והלא אף

ישראל הוזהרו על כך, אלא לפי שנאמר

בישראל בין עיניכם, יכול לא יהא חייב
על כל הראש, תלמוד לומר בראשם,
וילמדו ישראל מהכהנים בגזרה שוה,
נאמר כאן קרחה ונאמר להלן בישראל
קרחה, מה כאן כל הראש אף להלן כל
הראש במשמע, כל מקום שיקרח בראש,
ומה להלן על מת, אף כאן על מת: ופאת
זקנם לא יגלחו. לפי שנאמר בישראל
ולא תשחית, יכול לקטו במלקט ורהיטני,
לכך נאמר לא יגלחו, שאינו חייב אלא על
דבר הקרוי גלוח ויש בו השחתה וזהו

תער: ובבשרם לא ישרטו שרטה. לפי
 שנאמר בישראל ושרט לנפש לא תתנו,
 יכול שרט חמש שריטות לא יהא חייב
 אלא אחת, תלמוד לומר לא ישרטו
 שרטה, לחייב על כל שריטה ושריטה,
 שתיבה זו יתירה היא לדרוש, שהיה לו
 לכתוב לא ישרטו ואני יודע שהיא שרטה:
 וְקִדְּשִׁים יְהִיוּ לְאֱלֹהֵיהֶם וְלֹא
 יַחֲלִלּוּ שֵׁם אֱלֹהֵיהֶם כִּי אֶת
 אֲנָשֵׁי יְהוָה לָחֶם אֱלֹהֵיהֶם הֵם

מִקְרִיבֵם וְהָיוּ קִדְּשׁ:

קִדְּשִׁין יִהְיוּ קָדָם אֱלֹהֵינוּ וְלֹא יַחֲלוּ

שְׁמָא דְאֱלֹהֵינוּ אֲרִי יֵת קִרְבָּנָא דִּי

קִרְבֵּן אֱלֹהֵינוּ אֲנוּן מִקְרִיבִין וְיִהְיוּ

קִדְּשִׁין:

קדושים יהיו. על כרחם יקדישום בית

דין בכד:

וְאִשָּׁה זֶנָּה וַחֲלָלָהּ לֹא יִקְחוּ

וְאִשָּׁה גְרוּשָׁה מֵאִשָּׁה לֹא

יִקְנֶהוּ כִּי קִדְּשׁ הוּא לְאַלְהֵינוּ:

אֶתֶּתָּא מִטְעִיא וּמַחֲלִילָא לָא יִסְבוּן

וְאֶתֶּתָּא דְּמִתְרַכָּא מִבְּעִלָּה לָא יִסְבוּן

אַרִּי קִדִּישׁ הוּא קִדְּם אֱלֹהֵהּ:

זוּנָה. שִׁנְבַּעֲלָה בַּעִילָת יִשְׂרָאֵל הָאִסּוּר לָהּ,

כַּגּוֹן חֵיִיבִי כְּרִיתוֹת אוֹ נִתִּין אוֹ מִמְזֹר:

חֲלָלָה. שְׁנוּלְדָה מִן הַפְּסוּלִים שִׁבְכָהוֹנָה,

כַּגּוֹן בַּת אֶלְמָנָה מִכָּהֵן גְּדוּל, אוֹ בַת גְּרוּשָׁה

וְחֲלוּצָה מִכָּהֵן הַדִּיּוּט, וְכֵן שְׁנַת־חֲלָלָה מִן

הַכָּהוֹנָה עַל יְדֵי בִיאת אֶחָד מִן הַפְּסוּלִים

לכהונה:

ח וְקִדְּשֵׁתוּ כִּי אֶת לֶחֶם אֱלֹהֶיךָ

הוא מִמִּקְרִיב קֹדֶשׁ יְהִיָּה לָךְ כִּי

קֹדֶשׁ אֲנִי יְהוָה מִמִּקְדָּשְׁכֶּם:

וּתְקַדְּשֶׁנָּה אֲרִי יְתֹ קִרְבֵּן אֱלֹהֶיךָ הוא

מִמִּקְרֵב קֹדֶשׁ יְהִיָּה לָךְ אֲרִי קֹדֶשׁ אֲנִי

יְיִ מִמִּקְדָּשְׁכוֹ:

וקדשתו. על ברחו, שאם לא רצה לגרש,

הלקהו ויסרהו עד שיגרש: קדוש יהיה

לך. נהוג בו קדושה לפתוח ראשון בכל

דבר, ולברך ראשון בסעודה:

ט וַבַּת אִישׁ כָּהֵן כִּי תַחֲלֶה

לְזָנוֹת אֶת אֲבִיהָ הִיא מַחֲלָלָה

בְּאִשׁ תַּשְׁרֶף: (ט)

וַבַּת גֵּבֶר כָּהֵן אִרִי תַתַּחֲלֶה לְמַטְעִי

מִקַּדְשֵׁת אֲבוֹתָ הִיא מַתַּחֲלָא בְּנוֹרָא

תַּתּוֹקֵד:

כי תחל לזנות. כשתחלל על ידי זנות,

שהיתה בה זיקת בעל, וזנתה או מן
האירוסין או מן הנשואין, ורבותינו נחלקו
בדבר, והכל מודים שלא דבר הכתוב
בפנויה: את אביה היא מחללת. חללה
ובזתה את כבודו, שאומרים עליו ארור
שזו ילד, ארור שזו גדל:

וְהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל מֵאַחִיו אֲשֶׁר
יוֹצֵק עַל רֹאשׁוֹ שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה
וּמִלֹּא אֶת יָדוֹ לְלִבָּשׁ אֶת
הַבְּגָדִים אֶת רֹאשׁוֹ לֹא יִפָּרַע

וּבְגֵדָיו לֹא יִפְרֹם:

וְכֹהֵנָּה דַּת־רַבָּא מֵאַחוּהִי דִיתְרִיק עַל

רִישָׁהּ מִשְׁחָא דְרַבּוּתָּא וְדִי קְרִיב יֵת

קְרַבְנָהּ לְמִלְבָּשׁ יֵת לְבוּשִׁיא יֵת רִישָׁהּ

לֹא יֵרֵבִי פְרוּעַ וּלְבוּשׁוּהִי לֹא יִבְזֶע:

לֹא יִפְרֹעַ. לֹא יִגְדֹל פְּרוּעַ עַל אַבְלָהּ, וְאִיזְהוּ

גִּידוּל פְּרוּעַ יוֹתֵר מִשְׁלֵשִׁים יוֹם:

יֵא וְעַל כָּל נִפְשׁוֹת מֵת לֹא יִבָּא

לְאַבְרָם וּלְאַמֶּר לֹא יִטְמָא:

וְעַל כָּל נַפְשֵׁת מֵתָא לֹא יִיעוֹל

לְאַבוּהִי וּלְאַמָּהּ לֹא יִסְתָּאב:

וְעַל כָּל נַפְשֵׁת מֵת. בַּאֲהֵל הַמֵּת: נַפְשֵׁת

מֵת. לְהַבִּיא רַבִּיעִית דָּם מִן הַמֵּת שְׁמַטְמָא

בַּאֲהֵל: לְאֲבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא יִטְמָא. לֹא בֹא

אֲכֹל לְהַתִּיר לוֹ, מֵת מִצֹּה:

יב וּמִן הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא וְלֹא

יִחַלֵּל אֶת מִקְדָּשׁ אֱלֹהֵיוּ כִּי

נִזָּר שָׁמֶן מִשְׁחַת אֱלֹהֵיוּ עָלָיו

אֲנִי יְהוָה:

וּמִן מִקְדָּשָׁא לֹא יִפּוֹק וְלֹא יַחֲלִית

מִקְדָּשָׁא דְּאַלְהֵה אֲרִי כְּלִיל מִשַּׁח

רְבוּתָא דְּאַלְהֵה עֲלוֹהֵי אֲנִי:

וּמִן הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא. אֵינוֹ הוֹלֵךְ אַחֵר

הַמָּטָה. וְעוֹד מִכָּאן לְמַדּוֹ רְבוּתֵינוּ שִׁכְהֵן

גָּדוֹל מִקְרִיב אוֹנֵן, וְכֵן מִשְׁמַעוֹ, אֵף אִם

מֵתוֹ אֲבִיו וְאִמּוֹ אֵינוֹ צָרִיךְ לְצֵאת מִן

הַמִּקְדָּשׁ אֲלֵא עוֹבֵד עֲבוּדָה: וְלֹא יַחֲלֹל אֶת

מִקְדָּשׁ. שְׂאִינוֹ מַחֲלֹל בְּכֶךְ אֶת הָעֲבוּדָה,

שֶׁהִתִּיר לוֹ הַכְּתוּב, הֵא כֹהֵן הַדִּיּוֹט שֶׁעֲבַד

אוֹנֵן חֹלֵל:

וְהוּא אִשָּׁה בְּבִתּוּלִיָּה יִקַּח:

וְהוּא אֶתְתָּא בְּבִתְלִתָּהָ יִסֵּב:

יְדֹ אֶלְמִנָּה וְגִרּוּשָׁה וְחֻלְלָה זִנָּה

אֶת אֵלָּה לֹא יִקַּח כִּי אִם

בְּתוּלָה מֵעַמּוּיּוֹ יִקַּח אִשָּׁה:

אֲרֻמָּלָא וּמִתְרַכָּא וְחֻלִּילָא מִטְעִיָא יִת

אֵלֶיךָ לֹא יִסֵּב אֵלֶיךָ בְּבִתְלִתָּהָ מֵעַמָּה

יִסַּב אֶתְתָּא:

וּחִלְלָהּ. שְׁנוּלְדָה מִפְּסוּלֵי כַהֲוֹנָה:

טו וְלֹא יִחַלְלֵל זֶרְעוֹ בְּעַמּוּיוֹ כִּי

אֲנִי יְהוָה מִקְדָּשׁוֹ: (ס)

וְלֹא יִחַל זֶרְעָהּ בְּעַמָּהּ אֲרִי אֲנִי יְיָ

מִקְדָּשָׁהּ:

וְלֹא יִחַלְלֵל זֶרְעוֹ. הִיא אִם נִשְׂא אֶחָת מִן

הַפְּסוּלוֹת, זֶרְעוֹ הֵימְנָה חֹלֵל מִדִּין קְדוּשַׁת

כַּהֲוֹנָה:

טז טני וידבר יהוה אל

מֹשֶׁה לֵאמֹר:

וּמִלֵּיל יי עַם מֹשֶׁה לְמִיָּמָר:

י דִּבֶּר אֶל אֶהֱרֹן לֵאמֹר אִישׁ

מִזִּרְעֶךָ לְדֹרֹתָם אֲשֶׁר יִהְיֶה בּוֹ

מָוֶם לֹא יִקְרַב לְהִקְרִיב לָחֶם

אֶל־הוֹי:

מִלֵּל עִם אֶהְרֹן לְמִימָר גִּבֹּר מִבְּנֵיךָ

לְדַרְיָהוֹן דִּי יֵהִי בֵּה מוֹמָא לָא יִקְרַב

לְקַרְבָּא קַרְבָּנָא קִדָּם אֱלֹהֵהּ:

לֶחֶם אֱלֹהִיו. מֵאֵכֶל אֱלֹהִיו, כֹּל סְעוּדָה

קְרוּיָה לֶחֶם, כַּמּוֹ עֶבֶד לֶחֶם רַב:

יֵחַ כִּי כָּל אִישׁ אֲשֶׁר בּוֹ מוֹם

לָא יִקְרַב אִישׁ עֲוֹר אוֹ פִּסַּח

אוֹ חֵרֶם אוֹ שְׂרוּעַ:

אֲרִי כָּל גִּבֹּר דִּי בֵּה מוֹמָא לָא יִקְרַב

גִּבֹּר עֲוִיר אֹךְ תִּגִּיר אֹךְ חֲרִים אֹךְ שְׂרִיעַ:

כִּי כָל אִישׁ אֲשֶׁר בּוֹ מוֹם לֹא יִקְרַב. אֵינוֹ

דִּין שִׁיקְרָב, כִּמוֹ הַקְּרִיבָהּ נֹא לַפַּחַתְךָ:

חֶרֶם. שְׁחוּטְמוֹ שְׁקוּעַ בֵּין שְׁתֵּי הָעֵינִים,

שְׂכוּחַל שְׁתֵּי עֵינָיו כְּאַחַת: שְׂרוּעַ. שְׂאֶחָד

מֵאִיבְרִיו גָּדוֹל מִחֲבִירוֹ, עֵינוֹ אַחַת גָּדוֹלָה

וְעֵינוֹ אַחַת קֹטְנָה, אֹךְ שׁוֹקוֹ אַחַת אֲרוּכָה

מִחֲבֵרְתָּהּ:

יֵט אֹךְ אִישׁ אֶשֶׁר יִהְיֶה בּוֹ

שְׁבֹר רֶגֶל אֹךְ שְׁבֹר יָד:

או גִּבֹּר דִּי יְהִי בֵּה תִבֵּר רִגְלָא או תִּבֵּר
יָדָא:

ב או גִּבֹּן או דִּק או תִּבְלִל
בְּעֵינֹו או גָּרֵב או יִלְפֹּת או
מְרוּחַ אֶשְׁדָּ:

או גִּבִּין או דִּקָּא או חֲלִיז בְּעֵינָה או
גִּרְבֵּן או חֲזֹזֵן או מְרִים פִּתְחֵדִין:

או גבן. שוריציוול"ש בלע"ז, שגביני עיניו
שערן ארוך ושוכב: או דק. שיש לו

בעיניו דוק שקורין טיל"א, כמו הנוטה
כדוק: או תכלל. דבר המכלכל את העין,
כגון חוט לבן הנמשך מן הלבן ופוסק
בסירא, שהוא עוגל המקיף את השחור
שקוראים פרוניל"א, והחוט הזה פוסק
את העוגל ונכנס בשחור. ותרגום תכלול
חיליז, לשון חלזון, שהוא דומה לתולעת
אותו החוט, וכן כינוהו חכמי ישראל
במומי הבכור חלזון נחש עינב: גרב
וילפת. מיני שחין הם: גרב. זו החרס,
שחין היבש מבפנים ומבחוץ: ילפת. היא

חזזית המצרית, ולמה נקראת ילפת,
שמלפפת והולכת עד יום המיתה, והוא
לח מבחוץ ויבש מבפנים. ובמקום אחר
קורא לגרב שחין הלח מבחוץ ויבש
מבפנים, שנאמר ובגרב ובחרס, כשסמוך
גרב אצל חרס קורא לילפת גרב, וכשהוא
סמוך אצל ילפת קורא לחרס גרב, כך
מפורש בבכורות: מרוח אשך. לפי
התרגום מרים פחדין, שפחדיו מרוססים,
שביצים שלו כתותין. פחדין כמו גידי
פחדיו ישורגו:

כֹּא כֹל אִישׁ אֲשֶׁר בּוֹ מוֹם

מִזֵּרַע אֲחֵרֹן חִכֵּהוּ לֹא יִגַּשׁ

לְהִקְרִיב אֶת אִשִּׁי יְהוָה מוֹם

בּוֹ אֶת לֶחֶם אֱלֹהִיו לֹא יִגַּשׁ

לְהִקְרִיב׃

כֹּל גִּבּוֹר דִּי בֵּה מוֹמָא מִזֵּרַע־א דְּאֲחֵרֹן

כֹּהֲנָא לֹא יִקְרַב לְקִרְבָּא יְת קִרְבָּנִיא

דִּי מוֹמָא בֵּה יְת קִרְבִּין אֱלֹהֵהּ לֹא

יִקְרַב לְקִרְבָּא׃

כל איש אשר בו מום. לרבות שאר
 מומין: מום בו. בעוד מומו בו פסול, הא
 אם עבר מומו כשר: לחם אלהיו. כל
 מאכל קרוי לחם:

כב   לַחֶם   אֱלֹהֵיו   מִקְדָּשֵׁי

הַמִּקְדָּשִׁים וּמִן הַמִּקְדָּשִׁים יֵאָכֵל:

קָרִבֵּן אֱלֹהֵהּ מִקְדָּשׁ קוֹדֶשֶׁת וּמִן

קוֹדֶשֶׁת יֵיכֹל:

מִקְדָּשֵׁי הַקְּדָשִׁים. אלו קדשי הקדשים:

ומן הקדשים יאכל. אלו קדשים קלים,

ואם נאמרו קדשי הקדשים, למה נאמרו
 קדשים קלים, אם לא נאמר הייתי אומר
 בקדשי הקדשים יאכל בעל מום, שמצינו
 שהותרו לזר, שאכל משה בשר המלואים,
 אבל בחזה ושוק של קדשים קלים לא
 יאכל, שלא מצינו זר חולק בהן, לכך
 נאמרו קדשים קלים, כך מפורש בזבחים:

כג. אַךְ אֵל הַפָּרֶכֶת לֹא יֵבֹא
 וְאֵל הַמִּזְבֵּחַ לֹא יִגַּשׁ כִּי מוֹם
 בּוֹ וְלֹא יַחֲלִל אֶת מִקְדָּשִׁי כִּי

אֲנִי יְהוָה מִקְדָּשָׁם:

בָּרַם לְפָרְכָּתָא לֹא יִיעוֹל וּלְמַדְבָּחָא לֹא

יִקְרַב אֲרִי מוֹמָא בֵּה וְלֹא יַחַל יֵת

מִקְדָּשִׁי אֲרִי אֲנִי יִי מִקְדָּשְׁהוֹן:

אֲךְ אֵל הַפְּרָכָת. לְהַזוֹת שִׁבְעַת הַזֹּאוֹת שֶׁעַל

הַפְּרָכָת: וְאֵל הַמַּזְבֵּחַ. הַחֵיצוֹן. וּשְׁנֵיהֶם

הוֹצֵרָכּוּ לְהַכְתֵּב, וּמִפּוֹרֵשׁ בַּת"כ: וְלֹא

יַחֲלֹל אֶת מִקְדָּשִׁי. שֶׁאִם עֶבֶד, עֲבוּדָתוֹ

מֵחֹלְלֵת לְהַפְסֵל:

כִּד וַיִּדְבֹּר מִנְּשָׂה אֶל אַחֲרָן וְאֶל

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)

וּמִלֵּיל מִשָּׁה עִם אֶהְרֹן וְעִם בְּנוֹתָי וְעִם

כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

וַיֹּדְבֶר מִשָּׁה. הַמִּצְוָה הַזֹּאת: אֲלֵ אֶהְרֹן וּגְוִ

וְאֵל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. לְהַזְהִיר בֵּית דִּין עַל

הַכֹּהֲנִים.

ויקרא פרק כב

אֲוִי־דָבָר יְהוָה אֵל מִשָּׁה לְאָמֹר:

וּמִלֵּיל יִי עִם מִשָּׁה לְמִיָּמָר:

ב דָּבָר אֵל אֶהְרֹן וְאֵל בְּנֵי

וַיִּנָּזְרוּ מִקֹּדֶשִׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל

וְלֹא יַחֲלֹלוּ אֶת שֵׁם קֹדֶשִׁי

אֲשֶׁר הֵם מִקֹּדֶשִׁים לִי אֲנִי

יְהוָה:

מִלִּיל עַם אֲהֲרֹן וְעַם בְּנוֹתָי וַיַּפְרֹשׁוּן

מִקֹּדֶשִׁי דְבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יַחֲלֹן יֵת

שְׁמִי דְקֹדֶשִׁי דִּי אֲנוּן מִקֹּדֶשִׁין קֳדָמִי

אֲנִי:

וַיִּנָּזְרוּ. אֵין נִזְיָרָה אַלֵּא פִּרְיֶשֶׁה, וּכְן הוּא

אומר וינזר מאחרי, נזורו אחור, יפרשו מן
 הקדשים בימי טומאתן. דבר אחר וינזרו
 מקדשי בני ישראל, אשר הם מקדישים לי
 ולא יחללו את שם קדשי, סרס המקרא
 ודרשהו: אשר הם מקדישים לי. לרבות
 קדשי כהנים עצמן:

ג אָמַר אֱלֹהִים לְדֹרֹתֵיכֶם כָּל
 אִישׁ אֲשֶׁר יִקְרַב מִכָּל זֶרְעֵכֶם
 אֶל הַקִּדְשִׁים אֲשֶׁר יִקְדִּישׁוּ בְנֵי
 יִשְׂרָאֵל לַיהוָה וַטַּמְאֲתוּ עָלָיו

וְנִכְרַתָּה הַנֶּפֶשׁ הַזֹּאת מִלִּפְנֵי

אֲנִי יְהוָה:

אֶמַר לְהוֹן לְדַרְיוֹן כָּל גִּבּוֹר דִּי יִקְרַב

מִכָּל בְּנֵי כוֹן לְקוֹדֶשֶׁיָּא דִּי יִקְדָּשׁוֹן בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל קָדָם יִי וְסִאבְתִּיהָ עֲלוֹהֵי

וְיִשְׁתַּיְצִי אֲנִישָׁא הֵהִיא מִן קָדָמִי אֲנִיא

יִי:

כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִקְרַב. אִין קָרִיבָה זֹו אֵלֹא

אֲכִילָה, וְכֵן מַצִּינוּ שֶׁנֶּאֱמָרָה אִזְהָרָה אֲכִילָת

קֳדָשִׁים בְּטוֹמָאָה בְּלִשׁוֹן נִגְיָעָה, בְּכָל קֳדָשׁ

לא תגע, אזהרה לאוכל, ולמדוה רבותינו
מגזירה שוה. ואי אפשר לומר שחייב על
הנגיעה, שהרי נאמר כרת על האכילה בצו
את אהרן שתי כריתות זו אצל זו, ואם על
הנגיעה חייב לא הוצרך לחייבו על
האכילה, וכן נדרש בת"כ, וכי יש נוגע
חייב, אם כן מה תלמוד לומר יקרב,
משיכשור להקרב, שאין חייבין עליו
משום טומאה, אלא אם כן קרבו מתיריו,
ואם תאמר שלש כריתות בטומאת כהנים
למה, כבר נדרשו במס' שבועות אחת

לכלל, ואחת לפרט וכו': וטמאתו עליו.

וטמאת האדם עליו. יכול בבשר הכתוב

מדבר וטמאתו של בשר עליו, ובטהור

שאכל את הטמא הכתוב מדבר, על כרחך

ממשמעו אתה למד, במי שטמאתו

פורחת ממנו הכתוב מדבר, וזהו האדם

שיש לו טהרה בטבילה: ונברתה וגו'.

יכול מצד זה לצד זה, יברת ממקומו

ויתיישב במקום אחר, תלמוד לומר אני

ה', בכל מקום אני:

ד- אִישׁ אִישׁ מִזֶּרַע אַחֲרֵן וְהוּא

צָרוּעַ אֹו זָב בַּקֹּדֶשִׁים לֹא

יֵאכֹל עַד אֲשֶׁר יִטְהַר וְהִנֵּגַע

בְּכָל טִמָּא נֶפֶשׁ אֹו אִישׁ אֲשֶׁר

תֵּצֵא מִמֶּנּוּ שֹׁכֶבֶת זֶרַע:

גִּבּוֹר גִּבּוֹר מִזֶּרַע דֹּאֲהֹרֶן וְהוּא סְגִיר

אֹו דָאִיב בְּקוֹדֶשִׁיאָ לֹא יִיכּוֹל עַד דִּי

יִדְפִי וְדִיקְרַב בְּכָל טִמָּא נֶפֶשׁ אֹו גִבּוֹר

דִּי תִפּוֹק מִנָּה שֹׁכֶבֶת זֶרַע:

בְּכָל טִמָּא נֶפֶשׁ. בְּמִי שֶׁנִּטְמָא בְּמַת:

הֹאֵן אִישׁ אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל שָׂרִין

אֲשֶׁר יִטְמֵא לוֹ אֵן בְּאָדָם

אֲשֶׁר יִטְמֵא לוֹ לְכָל טִמְאַתּוֹ:

אֵן גִּבּוֹר דִּי יִקְרַב בְּכָל רַחֲשָׂא דִּי

יִסְתַּאֲב לָהּ אֵן בְּאַנְשָׂא דִּי יִסְתַּאֲב לָהּ

לְכָל סַאֲבָתִיָּה:

בְּכָל שָׂרִין אֲשֶׁר יִטְמֵא לוֹ. בְּשִׁיעוֹר הֶרְאוּי

לְטֵמֵא, בְּכַעֲדִשָׁה: אֵן בְּאָדָם. בְּמַת: אֲשֶׁר

יִטְמֵא לוֹ. בְּשִׁיעוֹרוֹ לְטֵמֵא, וְזֶהוּ כְּזִית:

לכל טומאתו. לרבות נוגע בזב, וזבה,

גדה, ויולדת:

וְנִפֵּשׁ אֲשֶׁר תִּגַּע בּוֹ וְטִמְאָה

עַד הָעֶרֶב וְלֹא יֵאָכֵל מִן

הַקֹּדְשִׁים כִּי אִם רַחֵם בְּשָׂרוֹ

בַּמִּיָּם:

אִנֹּשׁ דִּי יִקְרַב בָּהּ וִיְהִי מִסָּאֵב עַד

רַמְשָׁא וְלֹא יִיכּוֹל מִן קוֹדֶשֶׁיָא אֱלֵהֶן

אַסְחֵי בְשִׂרָה בַּמִּיָּא:

נפש אשר תגע בו. באחד מן הטמאים
הללו:

וּבֹא הַשֶּׁמֶשׁ וְטָהַר וְאַחַר
יֹאכֹל מִן הַקֹּדְשִׁים כִּי לַחֲמוֹ
הוא:

וּבַמַּעַל שֶׁמֶשׁ וְיָדָכִי וּבִתֵּר כֵּן יִיכֹל
מִן קוֹדֶשֶׁי אֲרִי לַחֲמָה הוּא:
ואחר יאכל מן הקדשים. נדרש ביבמות
בתרומה, שמותר לאכלה בהערב השמש:
מִן הַקֹּדְשִׁים וְלֹא כֹל הַקֹּדְשִׁים:

ח נְבִילָה וְטִרְפָּה לֹא יֵאָכֵל

לְטִמְאָה בָּהּ אֲנִי יְהוָה:

נְבִילָה וְטִרְפָּה לֹא יֵיכֹל לְאַסְתָּאבֵּא

בָּהּ אֲנִי יְיָ:

נבילה וטרפה לא יאכל לטמאה בה.

לענין הטומאה הזהיר כאן, שאם אכל

נבלת עוף טהור שאין לה טומאת מגע

ומשא, אלא טומאת אכילה בבית

הבליעה, אסור לאכול בקדשים, וצריך

לומר וטרפה, מי שיש במינו טרפה, יצא

נבלת עוף טמא שאין במינו טרפה:

ט וְשִׁמְרוּ אֶת מִשְׁמְרֹתַי וְלֹא

יִשְׂאוּ עָלָיו חֵטֵּא וּמָתוּ בּוֹ כִּי

יִחַלְלֵהוּ אֲנִי יְהוָה מִקֹּדֶשׁ:

וַיִּטְרוּן יָת מַטְרַת מִימָרִי וְלֹא יִקְבְּלוּן

עָלוֹהִי חֹבֵא וַיְמֹתוּן בָּהּ אֲרִי יִחַלְלֶנָּה

אֲנִי מִקֹּדֶשׁ:

ושמרו את משמרותי. מלאכול תרומה

בטומאת הגוף: ומתו בו. למדנו שהיא

מיתה בידי שמים:

וְכָל זֶר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ תּוֹשֵׁב

כֹּהֵן וְשָׂכִיר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ:

וְכָל חִלּוֹנִי לֹא יִכּוֹל קוֹדֶשׁא תּוֹתָבָא

דְּכֶהֱנָא וְאַגִּירָא לֹא יִכּוֹל קוֹדֶשׁא:

לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ. בתרומה הכתוב מדבר,

שכל הענין דבר בה: תושב כהן ושכיר.

תושבו של כהן ושכירו, לפיכך תושב זה

נקוד פתח, לפי שהוא דבוק, ואיזהו

תושב, זה נרצע שהוא קנוי לו עד היובל,

ואיזהו שכיר, זה קנוי קנין שנים שיוצא
 בשש, בא הכתוב ולמדך כאן, שאין גופו
 קנוי לאדוניו לאכול בתרומתו:

יא וְכֹהֵן כִּי יִקְנֶה נַפֶּשׁ קִנְיָן
 כִּסְפוֹ הוּא יֹאכֵל בּוֹ וְיֵלִיד
 בֵּיתוֹ הֵם יֹאכְלוּ בְּלַחְמֹוֹ:

וְכֹהֵן אֲרִי יִקְנֶה נַפֶּשׁ קִנְיָן כִּסְפָּהּ הוּא
 יֵיכֹל בָּהּ וְיֵלִיד בֵּיתָהּ אֲנוֹן יֵיכָלוֹן
 בְּלַחְמָהּ:

וכהן כי יקנה נפש. עבד כנעני שקנוי
 לגופו: ויליד ביתו. אלו בני השפחות,
 ואשת כהן אוכלת בתרומה מן המקרא
 הזה, שאף הוא קנין כספו, ועוד למד
 ממקרא אחר כל טהור בביתך וגו' בספרי:
 יבֹבֶת כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה לְאִישׁ זָר
 הוּא בְּתִרְמַת הַקֹּדְשִׁים לֹא
 תֹאכַל:

ובֵּת כֹּהֵן אֲרִי תִהְיֶה לְגֵבֶר חִלּוּנִי הִיא
 בְּאַפְרָשׁוֹת קוֹדְשִׁיאָ לֹא תִיכּוֹל:

לְאִישׁ זָר. לְלוֹי וִישְׂרָאֵל:

יְגַוְבַת כְּהֵן כִּי תִהְיֶה אֶלְמָנָה

וְגֵרוֹשָׁה וְזָרַע אֵין לָהּ וְשָׁבָה

אֶל בֵּית אָבִיהָ כְּנַעֲוִיָּה

מִלְחָם אָבִיהָ תֹאכַל וְכָל זָר

לֹא יֹאכַל בּוֹ:

וְבַת כְּהֵן אֲרִי תִהְיֶה אֶרְמְלָה וּמִתְּרַכָּא

וְיֵבֶר לִית לָהּ וְתִתּוֹב לְבֵית אֲבוֹהָא

כְּרַבִּיּוֹתָהּ מִלְחָמָא דְאֲבוֹהָא תִּיכּוֹל

וְכָל חֲלוֹנֵי לָא יִיכּוֹל בֵּהּ:

אֶלְמָנָה וּגְרוּשָׁה. מִן הָאִישׁ הַזֶּה: וְזָרַע אֵין
 לָהּ. מִמֶּנּוּ: וְשִׁבָּה. הִיא אִם יֵשׁ לָהּ זָרַע
 מִמֶּנּוּ, אִסּוּרָה בַּתְרוּמָה כָּל זֶמֶן שֶׁהַזָּרַע
 קִיִּים: וְכָל זֶר לֹא יֹאכַל בּוֹ. לֹא בֹא אֶל־
 לְהוֹצִיא אֶת הָאוֹנֵן שְׁמוֹתָר בַּתְרוּמָה, זֵרוֹת
 אִמְרָתִי לָךְ, וְלֹא אֲנִינוֹת:

יְדֹאֲשֶׁ כִּי יֹאכַל קִנְדָּשׁ בְּשִׁגְגָה
 וַיִּסַּף חֲמִשִּׁיתוֹ עָלָיו וְנָתַן
 לְכֹהֵן אֶת הַקִּנְדָּשׁ:

וַגִּבֹּר אֲרִי יִכּוֹל קוֹדֶשָׁא בְּשָׁלוֹ וַיּוֹסֶף
 חוֹמָשָׁה עָלוּהִי וַיֵּתֵן לְכַהֲנָא יֵת
 קוֹדֶשָׁא:

כִּי יֹאכַל קֹדֶשׁ. תְּרוּמָה: וְנָתַן לְכַהֵן אֶת
 הַקֹּדֶשׁ. דְּבַר הָרֵאִוִי לְהִיּוֹת קֹדֶשׁ, שְׂאִינוּ
 פּוֹרַע לֹא מַעוֹת, אֲלֵא פִירוֹת שֶׁל חוֹלִין, וְהֵן
 נַעֲשִׂין תְּרוּמָה:

טו וְלֹא יַחֲלֹלוּ אֶת קֹדֶשִׁי בְּנִי
 יִשְׂרָאֵל אֶת אֲשֶׁר יִרְיֶמוּ
 לִיחֻזָּה:

וְלֹא יַחֲלוּן יְתָ קוֹדֶשִׁיא דְּבִנֵּי יִשְׂרָאֵל

יְתָ דִּי יַפְרֵשׁוֹן קָדָם יִי:

וְלֹא יַחֲלֹלּוּ וְגו'. לְהַאכִּילָם לְזָרִים:

טז וְהַעֲשִׂיאוּ אוֹתָם עֵז אֲשַׁמָּה

בְּאַכְלָם אֶת קוֹדֶשִׁיהֶם כִּי אֲנִי

יְהוָה מִקְדָּשָׁם: (פ)

וַיִּקְבְּלוּן עַל־יְהוָה עֲוִין וְחֹבִין בְּמִיכָלְהוֹן

בְּסוֹאֲבָא יְתָ קוֹדֶשִׁיהוֹן אֲרִי אֲנֵא יִי

מִקְדָּשְׁהוֹן:

והשיאו אותם. את עצמם יטענו עון
באכלם את קדשיהם, שהובדלו לשם
תרומה וקדשו, ונאסרו עליהם. ואונקלוס
שתרגם במיכלהון בסואבא, שלא לצורך
תרגמו כן: והשיאו אותם. זה אחד מג'
אתים שהיה רבי ישמעאל דורש בתורה
שמדברים באדם עצמו, וכן ביום מלאת
ימי נזרו יביא אותו, הוא יביא את עצמו,
וכן ויקבור אותו בגיא, הוא קבר את עצמו,
כך נדרש בספרי:

שְׁלִיכִי

וַיִּדְבֹּר

יְהוָה אֵל מַעֲשֵׂה לְאִמֹּר:

וּמַלְיֵל יִי עִם מַעֲשֵׂה לְמִימֹר:

יח דְּבִר אֵל אַחֲרָן וְאֵל בְּנָיו

וְאֵל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִמֹּר:

אֱלֹהִים אִישׁ אִישׁ מִבֵּית

יִשְׂרָאֵל וּמִן הָהָר בְּיִשְׂרָאֵל

אֲשֶׁר יִקְרִיב קִרְבָּנוּ לְכָל

נְדָרֵיהֶם וְלְכָל נְדָבוֹתָם אֲשֶׁר

יִקְרִיבוּ לַיהוָה לַעֲלֹה:

מִלֵּל עַם אֲהֲרֹן וְעַם בְּנוֹהֵי וְעַם כָּל בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן גִּבֹּר גִּבֹּר מִבֵּית

יִשְׂרָאֵל וּמִן גִּיּוֹרָא בְּיִשְׂרָאֵל דִּי יִקְרַב

קִרְבָּנָה לְכָל נְדָרֵיהוֹן וְלְכָל נְדָבָתְהוֹן

דִּי יִקְרְבוּן קֳדָם יְיָ לַעֲלֹתָא:

נְדָרֵיהֶם. הֲרִי עֲלִי: נְדָבוֹתָם. הֲרִי זוּ:

יֵט לְרַצְנֶכֶם תְּמִים זָכָר בְּבִקָּר

בְּכִשְׁבִּים וּבְעֲזִים:

לְרַעֲוָא לְכוֹן שְׁלִים דְּכוּרָא בְּתוּרֵי

בְּאַמְרֵיָא וּבְעֲזֵיָא:

לְרַצוֹנְכֶם. הִבִּיאוּ דְּבַר הָרְאוּי לְרַצוֹת

אֲתֶכֶם לִפְנֵי, שִׁיחָא לָכֶם לְרַצוֹן,

אֲפִישְׁמַנ"ט בִּלְע"ז. וְאִיזְהוּ הָרְאוּי לְרַצוֹן:

תְּמִים זָכָר בְּבִקָּר בְּכִשְׁבִּים וּבְעֲזִים. אֲבָל

בְּעוֹלָת הָעוֹף אֵין צָרִיךְ תְּמוֹת וּזְכוּרוֹת,

וְאִינוּ נִפְסָל בְּמוֹם, אֲלֵא בְּחִסְרוֹן אֲבָר:

ב כל אֲשֶׁר בּוֹ מוֹם לֹא

תִּקְרֶיבוּ כִּי לֹא לְרָצוֹן יִהְיֶה

לָכֶם:

כל די בה מומא לֹא תִקְרֶבּוֹן אֲרִי לֹא

לְרַעוּא יְהִי לְכוֹן:

בא וְאִישׁ כִּי יִקְרִיב זֶבַח

שְׁלָמִים לַיהוָה לִפְלֹא נָדָר אֹ

לְנֶדְבָח בַּבֶּקֶר אֹ בַצֹּאן תָּמִים

יִהְיֶה לְרָצוֹן כָּל מוֹם לֹא יִהְיֶה

בו:

וְגִבֹּר אֲרִי יִקְרַב נִכְסֵת קוֹדֶשֶׁיָּא קָדֶם יִי

לְפָרֶשֶׁא נִדְרָא אִו לְנִדְבַתָּא בְּתוֹרֵי אִו

בְּעֵנָא שְׁלִים יְהִי לְרַעוּא כָּל מוֹמָא לֹא

יְהִי בֵּה:

לְכַלָּא נִדְרֵי. לְהַפְרִישׁ בְּדִיבּוּרֵי:

כב עֲוֹנֹת אִו שְׁבוּר אִו חֲרוּץ

אִו יִבְּלֹת אִו גָּרֵב אִו יִלְּכֹת

לֹא תִקְרִיבוּ אֵלֶּה לִיחֻזָּה וְאַנְשָׁה

לֹא תִתְּנוּ מֵהֶם עַל הַמִּזְבֵּחַ

לִיהוָה:

עוֹר אוֹ תְּבִיר אוֹ פָּסִיק אוֹ יִבְלָן אוֹ

גֶּרֶבָן אוֹ חֲזֹזָן לֹא תִקְרְבוּן אֵלַיִן קָדָם

יְיָ וְקִרְבָּנָא לֹא תִתְּנוּ מִנְהוֹן עַל

מִדְּבַחַת קָדָם יְיָ:

עֲזֹרָת. שֵׁם דָּבָר שֶׁל מוֹם, עֲזֹרוֹן בִּלְשׁוֹן

נִקְבָּה, שֶׁלֹּא יֵהָא בּוֹ מוֹם שֶׁל עֲזֹרָת: אוֹ

שְׁבוּר. לֹא יֵהִיָּה: חֲרוּץ. רִים שֶׁל עֵין

שְׁנִסְדָּק אוֹ שְׁנִפְגָּם, וְכֵן שִׁפְתּוֹ שְׁנִסְדָּקָה אוֹ

נפגמה: יבלת. ורוא"ה בלע"ז: גרב. מין
 חזזית, וכן ילפת ולשון ילפת כמו וילפת
 שמשון, שאחזזה בו עד יום מיתה, שאין
 לה רפואה: לא תקריבו. שלשה פעמים,
 להזהיר על הקדשן, ועל שחיטתן, ועל
 זריקת דמן: ואשה לא תתנו. אזהרת
 הקטרת:

כג. וְשׁוֹר וְשֶׁה שָׂרוּעַ וְקָלוּט
 נִדְבָּה תַעֲשֶׂה אֹתוֹ וְלִנְדָּר לֹא
 יַרְצֶה:

וְתוֹר וְאֹמַר יִתִּיר וְחֹסִיר נִדְבָתָא תַּעֲבֹד

יִתֵּהּ וּלְנִדְרָא לֹא יִהְיֶה לְרַעְוָא:

שְׂרוּעַ. אַבְר גְּדוּל מַחְבִּירוֹ: קְלוּט.

פְּרָסוּתִיו קְלוּטוֹת: נִדְבָה תַעֲשֶׂה אֹתוֹ.

לְבִדֵּק הַבַּיִת: וּלְנִדְרָא. לְמַזְבֵּחַ: לֹא יִרְצָה.

אִיזָה הַקֹּדֶשׁ בֹּא לְרִצּוֹת, הוּא אֹמֵר זֶה

הַקֹּדֶשׁ הַמִּזְבֵּחַ:

כֹּד וּמַעֲוֹף וְכַתּוּת וְנִתּוּק

וְכָרוֹת לֹא תִקְרִיבוּ לַיהוָה

וּבְאַרְצְכֶם לֹא תַעֲשֶׂוּ:

וְדִי מְרִים וְדִי רְסִים וְדִי שְׁלִיף וְדִי גְזִיר
 לֹא תִקְרָבוֹן קָדָם יְיָ וּבִאֲרַעְכוֹן לֹא
 תַעֲבֹדוֹן:

וּמַעֲוֹךְ וּכְתוּת וְנִתּוּק וּכְרוּת. בְּיָצִים אוֹ
 בְּגִיד: מַעֲוֹךְ. בְּיָצִיו מַעֲוֹכִין בִּיד: כְּתוּת.
 כְּתוּשִׁים יוֹתֵר מִמַּעֲוֹךְ: נִתּוּק. תְּלוּשִׁין בִּיד
 עַד שֶׁנִּפְסְקוּ חוּטִים שְׁתִּלּוּיִים בָּהֶן, אֲבָל
 נִתּוּנִים הֵם בְּתוֹךְ הַכִּים, וְהַכִּים לֹא נִתְלָשׁ:
 וּכְרוּת. כְּרוּתִין בְּכָלִי וְעוֹדֵן בְּכִים: וּמַעֲוֹךְ.
 תִּרְגוּמוֹ וּדְמָרִים, זֶה לְשׁוֹנוֹ בְּאַרְמִית, לְשׁוֹן

כתישה: וכתות. תרגומו ודרסים, כמו
 הבית הגדול רסים, בקיעות דקות, וכן
 קנה המרוסס: ובארצכם לא תעשו. דבר
 זה לסרס שום בהמה וחיה ואפילו טמאה,
 לכן נאמר בארצכם, לרבות כל אשר
 בארצכם, שאי אפשר לומר לא נצטוו על
 הסרוס אלא בארץ, שהרי סרוס חובת
 הגוף הוא, וכל חובת הגוף נוהגת בין בארץ
 בין בחוצה לארץ:

כה ומיד בן נכר לא תקריבו

אֶת לֶחֶם אֱלֹהֵיכֶם מִכֹּל אֱלֹהִים

כִּי מִשְׁחַתְתֶּם בָּהֶם מוֹם בָּם לֹא

יִרְצוּ לָכֶם: (ה)

וּמִן בַּר עֲמִמִּין לֹא תִקְרְבוּן יְתִיקָרְבִּין

אֶל־הַכּוֹן מִכֹּל אֱלִין אֲרִי חֲבוּלָהוֹן בְּהוֹן

מוֹמָא בְּהוֹן לֹא לִרְעוּא יְהוֹן לְכוֹן:

וּמִיד בֶּן נִכְר. נִכְרִי שֶׁהֵבִיא קֶרֶבֶן בִּיד כֹּהֵן

לְהַקְרִיבוֹ לְשָׁמַיִם לֹא תִקְרִיבוֹ לוֹ בַּעַל מוֹם,

וְאֵף עַל פִּי שֶׁלֹא נִאֲסְרוּ בַּעֲלֵי מוֹמִים

לְקֶרֶבֶן בְּנֵי נָח אֲלֵא אִם כֵּן מִחֻסְרֵי אֲבָר,

זאת נוהגת בבמה שבשדות, אבל על
 המזבח שבמשכן לא תקריבוה, אבל
 תמימה תקבלו מהם, לכך נאמר למעלה
 איש איש, לרבות את הנכרים שנודרים
 נדרים ונדבות כישראל: משחתם.
 חבולהון: לא ירצו לכם. לכפר עליכם:

כו וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה
 לֵאמֹר:

וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:

כז שׁוֹר אֹו כְּשֹׁב אֹו עִז כִּי

יִוְלֵד וְהָיָה שְׂבַעַת יָמִים תַּחַת

אִמּוֹ וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְהָלָאָה

יִרְצֶה לְקַרְבָּן אִשָּׁה לַיהוָה:

תּוֹר אוֹ אִמָּר אוֹ עֲזָא אֲרִי יִתִּילֵיד וִיְהִי

שְׂבַעָא יוֹמִין בְּתַר אִמָּהּ וּמִיּוֹמָא

תְּמִינָאָה וְלָהֳלָא יִתְרַעֵי לְקַרְבָּא קַרְבָּנָא

קָדָם יִי:

כִּי יוֹלֵד. פֶּרֶט לִיוֹצֵא דוֹפָן:

בְּחַוְשׁוֹר אוֹ שָׂה אֶתּוֹ וְאֶת בְּנוֹ

לֹא תִשְׁחָטוּ בַיּוֹם אֶחָד:

וְתוֹרַתָּא אִו שִׁיתָא לָהּ וְלִבְרָהּ לֹא

תִּכְסֹּן בַּיּוֹמָא חָד:

אֵתוּ וְאֵת בְּנוֹ. נוֹהֵג בְּנִקְבָּהּ, שְׁאִסּוּר

לְשַׁחוּט הָאֵם וְהַבֶּן אִו הַבֵּת, וְאִינוּ נוֹהֵג

בְּזָכָרִים, וּמִזֹּתֵר לְשַׁחוּט הָאֵב וְהַבֶּן: אֵתוּ

וְאֵת בְּנוֹ. אֵף בְּנוֹ וְאֵתוּ בַּמִּשְׁמַע:

כֵּט וְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח תוֹרָה

לִיחֻזָּה לְרַצְנָכֶם תִּזְבְּחוּ:

וְאֵרִי תִכְסֹּן נִכְסֶיךָ תוֹדֶתָא קִדְּם יִי

לְרַעְוָא לְכוּן תִּכְסִּינָה:

לְרַצְנָכֶם תִּזְבָּחוּ. תַּחֲלֹת זְבִיחַתְכֶם הִזְהִרוּ

שֶׁתִּהְיֶה לְרַצּוֹן לָכֶם, וּמֵהוּ הִרְצוֹן: בְּיוֹם

הַהוּא יֵאָכֵל. לֹא בֹא לְהִזְהִיר אֲלֵא שֶׁתִּהְיֶה

שְׁחִיטָה עַל מִנַּת כֶּן, אֲלֵא תִשְׁחֹטוּהוּ עַל

מִנַּת לֹאֲכֹלוֹ לְמַחֲרָ, שֶׁאִם תַּחֲשֹׁבוּ בּוֹ

מִחֲשַׁבֶּת פֶּסוּל לֹא יִהְיֶה לָכֶם לְרַצּוֹן. דְּבַר

אַחֵר לְרַצּוֹנְכֶם, לְדַעַתְכֶם, מִכֵּאֵן לְמַתַּעֲסֵק

שֶׁפֶּסוּל בְּשִׁחִיטָת קִדְּשִׁים, וְאֵף עַל פִּי

שֶׁפֶּרֶט בְּנֹאכָלִים לְשָׁנֵי יָמִים, חֲזָר וּפֶרֶט

בנאכלין ליום אחד, שתהא זביחתן על
מנת לאכלן בזמנן:

ל ביום ההוא יאכל לא
תותירו ממנו עד בקר אני
יהוה:

ביוםא ההוא יתאכל לא תשארון מנה
עד צפרא אנא יי:

ביום ההוא יאכל. לא בא להזהיר אלא
שתהא שחיטה על מנת כן, שאם לקבוע
לה זמן אכילה, כבר כתיב ובשר זבח תודת

שִׁלְמִיּוֹ וְגו': אֲנִי ה'. דַּע מִי גִזַּר עַל הַדָּבָר
וְאֵל יִקַּל בְּעֵינֶיךָ:

לֹא וְשָׁמַרְתֶּם מִצְוֹתַי וְעַשִּׂיתֶם
אֹתָם אֲנִי יְהוָה:

וְתִטְרוּן פְּקוּדֵי וְתַעֲבֹדוּן יְתָהוּן אֲנִי יי:
וְשָׁמַרְתֶּם. זֶה הַמִּשְׁנָה: וְעַשִּׂיתֶם. זֶה
הַמַּעֲשֶׂה:

לֵב וְלֹא תַחֲלֹלֻהוּ אֶת שֵׁם קֹדֶשׁ
וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

אֲנִי יְהוָה מִקֹּדֶשׁכֶּם:

וְלֹא תַחֲלֹלֶנּוּ יְתֹשְׁמָא דְקוּדְשִׁי

וְאַתְקַדְשׁ בְּגוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי יְיָ

מִקֹּדֶשְׁכּוֹן:

וְלֹא תַחֲלֹלוּ. לַעֲבוֹר עַל דְּבַרִּי מִזִּידִין.

מִמִּשְׁמַע שְׁנֵאמַר וְלֹא תַחֲלֹל, מִהַ תִּלְמֹד

לֹאמַר וְנִקְדַּשְׁתִּי, מִסּוֹר עֲצֻמָּךְ וְקִדְשׁ שְׁמִי,

יִכּוֹל בִּיחִיד, תִּלְמֹד לֹאמַר בְּתוֹךְ בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל, וְכִשְׁהוּא מוֹסֵר עֲצֻמוֹ יִמְסֹר עֲצֻמוֹ

עַל מִנַּת לְמוֹת, שֶׁכֹּל הַמוֹסֵר עֲצֻמוֹ עַל מִנַּת

הנם, אין עושיין לו נם, שכן מצינו בחנניה
 מישאל ועזריה שלא מסרו עצמן על מנת
 הנם שנאמר והן לא ידיע להוא כך מלכא
 וגו', מציל ולא מציל ידיע להוי כך וגו':

לג המוציא אתכם מארץ

מצרים להיות לכם לאלהים

אני יהוה: (פ)

דאפיק יתכון מארעא דמצרים למהוי

לכון לאלהא אנא יי:

המוציא אתכם. על מנת כן: אני ה'.

נאמן לשלם שכר:

ויקרא פרק כג

רביעי

וַיִּדְבֹּר יְהוָה

אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר:

וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:

בִּדְבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ

אֲלֵהֶם מִזֵּעַדִי יְהוָה אֲנִשׁ

תִּקְרְאוּ אֹתָם מִקְרָאִי קֹדֶשׁ

אַלֶּהָ הֵם מוֹעֲדֵי:

מִלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימָר לְהוֹן

מוֹעֲדֵיָא דִּי דִּי תַעֲרַעוֹן יִתְהוֹן מְעַרְעֵי

קַדִּישׁ אֱלִין אֲנוֹן מוֹעֲדֵי:

דבר אל בני ישראל וגו' מועדי ה'. עשה

מועדות שיהיו ישראל מלומדין בהם,

שמעברים את השנה על גליות שנעקרו

ממקומם לעלות לרגל ועדיין לא הגיעו

לירושלים:

ג. ששנת ימים תַעֲשֶׂה מְלָאכָה

וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן

מִקָּרָא קֹדֶשׁ כָּל מְלָאכָה לֹא

תַּעֲשׂוּ שַׁבַּת הוּא לַיהוָה בְּכָל

מִשְׁבְּתֵיכֶם: (פ)

שֶׁתָּא יוֹמִין תְּתַעֲבֹד עֲבִידָא וּבִיּוֹמָא

שְׁבִיעָאָה שַׁבַּת שַׁבָּתָא מְעַרַע קֹדִישׁ

כָּל עֲבִידָא לֹא תַעֲבֹדוֹן שַׁבָּתָא הִיא

קָדָם יי בְּכָל מוֹתְבִנִּיכוֹן:

ששֶׁת ימים. מה ענין שבת אצל מועדות,

ללמדך שכל המחלל את המועדות,
מעלין עליו כאילו חלל את השבתות, וכל
המקיים את המועדות, מעלין עליו כאילו
קיים את השבתות:

ד אֱלֹה מוֹעֲדֵי יְהוָה מְקַרְאֵי
קֹדֶשׁ אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם
בְּמוֹעֲדָם:

אֵלֵּין מוֹעֲדֵי דִּי מְעַרְעֵי קֳדִישׁ דִּי
תַּעֲרֵעוּן יְתָהוּן בְּזַמְנֵיהוּן:

אלה מועדי ה'. למעלה מדבר בעבור

שנה וכאן מדבר בקדוש החדש:

ה בַּחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבַּעַה

עָשָׂר לַחֲדָשׁ בֵּין הָעֲרָבִים פֶּסַח

לִיהוָה:

בִּירְחָא קִדְמָא בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר

לִירְחָא בֵּין שְׁמִשָּׁא פֶּסַח קִדְם יי:

בין הערבים. משש שעות ולמעלה: פסח

ל'ה. הקרבת קרבן ששמו פסח:

ו וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֲדָשׁ

הַזֶּה חַג הַמִּצּוֹת לַיהוָה שְׁבַעַת

יָמִים מִצּוֹת תֹּאכְלוּ:

וּבַחֲמִשָּׁת עֶשְׂרָא יוֹמָא לִירְחָא הַדִּין

חֲגָא דְּפִטִּירִיא קָדָם יְיָ שְׁבַעַת יוֹמִין

פִּטִּיר תִּיכְלוּ:

ז בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקָּרָא קֳדִישׁ

יְהִיָּה לָכֶם כָּל מְלָאכָת עֲבָדָה

לֹא תַעֲשׂוּ:

בַּיּוֹמָא קֳדָמָא מְעַרַע קֳדִישׁ יְהִי לְכוּן

כָּל עֲבִידַת פִּלְחָן לֹא תַעֲבֹדוּן:

ח וְהַקְרַבְתֶּם אִשָּׁה לַיהוָה

שְׁבַעַת יָמִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי

מִקְרָא קֹדֶשׁ כָּל מְלֹאכֶת עֲבָדָה

לֹא תַעֲשׂוּ: (פ)

וְתִקְרְבוּן קֶרְבָּנָא קָדָם יי שְׁבַעַת יוֹמִין

בַּיּוֹמָא שְׁבִיעָאָה מְעַרַע קֹדֶשׁ כָּל

עֲבִידַת פִּלְחָן לֹא תַעֲבֹדוּן:

וְהַקְרַבְתֶּם אִשָּׁה וְגו'. הֵם הַמוֹסְפִין

האמורים בפרשת פנחס, ולמה נאמרו
כאן, לומר לך שאין המוספין מעכבין זה
את זה: והקרבתם אשה לה'. מכל מקום,
אם אין פרים, הבא אילים, ואם אין פרים
ואילים, הבא כבשים: שבעת ימים. כל
מקום שנאמר שבעת, שם דבר הוא שבוע
של ימים, שטיינ"א בלע"ז, וכן כל לשון
שמונת, ששת, חמשת, שלשת: מלאכת
עבודה. אפילו מלאכות החשובות לכם
עבודה וצורך שיש חסרון כיס בבטלה
שלהן, כגון דבר האבד, כך הבנתי מתורת

בהנים, דקתני יכול אף חולו של מועד

יהא אסור במלאכת עבודה וכו':

טוידבר יהוה אל משה לאמר:

ומליל יי עם משה למימר:

ידבר אל בני ישראל ואמרת

אלהם כי תבאו אל הארץ

אשר אני נתן לכם וקצרתם

את קצירה והבאתם את עמר

ראשית קצירכם אל הכהן:

מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימָר לְהוֹן אֲרִי
 תַעֲלוֹן לְאַרְעָא דִּי אֲנָא יֵהֵב לְכוֹן
 וְתַחֲצִדוֹן יֵת חֲצִדָּה וְתִיתוֹן יֵת עוֹמָרָא
 רִישׁ חֲצִדְכוֹן לְוֹת פֶּה־נָּא:

רֵאשִׁית קִצִּירְכֶם. שְׁתָּהָא רֵאשׁוֹנָה
 לְקִצִּיר: עוֹמָר. עֲשִׂירִית הָאִיפָה, כֵּךְ הִיתָה
 שִׁמָּה, כְּמוֹ וַיִּמּוֹדוּ בַעֲזוֹמָר:

יֵא וְהִנֵּיף אֶת הָעוֹמָר לְפָנָי יְהוָה
 לְרִצְנָכֶם מִמַּחֲרַת הַשִּׁבָּת

יְנִיפֵנוּ הַכֹּהֵן:

וַיִּרִים יָת עֹמֶרָא קָדָם יִי לְרַעֲוָא לְכוּן

מִבֶּתֶר יוֹמָא טָבָא יְרִימָנָה כְּהֵנָּא:

וְהַנִּיף. כָּל תְּנוּפָה מִזֶּלֶךְ וּמִבִּיא מַעֲלָה

וּמִזְרִיד, מִזֶּלֶךְ וּמִבִּיא לְעֶצֶר רוּחוֹת רַעוֹת,

מַעֲלָה וּמִזְרִיד לְעֶצֶר טַלְלִים רַעִים:

לְרַצְנָכֶם. אִם תִּקְרִיבוּ כַּמֶּשֶׁפֶט זֶה יִהְיֶה

לְרַצוֹן לָכֶם: מִמַּחֲרַת הַשַּׁבָּת. מִמַּחֲרַת יוֹם

טוֹב הָרָאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח, שֶׁאִם אֶתָּה אוֹמֵר

שַׁבָּת בְּרָאשִׁית אִי אֶתָּה יוֹדֵעַ אִיזָהוּ:

יב וַעֲשִׂיתֶם בַּיּוֹם הַזֶּה כְּכֹכְבֵּי שָׁמַיִם אֲתָם

הַעֲמִידוּ כַּבָּשׁ תְּמִימִים בֵּין שְׁנֵתָיו

לְעֹלָה לַיהוָה:

וְתַעֲבִדוּן בַּיּוֹמָא דְאַרְמוֹתְכוֹן יְתָ עוֹמְרָא

אֲמַר שְׁלִים בַּר שִׁתָּה לְעֹלָתָא קָדָם יי:

ועשיתם. כבש. חובה לעומר הוא בא:

יג וּמִנְחָתוֹ שְׁנֵי עֶשְׂרֵנִים סֹלֶת

בָּלוּלָה בַשֶּׁמֶן אֶשָּׂה לַיהוָה

רֵיחַ נִיחָח וְנִסְכָּה יין רְבִיעֵת

הַהֵיךְ:

וּמִנְחָתָהּ תִּרִּין עֶשְׂרוֹנִין סִלְתָּא דְּפִילָא

בְּמִשַּׁח קֶרֶבְנָא קָדָם יְיָ לְאַתְקַבְּלָא

בְּרַעְוָא וְנִסְכָּה חֲמָרָא רַבְּעוֹת הֵינָא:

וּמִנְחָתוֹ. מִנְחַת נִסְכֵּיוֹ: שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים.

כַּפּוּלָה הִיתָה: וְנִסְכּוֹ יֵין רַבִּיעִית הַהֵיךְ.

אֵף עַל פִּי שְׁמִנְחָתוֹ כַּפּוּלָה, אֵין נִסְכֵּיוֹ

כַּפּוּלִים:

יָד וְלֶחֶם וְקָלִי וְכֶרֶמֶל לֹא

תֹּאכְלוּ עַד עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה עַד

הַבֵּיאֲכֶם אֶת קֶרְבֶּן אֱלֹהֵיכֶם

חֲקֹת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכָל

מִשְׁבְּתֵיכֶם: (ה)

וְלֶחֶם וְקָלִי וּפִרְיוֹכָן לֹא תִיכְלוּן עַד כֶּרֶן

יוֹמָא הַדִּין עַד אִיתּוֹאִיכוּן יְת קֶרְבֶּן

אֱלֹהֵיכוּן קִים עָלָם לְדֹרֵיכוּן בְּכָל

מוֹתְבֵיכוּן:

וְקָלִי. קמח עשוי מברמל רך שמייבשין

אותו בתנור: וזרמל. הן קליות שקורין
 גרניילי"ש: בכל משבתיכם. נחלקו בו
 חכמי ישראל, יש שלמדו מכאן, שהחדש
 נוהג בחוצה לארץ, ויש אומרים, לא בא
 אלא ללמד שלא נצטוו על החדש אלא
 לאחר ירושה וישיבה משכבשו וחלקו:

טו וְסִפְּרֶתֶם לָכֶם מִמַּחֲרַת

הַשָּׁבֶת מִיּוֹם הַבִּיאָכֶם אֶת

עֲמֹר הַתְּנוּפָה שֶׁבַע שָׁבָתוֹת

תְּמִימֹת תִּהְיֶינָה:

וְתִמְנוֹן לְכוֹן מִבֶּתֶר יוֹמָא טָבָא מִיּוֹם

אִיתּוּאִיכוֹן יְתָ עוֹמְרָא דְאַרְמוֹתָא

שְׁבַעָא שְׁבוּעֵין שְׁלָמִין יְהוּיִן (נ"א תְּהוּיִן):

מִמַּחֲרַת הַשַּׁבָּת. מִמַּחֲרַת יוֹם טוֹב:

תְּמִימוֹת תִּהְיֶינָה. מִלְּמַד שְׁמַת־חֵיל וּמוֹנָה

מִבְּעֶרֶב, שֶׁאֵם לֹא כֵן אֵינָן תְּמִימוֹת:

טז עַד מִמַּחֲרַת הַשַּׁבָּת

הַשְּׁבִיעִת תְּסַפְּרוּ חֲמֵשִׁים יוֹם

וְהִקְרַבְתֶּם מִנְחָה חֲדָשָׁה

לִיהוָה:

עַד מִבֶּתֶר שְׁבוּעָתָא שְׁבִיעָתָא תִּמְנוֹן

חֲמִשִּׁין יוֹמִין וּתְקַרְבוֹן מִנְחָתָא חֲדָתָא

קָדָם יי:

השבת השביעת. כתרגומו שבועתא

שביעתא: עד ממחרת השבת השביעת

תספרו. ולא עד בכלל, והן ארבעים

ותשעה יום: חמשים יום והקרבתם

מנחה חדשה לה'. ביום החמשים

תקריבוה. ואומר אני זהו מדרשו, אבל

פשוטו עד ממחרת השבת השביעית
 שהוא יום חמשים תספרו, ומקרא מסורס
 הוא: מנחה חדשה. היא המנחה
 הראשונה שהובאה מן החדש, ואם תאמר
 הרי קרבה מנחת העומר, אינה כשאר כל
 המנחות שהיא באה מן השעורים:

יז מִמּוֹשְׁבֵיכֶם תָּבִיאוּ לֶחֶם
 תְּנוּפָה שְׁתֵּים שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים
 סֹלֶת תְּהִינָה חֶמֶץ תֵּאֲפִינָה
 בַּכּוֹרִים לִיהוָה:

מִמּוֹת־בְּנִיכּוֹן תִּיתּוֹן לָחֶם אֲרֻמוֹתָא

תִּרְתִּין (גְּרִיצוֹן) תִּרִּין עֶשְׂרוֹנִין סִלְתָּא

יְהוּדִין חֲמִיעַ יִתְאַפִּין בְּכוּרִין קָדָם יי:

מִמּוֹשְׁבוֹתֵיכֶם. וְלֹא מִחוּצָה לָאֲרֶץ: לָחֶם

תִּנוּפָּה. לָחֶם תְּרוּמָה הַמּוֹרֵם לְשֵׁם גְּבוּהָ,

וְזוֹ הִיא הַמִּנְחָה הַחֲדָשָׁה הָאֲמוּרָה לְמַעַלָּה:

בְּכוּרִים. רֹאשׁוֹנָה לְכָל הַמִּנְחוֹת, אֶף

לְמִנְחַת קִנְאוֹת הַבָּאָה מִן הַשְּׁעוּרִים לֹא

תִּקְרַב מִן הַחֲדָשׁ קוֹדֵם לְשֵׁתִי הַלֶּחֶם:

יֵה וְהִקְרַבְתֶּם עַל הַלֶּחֶם שְׂבַעַת

כְּבָשִׁים תְּמִימִם בְּנֵי שָׁנָה וּפָר

בֶּן בָּקָר אֶחָד וְאַיִלִם שְׁנַיִם

יִהְיוּ עֹלָה לַיהוָה וּמִנְחָתָם

וְנִסְכֵיהֶם אִשָּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ

לַיהוָה:

וּתְקַרְבוּן עַל לַחֲמָא שְׁבַע־א אֲמַרִין

שְׁלָמִין בְּנֵי שָׁנָה וְתוֹר בַּר תּוֹרִי חַד

וְדִכְרִין תִּרִין יְהוֹן עֲלֵתָא קָדָם יי

וּמִנְחָתָהוֹן וְנִסְכֵיהוֹן קָרְבַּן דְּמִתְקַבֵּל

בְּרֵעוּא קֹדֶם יי:

עַל הַלֶּחֶם. בְּגִלּוֹל הַלֶּחֶם, חֹבֶבָה לֶלֶחֶם:

וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵיהֶם. כְּמִשְׁפֹּט מִנְחָה

וְנִסְכִּים הַמִּפְּוֹרְשִׁים בְּכֹל בְּהֵמָה בַּפְּרָשָׁה

נִסְכִּים, ג' עֲשָׂרוֹנִים לֶפֶר, וּב' עֲשָׂרוֹנִים

לְאִיל, וְעֲשָׂרוֹן לְכַבֵּשׁ, זֹה הִיא הַמִּנְחָה.

וְהַנִּסְכִּים, חֲצִי הַהֵין לֶפֶר, וְשְׁלִישִׁית הַהֵין

לְאִיל, וְרִבְעִית הַהֵין לְכַבֵּשׁ:

יֵט וְעֲשִׂיתָם שְׁעִיר עִזִּים אֶחָד

לְחֹטֵאת וְשְׁנֵי כְּבָשִׂים בְּנֵי

שְׁנָה לְזִבַּח שְׁלָמִים:

וְתַעֲבֹדוֹן צִפִּיר בַּר עֲזִי חֵד לְחֻטָּאתָא

וְתִרִין אֲמִרִין בְּנֵי שְׁנָא לְנִכְסֵת

קוֹדֶשֶׁיא:

וַעֲשִׂיתָם שַׁעִיר עֲזִים. יְכוּל ז' כַּבְּשִׁים

וְהַשַּׁעִיר הָאֲמֹרִים כֹּאן הֵם ז' הַכַּבְּשִׁים

וְהַשַּׁעִיר הָאֲמֹרִים בַּחֹמֶשׁ הַפְּקוּדִים,

כִּשְׂאֵתָה מִגִּיעַ אֶצֶל פְּרִים וְאִילִים אֵינָן הֵם,

אֲמֹר מֵעַתָּה אֵלֹא לַעֲצֹמָן וְאֵלֹא לַעֲצֹמָן,

אֵלֹא קָרְבוֹ בְּגִלְגָּל הַלֶּחֶם וְאֵלֹא לְמוֹסַפִּין:

כ וְהִנִּיף הַכֹּהֵן אֹתָם עַל לֶחֶם
 הַבִּכּוּרִים תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה עַל
 שְׁנֵי כַבָּשִׂים קֹדֶשׁ יְהוָה לַיהוָה
 לִכְהֵן׃

וּיְרִים כֹּהֵנָא יְתֵהוֹן עַל לֶחֶם בְּכוּרֵיא
 אֲרֻמוֹתָא קָדָם יי עַל תִּרִין אֲמַרִין
 קוּדְשָׁא יְהוֹן קָדָם יי לְכֹהֵנָא׃

והניף הכהן אותם תנופה. מלמד
 שטעונין תנופה מחיים, יכול כולם,

תלמוד לומר על שני כבשים: קדש יהיו.

לפי ששלמי יחיד קדשים קלים, הוזקק

לומר בשלמי צבור שהם קדשי קדשים:

כא וקראתם בעצם היום הזה

מקרא קדש יהיה לכם כל

מלאכת עבודה לא תעשו

חקת עולם בכל מושבותיכם

לדורתיכם:

ותערעון בכרן יומא הדין מערע

קִדְיֵשׁ יְהִי לְכוֹן כָּל עֲבִידַת פְּלִחָן לֹא
 תַּעֲבֹדוּן קִים עָלָם בְּכָל מוֹתְבִיכוֹן
 לְדִרְיִכוֹן:

כב וּבִקְצֹרְכֶם אֶת קִצִּיר
 אֲרֻצֶּכֶם לֹא תַכְלֶה פֶּאֶת שְׂדֵךְ
 בִּקְצֹרְךָ וְלִקַּט קִצִּירְךָ לֹא
 תִּלְקַט לְעַנִּי וְלִגֵּר תַּעֲזֹב אֹתָם
 אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: (פ)

וּבַמַּחֲצִדְכוֹן יֵת חֲצִדָּא דְאַרְעִכוֹן לֹא

תְּשִׁי־צִי פֶּאֶתָּא דְחֶקְלָךְ בְּמַחְצֶדְךָ

וְלִקְטָא דְחֶצֶדְךָ לֹא תִלְקֹט לְעַנִּי

וְלִגְיוֹרֵי תִשְׁבּוֹק יִתְהוֹן אֲנֵא יִי אֱלֹהֵכּוֹן:

וּבִקְצֹרְכֵם. חֲזֹר וּשְׁנֵה, לְעִבּוֹר עֲלֵיהֶם

בְּשָׁנִי לְאוּיָן. אִמַּר רַבִּי אֲבָדִימִי בִּרְבִּי יוֹסֵף,

מָה רָאָה הַכְּתוּב לִיתֵּנָם בְּאִמְצַע הָרַגְלִים,

פֶּסַח וְעִצְרַת מִכָּאן, וְרֹאשׁ הַשָּׁנָה וַיּוֹם

הַכַּפּוּרִים וְחֹג מִכָּאן, לְלַמֶּדְךָ שְׂכַל הַנּוֹתָן

לִקְטָא שְׂכַחָה וּפִאָה לְעַנִּי כִּרְאוּיָא, מִעֲלִין

עֲלִיו כְּאִילוּ בְּנֵה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְהַקְרִיב

עֲלִיו קִרְבָּנוֹתָיו בְּתוֹכוֹ: תַּעֲזֹב. הִנֵּה

לפניהם, והם ילקטו ואין לך לסייע לאחד
מהם: אני ה' אלהיכם. נאמן לשלם שכר:

חמישי בג

וידבר

יהוה אל משה לאמר:

ומליל יי עם משה למימר:

כד דבר אל בני ישראל לאמר

בחדש השביעי באחד לחדש

יהיה לכם שבתון זכרון

תְּרוּעָה מִקָּרָא קֹדֶשׁ:

מִלֵּיל עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימַר בִּירְחָא

שְׂבִיעָא בְּחַד לִירְחָא יְהִי לְכוֹן נִיחָא

דּוֹכָרָן יִבְבָּא מִעֲרַע קֹדֶשׁ:

זכרון תרועה. זכרון פסוקי זכרונות

ופסוקי שופרות, לזכור לכם עקידת יצחק

שקרב תחתיו איל:

בה כל מלאכת עבודה לא

תעשו וחקרבתם אנשה ליהוה:

כָּל עֲבִידַת פִּלְחָנָא לֹא תַעֲבֹדוּן

וְתִקְרְבוּן קִרְבָּנָא קָדָם יְיָ:

וְהַקְרַבְתֶּם אֵשָׁה. הַמוֹסְפִים הַאֲמֹרִים

בַּחֹמֶשׁ הַפְּקוּדִים:

כּו וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה

לֵאמֹר:

וּמִלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:

כּו אַךְ בָּעֶשְׂרִי לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי

הַזֶּה יוֹם הַכִּפּוּרִים הוּא מִקְרָא

כִּנְדֵּשׁ יְהִיָּה לָכֶם וְעֲנִיתֶם אֶת
 נַפְשֹׁתֵיכֶם וְהִקְרַבְתֶּם אֵלֶּיָּה
 לִיהְוָה:

בָּרֶם בְּעֲשָׂרָא לִירְחָא שְׁבִיעָאָה הֲדִין
 יוֹמָא דְכַפּוּרִיא הוּא מְעַרְע קַדִּישׁ יְהִי
 לְכוּן וְתַעֲנוּן יְתַ נַפְשֵׁיכֶון וְתִקְרַבוּן
 קִרְבָּנָא קָדָם יִי:

אַךְ. כֹּל אַכִּין וּרְקִין שַׁבְתּוּרָה מִיעוּזְטִין,
 מַכְפָּר הוּא לְשִׁבִּים וְאִינוּ מַכְפָּר לְשִׁאִינָם

שבים:

כח וְכָל מְלָאכָה לֹא תַעֲשֶׂה

בַּעֲצָם הַיּוֹם הַזֶּה כִּי יוֹם

כַּפָּרִים הוּא לְכַפֵּר עָלֵיכֶם

לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

וְכָל עֲבִידָא לֹא תַעֲבֹדוּן בְּכֶרֶן יוֹמָא

הַדֵּין אֲרִי יוֹמָא דְכַפּוּרִיא הוּא לְכַפֵּרָא

עָלֵיכוֹן קָדָם יי אֱלֹהֵיכוֹן:

כט כִּי כָל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר לֹא

תַּעֲנֶנָּה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה

וְנִכְרַתָּה מֵעַמִּיהָ:

אֲרִי כָּל אֲנָשָׁא דִּי לֹא מִתְעַנֵּי בְּכֹרֶן

יוֹמָא הַדִּין וְיִשְׁתִּיצֵי מֵעַמָּהּ:

לְוָכָל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה כָּל

מְלָאכָה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה

וְהֶאֱבַדְתִּי אֶת הַנֶּפֶשׁ הַהוּא

מִקֵּרֵב עַמָּהּ:

וְכָל אִנָּשׁ דִּי תַעֲבִיד כָּל עֲבִידָא בְּכֹרֶן

יוֹמָא הֵדִין וְאוֹבֵד יֵת אַנְשָׁא הֵהִיא מִגּוֹ

עֲמָה:

וְהֵאבֵדְתִּי. לְפִי שֶׁהוּא אֹמֵר כֵּרֶת בְּכָל

מָקוֹם וְאִינִי יוֹדֵעַ מָה הוּא, כִּשְׁהוּא אֹמֵר

וְהֵאבֵדְתִּי, לִמַּד עַל הַכֵּרֶת שֶׁאִינוֹ אֵלָא

אֲבָדִין:

לֹא כָּל מְלָאכָה לֹא תַעֲשֶׂה חֲקֹת

עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכָל

מִשְׁבְּתֵיכֶם:

כָּל עֲבִידָא לֹא תַעֲבִדוּן קִיָּם עָלָם

לְדַרְיֹכוֹן בְּכֹל מוֹתְבִּיכּוֹן:

כֹּל מִלֹּאכָה וְגו'. לַעֲבוֹד עֲלִיז בִּלְאוֹיִן
הַרְבֵּה, אִם לְהַזְהִיר עַל מִלֹּאכָה לִילָה
בְּמִלֹּאכָת יוֹם:

לֵב שֵׁבֶת שֵׁבֶת שֵׁבֶת הוּא לָכֵם
וְעֲנִיתֶם אֶת נַפְשֵׁיכֶם

בֵּת שְׁעָה לְחֹדֶשׁ בְּעֶרְב׃ מִעֶרֶב
עַד עֶרֶב תִּשְׁבְּתוּ שֵׁבֶתְכֶם: (פ)

שֵׁבֶת שֵׁבֶת הוּא לָכֵן וְתַעֲנוּן יֵת

נִפְשֵׁי־כֹחַ בְּתִשְׁעָה לִירְחָא בְּרִמְשָׁא

מִרְמְשָׁא עַד רִמְשָׁא תְּנוּחוֹן נִיחָכוֹן:

לג טי טי וידבר יהודה

אַל מַעֲשֶׂה לְאִמֹּר:

וּמִלִּיל יִי עִם מַעֲשֶׂה לְמִימֹר:

לִדְּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאִמֹּר

בַּחֲמִנְשָׁה עָשָׂר יוֹם לַחֲדָשׁ

הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה חַג הַסֻּכּוֹת

שֶׁבַעַת יָמִים לַיהוָה:

מִלֵּיל עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימָר בַּחֲמִשָּׁה

עֶשְׂרָה יוֹמָא לִירְחָא שְׁבִיעָאָה הַדִּין

חֲגָא דְמַטְלִיא שְׁבַעַת יוֹמִין קָדָם יִי:

לָהּ בִּיּוֹם הָרֵאשׁוֹן מִקָּרָא קִדִּישׁ

כָּל מְלָאכָת עֲבָדָה לֹא תַעֲשׂוּ:

בִּיּוֹמָא קִדְמָאָה מְעַרַע קִדִּישׁ כָּל

עֲבִידַת פְּלָחַן לֹא תַעֲבֹדוּן:

מקרא קדש. קדשהו בכסות נקיה
 ובתפלה, ובשאר ימים טובים, במאכל
 ובמשתה ובכסות נקיה ובתפלה:

לו שְׁבַעַת יָמִים תִּקְרִיבוּ אִשָּׁה
 לַיהוָה בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי מִקְרָא
 קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְהִקְרַבְתֶּם
 אִשָּׁה לַיהוָה עֲצֶרֶת הוּא כֹּל
 מִלֵּאכֶת עֲבָדָה לֹא תַעֲשׂוּ:

שִׁבְעָא יוֹמִין תִּקְרַבּוּן קַרְבָּנָא קָדָם יי

בְּיוֹמָא תְּמִינָאָה מְעַרַע קַדִּישׁ יְהִי לְכוֹן
וְתִקְרְבוּן קֶרְבְּנָא קָדָם יְיָ כְּנִשׁ תְּהוֹן כָּל
עֲבִידַת פְּלִחָן לָא תַעֲבָדוּן:

עֲצֵרַת הִיא. עֲצֵרַתִּי אֲתֹכֶם אֲצִלִּי, כַּמְלֹךְ
שְׁזִימָן אֶת בְּנֵיו לְסַעֲוֹדָה לְכָךְ וּזְכָךְ יָמִים,
כִּיּוֹן שְׁהִגִּיעַ זְמַנָּן לְהַפְטָרָא אָמַר, בְּנֵי,
בְּבִקְשָׁה מִכֶּם עֲכָבוּ עִמִּי עוֹד יוֹם אֶחָד,
קִשָּׁה עָלַי פְּרִידַתְכֶם: כָּל מְלָאכְתָּא עֲבוֹדָה.
אֲפִילוּ מְלָאכָה שְׁהִיא עֲבוֹדָה לָכֶם, שְׂאֵם
לָא תַעֲשׂוּהָ יֵשׁ חֲסָרוֹן כִּים בַּדְּבָר: לָא

תעשו. יכול אף חולו של מועד יהא אסור
במלאכת עבודה, תלמוד לומר, היא:

לו אלה מועדי יהוה אשר
תקראו אתם מקראי קדש
להקריב אשה ליהוה עלה
ומנחה זבח ונסכים דבר יום
ביום:

אלין מועדיא דיי די תערעון יתהון
מערעי קדיש לקרבא קרבנא קדם יי

עֲלֹתָא וּמִנְחָתָא נִכְסֵי קוּדְשִׁין וְנִסְכֵּין

פְּתִיגֵם יוֹם בְּיוֹמָהּ:

עֲלֵה וּמִנְחָה. מִנְחַת נִסְכִּים הַקְרִיבָה עִם

הַעֹלָה: דָּבָר יוֹם בְּיוֹמוֹ. חוֹק הַקָּצוּב

בַּחֹמֶשׁ הַפְּקוּדִים: דָּבָר יוֹם בְּיוֹמוֹ. הֵא אִם

עָבַר יוֹמוֹ בְּטַל קֶרְבָּנוֹ:

לֹא מִלְּבַד שִׁבְתָּת יְהוָה וּמִלְּבַד

מִתְּנוּתֵיכֶם וּמִלְּבַד כָּל

נְדָרֵיכֶם וּמִלְּבַד כָּל נְדָבֹתֵיכֶם

אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לַיהוָה:

בַּר שְׁבִיא דִּי וְבַר מִתְּנֵיכּוֹן וְבַר כָּל

נְדָרֵיכּוֹן וְבַר כָּל נְדָבַתֵיכּוֹן דִּי תִתְּנוּן

קֹדֶם יי:

לֹט אַךְ בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם

לְחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאַסְפְּכֶם אֶת

תְּבוֹאת הָאָרֶץ תַּחֲגֹף אֶת חֶג

יְהוָה שְׁבַעַת יָמִים בַּיּוֹם

הָרֵאשׁוֹן שַׁבָּתוֹן וּבַיּוֹם

הַשְׁמִינִי שַׁבָּתוֹן:

בְּרֵם בַּחֲמִשָּׁא עֶשֶׂר יוֹמָא לִירְחָא

שְׁבִיעָאָה בְּמִכְנֵשִׁיכּוֹן יַת עֲלֵלַת אֲרַעָא

תַּחֲגוֹן יַת חֲגָא קִדָּם יִי שְׁבַעָא יוֹמִין

בִּיּוֹמָא קִדְמָאָה נִיחָא וּבִיּוֹמָא תַּמִּינָאָה

נִיחָא:

אך בחמשה עשר יום תחגו. קרבן

שלמים לחגיגה, יכול תדחה את השבת,

תלמוד לומר, אך, הואיל ויש לה

תשלומין כל שבעה: באספכם את

תבואת הארץ. שיהא חדש שביעי זה בא
 בזמן אסיפה, מכאן שנצטוו לעבר את
 השנים שאם אין העבור, פעמים שהוא
 בא באמצע הקיץ או החורף: תחגו. שלמי
 חגיגה: שבעת ימים. אם לא הביא בזה
 יביא בזה, יכול יהא מביאן כל שבעה,
 תלמוד לומר וחגותם אותו, יום אחד
 במשמע, ולא יותר, ולמה נאמר שבעה,
 לתשלומין:

מ וְלִקְחֹתֶם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן

פְּרִי עֵץ הָדָר כֹּפֶת תִּמְרִים

וְעֵנָף עֵץ עָבֹת וְעֵרְבִי נָחַל

וְשִׁמְחָתָם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם

שְׁבַעַת יָמִים:

וְתִסְבּוֹן לְכוֹן בְּיוֹמָא קִדְמָא פְּרִי

אֵילָנָא אֶתְרוּגִין וְלֵלָבִין וְהִדְסִין וְעֵרְבִין

דְּנָחַל וְתַחֲדוֹן קָדָם יְיָ אֱלֹהֵינוּ שְׁבַעַת

יוֹמִין:

פרי עץ הדר. עץ, שטעם עצו ופריו שזה:

הדר. הדר באילנו משנה לשנה, וזהו
 אתרוג: כפת תמרים. חסר וי"ו, למד
 שאינה אלא אחת: וענף עץ עבת.
 שענפיו קלועים כעבותות וכחבלים, וזהו
 הדס, העשוי כמין קליעה:

מֵאֵל וְחִגְלָתָם אֶתֹּ חֶג לַיהוָה

שֶׁבַעַת יָמִים בַּשָּׁנָה חֲקֹת

עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בַּחֹדֶשׁ

הַשְּׁבִיעִי תַּחֲגֹּו אֹתֹו:

וְתַחֲגֹן יְתֶהּ חֲגֹא קָדָם יְיָ שְׁבַעַת יוֹמִין

בְּשֶׁתָּא קִים עָלָם לְדַרְיִכוֹן בִּירְחָא

שְׁבִיעָא תַּחֲגֹן יְתֶהּ:

מב בפסכות תִּשְׁבּוּ שְׁבַעַת יָמִים

כָּל הָאֲזָרַח בִּישְׂרָאֵל יִשְׁבּוּ

בפסכות:

בְּמַטְלִיא תִּתְּבוֹן שְׁבַעַת יוֹמִין כָּל

יְצִיבָא בִּישְׂרָאֵל יִתְּבוֹן בְּמַטְלִיא:

האזרח. זה אזרח: בישראל. לרבות את

הגרים:

מִן לְמַעַן יֵדְעוּ דֹרֹתֵיכֶם כִּי

בַּסִּפּוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ

מִצְרַיִם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

בְּדִיל דִּידְעוּן דְּרִיכּוֹן אֲרִי בַּמַּטְלִיּוֹת

עֲנֵנִי אוֹתֵבִית יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

בְּאַפְקוֹתֵי יְתֵהוּן מֵאֶרֶץ דְּמִצְרַיִם אֲנִי

יְיֵ אֱלֹהֵכּוֹן:

כי בסכות הושבת. ענני כבוד:

מד וידבר משה את מעדי

יהודה אל בני ישראל: (פ)

ומליל משה ית סדר מועדיא די

ואלפנון לבני ישראל:

ויקרא פרק כד

שביעי וידבר יהודה

אל משה לאמר:

וּמִלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:

ב צו את בני יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ

אֱלֹהֵיךָ שֶׁמֶן זֵית זָךְ כֶּתִית

לַמָּאֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד:

פִּקֹּד יְתַבְּנִי יִשְׂרָאֵל וַיִּסְבּוּן לָךְ מֹשֶׁה

זֵיתָא דְכִיָּא כְּתִישָׂא לְאַנְהָרָא לְאַדְלָקָא

בּוֹצִינִיָּא תְּדִירָא:

צו את בני יִשְׂרָאֵל. זו פרשת מצות

הנרות, ופרשת ואתה תצוה לא נאמרה

אלא על סדר מלאכת המשכן, לפרש
 צורך המנורה, וכן משמע ואתה סופך
 לצוות את בני ישראל על כך: שמן זית
 זך. שלשה שמנים יוצאים מן הזית,
 הראשון קרוי זך, והן מפורשים במנחות
 ובת"כ: תמיד. מלילה ללילה, כמו עולת
 תמיד, שאינה אלא מיום ליום:

ג. מחוץ לפרכת העדרת באהל
 מועד יערך אתו אחרון מערב
 עד בקר לפני יחזה תמיד

חֲקֵת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם:

מִבְּרָא לְפָרְכָּתָא דְסִהְדוּתָא בְּמִשְׁכַּן

זְמַנָּא יְסֻדְר יִתָּה אֶהְרֹן מִרְמִשָּׁא עַד

צִפְרָא קָדָם יִי תְדִירָא קִים עָלָם

לְדֹרֵיכוֹן:

לְפָרְכָת הַעֲדָת. שְׁלִפְנֵי הָאָרוֹן, שֶׁהוּא

קְרוֹי עֲדוּת. וּרְבוּתֵינוּ דְרֵשׁוּ, עַל נֹר מַעֲרַבִי,

שֶׁהוּא עֲדוּת לְכָל בְּאִי עוֹלָם, שֶׁהִשְׁכִּינָה

שׁוּרָה בִּישְׂרָאֵל, שְׁנוּתָן בָּה שֶׁמֶן כַּמֶּדֶת

חֲבֵרוֹתֶיהָ, וּמִמֶּנָּה הִיָּה מִתְחִיל, וּבָה הִיָּה

מסיים: יערוך אתו אהרן מערב עד
 בוקר. יערוך אותו, עריכה הראויה למדת
 כל הלילה, ושיערו חכמים, חצי לוג לכל
 גר וגר, והן כדאי אף ללילי תקופת טבת,
 ומדה זו הוקבעה להם:

דַּעַל הַמִּנְרָה הַפְּחוּרָה יַעֲרֹךְ אֶת
 הַנִּירוֹת לִפְנֵי יְהוָה תָּמִיד: (פ)
 עַל מִנְרֶתָא דְּכִיתָא יִסְדֵּר יְת בּוֹצִינִיא
 קָדָם יי תְּדִירָא:

המנורה הטהרה. שהיא זהב טהור. דבר

אחר על טהרה של מנורה, שמטהרה

ומדשנה תחלה מן האפר:

ה וְלַקְחֹתָ סֹלֶת וְאַפִּיתָ אֹתָהּ

שְׁתֵּימ עֲשֶׂינָה עֲשֶׂינָה חֲלֹת שְׁנֵי

עֲשֶׂינָה יְהִיָּה חֲחֻלָּה הָאֶחָת:

וְתִסַּב סֹלֶתָּ וְתִיפִי יִתָּה תִרְתָּא עֲשֶׂינָה

גְּרִיצָן תִּרִין עֲשֶׂינָה תְּהִי גְּרִצָּתָא

חֲדָא:

וְשִׁמְתָּ אֹתָם שְׁתֵּימ מִעֲרֻכֹת

שֵׁשׁ הַמַּעֲרֶכֶת עַל הַשְּׁלָחַן

הַטָּהוֹר לְפָנַי יְהוָה:

וְתִשּׁוּי יִתְהוֹן תִּרְתִּי סְדֵרִין שִׁית סְדָרָא

עַל פֶּתוּרָא דְכִיָּא קָדָם יִי:

שֵׁשׁ הַמַּעֲרֶכֶת. שֵׁשׁ חֲלוֹת הַמַּעֲרֶכֶת

הָאֶחָת: הַשְּׁלָחַן הַטָּהוֹר. שֶׁל זֶהב טָהוֹר.

דְּבַר אַחֵר עַל טָהוֹר שֶׁל שְׁלָחַן, שֶׁלֹּא יִהְיוּ

הַסְנִיפִין מִגְבִּיָּהִין אֶת הַלֶּחֶם מֵעַל גְּבִי

הַשְּׁלָחַן:

וְנִתְּתָה עַל הַמַּעֲרֶכֶת לְבִנָּה

זֶכֶּה וְהִיתָה לְלֶחֶם לְאֶזְכָּרָה

אֲשֶׁה לִיהוָה:

וְתָתֵן עַל סֶדֶרָא לְבִנְתָּא דְכִיתָא וְתִהִי

לְלֶחֶם לְאֶדְכָּרְתָּא קָרְבָּנָא קָדָם יי:

וְנָתַתְּ עַל הַמַּעֲרֹכֶת. עַל כָּל אַחַת מִשְׁתֵּי

הַמַּעֲרֹכֹת, הֵיוּ שְׁנֵי בָזִיכֵי לְבוֹנָה, מִלֹּא

קוֹמֵץ לְכָל אַחַת: וְהִיתָה. הַלְבוֹנָה הַזֹּאת:

לֶלֶחֶם לְאֶזְכָּרָה. שְׁאִין מִן הַלֶּחֶם לְגִבּוֹה

כָּלוּם, אִלָּא הַלְבוֹנָה נִקְטְרַת כְּשִׁמְסִלְקִין

אוֹתוֹ בְּכָל שַׁבָּת וּשְׁבַת, וְהִיא לְזִכְרוֹן

ללחם, שעל ידה הוא נזכר למעלה

בקומץ, שהוא אזכרה למנחה:

ח בַּיּוֹם הַשַּׁבָּת בַּיּוֹם הַשַּׁבָּת

יַעֲרֹכְנוּ לִפְנֵי יְהוָה תְּמִיד

מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּרִית

עוֹלָם:

בַּיּוֹמָא דְּשַׁבָּתָא בַּיּוֹמָא דְּשַׁבָּתָא

יִסְדְּרָנָה קָדָם יי תְּדִירָא מִן קָדָם בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל קִים עָלָם:

ט וְהִיתָה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו

וְאֹכְלֵהוּ בַּמִּקּוֹם קֹדֶשׁ כִּי קֹדֶשׁ

קֹדֶשִׁים הוּא לוֹ מֵאֲשֵׁי יִהְיֶה

חֶק עוֹלָם: (ט)

וְתִהְיֶה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו וְיִכָּלְנָה בַּאֲתֵר

קֹדֶשׁ אֲרֵי קֹדֶשׁ קוֹדֶשִׁין הוּא לָהּ

מִקְרַבְנֵיָא דִּי קִים עָלָם:

והיתה. המנחה הזאת, שכל דבר הבא מן

התבואה, בכלל מנחה היא: ואכלהו.

מוסב על הלחם, שהוא לשון זכר:

וַיֵּצֵא בֶן אִשָּׁה יִשְׂרָאֵלִית

וְהוּא בֶן אִישׁ מִצָּרִי בְּתוֹךְ

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּנָּצוּ בַּמַּחֲנֶה בֶן

הַיִּשְׂרָאֵלִית וְאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי:

וַנִּפֹּק בַּר אֶתְתָּא בַּת יִשְׂרָאֵל וְהוּא בַר

גִּבֹּר מִצָּרָא בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַנָּצוּ

בַּמִּשְׁרִיתָא בַּר אֶתְתָּא בַּת יִשְׂרָאֵל

וַגִּבֹּרָא בַר יִשְׂרָאֵל:

וַיֵּצֵא בֶן אֵשָׁה יִשְׂרָאֵלִית. מֵהֵיכָן יֵצֵא, רַבִּי
לֹוי אֹמֵר מֵעוֹלָמוֹ יֵצֵא, רַבִּי בִּרְכִיָּה אֹמֵר
מִפֶּרְשָׁה שֶׁלֹּמַעֲלָה יֵצֵא, לְגַלְגַּל וְאָמַר, בַּיּוֹם
הַשַּׁבָּת יַעֲרֹכְנוּ, דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ לֹא כֹּוֹל פֶּתַח
חֲמָה בְּכָל יוֹם שֶׁמָּא פֶתַח צוֹנְנֵת שֶׁל תְּשַׁעָּה
יָמִים, בַּת־מִיָּה. וּמִתְנִיתָא אֲמַרְהָ, מִבֵּית דִּינֹו
שֶׁל מֹשֶׁה יֵצֵא מִחֻיִּיב, בָּא לִיטַע אֶהְלוֹ
בְּתוֹךְ מַחֲנֶה דָן, אֲמַרְוּ לוֹ מָה טִיבְךָ לְכַאֵן,
אֲמַר לָהֶם מִבְּנֵי דָן אֲנִי, אֲמַרְוּ לוֹ אִישׁ עַל
דְּגָלוֹ בְּאוֹתוֹת לְבֵית אֲבוֹתָם כְּתִיב, נִכְנָס
לְבֵית דִּינֹו שֶׁל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא מִחֻיִּיב עַמֵּד

וגדף: בן איש מצרי. הוא המצרי שהרגו
 משה: בתוך בני ישראל. מלמד שנתגייר:
 וינצו במחנה. על עסקי המחנה: ואיש
 הישראלי. זה שכנגדו שמיחה בו מטע
 אהלו:

יא ויקב בן האשה הישראלי
 את השם ויקלל ויביאו אתו
 אל משה ושם אמו שלמית
 בת דברי למטה דן:

וּפָרֵשׁ בַּר אֶתְתָּא בַּת יִשְׂרָאֵל יְתָ שְׁמָא

וְאַרְגִּז וְאַיְתִּיאוּ יְתָה לְוֹת מְשָׁה וְשׁוּם

אַמָּה שְׁלֹמִית בַּת דְּבָרִי לְשִׁבְטָא דְדָן:

וּיְקַב. כְּתִרְגוּמוֹ, וּפְרִישׁ שִׁנְקַב שֵׁם הַמִּיּוּחָד

וְגִדְהָ, וְהוּא שֵׁם הַמְּפֹרֵשׁ שֶׁשָּׁמַע מִסִּינִי:

וְשֵׁם אִמּוֹ שְׁלֹמִית בַּת דְּבָרִי. שֶׁבַחָן שֶׁל

יִשְׂרָאֵל שֶׁפָּרְסָמָה הִכְתוּב לָזוּ לֹזֵמֶר, שֶׁהִיא

לְבַדָּה הִיתָה זֹנָה: שְׁלֹמִית. דְּהוּת פִּטְפֻטָּה

שְׁלָם עֵלְךָ, שְׁלָם עֵלְךָ, שְׁלָם עֲלִיכּוֹן,

מִפְּטֻטָּה בְּדַבְרִים, שׁוֹאֵלָת בִּשְׁלָם הַכֹּל:

בת דברי. דברנית היתה, מדברת עם כל
 אדם לפיכך קלקלה: למטה דן. מגיד
 שהרשע גורם גנאי לו, גנאי לאביו, גנאי
 לשבטו, כיוצא בו אהליאב בן אחיסמך
 למטה דן, שבח לו שבח לאביו שבח
 לשבטו:

יב וַיִּנְיַחֲהוּ בַּמִּשְׁכָּן לְפָרֹשׁ

לָהֶם עַל פִּי יְחֻזָּה: (פ)

וַאֲסֻרוֹהִי בְּבֵית מִטְרָא עַד דִּיתְפָּרֵשׁ

לְהוֹן עַל גִּזְרֵת מִימְרָא דִּי:

וינחהו. לבדו, ולא הניחו מקושש עמו,

ששניהם היו בפרק אחד, ויודעים היו

שהמקושש במיתה, שנאמר מחלליה מות

יומת, אבל לא פורש להם באיזו מיתה,

לכך נאמר כי לא פורש מה יעשה לו, אבל

במקלל הוא אומר, לפרוש להם, שלא היו

יודעים אם חייב מיתה אם לאו:

וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר:

וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:

יִדְּ הוֹצֵא אֶת הַמִּקְלָל אֶל מַחוּץ

לְמַחֲנֶה וְסִמְכוּ כָּל הַשְּׂמָעִים

אֶת יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁוֹ וְרִגְמוּ

אֹתוֹ כָּל הָעֵדָה:

אִפֹּק יָת דְּאַרְגִּז לְמִבְרָא לְמִשְׁרִיתָא

וְיִסְמְכוּן כָּל דִּי שְׁמָעוּ יָת יְדֵיהוֹן עַל

רִישָׁה וְיִרְגְּמוּן יָתָהּ כָּל כְּנִשְׁתָּא:

הַשְּׂמָעִים. אֱלֹהֵי הָעֵדִים: כֹּל. לְהַבִּיא אֶת

הַדִּיּוּנִים: אֶת יְדֵיהֶם. אוֹמְרִים לוֹ דְּמַךְ

בְּרֹאשְׁךָ, וְאִין אַנּוּ נַעֲנָשִׁים בְּמִיתַתְךָ,

שאתה גרמת לך: כל העדה. במעמד כל

העדה,, ששלוהו של אדם כמותו:

טו וְאֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר

לְאֹמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי יִקְלָל

אֱלֹהֵיוּ וְנָשָׂא חֲטָאוֹ:

וְעַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּמַלֵּל לְמִימֹר גִּבּוֹר

גִּבּוֹר דִּי יִרְגֹז קָדָם אֱלֹהִים וַיִּקְבַּל חֹבֶה:

וְנָשָׂא חֲטָאוֹ. בכרת, כשאין התראה:

טז וְנִקְבַּ שֵׁם יְהוָה מִזֹּת יוֹמָת

רָגוּם יִרְגְּמוּ בּוֹ כָּל הָעֵדָה כִּגֹּר

כִּאֲזָרַח בְּנִקְבוֹ שֵׁם יוֹמֶת:

וְדִי פֶרֶשׁ שְׁמָא דִּי אֶתְקַטְּלָא יִתְקַטְּל

מִרְגָּם יִרְגְּמוּן בֵּהּ כָּל כְּנֶשְׁתָּא כְּגִיּוֹרָא

כִּי־צִיבָא בְּפִרְשֻׁתָּהּ שְׁמָא יִתְקַטְּל:

וּנְקַב שֵׁם. אִינוּ חֵיִיב עַד שִׁיפֶרֶשׁ אֶת

הַשֵּׁם, וְלֹא הַמְקַלֵּל בְּכִינוּי: וְנְקַב. לְשׁוֹן

קִלְלָה, כְּמוֹ מַה אֶקַּב:

יִזְוֵאִישׁ כִּי יִכָּה כָּל נַפְשׁ אָדָם

מִזֹּת יוֹמָתָ:

וַגִּבֹּר אֲרִי יִקְטֹל כָּל נַפְשָׁא דַּאֲנָשָׁא

אֶת־קִטְלָא יִתְקַטֵּל:

וְאִישׁ כִּי יִכֶּה. לִפִּי שֵׁנָאמַר מִכָּה אִישׁ וְגו',

אֵין לִי אֱלֹא שֶׁהָרַג אֶת הָאִישׁ, אֵשֶׁה וְקִטַּן

מִנִּין, תִּלְמִיד לֹאמַר כָּל נַפֶּשׁ אָדָם:

יָהּ וּמִכָּה נַפֶּשׁ בְּהִמָּה יִשְׁלַמְנָה

נַפֶּשׁ תַּחַת נַפֶּשׁ:

וְדִיקְטֹל נַפֶּשׁ בְּעִירָא יִשְׁלַמְנָה נַפֶּשׁא

חֲלֹף נִפְשָׁא:

יִטְוֹאֵישׁ כִּי יִתֵּן מוֹם בַּעֲמִיתוֹ

כֹּאֲשֶׁר עָשָׂה כֵּן יַעֲשֶׂה לּוֹ:

וְגִבֹּר אֲרִי יִתֵּן מוֹמָא בַּחֲבֵרָה כְּמָא דִּי

עֶבֶד כֵּן יִתְעַבֵּד לִיהּ:

ד שֶׁבֶר תַּחַת שֶׁבֶר עֵין תַּחַת

עֵין שֶׁן תַּחַת שֶׁן כֹּאֲשֶׁר יִתֵּן

מוֹם בַּאֲדָם כֵּן יִנָּתֵן בּוֹ:

תַּבְּרָא חֲלֹף תַּבְּרָא עֵינָא חֲלֹף עֵינָא

שְׁנָא חֲלָף שְׁנָא כְּמָא דִּי יִתֵּן מוֹמָא

בְּאַנְשָׁא כֵּן יִתְיָהֵב בֵּיהּ:

כֵּן יִנְתֵּן בּוֹ. פִּירְשׁוּ רַבּוּתֵינוּ שְׂאִינוּ נְתִינָת

מוֹם מִמֶּשׁ, אֲלֵא תְשַׁלּוּמֵי מִמּוֹן שְׁמִין

אוֹתוֹ כַּעֲבַד, לְכַךְ כְּתִיב בּוֹ לְשׁוֹן נְתִינָה,

דְּבַר הַנְּתוֹן מִיַּד לֵיד:

כֹּא מַפְטִיר וּמִכָּה

בְּהִמָּה יִשְׁלָמְנָהּ וּמִכָּה אֲדָם

יוֹמַת:

וְדִיקְטוֹל בְּעִירָא יִשְׁלַמְנָה וְדִיקְטוֹל

אַנְשָׁא יִתְקַטֵּל:

ומכה בהמה ישלמנה. למעלה דבר

בהורג בהמה, וכאן דבר בעושה בה

חבורה: ומכה אדם יומת. אפילו לא

הרגו, אלא עשה בו חבורה, שלא נאמר

כאן נפש, ובמכה אביו ואמו דבר הכתוב,

ובא להקישו למכה בהמה, מה מכה

בהמה מחיים, אף מכה אביו ואמו מחיים,

פרט למכה לאחר מיתה, לפי שמצינו
 שהמקללו לאחר מיתה חייב, הוצרך
 לומר במכה שפטור, ומה בבהמה בחבלה,
 שאם אין חבלה אין תשלומין, אף מכה
 אביו ואמו אינו חייב עד שיעשה בהם
 חבורה:

כב מִשְׁפָּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם פֶּגֶר
 כְּאֶזְרַח יִהְיֶה כִּי אֲנִי יִהְיֶה
 אֱלֹהֵיכֶם:

דִּינָא חֲדָא יְהִי לְכוּן כְּגִיּוֹרָא כִּי־צִיבָא

יְהִי אֲרִי אֲנֵא יִי אֱלֹהִיכֹן:

אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם. אֱלֹהֵי כֹלְכֶם, כִּשְׁם

שְׁאֲנִי מִיחַד שְׁמִי עֲלֵיכֶם, כֹּךְ אֲנִי מִיחַד

שְׁמִי עַל הַגָּרִים:

בְּיַדְכֶם מַעֲשֵׂה אֱלֹהֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל

וַיֹּצִיאֲכֶם אֶת הַמִּקְלָל אֱלֹהֵי מַחֲזִיקִין

לַמַּחֲנֶה וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ אֲבָן וּבָנִי

יִשְׂרָאֵל עָשׂוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה

אֶת מַעֲשֵׂה: (פכפ)

וּמִלֵּיל מִשָּׁה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאַפִּיקוּ

יָת דְּאַרְגֹּז לְמִבְרָא לְמִשְׁרִיתָא וְרַגְמוּ

יָתָה אֲבִנָּא וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדוּ כְּמָא דִּי

פִּקִּיד יִי יָת מִשָּׁה:

וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲשׂוּ. כֹּל הַמְצוּהָ הָאֵמּוּרָה

בַּסְקִילָה בַּמָּקוֹם אַחֵר דְּחֵיִיָּה, רַגִּימָה,

וְתִלְיָיָה: חֲסֹלַת פִּרְשַׁת אֵמּוּר:

כרשת

בקהר

עם אונקל'וס ורע"י

פרשת בהר

ויקרא פרק כה

א וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה בְּהַר

סִינַי לֵאמֹר:

וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה בְּטוֹרָא דְּסִינַי

לְמִימָר:

בהר סיני. מה ענין שמיטה אצל הר סיני,

וזה לא כל המצות נאמרו מסיני, אלא מה

שמיטה נאמרו כללותיה ודקדוקיה מסיני,
 אף כולן נאמרו כללותיהן ודקדוקיהן
 מסיני, כך שנויה בת"כ. ונראה לי שבך
 פירושה, לפי שלא מצינו שמיטת
 קרקעות שנשנית בערבות מואב במשנה
 תורה, למדנו שכללותיה ופרטותיה כולן
 נאמרו מסיני, ובא הכתוב ולמד כאן על
 כל דבור שנדבר למשה שמסיני היו כולם
 כללותיהן ודקדוקיהן, וחזרו ונשנו
 בערבות מואב:

בִּדְבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶמְרָתָּ

אֶלֶּהֶם כִּי תִבְּאוּ אֶל הָאָרֶץ

אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם וְשַׁבַּתָּהָ

הָאָרֶץ שַׁבַּת לַיהוָה:

מִלֵּל עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן אֲרִי

תַּעֲלוֹן לְאֶרֶץ דִּי אֲנִי יֵהֵב לְכוֹן

וְתִשְׁמַט אֶרֶץ שְׁמַטָּה קֹדֶם יִי:

שַׁבַּת לָהּ. לְשֵׁם ה' כִּשְׁם שְׁנֵי שַׁבַּת

בְּרֵאשִׁית:

שְׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שָׁדֶךְ וְשֵׁשׁ

שְׁנַיִם תִּזְמַר כְּרִמָּךְ וְאַסַּכְתָּ

אֶת תְּבוּאֹתֶיהָ:

שִׁית שְׁנַיִן תִּזְרַע חֶקֶלְךָ וְשִׁית שְׁנַיִן

תִּכְסֹּחַ כְּרִמָּךְ וְתִכְנוֹשׁ יָת עַל־לֶתֶהָ:

ד וּבַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִת שַׁבַּת

שַׁבַּתוֹן יִהְיֶה לְאַרְיָן שַׁבַּת

לִיהוָה שָׂדֶךְ לֹא תִזְרַע וְכְרִמָּךְ

לֹא תִזְמַר:

וּבַשָּׁתָּה שְׁבִיעֶתָּה נִיחַ שְׁמִטָּה יְהִי

לְאֶרְעָא דְתִשְׁמַט קֶדֶם יִי חֲקִלָּךְ לֹא

תִּזְרַע וְכִרְמָךְ לֹא תִכְסֶּה:

יִהְיֶה לְאֶרֶץ. לְשָׂדוֹת וּלְכַרְמִים: לֹא

תִּזְמֹר. שְׁקוֹצֵצִין זְמֹרוֹתֶיהָ, וְתִרְגְּמוּ לֹא

תִּכְסֶּה, וְדוֹמָה לֹא קוֹצִים כְּסוּחִים, שְׂרוּפָה

בְּאֵשׁ כְּסוּחָה:

הָ אֵת סְפִיחַ קִצְיָרָךְ לֹא תִקְצֹר

וְאֵת עֲנָבֵי נִזְיָרָךְ לֹא תִבְצֹר

שְׁנַת שְׁבַתוֹן יִהְיֶה לְאֶרֶץ:

יֵת כִּתִּי דַחֲצֹדֶךָ לֹא תַחֲצֹד וַיֵּת עֲנֵבִי
 שְׂבָקֶךָ לֹא תִקְטֹף שְׁנֵת שְׁמִטָּתָא יְהִי
 לְאַרְעָא:

את ספיה קצירך. אפילו לא זרעתה,
 והיא צמחה מן הזרע שנפל בה בעת
 הקציר, הוא קרוי ספיה: לא תקצור.
 להיות מחזיק בו כשאר קציר אלא הפקר
 יהיה לכול: נזירך. שהנזרת והפרשת בני
 אדם מהם ולא הפקרתם: לא תבצר.
 אותם אינך בוצר, אלא מן המופקר:

והיתה שבת הארץ וגו'. אע"פ

שאסרתים עליך לא באכילה ולא בהנאה

אסרתים אלא שלא תנהוג בהם כבעל

הבית אלא הכל יהיו שוים בה אתה

ושכירך ותושבך: שבת הארץ לכם

לאכלה. מן השבות אתה אוכל, ואי אתה

אוכל מן השמור: לך ולעבדך ולאמתך.

לפי שנאמר ואכלו אביוני עמך, יכול יהיו

אסורים באכילה לעשירים, תלמוד לומר

לך ולעבדך ולאמתך, הרי בעלים ועבדים

ושפחות אמורים כאן: ולשכירך

וּלְתוֹשֶׁבֶד. אֵף הַגָּרִים:

וְהִיתָה שִׁבַּת הָאָרֶץ לָכֶם

לֹא־כֹלָה לָךְ וְלַעֲבָדְךָ וְלָאֳמָתְךָ

וְלַשְׁכִּירְךָ וְלַתּוֹשֶׁבֶד הַגָּרִים

עֲמֹךְ:

וְתִהְיֶה שְׂמֻטַּת אֲרָעָא לְכוֹן לְמִיכַל לָךְ

וְלַעֲבָדְךָ וְלָאֳמָתְךָ וְלַאֲגִירְךָ וְלַתּוֹתָבְךָ

דְּדִירִין עֲמֹךְ:

וְלַבְּהֶמְתְּךָ וְלַחֲיָהּ אֲשֶׁר

בְּאַרְצֶךָ תִּחְיֶה כָּל תְּבוּאַתָּהּ

לֶאֱכֹל: (ס)

וְלִבְעִירְךָ וְלִחֲיֹתָא דִּי בְּאַרְעֶךָ תִּהְיֶה כָּל

עַלְלֹתֶיהָ לְמִיכָל:

וּלְבַהֲמַתְךָ וּלְחֵיָהּ. אִם חֵיָה אוֹכֵלֶת, בַּהֲמָה

לֹא כָּל שֶׁכֶּן, שִׁמְזוֹנוּתִיהָ עֲלֶיךָ, מֵהַ תִּלְמֹד

לֹאמַר וּלְבַהֲמַתְךָ, מִקִּישׁ בַּהֲמָה לְחֵיָה, כָּל

זֶמֶן שֶׁחֵיָה אוֹכֵלֶת מִן הַשְּׂדֵה הָאֵכֹל

לְבַהֲמַתְךָ מִן הַבַּיִת, כֹּלָה לְחֵיָה מִן הַשְּׂדֵה

כֹּלָה לְבַהֲמַתְךָ מִן הַבַּיִת:

ח וְסַפַּרְתָּ לָךְ שִׁבְעַת שַׁבָּתוֹת

שְׁנָיִם שִׁבְעַת שְׁנָיִם שִׁבְעַת

פַּעַמַּיִם וְהָיוּ לָךְ יָמֵי שִׁבְעַת

שַׁבָּתוֹת הַשְּׁנָיִם תֵּשַׁע

וְאַרְבָּעִים שָׁנָה:

וְתִמְנֶיךָ שִׁבְעַת שְׁמִיטִין דְּשָׁנִין שִׁבְעַת

שָׁנִין שִׁבְעַת זְמַנִּין וִיהוּן לָךְ יוֹמֵי שִׁבְעַת

שְׁמִיטִין דְּשָׁנִין אַרְבָּעִין וְתֵשַׁע שָׁנִין:

שַׁבָּתוֹת שְׁנָיִם. שְׁמִטוֹת שְׁנָיִם, יְכוּלָּא יַעֲשֶׂה

שבע שנים רצופות שמטה ויעשה יובל
 אחריהם, תלמוד לומר שבע שנים שבע
 פעמים, הוי אומר כל שמטה ושמטה
 בזמנה: והיו לך ימי שבע וגו'. מגיד לך
 שאף על פי שלא עשית שמטות עשה
 יובל לסוף מ"ט שנה. ופשוטו של מקרא
 יעלה לך חשבון שנות השמטות למספר
 מ"ט:

ט וְהַעֲבַרְתָּ שׁוֹפָר תְּרוּעָה
 בַּיּוֹם הַשִּׁבְעִי בַּעֲשׂוֹר לַיּוֹם

בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים תַּעֲבִירוּ שׁוֹפָר

בְּכָל אֶרֶצְכֶם:

וְתַעֲבֹר שׁוֹפָר יִבָּא בִּירְחָא שְׁבִיעָא

בְּעֶשְׂרָא לִירְחָא בְּיוֹמָא דְּכַפּוּרִיא

תַּעֲבִירוּ שׁוֹפָר בְּכָל אֶרֶעְכוֹן:

וְהַעֲבֵרְתָּ. לְשׁוֹן וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בְּמַחֲנֶה, לְשׁוֹן

הַכְרָזָה: בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים. מִמִּשְׁמַע שְׁנֵאמַר

בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁהוּא בַּעֲשׂוֹר

לְחֹדֶשׁ, אִם כֵּן לָמָּה נֵאמַר בַּעֲשׂוֹר לְחֹדֶשׁ,

אֵלָּא לֵאמֹר לָךְ, תִּקְיַעְתָּ עֲשׂוֹר לְחֹדֶשׁ דּוּחָה

שבת בכל ארצכם, ואין תקיעת ראש
השנה דוחה שבת בכל ארצכם, אלא בבית
דין בלבד:

וְקִדְשֶׁתֶּם אֶת שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים
שָׁנָה וְקִרְאתֶם דְּרוֹר בְּאֶרֶץ
לְכָל יֹשְׁבֶיהָ יוֹבֵל הוּא תִּהְיֶה
לָכֶם וְשַׁבְתֶּם אִישׁ אֶל אַחֲזָתוֹ
וְאִישׁ אֶל מִשְׁפַּחְתּוֹ תֵּשְׁבוּ:

וּתְקַדְשׁוּן יְת שְׁנַת חֲמִשִּׁין שָׁנִין וּתְקַרְוֶן

חֲרוֹתָא בְּאַרְעָא לְכָל יִתְבָּהָא יוֹבְלָא

הִיא תְּהִי לְכוֹן וְתִתּוּבוֹן גְּבַר לְאַחֲסִנְתָּהּ

וּגְבַר לְזַרְעִיתָהּ תִּתּוּבוֹן:

וּקְדַשְׁתֶּם. בְּכַנִּיסְתָּהּ מִקְדָּשִׁין אוֹתָהּ בְּבֵית

דִּין, וְאוֹמְרִים מִקְדָּשָׁתָּהּ הַשְּׁנָה: וְקִרְאתֶם

דְּרוֹר. לְעַבְדִּים, בֵּין נִרְצַע, בֵּין שְׁלָא כְּלוּ לֹו

שֵׁשׁ שָׁנִים מִשְׁנִמְכָּר, אִמְרֵי ר' יְהוּדָה, מֵהוּ

לְשׁוֹן דְּרוֹר, כַּמְדִּייר בִּי דִּיירָא זְכוּ, שְׁדַר

בְּכָל מְקוֹם שֶׁהוּא רוֹצֵה וְאִינוּ בִּרְשׁוֹתָא

אַחֲרִים: יוֹבֵל הוּא. שְׁנָה זֹאת מִזְבְּדֻלָּתָא

משאר שנים בנקיבת שם לה לבדה, ומה
שמה, יובל שמה, על שם תקיעת שופר:
ושבתם איש אל אחזתו. שהשדות
חוזרות לבעליהן: ואיש אל משפחתו
תשובו. לרבות את הנרצע:

יֹא יוֹבֵל הוּא שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים
שָׁנָה תִּהְיֶה לָּכֶם לֹא תִזְרְעוּ
וְלֹא תִקְצְרוּ אֶת סְפִיחֶיהָ וְלֹא
תִבְצְרוּ אֶת נִזְרֶיהָ:

יֹבֵלָא הִיא שְׁנַת חֲמִשִּׁין שְׁנִין תְּהִי
לְכוּן לָא תִזְרְעוּן וְלָא תִחְצְדוּן יַת
פְּתָהָא וְלָא תִקְטְפוּן יַת שְׂבָקָהָא:

יובל הוא שנת החמשים שנה. מה
תלמוד לומר, לפי שנאמר וקדשתם וגו',
כדאיתא בראש השנה, ובת"כ: את נזריה.
את הענבים המשומרים, אבל בוצר אתה
מן המופקרים. כשם שנאמר בשביעית,
כך נאמר ביובל, נמצאו שתי שנים
קדושות סמוכות זו לזו, שנת מ"ט

שמטה, ושנת החמשים יובל:

יב כִּי יוֹבֵל הוּא קֹדֶשׁ תְּהִיָּה

לְכֶם מִן הַשָּׂדֶה תֹאכְלוּ אֹתָהּ

תְּבוֹאֶתָהּ:

אֲרִי יוֹבֵלָא הִיא קוֹדֶשׁא תְּהִי לְכוֹן מִן

חֲקָלָא תִיכְלוֹן יָת עַלְלָתָהּ:

קדש תהיה לכם. תופסת דמיה בהקדש,

יכול תצא היא לחולין, תלמוד לומר

תהיה, בהוייתה תהא: מן השדה תאכלו.

על ידי השדה אתה אוכל מן הבית, שאם

כלה לחיה מן השדה, אתה צריך לבער מן
הבית. כשם שנאמר בשביעית, כך נאמר
ביובל:

יג בַּשָּׁנָה הַיּוֹבֵל הִזְאַת תָּשִׁיבוּ
אִישׁ אֶל אֶחְזָתוֹ:

בַּשָּׁתָּא דִּיּוֹבֵלָא הָדָא תְּתוּבוּן גְּבֵר
לְאַחֲסִנְתָּהּ:

תשובו איש אל אחזתו. והרי כבר נאמר
ושבתם איש אל אחזתו, אלא לרבות,
המזכר שדהו ועמד בנו וגאלה, שחוזרת

לֹאֲבִיו בִּיּוֹבֵל:

שְׁנִי וְכִי תִמְכְּרוּ מִמֶּכֶר

לְעַמִּיתְךָ אוֹ קָנָה מִיָּד עַמִּיתְךָ

אַל תֹּונֶנּוּ אִישׁ אֶת אָחִיו:

וְאִרִי תִזְכֶּנּוּ זְבִינִין לְחֶבְרֶךָ אוֹ תִזְכֶּנּוּ

מִיָּדָה לְחֶבְרֶךָ לֹא תֹונֶנּוּ גִבֹּר יָת

אָחוֹהִי:

וְכִי תִמְכְּרוּ זָגוֹ'. לְפִי פִשּׁוּטוֹ, כַּמִּשְׁמָעוֹ.

ועוד יש דרשה, מנין כשאתה מוכר מכור
 לישראל חברך, תלמוד לומר וכי תמכרו
 ממכר לעמיתך, מכור, ומנין שאם באת
 לקנות, קנה מישראל חברך, תלמוד לומר
 או קנה מיד עמיתך: אל תונו. זו אונאת
 ממון:

טו בַּמִּסְפָּר שְׁנַיִם אַחֵר הַיּוֹבֵל
 תִּקְנֶה מֵאֵת עַמִּיתְךָ בַּמִּסְפָּר
 שְׁנַיִ תְּבוֹאֵת יִמְכָּר לָךְ:
 בַּמִּנִּין שְׁנַיָּא בְּתַר יוֹבֵלָא תִּזְבֵּן מִן

חֶבֶרֶךְ בְּמִנִּין שְׁנֵי עֲלֻתָּא יִזְבֵּן לָךְ:

במספר שנים אחר היובל תקנה. זהו פשוטו, ליישב המקרא על אופניו, על האונאה בא להזהיר, כשתמכור או תקנה קרקע דע כמה שנים יש עד היובל, ולפי השנים ותבואות השדה שהיא ראויה לעשות ימכור המוכר ויקנה הקונה, שהרי סופו להחזירה לו בשנת היובל, ואם יש שנים מועטות וזה מוכרה בדמים יקרים, הרי נתאנה לוקח, ואם יש שנים מרובות ואכל ממנה תבואות הרבה, הרי נתאנה

מוכר, לפיכך צריך לקנותה לפי הזמן,
וזהו שנאמר, במספר שני תבואות ימכר
לך, לפי מנין שני התבואות שתהא
עומדת ביד הלוקח תמכור לו. ורבותינו
דרשו מכאן, שהמוכר שדהו אינו רשאי
לגאול פחות משתי שנים, שתעמוד שתי
שנים ביד הלוקחו מיום ליום, ואפילו יש
שלש תבואות באותן שתי שנים, כגון,
שמכרה לו בקמותיה, ושני, אינו יוצא
מפשוטו, כלומר, מספר שנים של
תבואות, ולא של שדפון, ומיעוט שנים

שנים:

טז לְפִי רַב הַשָּׁנִים תִּרְבֶּה

מִקְנֶתוֹ וּלְפִי מַעֲט הַשָּׁנִים

תִּמְעִיט מִקְנֶתוֹ כִּי מִסְפַּר

תְּבוֹאָת הוּא מֵכָר לָךְ:

לְפֹם סְגִיאוֹת שְׁנִיָּא תִּסְגִּי זְבִינוֹהִי

וּלְפֹם זַעֲרוֹת שְׁנִיָּא תִּזְעַר זְבִינוֹהִי אֲרִי

מִנֵּין עַל־לִתָּא הוּא מִזֵּבֵן לָךְ:

תִּרְבֶּה מִקְנֶתוֹ. תִּמְכַּרְנָה בִּיזְקָר: תִּמְעִיט

מקנתו. תמעיט בדמיה:

יִּזְלָא תוֹנוֹ אִישׁ אֶת עַמִּיתוֹ

וַיֵּרֶאֶת מֵאַלְהֵיךָ כִּי אֲנִי יְהוָה

אַלֹּהֵיכֶם:

וְלֹא תוֹנוֹן גִּבּוֹר יֵת חֲבֵרָה וְתִדְחַל

מֵאַלְהֶיךָ אֲרִי אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶן:

וְלֹא תוֹנוֹ אִישׁ אֶת עַמִּיתוֹ. כֹּאן הַזְהִיר עַל

אוֹנָאת דְּבָרִים, שֶׁלֹּא יִקְנִיט אִישׁ אֶת

חֲבִירוֹ, וְלֹא יִשְׁיֹאֲנוּ עֲצָה שְׂאִינָה הוֹגֶנֶת לוֹ,

לְפִי דְרָכּוֹ וְהִנָּאתוֹ שֶׁל יוֹעֵץ, וְאִם תֹּאמַר מִי

יודע אם נתכוונתי לרעה, לכך נאמר
 ויראת מאלהיך, היודע מחשבות הוא
 יודע. כל דבר המסור ללב, שאין מכיר
 אלא מי שהמחשבה בלבו, נאמר בו ויראת
 מאלהיך:

יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֶת חֻקֹּתַי וְאֵת
 מִשְׁפָּטַי תִּשְׁמְרוּ וַעֲשִׂיתֶם
 אֹתָם וְיִשְׁבְּתֶם עַל הָאָרֶץ
 לְבִטָּח:

וְתַעֲבֹדוּן יְתָ קִיָּמִי וְיֵת דִּינִי תִטְרוּן

**וְתַעֲבֹדוּן יְתְהוֹן וְתִיתְבוֹן עַל אֶרְעָא
לְרַחֲצֹן:**

**וישבתם על הארץ לבטח. שבעון שמטה
ישראל גולים, שנאמר אז תרצה הארץ את
שבתותיה, והרצת את שבתותיה, ושבעים
שנה של גלות בבל כנגד שבעים שמטות
שבטלו היו:**

שלישי יט

שני

במחוברין

וְנָתַנָּה הָאָרֶץ פְּרִיָּהּ וַאֲכָלְתֶּם

לְשֹׁבְעַ וּישְׁבֹתֶם לְבִטָּח עָלֶיהָ:

וְתַתֵּן אֶרֶץ אֲבָה וְתִכְלֹן לְמִשְׁבַּע

וְתִיתְּבוֹן לְרַחֲצֹן עָלֶיהָ:

וּנְתַנָּה הָאָרֶץ זָגוֹ וַיֵּשְׁבֹתָם לְבֹטָח עָלֶיהָ.

שֶׁלֹא תִדְאֲגוּ מִשְׁנֵת בְּצוּרָתָ: וְאִכְלֹתָם

לְשִׁבְעָה. אִף בַּתּוֹךְ הַמַּעִים תִּהְיֶה בּוֹ בִּרְכָה:

בְּיָכִי תִאֲמָרוּ מִה נִאֲכַל בַּשָּׁנָה

הַשְּׁבִיעִת הֵן לֹא נִזְרַע וְלֹא

נִאֲסָף אֶת תְּבוּאֶתָנוּ:

וְאֵרִי תִימָרוּן מָה נִיכּוֹל בַּשָּׁתָא

שְׁבִיעִתָא הָא לֹא נִזְרַע וְלֹא נִכְנוֹשׁ יֵת

עַל־תָּנָא:

וְלֹא נֶאֱסָף. אֶל הַבַּיִת: אֵת תְּבוֹאֲתָנוּ. כְּגוֹן

יֵין וּפִירוֹת הָאֵילָן, וּסְפִיחֵי הַבָּאִים

מֵאֲלֵיהֶם:

כֹּא וְצִוִּיתִי אֶת בְּרַכָּתִי לָכֶם

בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה וְעָשִׂיתָ אֶת

הַתְּבוּאָה לְעֹלֵשׁ הַשָּׁנִים:

וְאַפְקֹד יָת בְּרַכָּתִי לְכוֹן בַּשָּׁתָא

שְׁתִּיתָתָא וְתַעֲבֹד יָת עֲלִלָתָא לְתִלַּת

שָׁנִין:

לשֶׁלֶשׁ הַשָּׁנִים. לְמִקְצַת הַשָּׁשִׁית מִנִּסָּן

וְעַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְלִשְׁבִיעִית, וְלִשְׁמִינִית,

שִׁיזְרְעוּ בִשְׁמִינִית בַּמֶּרְחָשׁוֹן וַיִּקְצְרוּ בְּנִסָּן:

כב וַיִּזְרְעוּם אֵת הַשָּׁנָה

הַשְּׁמִינִית וַאֲכָלָתָם מִן

הַתְּבוּאָה יֵשֶׁן עַד הַשָּׁנָה

הַשִּׁיעֵת עַד בּוֹא תְּבוּאָתָהּ

תֹּאכְלוּ יֵשֶׁן:

וְתִזְרְעוּן יְתֹשֶׁת תְּמִינָתָא וְתִכְלוּן מִן

עַל־לָתָא עֲתִיקָא עַד שְׁתָּא תְּשִׁיעָתָא

עַד מַעַל עַל־לָתָה תִּיכָלוֹן עֲתִיקָא:

עַד הַשְּׁנָה הַתְּשִׁיעִית. עַד חַג הַסִּכּוֹת שֶׁל

תְּשִׁיעִית שֶׁהִיא עַתָּה בּוֹא תְּבוֹאָתָה שֶׁל

שְׁמִינִית לְתוֹךְ הַבַּיִת, שֶׁכָּל יָמֹת הַקִּיץ הִיוּ

בַּשָּׂדֶה בַּגִּרְנוֹת, וּבַתְּשִׁירִי הוּא עַתָּה הָאֲסִיף

לְבַיִת. וּפַעַמִּים שֶׁהִיָּתָה צְרִיכָה לַעֲשׂוֹת

לְאַרְבַּע שָׁנִים, בַּשְּׁשִׁית שֶׁלִּפְנֵי הַשְּׁמִטָּה

הַשְּׁבִיעִית, שֶׁהָן בִּטְלִין מִעֲבוּדַת קֶרֶקַע

שְׁתֵּי שָׁנִים רְצוּפוֹת הַשְּׁבִיעִית וְהַיּוֹבֵל,

וּמִקְרָא זֶה נֹאמַר בַּשָּׂאֵר הַשְּׁמִטּוֹת כּוֹלֵךְ:

כג וְהָאָרֶץ לֹא תִמְכֹּר לְצַמְתָּת

כד כִּי לִי הָאָרֶץ כִּי גֵרִים

וְתוֹשְׁבֵיהֶם אַתֶּם עַמִּי:

כה וְאֶרֶץ לֹא תִזְדַּבֵּן לְחִלוּטֵין אֲרֵי דִּילִי

כו אֶרֶץ אֲרֵי דִּירִין וְתוֹתְבִין אֶתוֹן קְדָמִי:

כז וְהָאָרֶץ לֹא תִמְכֹּר. לִיתֵן לֹא עַל חֲזָרָת

כח שָׂדוֹת לְבַעֲלִים בִּיּוֹבֵל, שְׁלֹא יִהְיֶה הַלּוֹקָה

כט כּוֹבֵשָׁה: לְצַמְתָּת. לְפִסִּיקָה, לְמַכִּירָה

ל פִּסּוּקָה עוֹלָמִית: כִּי לִי הָאָרֶץ. אֶל תִּרְעַ

לז עֵינְךָ בָּהּ, שְׂאִינָה שְׁלֹךְ:

כֹּד וּבְכָל אֶרֶץ אַחֲזַתְכֶם גְּאֻלָּה

תִּתְּנוּ לְאֶרֶץ: (ס)

וּבְכָל אֶרֶץ אַחֲסַנְתְּכוֹן פִּרְקָנָא תִּתְּנוּ

לְאֶרֶץ:

וּבְכָל אֶרֶץ אַחֲזַתְכֶם. לְרַבּוֹת בְּתִים, וְעַבְד

עֲבָרִי, וְדָבָר זֶה מִפּוֹרֶשׁ בְּקִידוּשֵׁין בְּפֶרֶק

א'. וְלִפִּי פֶשׁוּטוֹ, סִמּוּךְ לְפֶרֶשׁה שְׁלֹאֲחֵרִיו,

שֶׁהַמּוֹכֵר אַחֲזַתוֹ רֵשָׁאִי לְגֹאֲלָה לְאַחֵר

שְׁתֵּי שָׁנִים, אִם הוּא, אִם קְרוֹבּוֹ, וְאִין הַלּוֹקָח

יָכוֹל לְעַכֵּב:

כה רביעי כי ימוך

אחיך ומכר מאחזתו ובא

גאלו הקרב אליו וגאל את

ממכר אחיו:

ארי יתמסכן אחוך ויזבן מאחסנתה

וייתי פריקה דקריב לה ויפרוק ית

זביני אחוהי:

כי ימוך אחיך ומכר. מלמד שאין אדם

רשאי למכור שדהו אלא מחמת דוחק
 עוני: מאחזתו. ולא בולה, למדה תורה
 דרך ארץ, שישיר שדה לעצמו: וגאל את
 ממכר אחיו. ואין הלוקח יכול לעכב:

בו ואיש כי לא יהיה לו גאל
 והשיגה ידו ומצא כרי
 גאלתו:

וגבר ארי לא יהי לה פריק ותדיק
 ידה וישכח כמסת פרקנה:

ואיש כי לא יהיה לו גואל. וכי יש לך
 אדם בישראל שאין לו גואלים, אלא גואל
 שיוכל לגאול ממכרו קידושין שם ת"כ
 פרק ה, ב.):

כז וְחָשַׁב אֶת שְׁנֵי מִמְכָּרוֹ
 וְהָשִׁיב אֶת הָעֵדָף לְאִישׁ אֲשֶׁר
 מָכַר לוֹ וְשָׁב לְאַחֲזָתוֹ:

ויחשב ית שני זבינוהי ויתב ית
 מותרא לגבר די זבן לה ויתוב
 לאחסנתה:

וחשב את שני ממכרו. כמה שנים היו
 עד היוכל, כך וכך, ובכמה מכרתיה לך,
 בכך וכך, עתיד היית להחזירה ביוכל,
 נמצאת קונה מספר התבואות כפי חשבון
 של כל שנה, אכלת אותה שלש שנים או
 ארבע, הוצא את דמיהן מן החשבון, וטול
 את השאר, וזהו והשיב את העודף. בדמי
 המקח על האכילה שאכל, ויתנם ללוקח:
 לאיש אשר מכר לו. המוכר הזה, שבא
 לגאלה:

כח וְאֵם לֹא מִצָּאָה יָדוֹ יְיָ

הָשִׁיב לוֹ וְהָיָה מִמֶּכְרוֹ בְּיַד

הַקֹּנֶה אֹתוֹ עַד שְׁנַת הַיּוֹבֵל

וַיֵּצֵא בַּיּוֹבֵל וְשָׁב לְאַחֲזָתוֹ: (ס)

וְאִם לֹא תִשְׁכַּח יְדָהּ כְּמִסַּת אֲתָב לָהּ

וַיְהִי זְבִינוּהִי בִידָא דְזַבֵּן יְתָהּ עַד שְׁתָּא

דִּיּוֹבֵלָא וַיִּפּוֹק בְּיּוֹבֵלָא וַיִּתּוּב

לְאַחֲסִנְתָּהּ:

די השיב לו. מכאן שאינו גואל לחצאין:

עד שנת היובל. שלא יכנס לתוך אותה

שנה כלום, שהיובל משמט בתחלתו:

חמישי - כט

שלישי

במחוברין ואיש

כי ימכר בית מושב עיר

חֹמֶה וְהִיתָה גְּאֻלָּתוֹ עַד תָּם

שָׁנָת מִמֶּכְרוֹ יָמִים תִּהְיֶה

גְּאֻלָּתוֹ:

וְגִבֹּר אֲרִי יִזְבֵּן בֵּית מוֹתֵב קִרְתָּא

מִקָּפֹא שׁוֹר וְתִהְיֶה פּוֹרְקָנָה עַד מִשְׁלָם

שִׁתָּא דְּזַבִּינוּהִי עֲדָן בְּעֲדָן תִּהְיֶה

פּוֹרְקָנָה:

בֵּית מוֹשֵׁב עִיר חֹמֶה. בֵּית בַּתּוּךְ עִיר

הַמֻּקַּפֶּת חֹמֶה מִיָּמֹת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון:

והיתה גאלתו. לפי שנאמר בשדה שיכול
 לגאלה משתי שנים ואילך כל זמן
 שירצה, ובתוך שתי שנים הראשונים אינו
 יכול לגאלה, הוצרך לפרש בזה שהוא
 חלוף, שאם רצה לגאול בשנה ראשונה
 גואלה, ולאחר מכאן אינו גואלה: והיתה
 גאלתו. של בית: ימים. ימי שנה שלימה
 קרוים ימים, וכן תשב הנערה אתנו ימים:
 לֹא יָגֵאֵל עַד מְלֹאת לוֹ
 שָׁנָה תְּמִימָה וְקָם הַבֵּית אֲשֶׁר

בְּעִיר אֲשֶׁר (לא) לוֹ חֲמָה

לְצִמִּיתָת לְקֹנָה אֹתוֹ לְדֹרְתִיו

לֹא יֵצֵא בִּיבֹל:

וְאִם לֹא יִתְפָּרֵק עַד מִשְׁלָם לָהּ שֵׁתָא

שְׁלֵמָתָא וַיִּקּוּם בֵּיתָא דִּי בִקְרָתָא דִּי

לָהּ שׁוּרָא לְחִלוּטִין לְדִי זֶבֶן יִתָּה

לְדֹרוּהִי לֹא יִפּוֹק בִּיבֹלָא:

וְקָם הַבֵּית וְגו' לְצִמִּיתָת. יֵצֵא מִבְּחוּ שֶׁל

מוֹכֵר וְעוֹמֵד בְּבָחוּ שֶׁל קוֹנָה: (אשר לא

חמה.: לא יצא ביכל. אמר רב ספרא אם

פגע בו יובל בתוך שנתו לא יצא:

לא וּבֵיתִי הַחֲצִירִים אֲשֶׁר אֵין

לָהֶם חֲמָה סָבִיב עַל שְׂדֵה

הָאֶרֶץ יִחַשְׁבּ גְּאֻלָּה תִּהְיֶה לוֹ

וּבִיבֹל יֵצֵא:

וּבֵיתִי פִּצְחִיא דִּי לִית לְהוֹן שׁוֹר מִקָּף

סְחֹר סְחֹר עַל חֲקֵל אֶרְעָא יִתְחַשְׁבּ

פִּרְקָנָא תִּהְיֶה לָּהּ וּבִיּוֹבֵלָא יְפוּק:

ובתי החצרים. כתרגומו פצחיא, עיירות

פתוחות מאין חומה, ויש הרבה בספר יהושע

הערים וחצריהם, בחצריהם ובטירותם:

על שדה הארץ יחשב. הרי הן כשדות

הנגאלים עד היובל, ויוצאין ביובל

לבעלים, אם לא נגאלו: גאלה תהיה לו.

מיד אם ירצה, ובזה יפה כחו מכח שדות,

שהשדות אין נגאלות עד שתי שנים:

וביובל יצא. בחנם:

לב וְעָרֵי הַלְוִיִּם בְּתֵי עָרֵי

אַחֲזַתֶּם גְּאֵלָת עוֹלָם תִּהְיֶה
לְלֹוִיִּם:

וְקָרֹוּ לְיוֹאֵי בְּתִי קָרֹוּ אַחֲסַנְתָּהוֹן
פּוֹרֶקֶן עָלָם תִּהְיֶה לְלִיוֹאֵי:

וְעַרֵי הַלְוִיִּם. אַרְבַּעִים וּשְׁמֹנֶה עִיר שְׁנַתְנוּ
לָהֶם: גְּאֵלָת עוֹלָם. גּוֹאֵל מִיַּד אֲפִילוֹ לִפְנֵי
שְׁתֵּי שָׁנִים אִם מָכְרוּ שְׂדֵה מַשְׁדּוּתֵיהֶם
הַנְּתוּנוֹת לָהֶם בְּאַלְפִים אִמָּה סְבִיבוֹת
הָעָרִים, אוֹ אִם מָכְרוּ בֵּית בַּעִיר חֹמָה
גּוֹאֵלִין לְעוֹלָם, וְאֵינוֹ חָלוּט לְסוֹף שָׁנָה:

לֹג וְאֲשֶׁר יִגְאֹל מִן הַלְוִיִּם וַיֵּצֵא

מִמֶּכֶּר בֵּית וְעִיר אֲחֻזָּתוֹ

בַּיָּבֵל כִּי בָתִּי עָרֵי הַלְוִיִּם הִוא

אֲחֻזָּתָם בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

וְדִי יִפְרוֹק מִן לְיוֹאֵי וַיִּפּוֹק זָבִין בֵּיתָא

וְקִרְתָּא אַחֲסַנְתָּהּ בְּיוֹבֵלָא אֲרֵי בָתִּי

קָרוֹי לְיוֹאֵי הִיא אַחֲסַנְתָּהוֹן בְּגוֹ בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל:

ואשר יגאל מן הלויים. ואם יקנה בית או

**עיר מהם: ויצא ביבל. אותו ממכר של
בית, או של עיר, וישוב כלוי שמכרו, ולא
יהיה חלוט כשאר בתי ערי חומה של
ישראל, וגאולה זו, לשון מכירה. דבר
אחר לפי שנאמר גאולת עולם תהיה
ללויים, יכול לא דבר הכתוב אלא בלוקח
ישראל שקנה בית בערי הלויים, אבל לוי
שקנה מלוי יהיה חלוט, ת"ל ואשר יגאל
מן הלויים, אף הגואל מיד לוי גואל גאולת
עולם: ויצא ממכר בית. הרי זו מצוה
אחרת, ואם לא גאלה, יוצאה ביובל ואינו**

נחלט לסוף שנה כבית של ישראל: כי
 בתי ערי הלזים היא אחזתם. לא היה
 להם נחלת שדות וכרמים, אלא ערים
 לשבת ומגרשיהם, לפיכך הם להם במקום
 שדות, ויש להם גאולה כשדות, כדי שלא
 יופקע נחלתם מהם:

לד וְשֵׁדָה מִגֵּרֶשׁ עֲרִיָּהֶם לֹא
 יִמָּכַר כִּי אֲחִזַּת עוֹלָם הוּא
 לָהֶם: (ה)

וְחֶקֶל רוּחַ קְרוּיָהוֹן לֹא יִזְדָּבֵן אֲרִי

אַחֲסַנַת עָלָם הוּא לְהוֹן:

וּשְׂדֵה מִגְרֵשׁ עֲרִיָּהֶם לֹא יִמְכֹּר. מִכֹּר
 גִּזְבֹּר, שֶׁאֵם הַקְּדִישׁ בֶּן לֹוי אֶת שְׂדֵהוּ וְלֹא
 גָּאֻלָּה וּמִכְרָה גִּזְבֹּר אֵינָה יוֹצֵאָה לְכַהֲנִים
 בִּיּוֹבֵל, כִּמּוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בִּישְׂרָאֵל וְאֵם מִכֹּר אֶת
 הַשְּׂדֵה לְאִישׁ אַחֵר לֹא יִגְאֹל עוֹד, אֲבָל בֶּן
 לֹוי גּוֹאֵל לְעוֹלָם:

לָהּ וְכִי יִמּוֹךְ אֶחָיֶךָ וּמָטָה יָדוֹ
 עָמָךְ וְהִחְזִיקָתָּ בּוֹ גֵּר וְתוֹשֵׁב
 וְחֵי עָמָךְ:

וְאֵרִי יִתְמַסְכֵּן אַחֲוֶיךָ וּתְמוּט יֵדֶה עִמָּךְ

וְתִתְקַף בָּהּ דִּיר וְתוֹתֵב וִיחִי עִמָּךְ:

והחזקת בו. אל תניחהו שירד ויפול,

ויהיה קשה להקימו, אלא חזקהו משעת

מוטת היד. למה זה דומה, למשאוי שעל

החמור, עודהו על החמור, אחד תופס בו

ומעמידו, נפל לארץ, חמשה אין מעמידין

אותו: גר ותושב: אף אם הוא גר או תושב,

ואיזהו תושב כל שקבל עליו שלא לעבוד

עבודת אלילים ואוכל נבלות:

לו אל תקח מאתו נשך

ותרבית ויראת מאלהיך וחי

אחיך עמך:

לא תסב מנה חבולִיָא ורביתָא ותדחל

מאלהך ויחי אחוך עמך:

נשך ותרבית. חד שזיינהו רבנן, ולעבור

עליו בשני לאוין: ויראת מאלהיך. לפי

שדעתו של אדם נמשכת אחר הרבית,

וקשה לפרוש הימנו, ומורה לעצמו היתר

בשביל מעותיו שהיו בטלות אצלו, הוצרך

לומר ויראת מאלהיך, או התולה מעותיו
 בנכרי כדי להלוותם לישראל ברבית, הרי
 זה דבר המסור ללבו של אדם ומחשבתו,
 לכך הוצרך לומר, ויראת מאלהיך:

לו את כסףך לא תתן לו
 בנשך ובמרבית לא תתן
 אכלך:

ית כסףך לא תתן לה בחבוליא
 וברביתא לא תתן מיכלך:

לֹחֵ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר

הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם

לָתֵת לָכֶם אֶת אֶרֶץ כְּנַעַן

לְהִיזוֹת לָכֶם לְאֱלֹהִים: (ס)

אֲנִי אֱלֹהֵיכֶם דִּי אֶפְקִית יִתְכוֹן

מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְמַתָּן לְכוֹן יֵת אֶרֶץ

דְּכַנַּעַן לְמֶהוּי לְכוֹן לְאֱלֹהִי:

אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי וְגו'. וְהַבְחַנְתִּי בֵּין בְּכוֹר

לְשֵׁאִינוּ בְּכוֹר, אִף אֲנִי יוֹדֵעַ וְנִפְרַע מִן

המלוה מעות לישראל ברבית, ואומר של
 נכרי הם. דבר אחר אשר הוצאתי אתכם
 מארץ מצרים על מנת שתקבלו עליכם
 מצותי, אפילו הן כבודות עליכם: לתת
 לכם את ארץ כנען. בשכר שתקבלו
 מצותי: להיות לכם לאלהים. שכל הדר
 בארץ ישראל, אני לו לאלהים, וכל היוצא
 ממנה, בעובד עבודת אלילים:

שישי

לט

רביעי

במחוברין וְכִי

יָמוּךְ אָחִיךָ עָמֶךְ וְנִמְכַּר לָךְ

לֹא תַעֲבֹד בּוֹ עֲבֹדֶת עֶבֶד:

וְאִרִי יִתְמַסְכֵּן אָחוֹךָ עָמֶךְ וַיִּזְדַּבֵּן לָךְ

לֹא תַפְלֹחַ בּוֹ פְּלִחֹן עֶבְדִּין:

עבודת עבד. עבודה של גנאי שיהא ניכר
 בה כעבד, שלא יוליך כליו אחריז לבית
 המרחץ, ולא ינעול לו מנעליו:

מ כְּשֹׁכִיר כְּתוּשָׁב יִהְיֶה עִמָּךְ
 עַד שְׁנַת הַיָּבֵל יַעֲבֹד עִמָּךְ:

כֹּאֲגִירָא כְּתוּתָבָא יְהִי עִמָּךְ עַד שְׁתָּא
 דִּיּוֹבֵלָא יִפְלַח עִמָּךְ:

כשכיר כתושב. עבודת קרקע, ומלאכת
 אומנות, כשאר שכירים התנהג בו: עד
 שנת היובל. אם פגע בו יובל לפני שש

שנים היובל מוציאו:

מא ויצא מעמך הוא ובניו

עמו ושב אל משפחתו ואל

אחזת אבותיו ישוב:

ויפוק מעמך הוא ובנוהי עמה ויתוב

לזרעיתה ולאחסנת אבתוהי יתוב:

הוא ובניו עמו. אמר רבי שמעון אם הוא

נמכר בניו מי מכרן, אלא מכאן, שרבו

חייב במזונות בניו: ואל אחזת אבותיו.

אל כבוד אבותיו, ואין לזלזלו בכך:

אחזת. חזקת:

מב כי עבדי הם אשר הוצאתי

אתם מארץ מצרים לא

ימכרו ממכרת עבד:

ארי עבדי אנון די אפקית יתהון

מארעא דמצרים לא יזדבנון זבון

עבדין:

כי עבדי הם. שטרי קודם: לא ימכרו

ממכרת עבד. בהכרזה, כאן יש עבד

למכור, ולא יעמידנו על אבן הלקה:

מִגַּלְלָה תִּרְדֶּה בּוֹ בְּפֶרֶךְ וַיִּרְאֵתָ

מֵאֵלֶיךָ:

לֹא תִפְלַח בֵּהּ בְּקִשְׁיוֹ וְתִדְחַל מֵאֵלֶיךָ:

לֹא תִרְדֶּה בּוֹ בְּפֶרֶךְ. מִלֹּאכָה שְׁלֹא לְצוּרֶךְ,

כְּדֵי לְעֲנוּתוֹ, אֶל תֹּאמַר לוֹ הַחֶם לִי אֶת

הַכּוֹס הַזֶּה, וְהוּא אֵינּוּ צָרִיךְ, עֲדוּר תַּחַת

הַגֶּפֶן, עַד שֶׁאֲבֹא, שְׁמָא תֹאמַר אֵין מְכִיר

בְּדָבָר אִם לְצוּרֶךְ אִם לֹא וְאֹמַר אֲנִי לוֹ

שֶׁהוּא לְצוּרֶךְ, הֲרִי הַדָּבָר הַזֶּה מְסוּר לְכָל,

לכך נאמר ויראת:

מד וְעַבְדְּךָ וְאֹמְתְךָ אֲשֶׁר יִהְיוּ

לְךָ מֵאֵת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר

סְבִיבֹתֶיכֶם מֵהֶם תִּקְנוּ עֶבֶד

וְאִמָּה:

וְעַבְדְּךָ וְאֹמְתְךָ דִּי יְהוֹן לְךָ מִן עַמִּיָּא

דִּי בְסַחְרֵי כּוֹן מְנַהוֹן תִּקְנוֹן עֶבְדִּין

וְאִמָּהן:

ועבדך ואמתך אשר יהיו לך. אם תאמר

אם כן במה אשתמש, בעבדי איני מושל,
 בז' אומות איני נוחל, שהרי הזהרתני לא
 תחיה כל נשמה, אלא מי ישמשני: מאת
 הגוים. הם יהיו לך לעבדים: אשר
 סביבתיכם. ולא שבתוך גבול ארצכם,
 שהרי בהם אמרתי, לא תחיה כל נשמה:
 מה וְגַם מִבְּנֵי הַתּוֹשְׁבִים הַגֵּרִים
 עִמָּכֶם מֵהֶם תִּקְנוּ
 וּמִמִּשְׁפַּחֹתָם אֲשֶׁר עִמָּכֶם
 אֲשֶׁר הוֹלִידוּ בְּאֶרְצְכֶם וְהָיוּ

לְכֶם לְאַחֲזָה:

וְאַף מִבְּנֵי תוֹתְבִיא עַרְלִיא דְּדִירִין

עֲמֻכּוֹן מִנְהוֹן תְּקִנּוֹן וּמִזְרַעִיתְהוֹן

דְּעֲמֻכּוֹן דִּי אֲתִילִידוּ בְּאַרְעֻכּוֹן וִיהוֹן

לְכוֹן לְאַחֲסָנָא:

וְגַם מִבְּנֵי הַתּוֹשְׁבִים. שְׂבֵאוּ מִסְּבִיבוֹתֵיכֶם

לִישָׂא נָשִׁים בְּאַרְצְכֶם וּלְדוֹ לָהֶם, הִבֵּן

הוֹלֵךְ אַחֵר הָאֵב, וְאִינוּ בְּכֹל לֹא תַחִיה,

אַלֹּא אַתָּה מוֹתֵר לְקִנּוֹתוֹ בַּעֲבַד: מֵהֶם

תְּקִנּוּ. אוֹתָם תְּקִנּוּ:

מו וְהִתְנַחֲלֶתֶם אֹתָם לְבָנֵיכֶם

אַחֲרֵיכֶם לְרֵשֶׁת אַחֲזָה לְעֶלְם

בָּהֶם תַּעֲבֹדוּ וּבְאַחֲיֵיכֶם בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל אִישׁ בְּאַחִיו לֹא תִרְדָּה

בוּ בְּפֶרֶדֶ: (ס)

וְתַחֲסֹן יִתְהוֹן לְבָנֵיכֶם בְּתִרְיֹכֹן

לִירוֹתַת אַחֲסָנָא לְעֶלְם בְּהוֹן תַּפְלָחוֹן

וּבְאַחֲיֹכֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גִּבֹּר בְּאַחוּהִי לֹא

תַּפְלַח בֵּה בְּקִשְׁיוֹ:

והתנחלתם אתם לבניכם. החזיקו בהם
לנחלה לצורך בניכם אחריכם ולא יתכן
לפרש הנחילום לבניכם, שאם כן היה לו
לכתוב והתנחלתם אותם לבניכם:
והתנחלתם. כמו והתחזקתם: איש
באחיו. להביא נשיא בעמו ומלך
במשרתיו שלא לרדות בפרך:

מז **שביעי** וְכִי תֵשִׁיג

יָד גֵּר וְתוֹשֵׁב עַמָּךְ וּמָךְ אֲחִיךָ

עֲמוֹ וְנִמְכַּר לְגֵר תּוֹשֵׁב עִמָּךְ

אוֹ לַעֲקֹר מִשְׁפַּחַת גֵּר:

וְאִרִי תִדְבֹק יָד עָרֶל וְתוֹתֵב עִמָּךְ

וְיִתְמָסְכֵן אַחֲוֶךָ עִמָּה וַיִּזְדַּבֵּן לַעֲרֶל

תּוֹתֵב עִמָּךְ אוֹ לְאַרְמִי זֶרְעִית גִּיּוֹרָא:

יָד גֵּר וְתוֹשֵׁב. גֵּר זֶהוּא תוֹשֵׁב, כְּתִרְגוּמוֹ

עָרֶל וְתוֹתֵב, וְסוּפּוֹ מוֹכִיחַ וְנִמְכַּר לְגֵר

תוֹשֵׁב: זָכִי תִשְׁיַג יָד גֵּר וְתוֹשֵׁב עִמָּךְ. מִי

גֵּרם לוֹ שִׁיעֵשִׂיר, דְּבוּקוֹ עִמָּךְ: וּמִן אַחִיד

עֲמוֹ. מִי גֵרם לוֹ שִׁימוּד, דְּבוּקוֹ עֲמוֹ, עַל

ידי שלמד ממעשיו: משפחת גר. זהו
 עכו"ם, כשהוא אומר לעקר, זה הנמכר
 לעבודת אלילים עצמה, להיות לה שמש,
 ולא לאלהות, אלא לחטוב עצים, ולשאוב
 מים:

מֵאֲחֵרֵי נִמְכָּר גְּאֻלָּה תְּהִיָּה לוֹ
 אֶחָד מֵאֲחָיו יִגְאָלֵנּוּ:
 בֶּתֶר דִּיזְדַּבֵּן פֶּרֶקֶנָּא תְּהִיָּה לָהּ חַד
 מֵאֲחוּהִי יִפְרֶקֶנָּה:

גאולה תהי' לו. מיד, אל תניחהו שיטמע

עד שנת היובל, שהרי כל עצמו לא קנאו
אלא לעובדו עד היובל, שהרי ביובל יצא,
כמו שנאמר למטה, ויצא בשנת היובל,
ובנכרי שתחת ידך הכתוב מדבר, ואף על
פי כן לא תבא עליו בעקיפין, מפני חלול
השם, אלא כשבא ליגאל ידקדק בחשבון
לפי המגיע בכל שנה ושנה ינכה לו הנכרי
מן דמיו, אם היו עשרים שנה משנמכר
עד היובל וקנאו בעשרים מנה, נמצא
שקנה הנכרי עבודת שנה במנה, ואם שהה
זה אצלו חמש שנים ובא ליגאל ינכה לו

חמשה מנים, ויתן לו העבד ט"ו מנים,

וזזהו והיה כסף ממכרו במספר שנים:

מט או דדו או בן דדו יגאלנו

או משאר בשרו ממשפחתו

יגאלנו או השיגה ידו ונגאל:

או אח אבוי או בר אח אבוי

יפקנה או מקריב בשרה מזרעיתה

יפקנה או דתדבק ידה ויתפרק:

נ וְחָשַׁב עִם קִנְהוֹ מִשְׁנֵת

הַמִּכָּרוֹ לֹא עַד שְׁנַת הַיָּבֵל

וְהָיָה כֶּסֶף מִמִּכְרוֹ בְּמִסְפָּר

שָׁנִים כִּימֵי שְׁכִיר וְהָיָה עֲמוֹ:

וַיַּחֲשֹׁב עִם זַבְנֵה מִשְׁתָּא דְאַזְדַּבֵּן לָהּ

עַד שְׁתָּא דִּיּוֹבֵלָא וַיְהִי כֶּסֶף זַבִּינוּהִי

בְּמִנִּין שְׁנֵיָא כִּיּוֹמֵי אַגִּירָא יְהִי עֲמָה:

כִּימֵי שְׁכִיר יִהְיֶה עֲמוֹ. חֲשֹׁבוֹן הַמִּגִּיעַ

לְכָל שָׁנָה וּשְׁנָה יַחֲשׁוּב כֹּאֲלוֹ נִשְׁכַּר עֲמוֹ

כָּל שָׁנָה בַּמָּנָה, וַיִּנְכַּח לוֹ:

נא אם עוד רבות בשנים
 לפיהן ישיב גאלתו מכסף
 מקנתו:

אם עוד סגיות בשניא לפומהן יתב
 פרקנה מכסף זבינוהי:
 אם עוד רבות בשנים. עד היובל: לפיהן.
 הכל כמו שפירשתי:

נבואם מעט נשאר בשנים עד
 שנת היכל וחסב לו כפי

שְׁנֵי יוֹשִׁיב אֶת גְּאֻלָּתוֹ:

וְאִם זֶעַר יִשְׁתָּאֵר בְּשֵׁנִיא עַד שְׁתֵּא

דִּיּוּבְלָא וַיַּחֲשֹׁב לָהּ כְּפֹם שְׁנוּהִי יִתֵּב

יֵת פּוֹרְקָנָה:

גַּ כְּשֹׁכִיר שְׁנָה בְּשֵׁנָה יִהְיֶה

עַמּוֹ לֹא יִרְדְּנוּ בְּפֶרֶךְ לְעֵינֵיהֶם:

כַּאֲגִיר שְׁנָא בְּשֵׁנָא יִהְיֶה עֲמָה לָא יִפְלַח

בֵּה בְּקִשְׁיוֹ לְעֵינֵיהֶם:

לֹא יִרְדְּנוּ בְּפֶרֶךְ לְעֵינֵיהֶם. כְּלוּמַר וְאִתָּה

רואה:

נֹד וְאֵם לֹא יִגְאֹל בְּאֵלָהּ וַיֵּצֵא

בְּשֵׁנֶת הַיָּבֵל הוּא וּבָנָיו עִמּוֹ:

וְאֵם לֹא יִתְפַּרֵּק בְּאֵלֶיךָ וַיִּפּוֹק בְּשֵׁתָא

דִּי־בֵלָא הוּא וּבְנוֹהֵי עִמָּה:

וְאֵם לֹא יִגְאֹל בְּאֵלָהּ. בְּאֵלָהּ הוּא נִגְאֹל,

וְאֵינוּ נִגְאֹל בְּשֵׁשׁ:

מפטיר כִּי לִי בְנֵי

יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עֲבָדֵי הֵם אֲשֶׁר

הוֹצֵאתִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם

אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

אֲרִי דִילִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִין עֲבָדֵי

אֲנוּן דִּי אֶפְקִית יְתֵהוּן מֵאֶרְעָא

דְּמִצְרַיִם אֲנָא יְיָ אֱלֹהֵינוּ:

כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים. שְׁטְרֵי קוֹדֶם:

אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם. כֹּל הַמְשַׁעֲבָדִין מִלְמָטָה,

כֹּאֲלוּ מְשַׁעֲבָדִין מִלְמַעְלָה:

אֵל לֹא תַעֲשֶׂה לָכֶם אֱלֹהִים וּפֶסֶל

וּמִצֵּבָה לֹא תִקְיִמוּ לָכֶם וְאֶבֶן

מִשְׁכֵּבִית לֹא תִתְּנוּ בְּאֶרֶצְכֶם

לְהִשְׁתַּחֲוֹת עָלֶיהָ כִּי אֲנִי יְהוָה

אֱלֹהֵיכֶם׃

לֹא תַעֲבֹדוּן לְכוֹן טַעֲוֹן וְצֶלֶם וְקִמָּא

לֹא תִקְיִמוּן לְכוֹן וְאֶבֶן סִגְדָא לֹא

תִּתְּנוּן בְּאֶרֶעְכוֹן לְמִסְגֵּד עַלֶּה אֲרִי

אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם׃

לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם אֱלִילִים. כַּנֶּגֶד זֶה הַנִּמְכָּר
לְנֹכְרִי, שֶׁלֹּא יֹאמַר הוֹאִיל וְרַבִּי מִגָּלָה
עֲרִיזוֹת אֵף אֲנִי כַמּוֹתוֹ, הוֹאִיל וְרַבִּי עֹזֵבֵד
עֲבוֹדַת אֱלִילִים אֵף אֲנִי כַמּוֹתוֹ, הוֹאִיל וְרַבִּי
מַחֲלֵל שַׁבַּת אֵף אֲנִי כַמּוֹתוֹ, לִכְךָ נֹאמְרוּ
מִקְרָאוֹת הַלָּלוּ. וְאֵף הַפְּרָשִׁיּוֹת הַלָּלוּ
נֹאמְרוּ עַל הַסֵּדֶר, בַּתְּחִלָּה הַזֹּהִיר עַל
הַשְּׁבִיעִית, וְאִם חֶמֶד מִמּוֹן וְנַחֲשָׁד עַל
הַשְּׁבִיעִית, סוֹפּוֹ לְמַכּוֹר מִטַּלְטְלִיו, לִכְךָ
סֶמֶךְ לָהּ, וְכִי תִמְכּוֹר מִמֶּכֶר, לֹא חִזַּר בּוֹ,
סוֹף מִזְכּוֹר אַחוּזָתוֹ, לֹא חִזַּר בּוֹ, סוֹף מִזְכּוֹר

את ביתו, לא חזר בו, סוף לזה ברבית, כל
 אלו האחרונות קשות מן הראשונות, לא
 חזר בו, סוף מוכר את עצמו, לא חזר בו,
 לא דיו לישראל אלא אפילו לנכרי: ואבן
 משכית. לשון כסוי, כמו ושכתי כפי,
 שמכסין הקרקע ברצפת אבנים:
 להשתחות עליה. אפילו לשמים, לפי
 שהשתחואה בפשוט ידים ורגלים היא,
 ואסרה תורה לעשות כן, חוץ מן המקדש:

ב   אֶת   שְׂבַת־תִּי   תִּשְׁמְרוּ

וּמִקֵּדְשִׁי תִירָאוּ אֲנִי יְהוָה:

(פכפ)

יֵת יוֹמִי שְׁבִיָּא דִּילִי תִטְרוֹן וּלְבֵית

מִקֵּדְשִׁי תִהְיוֹן דְּחֲלִין אֲנִי:

אֲנִי ה'. נֶאֱמַן לְשֹׁלֵם שֹׁכֵר: חֲסֹלַת פִּרְשָׁת

בְּהֵר:

פרשת

בחוקותי

עם אונקלוס ורש"י

פרשת בחוקותי

וְאִם בְּחִקְתִּי תֵּלְכוּ וְאֵת

מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וְעַשִּׂיתֶם

אֹתָם:

אִם בְּקִימִי תִּהְיוּ וְיֵת פְּקוּדֵי תִּטְרוּ

וְתַעֲבֹדוּן יְתִהוּן:

אִם בְּחִקְתִּי תֵּלְכוּ. יְכוּלֵּי זֶה קִיּוֹם הַמִּצְוֹת,

כַּשֶּׁהוּא אֹמֵר וְאֵת מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ הֲרִי

קיום המצות אמור, הא מה אני מקיים אם
 בחקותי, תלכו שתהיו עמלים בתורה:
 ואת מצותי תשמרו. הווי עמלים בתורה
 על מנת לשמור ולקיים, כמו שנאמר
 ולמדתם אותם ושמרתם לעשותם:

ד וְנָתַתִּי גִשְׁמֵיכֶם בְּעֵתָם
 וְנָתַנָּה הָאָרֶץ יְבוּלָהּ וְעֵץ
 הַשָּׂדֶה יִתֵּן פְּרִיֹו:

וְאִתָּן מִטָּרְכוֹן בְּעֶדְנָהוֹן וְתִתֵּן אֲרָעָא
 עַל־לִתָּהּ וְאֵילָן חֶקְלָא יִתֵּן אֲבֵהּ:

בעתם. בשעה שאין דרך בני אדם לצאת,

כגון בלילי שבתות: ועץ השדה. הן אילני

סרק, ועתידין לעשות פירות:

ה וְהַעֲשִׂיג לָכֶם דִּישׁ אֶת בָּצִיר

וּבָצִיר יַעֲשִׂיג אֶת זֶרַע וְאֹכְלָתָם

לְחֶמְכֶם לְשֹׁבַע וַיֵּשְׁבֹתָם

לְבִטָּח בְּאַרְצְכֶם:

וַיַּעֲרַע לְכוֹן דִּישָׁא יֵת קִטָּפָא וְקִטָּפָא

יַעֲרַע לְאַפּוֹקִי בַר זֶרַעא וְתִכְלוּן

לַחֲמֹכּוֹן לְמִשְׁבַּע וְתִיתְבוֹן לְרַחֲצוֹן
בְּאַרְעֵכּוֹן:

והשיג לכם דיש את בציר. שיהא הדיש
מרובה, ואתם עסוקים בו עד הבציר,
ובבציר תעסקו עד שעת הזרע: ואכלתם
לחמכם לשבע. אוכל קמא, והוא
מתברך במעיו:

שני ונתתי שלום

בְּאַרְצֵי וְשִׁכְבֹּתָם וְאִין מִחֲרִיד

וְהִשְׁבַּתִּי חַיָּה רָעָה מִן הָאָרֶץ

וְחָרַב לֹא תַעֲבֹר בְּאַרְצְכֶם:

וְאַתָּן שְׁלָמָא בְּאַרְעָא וְתִשְׁרוּן וְלִית

דְּמָנִיד וְאַבְטִיל חֵיתָא בְּשִׁתָּא מִן אַרְעָא

וְדִקְטָלִין בְּחֶרְבָּא לָא יַעֲדוּן בְּאַרְעֶכּוֹן:

וְנִתְתִי שְׁלוֹם. שְׁמָא תֹאמְרוּ הֲרִי מֵאכֹל

הֲרִי מִשְׁתָּה, אִם אִין שְׁלוֹם אִין כְּלוֹם,

תִּלְמוּד לֹאמַר אַחֲרַי כֹּל זֹאת וְנִתְתִי שְׁלוֹם

בְּאַרְצֵי, מִכָּאן שֶׁהַשְׁלוֹם שֶׁקוֹל כְּנֶגֶד הַכֹּל,

וכן הוא אומר עושה שלום ובורא את
הכל: וחרב לא תעבר בארצכם. אין צריך
לומר שלא יבאו למלחמה, אלא אפילו
לעבור דרך ארצכם ממדינה למדינה:

ו וְרַדְּפֶתֶם אֶת אֹיְבֵיכֶם וְנָפְלוּ
לפניכם לחרב

ו וְתִרְדְּפוּן יָת בְּעַלֵּי דְבַבֵּיכֶם וְיִפְּלוּן
קִדְמֵיכֶם לחרב:

לפניכם לחרב. איש בחרב רעהו:

ח וְרַדְּפוּ מִכֶּם תַּמְשָׁה מֵאֵה

וּמֵאָה מִכֶּם רַבָּה יִרְדְּפוּ

וְנָפְלוּ אִי־בֵיכֶם לְפָנֵיכֶם לְחָרָב:

וּיִרְדְּפוּ מִנֶּכּוֹן חֲמִשָּׁה מֵאָה וּמֵאָה

מִנֶּכּוֹן לְרִבּוּתָא יִיעִירְקוּן וַיִּפְּלוּן בְּעַלִּי

דְּבִיכּוֹן קָדְמִיכּוֹן לְחָרָבָא:

וּרְדְּפוּ מִכֶּם. מִן הַחֲלָשִׁים שִׁבְכֶם, וְלֹא מִן

הַגְּבוּרִים שִׁבְכֶם: חֲמִשָּׁה מֵאָה וּמֵאָה

רַבָּה. וְכִי כֵךְ הוּא הַחֲשֹׁבֹן, וְהַלֵּא לֹא הִיָּה

צָרִיךְ לֵאמֹר אֲלֵא מֵאָה מִכֶּם שְׁנֵי אֲלָפִים

יִרְדְּפוּ, אֲלֵא אֵינוּ דּוֹמָה מוֹעֲטִין הָעוֹשִׂין

את התורה, למרובים העושים את התורה:
ונפלו איביכם וגו'. שיהיו נופלין לפניכם,
שלא כדרך הארץ:

ט וּפְנִיתִי אֵלֵיכֶם וְהִפְרִיתִי
אֶתְכֶם וְהִרְבֵּיתִי אֶתְכֶם
וְהִקְיֵמְתִי אֶת בְּרִיתִי אִתְּכֶם:
וְאֶתִּפְנִי בְּמִימְרִי לְאוֹטָבָא לְכוֹן וְאֶפֶשׁ
יְתִכוֹן וְאֶסְגִּי יְתִכוֹן וְאֶקֶם יְתִי קִימִי
עִמְכוֹן:

וּפָנִיתִי אֲלֵיכֶם. אִפְּנָה מִכָּל עִסְקִי לְשָׁלוֹם
שְׂכָרְכֶם. מִשָּׁל לָמָּה הַדָּבָר דּוֹמָה, לְמַלְךְ
שֶׁשָּׂכָר פּוֹעָלִים וְכו', כְּדֹאִיתָא בַּת"כ׃
וְהִפְרִיתִי אֶתְכֶם. בִּפְרִיָּה וּרְבִיָּה: וְהִרְבִּיתִי
אֶתְכֶם. בְּקוֹמָה זְקוּפָה: וְהִקִּימְתִּי אֶת
בְּרִיתִי אֶתְכֶם. בְּרִית חֲדָשָׁה, לֹא כְּבְרִית
הָרִאשׁוֹנָה שֶׁהִפְרַתְּם אוֹתָהּ, אֲלֹא בְרִית
חֲדָשָׁה שֶׁלֹּא תוֹפֵר, שֶׁנֶּאֱמַר וְכָרַתִּי אֶת בֵּית
יִשְׂרָאֵל וְאֶת בֵּית יְהוּדָה בְּרִית חֲדָשָׁה, לֹא
כְּבְרִית וְגו':

שלישי –

חמישי

במחוברין

וְאַכְלֶתֶם יֶשֶׁן נֹשֶׁן וְיֶשֶׁן מִפְּנֵי

חֹדֶשׁ תֹּצִיאוּ:

וְתִכְלֹן עֲתִיקָא דְעֲתִיק וְעֲתִיקָא מִן

קָדָם חֲדָתָא תַּפְנוּן:

וּאִכְלִיתִם יֶשֶׁן נוֹשֵׁן. הַפִּירוֹת יֵהִיו

מִשְׁתַּמְרִין וְטוֹבִים לְהַתִּישֵׁן, שִׁיהֵא יֶשֶׁן

הַנוֹשֵׁן שֶׁל שְׁלֹשׁ שָׁנִים יִפֶּה לְאִכּוֹל מִשְׁלַ

אֲשַׁתְּקֵד: וְיֶשֶׁן מִפְּנֵי חֲדָשׁ תּוֹצִיאֻהוּ.

שִׁיְהִיו הַגְּרָנוֹת מְלֵאוֹת חֲדָשׁ וְהַאֲוִצְרוֹת

מְלֵאוֹת יֶשֶׁן, וְצָרִיכִים אַתֶּם לְפָנוֹת

הַאֲוִצְרוֹת לְמָקוֹם אַחֵר, לְתַת הַחֲדָשׁ

לְתוֹכָן:

יֹא וְנָתַתִּי מִשְׁכָּנִי בְּתוֹכְכֶם

וְלֹא תִגְעַל נַפְשִׁי אֶתְכֶם:

וְאַתֶּן מִשְׁכָּנִי בִּינִיכּוֹן וְלֹא יִרְחַק מִיָּמִרִי

יִתְכּוֹן:

וְנָתַתִּי מִשְׁכָּנִי. זֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ: וְלֹא

תִּגְעַל נַפְשִׁי. אֵין רוּחִי קָצָה בְּכֶם. כֹּל

גַּעֲיִלָּה לְשׁוֹן פְּלִיטָת דָּבָר הַבְּלוּעַ בַּדָּבָר,

כִּמוֹ כִּי שֵׁם נִגְעַל מִגֵּן גְּבוּרִים, לֹא קִבֵּל

הַמְּשִׁיחָה, שְׁמוֹשְׁחִין מִגֵּן שֶׁל עוֹר בַּחֲלָב

מִבוֹשֶׁל כְּדִי לְהַחֲלִיק מֵעַלְיוֹ מִכַּת חֵץ אוֹ

חנית שלא יקוב העור:

יב וְהִתְחַלֵּכְתִּי בְּתוֹכְכֶם וְהִיִּיתִי

לָכֶם לֵאלֹהִים וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי

לְעָם:

וְאֲשֶׁרִי שְׂכִינָתִי בִּינִיכּוֹן וְאַהֲוִי לְכוֹן

לְאַלֶּה וְאַתּוֹן תִּהְיוֹן קִדְמִי לְעָם:

והתהלכתי בתוכם. אטייל עמכם בגן

עדן כאחד מכם, ולא תהיו מזדעזעים

ממני, יכול לא תיראו ממני, תלמוד לומר

והייתי לכם לאלהים:

יִגְּאֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר

הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם

מִהֵיטָב לָהֶם עֲבָדִים וְאֲשַׁבֵּר

מַטְּת עֲלֵיכֶם וְאוֹלֶךְ אֶתְכֶם

קוֹמֵמִיּוֹת: (פ)

אֲנִי אֱלֹהֵיכֶם דִּי אֶפְקִית יִתְּכֹן

מֵאֶרֶץ דְּמִצְרַיִם מִלְּמַהוּי לְהוֹן עֲבָדִין

וְתַבְרִית נִיר עֲמִמִּיא מִנְּכֹן וְדַבְרִית

יִתְּכֹן לְחֵרוֹתָא:

אני ה' אלהיכם. כדאי אני שתאמינו בי
 שאני יכול לעשות כל אלה, שהרי
 הוצאתי אתכם מארץ מצרים, ועשיתי
 לכם נסים גדולים: מטת. כמין יתד בשני
 ראשי העול המעכבים המוסרה שלא
 תצא מראש השור ויתיר הקשר, כמו
 עשה כך מוסרות ומוטות, קבילי"א
 בלע"ז: קוממיות. בקומה זקופה:

יד וְאֵם לֹא תִשְׁמְעוּ לִי וְלֹא
 תַעֲשׂוּ אֶת כָּל הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה:

וְאִם לֹא תִקְבְּלוּן לְמִימְרֵי וְלֹא תַעֲבְדוּן

יְת כָּל פְּקוּדֵיָא הָאֵלִין:

וְאִם לֹא תִשְׁמְעוּ לִי. לִהְיוֹת עֲמָלִים

בַּתּוֹרָה, וּלְדַעַת מִדְרַש חֲכָמִים. יְכוּל

לְקִיּוֹם הַמִּצּוֹת, כִּשְׁהוּא אוֹמֵר וְלֹא תַעֲשׂוּ

וְגו' הֲרִי קִיּוֹם מִצּוֹת אֲמוֹר, הֲאֵל מַה אֲנִי

מִקִּיּוֹם וְאִם לֹא תִשְׁמְעוּ לִי, לִהְיוֹת עֲמָלִים

בַּתּוֹרָה. וְמַה תִּלְמּוּד לֹאֲמַר לִי, אֵין לִי אֱלֹא

זֶה הַמַּכִּיר אֶת רַבּוֹנוֹ וּמַתְכוּיִן לְמַרּוֹד בּוֹ,

וְכֵן בְּנִמְרּוֹד גְּבוּר צִיד לְפָנַי ה', שֶׁמַּכִּירוֹ

וּמַתְכוּיִן לְמַרּוֹד בּוֹ, וְכֵן בְּאַנְשֵׁי סְדוּם רַעִים

וּחֹטְאִים לֹא מָאָד, מְכִירִים אֶת רְבוֹנָם
 וּמִתְכוּוֹנִים לְמָרוֹד בּוֹ: וְלֹא תַעֲשׂוּ. מִשְׁלָא
 תִּלְמָדוּ, לֹא תַעֲשׂוּ, הֲרִי שְׁתִּי עֲבִירוֹת:

טו וְאִם בְּחִקְתִּי תִּמְאַסוּ וְאִם
 אֶת מִשְׁפָּטִי תִגְעַל נַפְשְׁכֶם
 לְבַלְתִּי עֲשׂוֹת אֶת כָּל מִצְוֹתִי
 לְהַפְרֶכֶם אֶת בְּרִיתִי:

וְאִם בְּקִימִי תִקְוֶצוּן וְאִם יֵת דִּינִי
 תִּרְחֶק נַפְשְׁכוֹן בְּדִיל דְּלֹא לְמַעַבְד יֵת

כָּל פְּקוּדֵי לֹא־שְׁנִיּוֹתֶיךָ יֵת קִימִי:

ואם בחקתי תמאסו. מואם באחרים

העושים: משפטי תגעל נפשכם. שונא

החכמים: לבלתי עשות. מונע את אחרים

מעשות: את כל מצותי. כופר שלא

צויתים, לכך נאמר את כל מצותי, ולא

נאמר את כל המצות: להפרכם את

בריתי. כופר בעיקר. הרי שבע עבירות,

הראשונה גוררת השנייה, וכן עד

השביעית, ואלו הן, לא למד, ולא עשה,

מואם באחרים העושים, שונא את

הַחֲכָמִים, מוֹנֵעַ אֶת הָאֲחֵרִים, כּוֹפֵר

בַּמִּצּוֹת, כּוֹפֵר בַּעֲיִקָר:

טו אַף אֲנִי אֶעֱשֶׂה זֹאת לָכֶם

וְהִפְקַדְתִּי עֲלֵיכֶם בְּהִלָּה אֶת

הַשְׁחָפֹת וְאֶת הַקְּדַחַת מְכַלֹּת

עֵינַיִם וּמַדִּיבֹת נַפְשׁ וְזֶרְעֹתָם

לָרִיק זֶרְעֻכֶם וְאֶכְלֶהוּ אִי־בִיכֶם:

אַף אֲנִי אֶעֱבֹד דָּא לְכוֹן וְאַסְעֵר

עֲלֵיכוֹן בַּהֲלָתָא יֵת שְׁחָפְתָּא וִית

קִדְחָתָא מַחֲשָׁכָן עֵינִין וּמַפְחָן נֶפֶשׁ
 וְתִזְרְעוּן לְרִקְנוֹן זֶרַעְכוֹן וַיִּכְלְנָה בְּעַלִּי
 דְּבַבִּיכוֹן:

והפקדתי עליכם. וצויתי עליכם:
 שחפת. חולי שמשחף את הבשר,
 אנפולי"ש בלע"ז, דומה לנפוח שהוקלה
 נפיחתו ומראית פניו זעופה: קדחת. חולי
 שמקדיח את הגוף ומחממו ומבעירו, כמו
 כי אש קדחה באפי: מכלות עינים
 ומדיבת נפש. העינים צופות וכלות

לראות שיקל וירפא, וסוף שלא ירפא,
 וידאבו הנפשות של משפחתו במותו. כל
 תאוה שאינה באה ותוחלת ממושכה,
 קרויה כליון עינים: וזרעתם לריק. תזרעו
 ולא תצמח, ואם תצמח, ואכלוהו
 אויביכם:

יִזְּ וְנָתַתִּי פָנַי בָּכֶם וְנִגְפֶתֶם
 לְפָנַי אֹיְבֵיכֶם וְרָדוּ בָכֶם
 שְׂנְאֵיכֶם וְנִסְתָּם וְאֵין רִדָּה
 אֶתְכֶם:

וְאַתָּן רוֹגְזִי בְּכוֹן וְתַתְּבְּרוֹן קָדָם בְּעָלִי
דְּבַבֵּיכוֹן וְיִרְדּוֹן בְּכוֹן סְנַאֲכוֹן וְתַעֲיִרְקוֹן
וְלִית דְּרַדִּיף יְתָכוֹן:

וְנַתַּתִּי פָנִי. פָּנַאי שְׁלִי, פּוֹנָה אֲנִי מִכָּל
עֲסָקִי לְהַרְעָ לָכֶם: זֵרְדּוּ בָכֶם שְׁנַאֲיָכֶם.
כַּמְשַׁמְעוּ, יִשְׁלָטוּ בָכֶם. אֲגַדַּת ת"כ
מִפְרָשָׁה זֹו: אֵף אֲנִי אַעֲשֶׂה זֹאת. אֲיִנִי
מִדְּבַר אֲלֹא בֹאֵף, וְכֵן אֵף אֲנִי אֲלֹךְ עִמָּם
בְּקָרִי: זֶה פִּקְדוֹתִי עֲלֵיכֶם. שִׁיְהִיו הַמְּכוֹת
פּוֹקְדוֹת אֶתְכֶם מִזּוּ לְזוּ, עַד שֶׁהֲרֵאשׁוּנָה

פקודה אצלכם, אביא אחרת ואסמכנה
לה: בהלה. מכה המבהלת את הבריות,
ואיזו, זו מכת מותן: את השחפת. יש לך
אדם שהוא חולה ומוטל במטה אבל בשרו
שמור עליו, תלמוד לומר שחפת, שהוא
נשחף, או עתים שהוא נשחף אבל נוח
ואינו מקדיח, תלמוד לומר ואת הקדחת,
מלמד שהוא מקדיח, או עתים שהוא
מקדיח וסבור הוא בעצמו שיחיה, תלמוד
לומר מכלות עינים, או הוא אינו סבור
בעצמו שיחיה אבל אחרים סבורים

שיחיה, תלמוד לומר ומדיבות נפש:
וזרעתם לריק זרעכם. זורעה ואינה
מצמחת, ומעתה מה אויביכם באים
ואוכלים, ומה ת"ל ואכלוהו אויביכם, הא
כיצד, זורעה שנה ראשונה, ואינה
מצמחת, שנה שניה מצמחת ואויבים
באים ומוצאים תבואה לימי המצור,
ושבפים מתים ברעב שלא לקטו תבואה
אשתקד. ד"א זרעתם לריק זרעכם, כנגד
הבנים והבנות הכתוב מדבר, שאתה עמל
בהם ומגדלן, והחטא בא ומכלה אותם,

**שנאמר אשר טפחתי ורביתי אויבי כלם:
ונתתי פני בכם. כמו שנאמר בטובה
ופניתי אליכם, כך נאמר ברעה ונתתי פני.
משלו משל למלך שאמר לעבדיו פונה
אני מכל עסקי ועוסק אני עמכם לרעה:
ונגפתם לפני איביכם. שיהא המות הורג
אתכם מבפנים, ובעלי דבביון מקיפין
אתכם מבחוץ: ורדו בכם שנאיכם. שאיני
מעמיד שונאים אלא מכם ובכם, שבשעה
שאומות העולם עובדי אלילים עומדים
על ישראל אינם מבקשים אלא מה**

שבגלוי, שנאמר והיה אם זרע ישראל
 ועלה מדין ועמלק ובני קדם וגו', ויחנו
 עליהם וישחיתו את יבול הארץ, אבל
 בשעה שאעמיד עליכם מכם ובכם הם
 מחפשים אחר המטמוניות שלכם, וכן
 הוא אומר ואשר אכלו שאר עמי ועורם
 מעליהם הפשיטו וגו': ונסתם. מפני
 אימה: ואין רודף אתכם. מבלי כח:

יחזקאל עד אלה לא תשמעו לי
 ויספתי ליסרה אתכם שבע

עַל חֲטֵאתֵיכֶם:

וְאִם עַד אֵלֶּיךָ לֹא תִקְבְּלוּן לְמִימְרֵי

וְאוֹסֶף לְמַרְדֵּי יִתְכוֹן שְׁבַע עַל חוֹבֵיכֶם:

וְאִם עַד אֵלֶּה. וְאִם בְּעוֹד אֵלֶּה לֹא

תִּשְׁמָעוּ: וַיִּסְפְּתִי. עוֹד יִסּוּרִין אַחֲרֵיהֶם:

שְׁבַע עַל חֲטֵאתֵיכֶם. שְׁבַע פּוֹרְעֵנִיּוֹת עַל

ז' הַעֲבִירוֹת הָאֲמֻרוֹת לְמַעַל:

יִשְׁבַּרְתִּי אֶת גְּאוֹן עֲזִיכֶם

וְנִתַּתִּי אֶת שְׁמֵיכֶם כְּבָרִיזִל

וְאֵת אֶרְצְכֶם כִּנְחָשָׁה:

וְאֶת־בֵּר יֵת יֶקֶר תִּקְפְּכוּן וְאֶתֵן יֵת

שְׁמִיָּא דִּי עֲלוּיכוֹן תִּקְיִפִּין כְּפִרְזָלָא

מִלְאֲחַתָּא מִטָּרָא וְאֶרְעָא דְתַחוּתִיכוֹן

חֲסִינָא כִנְחָשָׁא מְלַמְעַבַּד פִּירִין:

וּשְׁבַרְתִּי אֶת גֵּאוֹן עִזְכֶּם. זֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ,

וְכֵן הוּא אוֹמֵר הִנְנִי מַחְלֵל אֶת מִקְדָּשִׁי אֶת

גֵּאוֹן עִזְכֶּם: וְנָתַתִּי אֶת שְׁמִיכֶם כְּבִרְזֵל

וְאֶת אֶרְצְכֶם כִּנְחָשָׁה. זֶה קִשָּׁה מִשְׁלֵם מִשָּׁה

שֵׁשׁ הוּא אוֹמֵר וְהָיוּ שְׁמִיךְ עַל רֹאשְׁךְ

נחשת וגו', שיהיו השמים מזיעין כדרך
 שהנחשת מזיעה, והארץ אינה מזיעה
 כדרך שאין הברזל מזיע, והיא משמרת
 פירותיה, אבל כאן השמים לא יהיו
 מזיעין כדרך שאין הברזל מזיע, ויהא
 חורב בעולם, והארץ תהא מזיעה כדרך
 שהנחשת מזיעה, והיא מאבדת פירותיה:

כ וְתֵם לְרִיק כְּחֶכֶם וְלֹא תִתֵּן
 אֲרֻצְכֶם אֶת יְבוּלָהּ וְעֵץ הָאֲרֶז
 לֹא יִתֵּן פְּרִיו:

וּיסוּפוּן לְרִיקָנוּ חֵילִיכוֹן וְלֹא תִתֵּן

אֶרֶצְכוֹן יְתַעֲלֶלְתָּהּ וְאֵילָן אֶרְעָא לֹא

יִתֵּן אֲבֵהָ:

וְתָם לְרִיק כַּחכָּם. הָרִי אָדָם שֶׁלֹּא עִמַּל

שֶׁלֹּא חָרַשׁ שֶׁלֹּא זָרַע שֶׁלֹּא נָכַשׁ שֶׁלֹּא כִסָּה

שֶׁלֹּא עֵדָר וּבִשְׁעַת הַקְּצִיר בֹּא שְׂדֵפוֹן

וּמִלְקָה אוֹתוֹ אֵין בְּכָךְ כְּלוּם, אֲבָל אָדָם

שֶׁעִמַּל וְחָרַשׁ וְזָרַע וְנָכַשׁ וְכִסָּה וְעֵדָר וְבֹא

שְׂדֵפוֹן וּמִלְקָה אוֹתוֹ, הָרִי שְׁנִיּוֹ שֶׁל זֶה

קָהוֹת: וְלֹא תִתֵּן אֶרְצְכֶם אֶת יְבוּלָהּ. אִף

מה שאתה מוביל לה בשעת הזרע: ועץ
 הארץ. אפילו מן הארץ יהא לקוי, שלא
 יחניט פירותיו בשעת החנטה: לא יתן.
 משמש למעלה ולמטה, אעץ ואפרי: לא
 יתן פרי. כשהוא מפרה משיר פירותיו,
 הרי שתי קללות, ויש כאן שבע פורעניות:
 כֹּא וְאֵם תֵּלְכוּ עַמִּי קְרִי וְלֹא
 תֵּאָבוּ לְשִׁמְעִי לִי וְיִסְפְּתִי
 עֲלֵיכֶם מִכָּה יִשְׁבַּע
 בְּחַטֹּאתֵיכֶם:

וְאִם תִּהְיוּ כֹּהֲנִים בְּקִשְׁיֹו וְלֹא תִּיבֹון

לְקַבֵּל לֹא לְמִימְרֵי וְאוֹסֵף לְאַתָּא

עַל־כֹּהֵן מִחָא שְׁבַע כְּחוּבֵיכֹון:

וְאִם תֵּלְכוּ עִמִּי קָרִי. רְבוּתֵינוּ אִמְרוּ עֲרֵאִי,

בְּמִקְרָה, שְׁאִינוּ אֵלָא לְפִרְקִים, כֵּן תֵּלְכוּ

עֲרֵאִי בְּמִצּוֹת. וּמִנַּחֵם פִּירֵשׁ לְשׁוֹן מְנִיעָה,

וְכֵן הוֹקֵר רִגְלָךְ, וְכֵן יִקָּר רֹוח, וְקָרוֹב לְשׁוֹן

זֶה לְתַרְגּוּמוֹ שֶׁל אוֹנְקֵלוֹס, לְשׁוֹן קוֹשִׁי,

שֶׁמִּקְשִׁים לָבֵם לְהִמָּנַע מִהִתְקָרֵב אֵלַי:

שְׁבַע כַּחֲטָאֵתֵיכֶם. שְׁבַע פּוֹרְעָנִיּוֹת אַחֲרֵיכֶם

במספר שבע כחטאתיכם:

כב וְהִשְׁלַחְתִּי בְכֶם אֶת חֵית

הַשָּׂדֶה וְשָׂכְלָה אֶתְכֶם

וְהִכְרִיתָה אֶת בְּהֵמַתְכֶם

וְהִמְעִיטָה אֶתְכֶם וְנִשְׁמָו

דְּרָכֵיכֶם:

וְאֶגְרִי בְכוֹן יָת חַוֹת בָּרָא וְתַתְּכֵל יְתָכוֹן

וְתִשְׁיִצִי יָת בְּעִירְכוֹן וְתִזְעַר יְתָכוֹן

וְיִצְדִין אֲוִרְחַתְכוֹן:

והשלחתי. לשון גירוי: ושכלה אתכם.
אין לי אלא חיה משכלת שדרכה בכך,
בהמה שאין דרכה בכך מנין, תלמוד לומר
ושן בהמות אשלח בם, הרי שתיים, ומנין
שתהא ממיתה בנשיכתה, תלמוד לומר
עם חמת זוהלי עפר, מה אלו נושכין
וממיתין, אף אלו נושכין וממיתין כבר היו
שנים בארץ ישראל, חמור נושך וממית,
ערוד נושך וממית: ושכלה אתכם. אלו
הקטנים: והכריתה את בהמתכם.
מבחוץ: והמעיטה אתכם. מבפנים:

וּנְשָׁמוֹ דְרַכִּיכֶם. שְׂבִילִים גְּדוּלִים

וְשְׂבִילִים קִטְנִים, הָרִי שֶׁבַע פּוֹרְעַנִּיּוֹת, שֶׁן

בַּהֲמָה, וְשֶׁן חֵיה, חֲמַת זֹחֲלֵי עֶפֶר,

וְשִׁכְלָה, וְהַכְרִיתָהּ, וְהַמְעִיטָהּ, וּנְשָׁמוֹ:

כג. וְאַם בְּאַלָּה לֹא תִוָּסְרוּ לִי

וְהִלַּכְתֶּם עִמִּי קָרִי:

וְאַם בְּאַלִּין לֹא תִתְרַדּוּן לְמִימְרִי

וְתִהְיוּן קִדְמִי בְּקִשְׁיוֹ:

לֹא תִוָּסְרוּ לִי. לָשׁוּב אֵלַי:

כד. וְהִלַּכְתִּי אִתָּךְ אֲנִי עִמָּכֶם

בְּקָרִי וְהִכִּיתִי אֶתְכֶם גַּם אֲנִי

שָׁבַע עַל חַטֹּאתֵיכֶם:

וְאַהֲרָא אֶף אֲנִי עֹמֵכוֹן בְּקִשְׁיוֹ וְאַלְקִי

יִתְכוֹן אֶף אֲנִי שָׁבַע עַל חוֹבֵיכוֹן:

כֹּה וְהִכִּיתִי עֲלֵיכֶם חֶרֶב נִקְמָת

נִקְמָת בְּרִית וְנֶאֱסַפְתֶּם אֶל

עַרְיֵכֶם וְשִׁלַּחְתִּי דָבָר

בְּתוֹכְכֶם וְנִתְּתֶם בְּיַד אוֹיֵב:

וְאַיִתִּי עֲלֵיכוֹן דְּקַטְלִין בְּחֶרֶבָא

וַיִּתְּפַרְעוּן מִנְכוֹן פּוֹרְעָנוּתָא עַל

דַּעֲבָרְתוֹן עַל פֶּתְגָמִי אוֹרִיתָא

וְתִתְּכַנְשׁוֹן לְקַרְוִיכוֹן וְאַגְרִי מוֹתָנָא

בִּינִיכוֹן וְתִתְּמַסְרוֹן בִּידָא דְסַנְאָה:

נקם ברית. ויש נקם שאינו בברית, כדרך

שאר נקמות, וזהו סמוי עיניו של צדקיהו.

דבר אחר נקם ברית, נקמת בריתי אשר

עברתם. כל הבאת חרב שבמקרא, היא

מלחמת חיילות אויבים: ונאספתם. מן

החוץ אל תוך הערים מפני המצור:

ושלחתי דבר בתוכם. וע"י הדבר,

ונתתם ביד האויבים הצרים עליכם, לפי

שאינ מלינים את המת בירושלים, וכשהם

מוציאים את המת לקברו נתנים ביד אויב:

כו בְּשִׁבְרִי לָכֶם מִטָּה לָחֶם

וְאָכְלוּ עֲשׂוּ נָשִׁים לַחֲמֶכֶם

בְּתַנּוּר אֶחָד וְהֵשִׁיבוּ לַחֲמֶכֶם

בַּמִּשְׁקָל וְאָכְלֶתֶם וְלֹא

תִּשְׁבְּעוּ: (ה)

בְּדֹאֲתֵבֶר לְכוֹן סְעִיד מִיכָלָא וַיִּפִּין עֶסֶר

נָשִׁין לַחֲמֵכוֹן בְּתַנּוּרָא חֵד וַיִּתִּיבוֹן

לַחֲמֵכוֹן בְּמַתְקָלָא וְתוֹכְלוֹן וְלֹא

תִּשְׁבְּעוֹן:

מִטָּה לָחֶם. לְשׁוֹן מִשְׁעָן, כְּמוֹ מִטָּה עִז:

בְּשִׁבְרֵי לָכֶם מִטָּה לָחֶם. אֲשִׁבוֹר לָכֶם כֹּל

מִסַּעַד אוֹכֵל, וְהֵם חֲצִי רַעֲב: וְאִפּוּ עֲשׂוּר

נָשִׁים לַחֲמֵכֶם בְּתַנּוּר אֶחָד. מַחוּסֵר

עֲצִים: וְהִשְׁיִבוּ לַחֲמֵכֶם בְּמִשְׁקָל. שֶׁתִּהְיֶה

הַתְּבוּאָה נִרְקֶבֶת וְנַעֲשִׂית פֶּת נִפּוּלָה

ומשתברת בתנור, והן יושבות ושוקלות
 את השברים לחלקם ביניהם: ואכלתם
 ולא תשבעו. זה מארה בתוך המעים
 בלחם. הרי ז' פורעניות, חרב, מצור, דבר,
 שבר מטה לחם, חוסר עצים, פת נפולה,
 מארה במעים. ונתתם אינה מן המנין
 שהיא החרב:

כו וְאִם בְּזֹאת לֹא תִשְׁמְעוּ לִי
 וְהִלַּכְתֶּם עִמִּי בְּקָרִי:
 וְאִם בְּדֹא לֹא תִקְבְּלוּן לְמִימְרִי וְתִהְיוּ

קָדַמִּי בְּקִשְׁוִי:

כח וְהִלַּכְתִּי עִמָּכֶם בַּחֲמַת קָרִי

וְיִסְרֹתִי אֶתְכֶם אֶף אֲנִי שָׁבַע

עַל חַטֹּאתֵיכֶם:

וְאַהֲרָ עִמָּכֶם בְּתִקְוָה רַגִּז וְאַרְדִּי יִתְכוֹן

אֶף אֲנִי שָׁבַע עַל חוֹבֵיכֶם:

כט וְאֹכְלֹתֶם בְּשֵׁר בְּנֵיכֶם

וּבְשֵׁר בְּנֵיכֶם תֹּאכְלוּ:

וְתִיכְלוּן בְּשֵׁר בְּנֵיכֶם וּבְשֵׁר בְּנֵיכֶם

תִּכְלוּן:

ל וְהִשְׁמַדְתִּי אֶת בְּמֹתֵיכֶם

וְהִכַּרְתִּי אֶת חַמְנֵיכֶם וְנָתַתִּי

אֶת פְּגָרֵיכֶם עַל פְּגָרֵי גְלוּלֵיכֶם

וְגַעַלָּה נַפְשִׁי אֶתְכֶם:

וְאֶשִׁיצִי יָת בְּמַתִּיכֹן וְאֶקְצֹץ יָת

חֲנִיסֵיכֹן וְאֶתֵּן יָת פְּגָרֵיכֹן עַל פְּגֹר

טַעֲוֹתֵיכֹן וִירְחֹק מִיִּמְרֵי יִתְכוּן:

בְּמַתִּיכֶם. מַגְדָּלִים וּבִרְנִיּוֹת: חַמְנֵיכֶם. מִן

עבודת אלילים שמעמידין על הגנות, ועל

שם שמעמידין בחמה קרויין חמנים:

ונתתי את פגריכם. תפוחי רעב היו,

ומוציאים יראתם מחיקם ומנשקים אותם,

וכרסו נבקעת ונופל עליה: וגעלה נפשי

אתכם. זה סילוק שכינה:

לא ונתתי את עריכם חרבה

והשמותי את מקדשיכם ולא

אריח בריח ניהחכם:

ואתן ית קרויכון צדא ואצדי ית

מִקְדָּשִׁיכֹּן וְלֹא אֶקְבֵּל בְּרַעְוָא קָרְבַּן

כְּנִשְׁתִּכֹּן:

וְנָתַתִּי אֶת עֲרִיכֶם חֲרָבָה. יָכוֹל מֵאָדָם,

כִּשְׁהוּא אוֹמֵר וְהִשְׁיֵמוֹתִי אֲנִי אֶת הָאָרֶץ,

הָרִי אָדָם אֲמֹר, הֵא מָה אֲנִי מִקִּיִּם חֲרָבָה,

מֵעֹזֶר וְשֵׁב: וְהִשְׁיֵמוֹתִי אֶת מִקְדָּשִׁיכֶם.

יָכוֹל מִן הַקִּרְבָּנוֹת, כִּשְׁהוּא אוֹמֵר וְלֹא

אֲרִיחַ הָרִי קִרְבָּנוֹת אֲמֹרִים, הֵא מָה אֲנִי

מִקִּיִּם וְהִשְׁיֵמוֹתִי אֶת מִקְדָּשִׁיכֶם מִן

הַגְּדֻדִּיּוֹת, שִׁיירֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיוּ

מִתְקַדְּשׁוֹת וְנוֹעֲדוֹת לְבֵא שֵׁם. הָרִי שִׁבְעַ

פורעניות, אכילת בשר בנים ובנות,
 והשמדת במות הרי שתיים, כריתת חמנים
 אין כאן פורענות אלא על ידי השמדת
 הבירניות יכלו החמנים שבראשי הגנות
 ויכרתו, ונתתי את פגריכם וגו' הרי שלש,
 סלוק שכינה ארבע, חרבן ערים, שממון
 מקדש מן הגדודיות, ולא אריח קרבנות,
 הרי שבע:

לֹב וְהַשְׁמֹתִי אֲנִי אֶת הָאָרֶץ
 וְשָׂמֹמוֹ עָלֶיהָ אֲבִיכֶם

הַיִּשְׁבִּים בָּהֶֽ:

וְאַצְדֵי אֲנֹא יֵת אֶרְעָא וַיִּצְדִּיּוֹן עֲלֶהָ

בַּעֲלִי דְבִיכּוֹן דִּיתְבוֹן בָּהֶֽ:

וְהַשְׁמַתִּי אֲנִי אֶת הָאָרֶץ. זֹו מַדָּה טוֹבָה

לְיִשְׂרָאֵל שְׁלֹא יִמְצְאוּ הָאוֹיְבִים נַחַת רוּחַ

בָּאֶרְצָם, שֶׁתִּהְיֶה שׁוֹמְמָה מִיּוֹשְׁבֶיהָ:

לָג וְאַתְּכֶם אֶזְרָה בְּגוֹיִם

וְהִרְיִקְתִּי אַחֲרֵיכֶם חֶרֶב וְהִיתָה

אֶרְצְכֶם שְׁמָמָה וְעַרְיֶכֶם יִהְיוּ

חֶרֶבָה:

וַיִּתְּכֹן אֲבֹדָר בֵּינִי עַמְּמִיא וְאַגְרִי

בְּתַרִּיכֹן דְּקַטְלִין בְּחֶרֶבָא וְתֵהִי אֶרְעֶכֶן

צְדִיא וְקַרְוִיכֹן יְהוֹן חֶרֶבָא:

וְאַתְכֶם אַזְרָה בְּגוֹיִם. זֹ מַדָּה קֶשֶׁה,

שֶׁבִשְׁעָה שֶׁבִנִּי מַדִּינָה גּוֹלִים לְמָקוֹם אֶחָד

רוֹאִים זֶה אֶת זֶה וּמִתְנַחֲמִין, וַיִּשְׂרָאֵל נִזְרוּ

כַּבְּמִזְרָה, כְּאָדָם הַזּוֹרָה שְׁעוּרִים בְּנֶפֶשׁ וְאִין

אַחַת מֵהֶן דְּבוּקָה בַּחֲבִירָתָהּ: וְהַרִיקָתִי.

כְּשִׁשׁוּלָּף הַחֶרֶב מִתְרוֹקֵן הַנֶּדֶן. וּמִדְרָשׁוֹ

חרב הנשמטת אחריכם אינה חוזרת מהר,
 כאדם שמריק את המים ואין סופן לחזור:
 והיתה ארצכם שממה. שלא תמהרו
 לשוב לתוכה, ומתוך כך עריכם יהיו
 חרבה, נראות לכם חרבות, שבשעה
 שאדם גולה מביתו ומכרמו ומעירו וסופו
 לחזור כאילו אין כרמו וביתו חרבים, כך
 שנויה בת"כ:

לֹד אֶז תִּרְצֶה הָאָרֶץ אֶת
 שְׂבַת־תִּיהָ כֹּל יְמֵי הַשָּׁמָה

וְאַתֶּם בְּאֶרֶץ אֲבֹיֵיכֶם אַז

תִּשְׁבֹּת הָאֶרֶץ וְהִרְצַת אֶת

שַׁבָּת־תִּיהָ:

בְּכֵן תִּרְעִי אֶרֶץ אֲתָ שְׁמַטָּהא כֹּל יוֹמִין

דִּי צְדִיאת וְאַתּוֹן בְּאֶרֶע בַּעֲלִי דְבִיכּוֹן

בְּכֵן תִּשְׁמַט אֶרֶץ וְתִרְעִי אֲתָ שְׁמַטָּהא:

אַז תִּרְצָה. תִּפְיִים אֲתָ כַּעַם הַמָּקוֹם, שְׁכַעַם

עַל שְׁמַטוֹתֶיהָ: וְהִרְצַת. לְמַלְךְ אֲתָ

שַׁבָּתוֹתֶיהָ:

לֹא כָּל יְמֵי הַשָּׁמָח תִּשְׁבֹּת אֶת

אֲשֶׁר לֹא שְׁבֹתָהּ בְּשִׁבְתִּיכֶם

בְּשִׁבְתִּיכֶם עָלֶיהָ:

כָּל יוֹמִין דִּי צְדִיָּאֵת תִּשְׁמַט יָת דִּי לֹא

שְׁמַטָּת בְּשִׁמְטִיכוֹן כִּד הָוִיתוֹן יְתַבֵּין

עָלֶיהָ:

אֶת אֲשֶׁר לֹא שְׁבֹתָהּ. שְׁבָעִים שָׁנָה שֶׁל

גְּלוּת בַּבֶּל הָיוּ כְּנֶגֶד ע' שָׁנֹת הַשְּׁמִטָּה

וַיּוֹבֵל שָׁהִיו בִּשְׁנִים שֶׁהִכְעִיסוּ יִשְׂרָאֵל

בָּאֶרֶץ לִפְנֵי הַמָּקוֹם אַרְבַּע מֵאוֹת

ושלשים שנה. שלש מאות ותשעים היו
שני עונם משנכנסו לארץ עד שגלו עשרת
השבטים, ובני יהודה הכעיסו לפניו מ'
שנה משגלו עשרת השבטים עד חרבות
ירושלים, הוא שנאמר ביחזקאל ואתה
שכב על צדך השמאלית וגו', וכלית את
אלה וגו' ושכבת על צדך הימנית ארבעים
יום ונשאת את עון בית יהודה, ונבואה זו
נאמרה ליחזקאל בשנה החמישית לגלות
המלך יהויכין, ועוד עשו שש שנים עד
גלות צדקיהו, הרי ארבעים ושש. ואם

תאמר שנות מנשה חמשים וחמש היו,
מנשה עשה תשובה שלשים ושלש שנה,
וכל שנות רשעו עשרים ושתיים, כמו
שאמרו באגדת חלק, ושל אמון שתיים,
ואחת עשרה ליהויקים, וכנגדן לצדקיהו.
צא וחשוב לארבע מאות ושלשים ושש
שנה שמיטין ויובלות שבהם, והם שש
עשרה למאה י"ד שמיטין וב' יובלות הרי
לארבע מאות שנה ששים וארבע,
לשלשים ושש שנה חמש שמיטות, הרי
שבעים חסר אחת, ועוד שנה יתירה

שנכנסה בשמטה המשלמת לשבעים..

ועליהם נגזר שבעים שנה שלמים, וכן

הוא אומר בדברי הימים עד רצתה הארץ

את שבתותיה וגומר, למלאות שבעים

שנה:

לו וְהִנְשֹׂאֲרִים בְּכֶם וְהִבֵּאתִי

מִרְדָּךְ בְּלִבְכֶם בְּאַרְצֹת אֲבִיכֶם

וְרִדְדָה אֹתָם קוֹל עֲלֶה נִדְדָה וְנָסוּ

מִנִּסְתָּ חֶרֶב וְנָפְלוּ וְאִין רִדְדָה:

וְדִשְׁתֶּאֱרוֹן בְּכוֹן וְאֵעַל תִּבְרָא בְּלִבְהוֹן

בְּאַרְעֵתָא דְסַנְאִיהוֹן וַיִּרְדּוּף יִתְהוֹן קַל
 טַרְפָּא דְשִׁקִּיף וַיַּעֲרֶקוּן כְּמַעִירוֹק מִן
 קָדָם דְקַטְלִין בְּחֶרְבָּא וַיִּפְּלוּן וְלִית
 דְרַדִּיף:

והבאתי מרד. פחד ורך לבב מ"ם של
 מרד יסוד נופל הוא, כמו מ"ם של מועד
 ושל מוקש: ונסו מנסת חרב. כאילו
 רודפים הורגים אותם: עלה נדף. שהרוח
 דוחפו ומכהו על עלה אחר ומקשקש
 ומוציא קול, וכן תרגומו קל טרפא

דשקיה, לשון חבטה, שדופות קדים,

שקיפן קידום, לשון משקוף, מקום חבטת

הדלת וכן תרגומו של חבורה, משקופי:

לו וְכַשְׁלוֹ אִישׁ בְּאַחִיו בְּמַפְנֵי

חֶרֶב וְרִדָּף אֶין וְלֹא תִהְיֶה

לָכֶם תִּקְוָמָה לְפָנַי אִי־בִיכֶם:

וַיִּתְּקֵלוּן גִּבֹּר בְּאַחוּהִי כְּמִקְדָּם דְּקַטְלִין

בְּחֶרֶבָא וְרִדִּיף לִית וְלֹא תִהִי לְכוּן

תִּקְוָמָה קָדָם בְּעַלִּי דְּבִיכוּן:

וכשלו איש באחיו. כשירצו לנוס יכשלו
 זה בזה, כי יבהלו לרוץ: כמפני חרב.
 כאילו בורחים מלפני הורגים, שיהא
 בלבבם פחד וכל שעה סבורים שאדם
 רודפם. ומדרשו, וכשלו איש באחיו, זה
 נכשל בעונו של זה, שכל ישראל ערבין
 זה לזה:

לַח וְאַבְדֶתֶם בַּגּוֹיִם וְאַכְלָה
 אֶתְכֶם אֶרֶץ אֲבִיכֶם:
 וְתִבְדּוּן בֵּינִי עַמִּמִּיא וְתִגְמַר יִתְכוּן

אֶרֶץ בְּעָלִי דְבִיכּוֹן:

וּאֲבָדְתֶם בְּגוֹיִם. כִּשְׁתַּהֲיוּ פְּזוּרִים תִּהְיוּ

אֲבוּדִים זֶה מִזֶּה: וְאֲכָלָה אֶתְכֶם. אִלּוּ

הַמָּתִים בְּגוֹלָה:

לֹט וְהִנֵּשְׂאָרִים בְּכֶם יִמָּקוּ

בַּעֲזוֹנָם בְּאַרְצוֹת אֲיִבֵיכֶם וְאֶף

בַּעֲזוֹנֹת אֲבֹתָם אֶתְכֶם יִמָּקוּ:

וְדִשְׁתֶּאֱרוֹן בְּכוֹן יִתְמָסוֹן בְּחוּבֵיהוֹן

בְּאַרְעֵתָא בְּעָלִי דְבִיכּוֹן וְאֶף בְּחוּבֵי

אֲבֹתֵהוּן בִּישָׁא דְאַחֲדִין בִּידֵיהוּן

יְתַמְסוּן:

בְּעוֹנַת אֲבוֹתָם אַתֶּם. כְּשֶׁעוֹנֹת אֲבוֹתָם

אַתֶּם כְּשֶׁאוֹחֲזִים מַעֲשֵׂה אֲבוֹתֵיהֶם

בִּידֵיהֶם: יִמְקוּ. לְשׁוֹן הַמַּסָּה, כִּמּוֹ יִמְסוּ,

וּכְמוֹהוּ תִמְקַנָּה בַּחֲזוּרֵיהֶן, נִמְקוּ חֲבוּרוֹתַי:

מ וְהִתְוֹדוּ אֶת עֲוֹנָם וְאֶת עֲוֹן

אֲבֹתָם בְּמַעֲלָם אֲשֶׁר מַעֲלוּ בִּי

וְאֵף אֲשֶׁר הִלְכוּ עִמִּי בְּקָרִי:

וַיִּדְוֹן יֵת חוּבִיהוֹן וַיֵּת חוּבִי אַבְהֵתְהוֹן
 בְּשִׁקְרָהוֹן דְּשִׁקְרוּ קְדָמִי וְאַף דִּי הֲלִיכוּ
 קְדָמִי בְּקִשְׁיוֹ:

מֵא אַף אֲנִי אֵלֶךְ עִמָּם בְּקָרִי
 וְהִבֵּאתִי אֹתָם בְּאַרְץ אֲיִבִּיהֶם
 אֹו אֹו יִכְנַע לְבָבָם הֶעָרְלָ וְאֹו
 יִרְצוּ אֶת עֲוֹנָם:

אַף אֲנִי אֵלֶךְ עִמָּהוֹן בְּקִשְׁיוֹ וְאַעִּיל
 יִתְהוֹן בְּאַרְעַ בְּעָלִי דְּבִבִּיהוֹן אֹו בְּכֹן

יְתֵבֶר לְבָהוֹן טַפְּשָׁא וּבְכֵן יִרְעוֹן יֵת

חֻבִּיהוֹן:

והבאתי אתם. אני בעצמי אביאם. זו מדה

טובה לישראל, שלא יהיו אומרים הואיל

וגלינו בין האומות עובדי אלילים נעשה

כמעשיהם, אני איני מניחם, אלא מעמיד

אני את נביאי ומחזירן לתחת כנפי,

שנאמר והעולה על רוחכם היו לא תהיה

וגו', חי אני וגו' אם לא ביד חזקה וגו': או

אז יכנע. כמו או נודע כי שור נגח הוא,

אם אז יכנע. לשון אחר אולי, שמא אז

יִכְנַע לִבָּבָם וְגו': וְאִזְּ יִרְצוּ אֶת עֲוֹנָם.

יִכְפְּרוּ עַל עֲוֹנָם בִּיסּוּרֵיהֶם:

מִבְּ וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב

וְאֶת אֶת בְּרִיתִי יִצְחָק וְאֶת

אֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֶזְכֹּר

וְהָאָרֶץ אֶזְכֹּר:

וְדָכִירָנָא יְתָ קִימִי דְעָם יַעֲקֹב וְאֶת יְתָ

קִימִי דְעָם יִצְחָק וְאֶת יְתָ קִימִי דְעָם

אַבְרָהָם אֲנָא דְכִיר וְאַרְעָא אֲנָא דְכִיר:

וזכרתי את בריתי יעקוב. בחמשה

מקומות נכתב מלא, ואליהו חסר בחמשה

מקומות, יעקב נטל אות משמו של אליהו

ערבון שיבוא ויבשר גאולת בניו: וזכרתי

את בריתי יעקוב. למה נמנו אחרונית,

כלומר, כדאי הוא יעקב הקטן לכך, ואם

אינו כדאי, הרי יצחק עמו, ואם אינו כדאי

הרי אברהם עמו, שהוא כדאי. ולמה לא

נאמרה זכירה ביצחק, אלא אפרו של

יצחק נראה לפני צבור ומונח על המזבח:

מִן הָאָרֶץ תַּעֲזֹב מֵהֶם וְתָרִץ

אֶת שִׁבְתֹּתֶיהָ בְּהַשְׁמָה מֵהֶם

וְהֵם יִרְצוּ אֶת עֲוֹנָם יַעַן וּבִיַּעַן

בְּמִשְׁפָּטִי מֵאֲסוּ וְאֶת חֲקֹתִי

גִּעְלָה נַפְשָׁם:

וְאֶרְעָא תִּתְרַטֵּשׁ מִנְהוֹן וְתִרְעִי יֵת

שְׁמִיטָהּ בְּדַצְדִּיאַת מִנְהוֹן וְאַנּוֹן יִרְעוֹן

יֵת חוּבִיָּהוֹן לְוֹטִין חֲלָף בִּרְכָן אֵיתִי

עֲלִיָּהוֹן בְּדִיל דְּבִדִּינִי קָצוּ וְיֵת קִימִי

רַחֲקַת נַפְשָׁהוֹן:

יען וביען. גמול, ובגמול אשר במשפטי

מאסו:

מד וואף גַם זאת בְּהִיּוֹתָם

בְּאַרְץ אֲבִיָּהֶם לֹא מְאַסְתִּים

וְלֹא גִעַלְתִּים לְכֹלָתָם לְהַפֵּר

בְּרִיתִי אִתָּם כִּי אֲנִי יְהוָה

אֱלֹהֵיהֶם:

וואף בָּרַם דָּא בְּמַהוּיָהוֹן בְּאַרְעַ בַּעֲלִי

דְּבִיָּהוֹן לֹא אֶרֶץ־שְׁנוֹן וְלֹא אֶרֶץ־קִנּוֹן

לְשִׁיצִיּוֹתֶהוּן לְאֲשַׁנָּא קִימִי עֲמֶהוּן

אֲרִי אֲנֵא יִי אֱלֶהֶהוּן:

וּאֶף גַּם זֹאת. וּאֶף אִפִּילוּ אֲנִי עוֹשֶׂה עִמָּהֶם

זֹאת, הַפּוֹרְעָנוֹת אֲשֶׁר אִמַּרְתִּי, בַּהֲיוֹתָם

בָּאָרֶץ אוֹיְבֵיהֶם, לֹא מֵאֲסִתִּים לְכֻלּוֹתָם

וְלִהְיוֹת בְּרִיתִי אֲשֶׁר אִתָּם:

מִהַיְזָכְרֹתִי לָהֶם בְּרִית רְאֲשֻׁנִים

אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ

מִצְרַיִם לְעֵינַי הַגּוֹיִם לְהִיּוֹת

לָהֶם לְאֱלֹהִים אֲנִי יְהוָה:

וְדַכִּירָנָא לְהוֹן קַיִם קַדְמָאִי דִּי אַפְקִית

יְתִהוֹן מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם לְעֵינַי עַמִּמִּיא

לְמַהוּי לְהוֹן לְאַלְהָא אַנָּא יִי:

ברית ראשונים. של שבטים:

מו אֵלָּה הַחֲקִים וְהַמְּשַׁפְּטִים

וְהַתּוֹרֹת אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה בֵּינוֹ

וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּחֹר סִינַי

בְּיַד מֹשֶׁה: (פ)

אֵלֶּין קִימִיא וְדִינִיא וְאוֹרִיתָא דִּי יְהֵב

יִי בֵּין מִימֶרָה וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּטוֹרָא

דְּסִינֵי בִידָא דְּמֹשֶׁה:

וזהתורת. אחת בכתב ואחת בעל פה, מגיד

שכולם נתנו למשה בסיני:

ויקרא פרק כז

רביעי - א

ששי

במחוברין

וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר:

וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:

בִּדְבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ

אֲלֵהֶם אִישׁ כִּי יִפְלֹא נָדָר

בְּעֶרְכָּךְ נִפְשֹׁת לַיהוָה:

מִלֵּל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן גִּבֹּר

אֲרִי יִפְרֹשׁ נֶדֶר בְּפִרְסֵן נִפְשָׁתָא קָדָם

יִי:
ד:

כי יפלא. יפריש בפיו: בערכך נפשת.

ליתן ערך נפשו, לומר ערך דבר שנפשו

תלויה בו, עלי:

ג וְהָיָה עֶרְכְּךָ הַזֵּכֶר מִבֶּן

עֲשָׂרִים שָׁנָה וְעַד בֶּן שְׁנַיִם

שָׁנָה וְהָיָה עֶרְכְּךָ חֲמֵשִׁים שָׁקֶל

כֶּסֶף בְּשָׁקֶל הַקֹּדֶשׁ:

וַיְהִי פֶּרֶסְנָה דְּכוּרָא מִבֶּר עֶסְרִין שָׁנִין

וְעַד בַּר שְׁתֵּין שָׁנִין וַיְהִי פֶּרֶסְנָה חֲמִשִּׁין

סְלֵעִין דְּכֶסֶף בְּסִלְעֵי קוּדְשָׁא:

וְהִיא עֶרְכָּךְ וְגו'. אִין עֶרֶךְ זֶה לְשׁוֹן דְּמִים,

אֵלָא בֵּין שֶׁהוּא יוֹקֵר בֵּין שֶׁהוּא זוּל, כְּפִי

שְׁנִיּוֹ, הוּא הָעֶרֶךְ הַקְצוּב עֲלִיו בְּפִרְשָׁה זֹ:

עֶרְכָּךְ. כְּמוֹ עֶרֶךְ, וְכַפֵּל הַכְּפִי"ן, לֹא יִדְעָתִי

מֵאִיזָה לְשׁוֹן הוּא:

דְּ וְאֵם נִקְבָּה הוּא וְהִיא עֶרְכָּךְ

שְׁלֵשִׁים שָׁקָל:

וְאִם נִקְוְבַתָּא הִיא וְיֵהִי פִּרְסָנָה תִּלְתִּין

סְלֵעִין:

ה וְאִם מִבֶּן חֲמִשׁ שָׁנִים וְעַד

בֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְהִיא עֶרְכָּךְ

הַזָּכָר עֶשְׂרִים שָׁקָלִים וְלִנְקָבָה

עֶשְׂרֵת שָׁקָלִים:

וְאִם מִבֶּר חֲמִשׁ שָׁנִין וְעַד בֶּר עֶסְרִין

שָׁנִין וְיֵהִי פִּרְסָנָה דְּכוּרָא עֶסְרִין סְלֵעִין

וְלִנְקוּבַתָּא עֶסֶר סְלֵעִין:

וְאִם מִבֶּן חֲמֵשׁ שָׁנִים. לֹא שִׁיחָא הַנּוֹדֵד
 קֵטָן שְׂאִין בְּדַבְרֵי קֵטָן כְּלוּם, אֲלֵא גְדוּל
 שְׂאֵמֵר עֵרֶךְ קֵטָן הַזֶּה שֶׁהוּא בֶן חֲמֵשׁ שָׁנִים
 עָלֵי:

וְאִם מִבֶּן חֲדָשׁ וְעַד בֶּן חֲמֵשׁ
 שָׁנִים וְהָיָה עֶרְכָּךְ הַזִּכָּר
 חֲמִשָּׁה שְׁקָלִים כֶּסֶף וְלִנְקָבָה
 עֶרְכָּךְ שְׁלֹשָׁת שְׁקָלִים כֶּסֶף:
 וְאִם מִבֶּר יֶרֶחָא וְעַד בֶּר חֲמֵשׁ שָׁנִין

וַיְהִי פְרָסְנָה דְּכוּרָא חֲמִשׁ סְלָעִין דְּכֶסֶף

וְלִנְקוּבְתָא פְרָסְנָה תַּלְתַּ סְלָעִין דְּכֶסֶף:

וְאִם מִבֶּן שְׁשִׁים שָׁנָה וּמַעְלָה

אִם זָכָר וְהָיָה עֶרְכָּךְ חֲמִשָּׁה

עֶשְׂרִי שֶׁקֶל וְלִנְקוּבָה עֶשְׂרִי

שֶׁקֶלִים:

וְאִם מִבֶּר שְׁתֵּין שָׁנִין וּלְעֵלָּא אִם

דְּכוּרָא וַיְהִי פְרָסְנָה חֲמִשׁ עֶסְרֵי סְלָעִין

וְלִנְקוּבְתָא עֶסֶר סְלָעִין:

ואם מבן ששים שנה וגו'. כשמגיע לידי
 הזקנה האשה קרובה להחשב כאיש,
 לפיכך האיש פוחת בהזדקנו יותר
 משליש בערכו, והאשה אינה פוחתת
 אלא שליש בערכה, דאמרי אינשי סבא
 בביתא פחא בביתא, סבתא בביתא סימא
 בביתא וסימנא טבא בביתא:

ח וְאִם מִן הוּא מְעַרְכָּהּ
 וְהַעֲמִידוּ לִפְנֵי הַכֹּהֵן וְהַעֲרִידוּ
 אֹתוֹ הַכֹּהֵן עַל פִּי אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה

יֵד הַנֶּדֶר יַעֲרִיכֵנוּ הַכֹּהֵן: (ס)

וְאִם מִסֵּכֵן הוּא מִפְּרִסְנָה וִיקִימְנָה קָדָם

כֹּהֵנָא וַיִּפְרוֹס יָתָה כֹּהֲנָא עַל מִימַר דִּי

תְּדַבֵּק יָדָא דְנוֹדְרָא יִפְרִסְנָה כֹּהֲנָא:

וְאִם מִן הוּא. שְׂאִין יְדוּ מִשְׁגַּת לִיתָן

הַעֲרֹךְ הַזֶּה: וְהַעֲמִידוּ. לְנַעֲרֹךְ לִפְנֵי הַכֹּהֵן

וַיַּעֲרִיכֵנוּ לִפְנֵי הַשְּׂגַת יְדוּ שֶׁל מַעֲרִיךְ: עַל

פִּי אֲשֶׁר תִּשְׁיֵג. לִפְנֵי מַה שִּׁישׁ לֹא יִסְדְּרֵנוּ,

וַיִּשְׂאִיר לֹא בְדִי חַיִּיו, מִטָּה בָר וּכְסֵת וּכְלִי

אוֹמְנוֹת, אִם הִיָּה חֹמֶר מִשְׂאִיר לֹא חֲמוּרוֹ:

ט וְאֵם בְּהִמָּה אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ

מִמֶּנָּה קָרְבָּן לַיהוָה כֹּל אֲשֶׁר

יִתֵּן מִמֶּנּוּ לַיהוָה יִהְיֶה קֹדֶשׁ:

וְאֵם בְּעִירָא דִּי יִקְרְבוּן מִנָּה קָרְבָּנָא

קָדָם יִי כֹל דִּי יִתֵּן מִנָּה קָדָם יִי יְהִי

קֹדֶשׁ:

כל אשר יתן ממנו. אמר רגלה של זו

עולה, דבריו קיימין, ותמכר לצרכי עולה,

ודמיה חולין, חוץ מדמי אותו האבר:

לֹא יַחֲלִיפֶנּוּ וְלֹא יִמִּיר אֹתוֹ

טוֹב בְּרָע אֹרֶע בְּטוֹב וְאִם

הִמִּיר יִמִּיר בְּהִמָּה בְּבִהֵמָה

וְהָיָה הוּא וְתַמּוּרָתוֹ יִהְיֶה

קִדְשׁ:

לֹא יַחֲלִיפֶנּוּ וְלֹא יַעֲבֹר יָתֵה טַב בְּבִישׁ

אוֹ בִישׁ בְּטַב וְאִם חֲלָפָא יַחֲלִיף בְּעִירָא

בְּבִעִירָא וְיֵהי הוּא וְחִלּוּפֵי יֵהי קִדְשׁ:

טוֹב בָּרַע. תָּם בְּבַעַל מוֹם: אֹרֶע בְּטוֹב.

וּכְלִי שֶׁכֵּן טוֹב בְּטוֹב, וְרַע בְּרַע:

וְאֵל וְאֵם כָּל בְּהֵמָה טְמֵאָה אֲשֶׁר

לֹא יִקְרִיבוּ מִמֶּנָּה קָרְבָּן לַיהוָה

וְהַעֲמִיד אֶת הַבְּהֵמָה לִפְנֵי

הַכֹּהֵן:

וְאֵם כָּל בְּעִירָא מִסֵּאבָא דִּי לֹא יִקְרִיבוּ

מִנָּה קָרְבָּנָא קֳדָם יְיָ וַיִּקִּים יְת בְּעִירָא

קֳדָם כֹּהֵנָא:

וְאֵם כָּל בְּהֵמָה טְמֵאָה. בְּבַעֲלָת מוֹם

הכתוב מדבר שהיא טמאה להקרבה,

ולמדך הכתוב שאין קדשים תמימים

יוצאין לחולין בפדיון, אלא א"כ הוממו:

יב וְהֶעֱרִיךְ הַכֹּהֵן אֹתָהּ בֵּין

טוֹב וּבֵין רָע כְּעֶרְכָּךְ הַכֹּהֵן

כֵּן יִהְיֶה:

וַיִּפְרוֹס כַּהֲנָא יְתֵה בֵּין טַב וּבֵין בִּישׁ

כְּפִרְסָנָא דְכַהֲנָא כֵּן יִהְיֶה:

בערכך הכהן כן יהיה. לשאר כל אדם

הבא לקנותה מיד הקדש:

יג וְאִם גָּאֵל יִגְאָלָנָה וְיוֹסֵף

חֲמִישָׁתוֹ עַל עֶרְכּוֹ:

וְאִם מִפֶּרֶק יִפְרָקָנָה וְיוֹסֵף חֲמִישָׁה עַל

פְּרָסָנָה:

וְאִם גָּאֵל יִגְאָלָנָה. בְּבַעֲלִים הַחֲמִיר

הַכָּתוּב, לְהוֹסִיף חוֹמֶשׁ, וְכֵן בַּמִּקְדִּישׁ בֵּית,

וְכֵן בַּמִּקְדִּישׁ אֶת הַשְּׂדֵה, וְכֵן בַּפְּדִיּוֹן

מֵעֶשֶׂר שָׁנִי, הַבְּעִלִּים מוֹסִיפִין חוֹמֶשׁ, וְלֹא

שָׁאֵר כָּל אָדָם:

יד וְאִישׁ כִּי יִקְדָּשׁ אֶת בֵּיתוֹ

קֹדֶשׁ לַיהוָה וְהַעֲרִיכוּ חֶכְמָה

בֵּין טוֹב וּבֵין רָע כַּאֲשֶׁר

יַעֲרִיד אֹתוֹ חֶכְמָה כֵּן יָקוּם:

וּגְבַר אֲרִי יִקְדֹּשׁ יְתֵ בֵיתָהּ קוֹדֶשׁא

קָדָם יי וַיִּפְרֹסֶנָּה כֶּהֱנָא בֵּין טַב וּבֵין

בֵּישׁ כְּמָא דִּי יִפְרוּם יְתֵה כֶּהֱנָא כֵּן

יָקוּם:

טו וְאֵם הַמִּקְדִּישׁ יִגְאֹל אֶת

בֵּיתוֹ וַיִּסַּף חֲמִישִׁית כְּסָף

עֲרֹכָךְ עָלָיו וְהָיָה לוֹ:

וְאִם דְּאֶקְדַּשׁ יִפְרוֹק יֵת בֵּיתָהּ וַיּוֹסֶף

חֹמֶשׁ כֶּסֶף פְּרָסְנָה עֲלוֹהֵי וַיְהִי לָהּ:

וְהָיָה עֲרֹכְךָ לְפִי זֶרְעוֹ. וְלֹא כִפִּי שְׂוִיָּה,

אֶחָת שְׂדֵה טוֹבָה וְאֶחָת שְׂדֵה רָעָה פְּדִיוֹן

הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵי שָׁנִים, בֵּית כּוֹר שְׁעוּרִים בַּחֲמִשִּׁים

שֶׁקָלִים, כֵּךְ גְּזִירַת הַכְּתוּב, וְהוּא שְׁבַא

לִגְאֻלָּהּ בַּתְּחִלָּתָהּ הַיּוֹבֵל, וְאִם בֹּא לִגְאֻלָּהּ

בְּאַמְצָעוֹ נֹתֵן לְפִי הַחֲשֵׁבוֹן, סֹלֶעַ וּפּוֹנְדִיוֹן

לְשָׁנָה, לְפִי שְׂאִינָה הַקֹּדֶשׁ אֵלֹא לְמִנִּין שְׁנֵי

היוכל, שאם נגאלה הרי טוב, ואם לאו
 הגזבר מוכרה בדמים הללו לאחר ועומדת
 ביד הלוקח עד היוכל כשאר כל השדות
 המכורות, וכשהיא יוצאה מידו חוזרת
 לכהנים של אותו משמר שהיוכל פוגע בו
 ומתחלקת ביניהם, זהו המשפט האמור
 במקדיש שדה, ועכשיו אפרשנו על סדר
 המקראות:

חמישי –

טז

שביעי

במחוברין וואם

מַשְׁיָדָה אַחֲזָתוּ יְקֹדֵישׁ אֵישׁ

לִיחֻזָּה וְהָיָה עֶרְכָּךְ לְפִי זֶרְעוּ

זֶרַע חֹמֶר שְׁעָרִים בַּחֲמֻשִּׁים

שֶׁקֶל פָּסָף:

וְאִם מִחֲקֵל אַחֲסַנְתָּהּ יִקְדִּישׁ גִּבּוֹר קָדָם

יְיָ וַיְהִי פֶרֶסָנָהּ לְפֹהַם זֶרְעָהּ בַּר זֶרַע

כּוֹר שְׁעוֹרִין בְּחַמְשִׁין סְלָעִין דְּכֶסֶף:

יִזְ אִם מִשְׁנַת הַיּוֹבֵל יִקְדִּישׁ

שְׂדֵהוּ כְּעֶרְכָּךְ יְקוּם:

אִם מִשְׁתָּא דִּיּוֹבֵלָא יִקְדִּישׁ חֲקִלָּה

כְּפֶרֶסָנָהּ יְקוּם:

אִם מִשְׁנַת הַיּוֹבֵל יִקְדִּישׁ וְגו'.

מִשְׁעֵבְרָה שְׁנַת הַיּוֹבֵל מִיַּד הַקְּדִישָׁה וּבֹא

זֶה לִגְאֹלָה מִיָּד: כַּעֲרֹכֶךְ יִקּוּם. כַּעֲרֹךְ הַזֶּה

הָאִמּוֹר יִהְיֶה, חֲמִשִּׁים כֶּסֶף יִתֵּן:

יֵה וְאִם אַחֲרֵי הַיָּבֹל יִקְדִּישׁ

שְׂדֵהוּ וְחֹשֵׁב לוֹ הַכֹּהֵן אֶת

הַכֶּסֶף עַל פִּי הַשָּׁנִים הַנּוֹתָרֹת

עַד שָׁנַת הַיָּבֹל וְנִגְרַע מֵעֲרֹכֶךְ:

וְאִם בָּתֵּר יוֹבֵלָא יִקְדֹּשׁ חֲקִלָּה וְיִחֹשֵׁב

לָהּ כֶּהֱנָא יֵת כֶּסֶף אַ עַל מִימַר שְׁנִיא

דְּאַשְׁתָּאָרֵן עַד שֵׁתָא דִּיּוֹבֵלָא וְיִתְמַנֶּע

מפרסנה:

ואם אחר היכל יקדיש. וכן אם הקדישה
משנת היכל ונשתהה ביד גזבר ובא זה
לגאלה אחר היכל: וחשב לו הכהן את
הכסף על פי השנים הנותרות. כפי
חשבון. כיצד הרי קצב דמיה של ארבעים
ותשע שנים חמשים שקל, הרי שקל לכל
שנה ושקל יתר על כולן, והשקל ארבעים
ושמנה פונדיונין, הרי סלע ופונדיון לשנה
אלא שחסר פונדיון אחד לכולן, ואמרו
רבותינו שאותו פונדיון קלבון לפרוטרוט,

והבא לגאול יתן סלע ופונדיון לכל שנה
 לשנים הנותרות עד שנת היובל: ונגרע
 מערכך. מנין השנים שמשנת היובל, עד
 שנת הפדיון:

יֵשׁ וְאֵם גָּאֹל יִגְאֹל אֶת הַשְּׂדֵה
 הַמִּקְדָּשׁ אֹתוֹ וַיִּסַּף חֲמִשִּׁית
 כֶּסֶף עֶרְכָּךְ עָלָיו וְקָם לוֹ:
 וְאֵם מִפְּרֶק יִפְרוֹק יֵת חֲקָלָא דְאֶקְדָּשׁ
 יִתֶּה וַיִּסַּף חוֹמֶשׁ כֶּסֶף פְּרִסְגָּה עָלוּהִי
 וַיִּקְוֶם לָהּ:

וּאִם גֵּאֵל יִגְאֹל. הַמִּקְדִּישׁ אוֹתוֹ יוֹסִיף

חֹמֶשׁ עַל הַקְצָבָה הַזֹּאת:

כּ. וְאִם לֹא יִגְאֹל אֶת הַשְּׂדֵה

וְאִם מִכֹּר אֶת הַשְּׂדֵה לְאִישׁ

אַחֵר לֹא יִגְאֹל עוֹד:

וְאִם לֹא יִפְרוֹק יֵת חֶקְלָא וְאִם זִבִּין יֵת

חֶקְלָא לְגַבֵּר אַחֲרָיו לֹא יִתְפַּרֵּק עוֹד:

וְאִם לֹא יִגְאֹל אֶת הַשְּׂדֵה. הַמִּקְדִּישׁ: וְאִם

מִכֹּר. הַגִּזְבֵּר: אֶת הַשְּׂדֵה לְאִישׁ אַחֵר לֹא

יגאל עוד. לשוב ביד המקדיש:

כא וְהָיָה הַשָּׂדֶה בְּצֵאתוֹ בִּיבֹל

קֹדֶשׁ לַיהוָה כְּשֵׂדָה חֲחִירָם

לִכְהֵן תִּהְיֶה אֲחִזָּתוֹ:

וְיִהְיֶה חֲקָלָא בְּמִפְקָה בִּיבֹלָא קֹדֶשׁא

קָדָם יִי כַחֲקָל חֲרָמָא לְכַהֲנָא תִּהְיֶה

אַחֲסִנְתָּה:

וְהָיָה הַשָּׂדֶה בְּצֵאתוֹ בִּיבֹל. מִיד הַלּוֹקָחוֹ

מִן הַגִּזְבָּר, כְּדֶרֶךְ שְׂאֵר שְׂדוֹת הַיּוֹצְאוֹת מִיד

לוקחיהם ביובל: קדש לה'. לא שישוב
 להקדש בדק הבית ליד הגזבר, אלא
 כשדה החרם הנתון לכהנים, שנאמר כל
 חרם בישראל לך יהיה, אף זו תתחלק
 לכהנים של אותו משמר שיום הכפורים
 של יובל פוגע בו:

כב **שִׁשִּׁי** וְאֵם אֶת

שִׂדָּה מִקִּנְתּוֹ אֲשֶׁר לֹא מִשִּׂדָּה

אַחֲזִיתוּ יְקַדִּישׁ לַיהוָה:

וְאִם יֵת חֶקֶל זְבִינוּהִי דִּי לֹא מִחֶקֶל

אַחֲסַנְתָּהּ יְקַדֵּשׁ קָדָם יְי:

וְאִם אַתְּ שָׂדֶה מִקְנֶתוֹ וְגו'. חֲלוּק יֵשׁ בֵּין

שָׂדֶה מִקְנָה לְשָׂדֶה אַחֲזִיזָה, שִׂשְׂדָּה מִקְנָה

לֹא תִתַּחֲלֹק לְכַהֲנִים בִּיּוֹבֵל, לְפִי שְׂאִינוֹ

יִכּוֹל לְהַקְדִּישָׁה אֲלֵא עַד הַיּוֹבֵל, שְׂהָרִי

בִּיּוֹבֵל הִיתָה עֵתִידָה לְצֵאת מִידּוֹ וּלְשׁוּב

לְבַעֲלִים, לְפִיכֶךְ, אִם בָּא לְגֹאֲלָהּ, יִגְאֹל

בְּדָמִים הִלְלוּ הַקְּצוּבִים לְשָׂדֶה אַחֲזִיזָה, וְאִם

לֹא יִגָּאֵל, וַיִּמְכְּרֶנָּה גִזְבֹּר לְאַחֵר, אוֹ אִם לֹא
 יִגָּאֵל הוּא, בִּשְׁנַת הַיּוֹבֵל יָשׁוּב הַשְּׂדֵה
 לְאִשׁוֹ קִנְהוּ מֵאֲתוֹ, אוֹתוֹ שֶׁהִקְדִּישָׁהּ, וּפֶן
 תֹּאמַר לְאִשׁוֹ קִנְהוּ הַלּוֹקָה הַזֶּה הָאֲחֵרוֹן
 מֵאֲתוֹ, וְזֶהוּ הַגִּזְבֹּר, לְכָךְ הוּצַרְךָ לִזְמַר
 לְאִשׁוֹ לֹא אֲחֻזָּתָהּ הָאֲרֶץ, מִירוּשַׁת אֲבוֹתָהּ,
 וְזֶהוּ בַּעֲלִים הָרִאשׁוֹנִים שֶׁמִּכְרוּהָ
 לְמִקְדִּישׁ:

כִּג וְחֻשָּׁב לֹא הִכָּהֵן אֶת מִכְסַּת
 הָעֶרְכָּךְ עַד שְׁנַת הַיּוֹבֵל וְנָתַן

אֶת הָעֶרְכָּךְ בַּיּוֹם הַהוּא קִדַּשׁ

לַיהוָה:

וַיֵּחָשֹׁב לָהּ כִּהְנָא יְת מִנִּין פִּרְסָנָה עַד

שֵׁתָא דִּיּוֹבֵלָא וַיִּתֵּן יְת פִּרְסָנָה בְּיוֹמָא

הַהוּא קוּדְשָׁא קִדָּם יי:

כַּד בְּשַׁנַּת הַיּוֹבֵל יָשׁוּב הַשְּׂדָה

לְאִשָּׁר קָנָהּ מֵאֲתוֹ לְאִשָּׁר לוֹ

אַחֲזֵת הָאָרֶץ:

בְּשֵׁתָא דִּיּוֹבֵלָא יְתוּב חֲקָלָא לְדַזְבְּנָה

מִנֵּה לְדִילָה אַחֲסַנַּת אֶרְעָא:

כֹּה וְכָל עֲרֻכָּךְ יִהְיֶה בְּשִׁקְלִי

הַקֹּדֶשׁ עֲשָׂרִים גֵּרָה יִהְיֶה

הַשִּׁקְלִי:

וְכָל פְּרִסְנָה יְהִי בְּסִלְעֵי קוֹדֶשׁ אֶסְרִין

מֵעֵין יְהִי סִלְעָא:

וְכָל עֲרֻכָּךְ יִהְיֶה בְּשִׁקְלִי הַקֹּדֶשׁ. כֹּל עֲרֻכָּךְ

שֶׁכֶּתוּב בּוֹ שִׁקְלִים, יִהְיֶה בְּשִׁקְלִי הַקֹּדֶשׁ:

עֲשָׂרִים גֵּרָה. עֲשָׂרִים מַעוֹת, כֹּךְ הֵיוּ

מתחלה, ולאחר מכאן הוסיפו שתות,
 ואמרו רבותינו שש מעה כסף דינר,
 עשרים וארבע מעות לסלע:

כוֹ אֵךְ בְּכוֹר אֲשֶׁר יִבְכֹּר לַיהוָה
 בְּבִהְמָה לֹא יִקְדִּישׁ אִישׁ אֶתֹ
 אִם שׂוֹר אִם שֶׁה לַיהוָה הוּא:
 בָּרִם בּוֹכֵרָא דִּי יִתְבַּכֵּר קֳדָם יִי
 בְּבַעֲיָרָא לֹא יִקְדִּישׁ גִּבֹּר יִתֵּה אִם תּוֹר
 אִם אִמֵּר דִּיִּי הוּא:

לֹא יִקְדִּישׁ אִישׁ אֶת־ו. לְשֵׁם קֶרְבֵּן אַחֵר,

לְפִי שְׂאִינוֹ שְׁלוֹ:

כֹּז וְאֵם בַּבְּהֵמָה הַטְּמְאָה וּפְדָה

בְּעֶרְכָּךְ וְיוֹסֵף חֲמִשָּׁתוֹ עָלָיו

וְאֵם לֹא יִגְאֹל וְנִמְכָּר בְּעֶרְכָּךְ:

וְאֵם בְּבַעֲיָרָא מְסֻאָבָא וְיִפְרוֹק בְּפִרְסָנָהּ

וְיוֹסֵף חֲמִשָּׁה עָלוֹהִי וְאֵם לֹא יִתְפָּרֵק

וְיִזְדַּבֵּן בְּפִרְסָנָהּ:

וְאֵם בַּבְּהֵמָה הַטְּמְאָה וְגו' אֵין הַמִּקְרָא

הִזָּה מוֹסֵב עַל הַבְּכוֹר, שֶׁאֵין לוֹמַר בְּבִכּוֹר
 בַּהֲמָה טְמֵאָה וּפְדָה בְּעֶרְכָּךְ, וְחֲמוֹר אֵין זֶה,
 שֶׁהָרִי אֵין פְּדִיּוֹן פֶּטֶר חֲמוֹר אֲלֹא טָלָה,
 וְהוּא מִתְּנָה לִכְהֵן וְאֵינוֹ לְהַקְדֵּשׁ, אֲלֹא
 הַכֹּתוֹב מוֹסֵב עַל הַהַקְדֵּשׁ, שֶׁהַכֹּתוֹב
 שְׁלֹמֶעֱלָה דָּבָר בְּפִדְיֹן בַּהֲמָה טְהוֹרָה
 שֶׁהוּמָמָה, וְכֹאן דָּבָר בְּמִקְדִּישׁ בַּהֲמָה
 טְמֵאָה לְבַדֵּק הַבֵּית: וּפְדָה בְּעֶרְכָּךְ. כִּפִּי
 מֶה שִׁיעֲרִיכְנָה הַכֹּהֵן: וְאִם לֹא יִגָּאֵל. ע"י
 בַּעֲלִים: וְנִמְכַּר בְּעֶרְכָּךְ. לְאַחֲרִים:

כַּח אֶךְ כָּל חֲרָם אֲשֶׁר יִחָרֵם

אִישׁ לַיהוָה מִכָּל אֲשֶׁר לוֹ

מֵאָדָם וּבְהֵמָה וּמִשְׁדֵּה אֲחֻזָּתוֹ

לֹא יִמָּכַר וְלֹא יִגָּאֵל כָּל חֵרֶם

קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים הוּא לַיהוָה:

בָּרֶם כָּל חֵרֶמָּא דִּי יַחֲרֵם גְּבַר קָדָם יִי

מִכָּל דִּי לֵה מֵאֲנָשָׁא וּבְעִירָא וּמִחֻקְלָא

אֲחֻסְנִיתָהּ לֹא יִזְדַּבֵּן וְלֹא יִתְפָּרֵק כָּל

חֵרֶמָּא קֹדֶשׁ קֹדְשִׁין הוּא קָדָם יִי:

אך כל חרם וגו'. נחלקו רבותינו בדבר,

יש אומרים סתם חרמים להקדש, ומה אני
מקיים כל חרם בישראל לך יהיה, בחרמי
כהנים, שפירש ואמר הרי זה חרם לכהן,
ויש שאמרו סתם חרמים לכהנים: לא
ימכר ולא יגאל. אלא ינתן לכהן, לדברי
האומר סתם חרמים לכהנים, מפרש
מקרא זה בסתם חרמים, והאומר סתם
חרמים לבדק הבית, מפרש מקרא זה,
בחרמי כהנים, שהכל מודים שחרמי
כהנים אין להם פדיון, עד שיבואו ליד
כהן, וחרמי גבוה נפדים: כל חרם קדש

קדשים הוא. האומר סתם חרמים לבדק
 הבית, מביא ראיה מכאן, והאומר סתם
 חרמים לכהנים, מפרש כל חרם קדש
 קדשים הוא לה', ללמד שחרמי כהנים
 חלים על קדשי קדשים, ועל קדשים
 קלים, ונותן לכהן כמו ששנינו במסכת
 ערכין אם נדר, נותן דמיהם, ואם נדבה,
 נותן את טובתה: מאדם. כגון שהחרים
 עבדיו ושפחותיו הכנענים:

כט שביעי כל חרם

אֲשֶׁר יַחֲרֹם מִן הָאָדָם לֹא

יִפְדֶּה מוֹת יוֹמָת:

כָּל חֶרֶמָא דִּי יִתְחַרֵּם מִן אַנְשָׁא לֹא

יִתְפָּרֵק אֶתְקַטְלָא יִתְקַטֵּל:

כל חרם אשר יחרם וגו'. היוצא ליהרג

ואמר אחד ערכו עלי, לא אמר כלום: מות

יומת. הרי הולך למות, לפיכך לא יפדה,

אין לו לא דמים, ולא ערך:

ל וְכָל מַעֲשֵׂי הָאָרֶץ מִזֶּרַע

הָאָרֶץ מִפְּרִי הָעֵץ לִיהוָה הוּא
 קֹדֶשׁ לִיהוָה:

וְכָל מַעֲשֵׂא דָאֶרֶץ מִזֶּרַע דָּאֶרֶץ
 מִפְּרִי אֵילָנָא דִּי הוּא קֹדֶשׁא קָדָם
 יי:

וְכָל מַעֲשֵׂר הָאָרֶץ. בַּמַּעֲשֵׂר שְׁנֵי הַכְּתוּב
 מִדְּבַר: מִזֶּרַע הָאָרֶץ. דָּגָן: מִפְּרִי הָעֵץ.
 תִּירוֹשׁ וַיִּצְהַר: לַה' הוּא. קִנְאוּ הַשֵּׁם
 וּמִשׁוּלְחָנֹו צוּה לָךְ לַעֲלוֹת וּלְאֲכֹל
 בִּירוּשָׁלַיִם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי ה'

אלהיד, מעשר דגנך תירושך וגו':

לֹא וְאִם גָּאֵל יִגְאֹל אִישׁ

מִמַּעֲשָׂרוֹ חֲמִשִּׁיתוֹ יוֹסֵף עָלָיו:

וְאִם מִפָּרֶק יִפְרוֹק גִּבֹּר מִמַּעֲשָׂרָה

חֲמִשֶּׁה יוֹסֵף עָלֹהֵי:

ממַעֲשָׂרוֹ. וְלֹא מִמַּעֲשָׂר חֲבִירוֹ, הַפּוּדָה

מִעֵשֶׂר שֶׁל חֲבִירוֹ אֵין מוֹסִיף חוֹמֶשׁ. וְזֶה

הֵיא גְאוּלְתּוֹ, כְּדֵי לְהַתִּירוֹ בִּאֲכִילָה בְּכָל

מָקוֹם, וְהַמַּעוֹת יַעֲלֶה וַיֹּאכֹל בִּירוּשָׁלַיִם,

כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב וְנָתַתָּה בְּכֶסֶף וְגו':

מפטיר

לב וכל

מַעֲשֵׁר בְּקָר וְצֹאֵן כֹּל אֲשֶׁר

יַעֲבֹר תַּחַת הַשֶּׁבֶט הָעֲשִׂירִי

יִהְיֶה קֹדֶשׁ לַיהוָה:

וְכֹל מַעֲשֵׁר תּוֹרִין וְעֵן כֹּל דִּיעֲבֹר תַּחֲוֹת

חֲטָא עֲשִׂירָא יְהִי קֹדֶשׁ קָדָם יי:

תחת השבט. כשבא לעשרון מוציאן

בפתח זה אחר זה, והעשירי מכה בשבט

צבועה בסקרא להיות ניכר שהוא מעשר,
 בן עושה לטלאים ועגלים של כל שנה
 ושנה: יהיה קדש. ליקרב למזבח דמו
 ואמוריו, והבשר נאכל לבעלים, שהרי לא
 נמנה עם שאר מתנות כהונה, ולא מצינו
 שיהא בשרו ניתן לכהנים:

לֹא יִבָּקֵר בֵּין טוֹב לְרָע וְלֹא
 יִמְיָרְנוּ וְאֵם הָמָר יִמְיָרְנוּ וְהָיָה
 הוּא וְתַמּוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ לֹא
 יִגָּאֵל:

לֹא יִבְקֹר בֵּין טֹב לְבִישׁ וְלֹא יַחְלֹפֶנָּה
וְאִם חֲלָפָא יַחְלֹפֶנָּה וַיְהִי הוּא וְחִלּוּפָה
יְהִי קוֹדֶשׁ לֹא יִתְפָּרֵק:

לֹא יִבְקֹר וְגו'. לְפִי שֵׁנָא מֵר וְכָל מִבְחָר
נְדָרֵיכֶם, יִכּוֹל יֵהָא בּוֹרֵר וּמוֹצִיא אֶת הַיָּפָה,
תִּלְמוּד לֹמֵר לֹא יִבְקֹר בֵּין טוֹב לְרַע, בֵּין
תָּם בֵּין בַּעַל מוֹם, חֵלָה עָלָיו קְדוּשָׁה, וְלֹא
שִׁיקְרִיב בַּעַל מוֹם, אֲכָל יֹאכֵל בַּתּוֹרָה
מַעֲשֵׂה, וְאַסּוּר לִיגְזֹז וּלְיַעֲבֹד:

לֹד אֵלָה הַמַּצּוֹת אֲשֶׁר צִוָּה

יְהוָה אֶת מִנְשָׁה אֶל בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינַי: (חזק)

אֵלֶּיךָ פְּקוּדֵי־אֱלֹהִים דִּי פִקִּיד יְיָ יִתְּ מִנְשָׁה

לְוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּטוֹרָא דְּסִינַי: